

Elis Schröderheim

Svenska memoarer och bref VI. Bref från Elis
Schröderheim. Utgifna af Oscar Levertin

Stockholm. Albert Bonniers förlag 1902

Information om upphovsrätt för detta verk, samt upplysningar om ur vilket bibliotek eller ur vilken samling det avfotograferade exemplaret är hämtat, finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/SchröderheimE/titlar/SvenskaMemoarer6/faksimil?om-boken>

Hämtad från Litteraturbanken.se:

<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb53617-faksimil>

SVENSKA MEMOARER OCH BREF

VI.

BREF FRÅN ELIS SCHRÖDERHEIM

UTGIFNA

AF

OSCAR LEVERTIN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1902.

Elis Schröderheim och hans korrespondenter.

Elis Schröderheim är förut känd såsom brefskrifvare genom den samling af bref, som Elof Tegnér fogat till sin upplaga af Schröderheims historiska interiörer. Men utom några få förtroliga epistlar till N. von Rosenstein och Claës Ekeblad äro alla dessa af Tegnér tryckta skrivelser riktade till Gustaf III och hafva sålunda icke kunnat undgå ett officiöst och beräknadt drag. Fåfångt söker man i dessa bref under rolighetsministerns mer låtsade än verkliga frispråkighet Schröderheims privatperson och privatlif, fåfångt äfven en oförbehållsam afspegling af tidens händelser eller af hans egen under festljuset rätt bekymmersamma tillvaro.

Föreliggande publikation af otryckta bref fyller denna lucka och låter läsaren lära känna den verkliga Elis Schröderheim, sådan han framstår i sin enskilda korrespondens med hela och halfva vänner, med gynnare, på hvilka han litade eller hvilka han ville vinna, med antagonister och medtäflare, kamrater och sällsksapsbröder. Ehuru samlingen sålunda är rikhaltig nog, afser den icke fullständighet. Att trycka en mängd enstaka bref från Schröderheim till olika personer mest af affärsmässig beskaffenhet, skulle icke löna mödan. Men de viktigaste brefföljder, som finnas i behåll

af Schröderheims hand, torde ingå i denna bok, och utgifvaren hoppas äfven att hafva fått med de väsentligaste dokumenten af själfbiografiskt eller historiskt intresse.

Dessa nya Schröderheimska bref kunna ej i fråga om rent litterärt värde mäta sig med skrivelserna till Gustaf III. I dem gjorde sig den eljes alltid brådskanie och jäktade mannen ovanligt god tid och anlitade all sin stilistiska förmåga. Det var mindre statssekreteraren, som i dem gaf sin regent upplysningar, än muntrationsrådet, som underhöll sin herre, och medlemmen af Svenska Akademien, som skref till dess vittre stiftare, hvilken så väl förstod att skatta en fint funnen rolighet eller en väl svarfvad sats. Schröderheims enskilda bref äro däremot i allmänhet nerkastade i flygande fläng. Det vårdslösa språket, som gifver en sann, men föga uppbygglig fotografi af tidens oerhördt orema samtalston, skriftsättet, som växlar mellan mekaniskt omständlig kanslistil och burschikos rättframhet, själfva pikturen med sitt slängiga slarf, allt vittnar om en hetsad människas brådska. I dessa privatbref talar oftast utan förställning och äfven under förställningen omaskerad tydligt den verkliga Elis Schröderheim, mannen med de alltid dåliga affärerna, ständigt pinad af löpande växlar — de eviga »lapparna», om hvilka han talar — städse i behof af penningelån, kungagunstlingen, hvilken aldrig fick verkligt förtroendes fasta mark under fötterna och som kämpar om monarkens nåd, såsom en halfgynnad älskare, som fått blod på tanden, om en nyckfull, fåfängt åtrådd kvinnas ynnestbevis, uppkomlingen, som söker bemantra sin sociala osäkerhet med ordensfukter, bugningar och borgerlig godlynthet, ämbetsmannen med de tusen göromålen och uppdragen, sällskapsmänniskan med sina oräkneliga bekanta och sina lätt räknade vänner. Det är »Tjocker»,

såsom han med mer spelad än verklig jovialitet kallar sig, mannen med de många kvickheterna, den stora magen och den vackra frun, betraktad som en lyckans Pamphilius och ett glädjens skötebarn af det oinvigda Stockholm, men med alla sorters bekymmer inom sitt af de grannaste, äkta och oäkta ordnar och band behängda bröst. I dessa bref se vi honom intrigera, konspirera, smickra och uppvakta, slita ut sig och blottställa sig för andra i oftast gäckadt hopp om återtjänst, förbruka i tusen obetydligheter en stor duglighet, en smidig intelligens, ett lysande humör och ett af naturen vänligt och tjänstvilligt hjärta. Vi se honom dag för dag strida för lifvet, för inflytande och ställning, men trots all begåfning och ihärdighet, trots färdigheten att vända kappan efter vinden, blifva slagen på alla punkter i sitt husliga och sitt offentliga lif och sluta, blott fyrtiosju år gammal, som afdankad hof- och ämbetsman, emeritus i förtid och utan värdighet, lefvande som en ensam skeppsbruten på sin lilla gård vid Järfva med blicken in i det sista fäst på förgången härlighet, en svag karaktärs, men också olyckliga omständigheters offer. Det är sålunda en hel lefnadsteckning, som dessa bref meddela, en lefnadsteckning af den mest osminskade och autentiska art, och det är därför öfverflödigt att här upptaga platsen med en berättelse om Schröderheims lifshistoria. Endast några nödvändiga antydningar skola lämnas, innan jag öfvergår till att skärskåda de för första gången tryckta brefven och att klarlägga deras innebörd samt brefskrifwarens ställning till sina olika korrespondenter.

Elis Schröderheim föddes 1747. Han tillhörde en gammal prästsläkt och förblef alltjämt, trots det världens barn han var, trots sitt lättsinne och sina bibel-parodiska skämt, en oreflekteradt religiös natur, som i högtidliga ögonblick gärna förde Guds namn på läpparna

och väl stundom också hade det i hjärtat. Som barn hade han varit lekkamrat till sin blifvande beskyddare, den kring hvilken han egentligen hela lifvet skulle kretsa liksom flugan kring ljuset, Gustaf III, och troligen hade han redan som barn ägt något af den förmåga att roa, som blef hans första och sista medel i hetsjakten efter den kungliga bevågenheten. På 1760-talet kom han från Uppsala till Stockholm och blef extra ordinarie i verken, skrifvare, men gjorde sig mest känd såsom sällskapsmänniska, ordenstalare och tillfällighetspoet, såsom en mästare i det komiska ceremoniellets och det festliga njutningslifvets konst. Han blef en af *Utile Dulcis* högt lysande stiftare, en stöttepinne i *Amaranthen*s dansorden, stallbroder till Bellman och deltagare i dennes backanalisiska ordenskapitel. Att han liksom den store skalden och så många unga lefnadsbroder äfven ur de högre klasserna — Bellmans och Schröderheims umgängesvän, den älskvärde poeten och rucklaren Olof Tilas är ett godt exempel — höll på att aldeles uppslukas och ekonomiskt gå under i nöjeshvirfveln i det yraste och lättsinnigaste af alla tiders Stockholm, veta vi. Ett otryckt — i denna samling ej inryckt brev — till J. D. Wahrendorff i Sjöholms arkiv är betecknande. Frankt anhåller Schröderheim där om förskott på en ännu blott ifrågasatt gratifikation. »En fattig skrifvare måste försöka mycket», heter det ursäktande. Ännu 1773 talar den sparsamme Fredenheim med dygdig förskräckelse om sin lättsinnige ämbetsbroders finansiella ruin och jämför den med det stora Cliffordska husets i Amsterdam. Genom sin snabba befordran räddades Schröderheim för ögonblicket, men den omöjliga penningställning, med hvilken han hela lifvet hade att kämpa och som innerst var skäret, på hvilket hans öde strandade, daterar sig från hans ungdomsår.

Från den stunden Elis Schröderheim kommit i beröring med Gustaf III gick emellertid hans karriär framåt med stora steg. I april 1773 var han ännu blott ordinarie kanslist, men samma år blef han protokollssekreterare i konseljen, året därpå härold vid de kungliga ordnarna och 1775 förste expeditionssekreterare vid inrikes civilexpeditionen. Hans fängslande personlighet, stora förmåga att göra äfven de torraste ämnen tilldragande, hans smidiga begåfning som underhandlare förskaffade honom konungens ynnest och öra. Han fick en ställning, som närmade sig en civilministers, och hans inflytande blef näppeligen större sedan han 1782 erhållit titeln ordinarie statssekreterare. Tvärtom, man kan säga, att tiden kring 1778 betecknar toppunkten af hans bana. Vid detta års riksdag var han konungens högra hand och ledde spelet bakom kulisserna. Han var bondeståndets sekreterare, och man kan icke låta bli att draga på munnen, när man tänker på, att denne riksdagsledare och politiker till sin notarie tog Bellman. 1776 hade Schröderheim gift sig med en af hufvudstadens mest bemärkta unga damer, Anna Charlotta von Stapelmohr, omstrålad af kvickhetens och fågringens dubbla skimmer, och hans hus var säkert ett af de gladaste i det dåtida glada Stockholm.

Men redan på 1780-talet började hans inflytande på alla punkter aftaga. Hos konungen ställdes han i skuggan af andra gunstlingar med starkare initiativ, fastare vilja eller gedignare begåfning, män sådana som Toll, Armfelt, Evert Taube först och bröderna Nordin, Håkansson, Wallqvist sedermera. Hans svaga ekonomiska ställning gaf ryktena om hans besticklighet, särskildt vid skötande af de prästerliga befordringsärendena, ökad hemul, och den allmänna meningen visade sig öfverraskande hård mot denne välvillige

och tjänstaktige man, som så gärna önskade vara allas vän. Det är föga troligt, att han för egen del dragit mer nytta än andra af tidens ämbetshandel och invecklade ackordväsen. I Hedvig Elisabeth Charlottas dagbok angifves på samma sätt Schröderheims kollega v. Carlsson, statssekreteraren i krigsexpeditionen, för mutbarhet. Men att folk-rösten särskildt anklagade Schröderheim i detta afseende, synes af det första märkvärdiga brefvet i föreliggande samling, af hvilket framgår, att han till och med af sina vänner antogs taga mutor. Så måste han 1786 draga sig tillbaka från det område, där han ansågs hafva mest blottat sig — de prästerliga befordringarnas — och han ersattes af en man, som han själf fört in i konungens krets, broder till en af hans mest förtroliga vänner. Det var »riksprosten» Carl Nordin, men denne sluge, lärde och begåfvade prelat utträngde honom i Gustaf III:s förtroende, och det blef ej längre tal om, att det skulle kunna blifva verklighet af konungens djärfva hugskott att i stället för bålsläf gifva Schröderheim biskopskors till sinnebild och göra den ystre sällskapshjälten till Svea Rikes ärkebiskop samt »elevera det ämbetet grufveligen» — om en så vild idé verkligen, såsom Schröderheim själf påstår, på allvar hysts af konungen.

Under de stormiga krigsåren och brytningarna 1788—1789 kunde Schröderheim, fredlig ämbetsman och kammarintrigör som han var, icke göra sig gällande, och han kunde det så mycket mindre, som han ej ville eller vågade fatta parti, men sökte mäkla mellan konungen och adeln. Å intetdera hållet erkändes därför, klagar han själf, hans intentioner. Till försvårade ekonomiska förhållanden sällade sig dessutom vid denna tid husliga sorger. Att hans hustru, som var en lidelsefull och otålig kvinna, hade sina förbindelser, skulle i och för sig med tidens uppfattning i

dessa frågor sannolikt hafva väckt ringa uppmärksamhet, om det hela inskränkt sig till den vanliga leken på glattis. Men olyckligtvis tog saken en tragisk vändning. Kring 1789 fattades fru Schröderheim af en af dessa lidelser, som hos erotiska, ej längre unga kvinnor lätt taga en våldsam karakter. Föremålet för hennes hängifvenhet var en af det dåtida Stockholms mest bemärkta sprättar, den vackre kunglig sekter Carl Wilhelm Seele, kallad borgerskapets Adonis. »Ett under utan like, han kläder sig tre à fyra gånger om dagen för att antingen ridande, åkande eller gående visa sin skönhet. En gång blifver pungen tom», skrifver en borgerlig antecknare. Husets umgänge skämtade öfver saken. »Hos Schröderheims råkas numera blott familjen, som Seelesläkten kallas», berättar den unge diplomaten J. C. Lager-svärd för makarnas gemensamma vän, Lars von Engeström. (Engeströmska Brefsamlingen i Kungliga Biblioteket.)

Redan under sommaren 1790 var det också bekant, att fru Schröderheim skulle blifva mor till ett barn, som hvilkets fader ryktet allmänt utpekade Seele. En af Gustaf III:s simplaste gunstlingar, G. J. de Besche, skrifver t. ex. därom till konungen i ordalag för råa för att man skulle vilja citera dem (Gustavianska papperen i Uppsala). Nu synes det också, som konungen ingripit i makarnas äkten-skap. Han hatade fru Schröderheim, hvilkens hvassa, elaka tunga ej skonat hans ömtåligaste punkter, och han ålade hennes man att ej erkänna barnet. Det tyckes, som Schröderheim varit svag nog att låna sig till verktyg för konungens hämnd. Själf hade han ju också, hur fritt han uppfattade sitt äktenskap, mer än grundade skäl att vara uppbragt mot sin hustru och det offentliga åtlöje, hon drog öfver hans Person. I hvarje fall var det förr en gång så glada huset vid Nybrogatan i skiftet till nyåret 1791 skådeplatsen för

tragiska händelser och uppträden. Fru Schröderheim fick juldagen 1790 en flicka, men dog efter barnsörden nyårsdagen 1791. Hennes väninna fru Théel tog barnet till sig och uppfostrade det. I ett gripande bref till Lars von Engeström försvarar Schröderheim sig mot anklagelsen för hårdhet. Men då denne i sina historiska anteckningar det oaktadt utan reservation omtalat händelsen, såsom den berättades i det dåtida Stockholm man och man emellan, måste man antaga, att ryktet talade sant. I hvarje fall gaf denna sorgliga katastrof sista stöten åt Elis Schröderheims vacklande anseende. Andeskådaren Björnram hade spått, att fru Schröderheims död skulle inleda en lycklig period i mannens lif. Det motsatta blef fallet — och när en kall januardag hennes kista med i vinterljuset dystert lysande facklor bars ur hans hus, lämnade lyckan det för alltid.

Schröderheims ställning var sålunda mot slutet af Gustaf III:s regering alldeles förtviflad. Af konungen fann han sig behandlad som en urkramad citron. »Han har handterat mig en bouteille, men så är jag ock tom nu och skall blifva det», skrifver han bittert till Armfelt, och som vännen på reservstat, hvilken fick utföra allehanda underordnade uppdrag af ofta tvetydig beskaffenhet, hade han verkligen »dryga huggormar att svälja», såsom han själf uttrycker det. I de mest bevekande ordalag bönfaller han också om en landshöfdingtjänst eller »hvilken annan flyttning som helst», som förde honom bort från svårigheter och förödmjukelser, men det fanns ingen plats för honom, och ännu vid Gefle riksdag, dit han som vanligt blott kunde komma af genom invecklade penningetransaktioner, lefde han i en f. d. gunstlings kval och saknad. Så var konungens bortgång för den plågade och besvikne mannens existens knappast någon så hård förlust, som det på-

ståtts. Man bör ihågkomma allt detta för att icke för hårdt bedöma hans smicker för den nya regeringen och hans för öfrigt ensamt af ren nöd ursäktliga kryperi för Reuterholm.

Hertig Carl och hans »jarl» behandlade honom dessutom — som brefven otvetydigt visa — med mera frikostighet än hvad hans lefnadstecknare erkänt. Det var knappast deras fel, att han icke kunde hålla sig kvar i den nya befattning, dit de satt honom — landshöfdingsämbetet i Uppsala. I all oändlighet kunde de dock icke med offentliga medel stöda hans ohjälpliga finanser, och det var snarare dessa än den orättvisa inblandningen i Reuterholms högmålsrättegång mot Armfelt, som föranledde hans afgang. Han höll på att blifva »folkilsken» som tjuren af bekymmer, skrifver han från Uppsala, och med en sista illusion trodde han sig få det bättre på det stilla Järfva, det enda han räddat i sitt lifs stora skeppsbrott. Men när striden och spänningen gäfvos efter, föll den af två årtiondens kamp och feberaktiga verksamhet förbrukade mannen alldeles samman. Det skulle hafva klädt honom, om han nu åtminstone, då han intet mer hade att vänta af lifvet, hade lagt af den hofmannadräkt, som i grunden alltid varit trång och tryckande för hans borgerliga figur, om han i det sista blifvit en filosof, hvilken om ej med kallsinnighet, dock med en smula själfkänsla bar sitt öde. Men den förgiftade Nessusdräkten kunde han icke ens i sin ensamhet slita af. Ulriksdal låg för nära Järfva, och på Ulriksdal fanns det hof, där gafs cour, där fanns kunglig nåd att fiska efter, om också med hedern som bete. Ett otryckt bref till en obekant expeditionssekreterare — sannolikt i Kanslikollegium — som ej medtages i denna samling, då dess innehåll återgår i andra meddelade skrif-

velser, biktat allt detta på en gång ömkligt och gripande. »Jag vill blott öfvertyga mig och andra, att jag ej är exilerad och än en gång presentera mig för den kungliga familjen, men framför allt en gång till här i världen få se konungen och hertigen — bara se dem, jag har intet att säga någondera. Jag har funderat på, om jag kunde vara med uti ordenskapitlet, jag kunde där kanske få en nådig blick utan uppmärksamhet, jag kunde sedan en moment utan särskild presentation få infinna mig vid en rapport och sedan gå i mitt tysta». Till och med hans i ensligheten skrifna memoarer bära spår af, att han trots allt icke ens i ensamheten med sitt papper kunde lägga af hofmannens bugningar och lycköskarens baktankar. Man ser det af det sätt, hvarpå han bedömer dem, som makten hafva i den stund, han nerskrifver sina anteckningar.

Till ödslighetens för en f. d. hofgunstling förtärande bitterhet sällade sig kroppslig ohälsa. Allaredan 1782 hade han varit sjuklig, och beskrifningarna på hans många olika krämpor, på koliken, som behandlades med dyfvelsträck, och hämorroiderna, »som stego mot hufvudet», göra ett dystert intryck. Fort blef han nu af sjukdom en skugga af sig själf. Stackars Tjocker, som en gång varit en sådan Cucu, för att tala i hans eget, från killespelet lånade språk, liknar sig nu själf vid Blaren, spelets sämsta kort. Nu undslipper till sist de uttröttade läpparna, som skrottat mycket själfva, men än mer sökt narra andra att skratta, psalmens ord: »Min håg från människor hafver jag vändt».

Elis Schröderheim afled den 30 augusti 1795.

Sådan är den lifshistoria, som de här tryckta brefven skildra utförligt och oförbehållsamt med verklighetens egen makt att intressera och fångsla. De blotta mer än tydligt brefskrifvarens svaghet, de svåra bristerna i hans karaktär, de fula fläckarna i hans lif, men också de vackra och intagande sidor, som redan för samtiden omgäfvade Elis Schröderheims namn och person med ett ljus, hvilket både strålade och värmdes. De lägga tydligt i dagen hans hjärtas naturliga godhet och hans viljas välmening, hans fosterlandsnit och hans glädtiga älskvärdhet. De meddela detta starka men blandade intryck af en människa, som är egendomligt för den osminkade och fullständiga sanningen, hvilken icke känner hvarken pastellmålningens skönfärgeri eller speritningens absoluta förfulning, men som skapar sina bilder af skiftningar och motsägelser, af smått och stort, af godt och ondt. Och i visshet om, att de skola gifva den rättvisans men också förlåtelsens dom, hvilken hvilar på hela sanningen, är det de här tryckas utan annan uteslutning än af det innehållslösa och ointressanta.

I spetsen för dessa bref är satt en samling bref, riktade till Johan af Nordin och stammande från Sjöholms arkiv. De hafva ställts först, icke som de intressantaste, men som de mest personliga, hvilka i all sin korthet tydligast låta oss följa Schröderheims sjunkande lifskurva. Sannolikt hade Schröderheim redan i Uppsala gjort bekantskap med både honom och hans broder, den blifvande efterträdaren och veder sakaren, »riksprosten» Carl Nordin, och Johan och Elis voro samtidigt glada unga extra ordinarier i Stockholm, fast Nordin ej som Schröderheim gick i civilexpeditionen utan »auskulterade» i Svea hofrätt. När brevväxlingen begynner 1777, hade Schröderheim hunnit långt i förväg och

var redan en inflytelserik person. Nordin söker ungdomsvännens bistånd vid sin befordran till lagman och bifogar oförskräckt klingande valuta. Schröderheim afvisar »sedeln» visserligen kanske icke med det förakt, som vår rättskänsla skulle kräfvat, men likväl med en harm, som man är glad att kunna taga fasta på. »Bara han slipper lega», lofvar han att hjälpa, och efter denna sammanstötning synes de båda människors vänskapsband blifvit fast knutet. Schröderheim arbetar med händer och fötter för Nordins befordran, och denne stiger också alltjämt i graderna. Nordin var en ärelysten, driftig och intrigant person med en uppkomlings ifver att göra sig gällande. Hans egen broder Carl skrifver 1787, »att de många nyadlade ligga honom starkt på lefvern» (Gyldenstolpeska brefsamlingen i Uppsala), och året därpå i januari 1788 lyckas han också få sköld på riddarhuset. Hans dugliga och orädda ämbetsmannaskicklighet och hans till servilism gränsande kungatrohet förskaffade honom Gustaf III:s synnerliga gunst. Han var en af konungens förtroendemän vid 1789 års riksdag och blef 1790 utnämnd till landshöfding i Kopparbergs län. Ett starkt prof af den tillit konungen hyste för hans person var, att han 1792 under riksdagen i Gefle förordnades till landshöfding i denna stad såsom en säker och beslutsam man, hvilken kunde slå ner befarade oroligheter. Mot Schröderheim förblef Johan af Nordin alltid en trofast och hjälpsam vän, och knappast vände sig Schröderheim till någon så oförbehållsamt i sina senare års betryck. Till lynne och sinnelag passade också de båda männen. Kellgren, som var Nordins gäst på hans gård Forsbacka i Gefletrakten, prisar hans hus som epikureiskt och honom själf som den bästa af värdar, »höfelig, glad, uppriktig, fri i umgänge». Under sin sista sorgetid på Järfva planerar

också Schröderheim en resa till Nordin och lofvar att ej infinna sig i Falun med ett sorgset ansikte. Nordin öfverlefde länge ungdomsvännen, fick många hedersvedermälen äfven under Gustaf IV Adolf. Han blef baron 1800 och dog som rik bruksherre 1823 vid hög ålder.

Nästa brefföljd stammar också från Sjöholms arkiv, men är riktad till en man af helt annat slag och har också en helt annan karaktär. Denna följd är skrifven till en af den gustavianska tidens mest lysande hofmän, Nils Filip Gyldenstolpe. Ett samband med brefven till Nordin äga dessa därigenom, att Gyldenstolpe var båda bröderna Nordins gynnare och särskildt lagt sig ut för Johan, hvilken varit häradshöfding i Gestrikland, under det Gyldenstolpe var länets höfding (1773--1781). Nils Filip Gyldenstolpe hade sålunda också nått högt på ämbetsmannabanan, men först och sist var han dock hofman. Ej många om ens någon har stått hela den kungliga familjen så nära, och det anmärkningsvärda därvid är, att Nils Filip Gyldenstolpe förstått vara — hvad ingen annan kunnat — både Lovisa Ulrikas och Gustaf III:s vän. Vid moderns hof hade han haft alla slags befattningar — han började där som handsekreterare och slutade som hofmarskalk -- för sonen utförde han de mest maktpåliggande förtroendeuppdrag. Det var Gyldenstolpe, som 1766 i Köpenhamn stod i spetsen för beskickningen vid hans förmälning, och som på gamla dagar blef guvernör för Gustaf IV Adolf.

Knappast någon har under en så lång tidrymd kunnat bevara Gustaf III:s tillgifvenhet som »son cher Stolpe», och betänker man, att han i det ständiga familjtrasslet mellan Lovisa Ulrika och hennes barn var den från alla håll bemyndigade fredsmäklaren, måste man få en hög tanke både om hans smidighet och om den kärlek till kunga-

huset, om hvilken han i sina bref till monarken med fog talar. En dålig hushållares klena ekonomi var den mörka punkten i denna lysande bana, och långt från att förbättras med åren skred den allt närmare en öfverhängande ruin. 1787 riktar Gyldenstolpe »från afgrundens rand» ett afskedsbref till konungen (Gust. handskrifterna i Uppsala) af den art, som i lefvande lifvet döda män bruka skrifva, och uttalar sitt beslut att draga sig för alltid undan till landtlig obemärkthet. Dock sedan blef Gyldenstolpe kronprinsens guvernör, excellens och åtskilligt annat, och först under den Reuterholmska spiran störtades den gamle trogne gustavianen, i det han inblandades i högmålsprocessen mot Armfelt och blott genom en förödmjukande afbön kunde rädda sig undan rättslig påföljd. Nils Filip Gyldenstolpe afled 1810.

Gyldenstolpe använde Elis Schröderheim såsom en sorts finare kommissionär, hvilken vid hofvet skulle tillvarata hans intressen och hjälpa hans klienter. Särskildt behof af statssekreterarens vid administrativa kryphål och intriger vanda skicklighet hade han på grund af sin tämligen slapphändta skötsel af landshöfdingeämbetet. Tydligt ser man det i den Vallmanska saken, om hvilken Schröderheims bref så mycket tala. Kammarkollegii registratur belyser tydligt detta fall. Vallman hade länge laborerat med underbalans, som det synes allt från Gyldenstolpes företrädares Carl Sparres tid, och på Gyldenstolpes förbön 1781, då bristen »mestadels uppkommit af olyckshändelse», erhållit en betydande afskrifning af skulderna, i det Gyldenstolpe ställt sin garanti för inbetalning af restbeloppet. Detta blef icke inbetaladt, och saken vardt offentlig 1782, då advokatfiskalen Jusléen sändes för att göra räfst. Vallman hade emellertid fått en vink af Carl Sparre — nu Stock-

holms öfverståthållare — och försvunnit från skådeplatsen. Det hela är en liten illustration till gustaviansk förvaltningshistoria.

Vid sådana och dylika tillfällen var Schröderheim af omistlig nytta, men han var tillika en snabb och kvick nyhetskrämare, af hvilken Gyldenstolpe erhöll upplysningar, om hvad som hände vid hofvet, då han själf var på sitt gods Forssby. Schröderheims bref till Gyldenstolpe meddela också i mängd lefvande och lustiga drag från svenska hofvet på 1780-talet och de skiftande konstellationerna kring kungen, »ce grand peut-être», såsom Schröderheim med en suck öfver monarkens oberäknelighet kallar honom. Det var dock icke blott ömsesidig egennytta, som förenade den förnämde ädlingen och den för hofgunst kämpande ämbetsmannen. De möttes i gemensam böjelse för tidens frimureri och magi, hvarom mera nedan, i sin smak för gladt och af skämt kryddadt sällskapslif och i vittra intressen. Nils Filip Gyldenstolpe är ju en af svenska akademiens första »blå band». Schröderheims bref till Gyldenstolpe äro därför af särskildt värde.

Nästa brefföljd är riktad till Johan Gabriel Oxenstierna och stammar från Oxenstiernska familjearkivet på Värnberg. Johan Gabriel Oxenstierna, hofmannen, Gustaf III:s utrikesminister till namnet — mest kanske därför att han hade samma tillnamn som Gustaf II Adolfs — den älskvärda skalden, är tillräckligt känd. Hans bekantskap med Schröderheim daterar sig från bådas ungdomsår i Stockholm och Utile Dulcis vittra aftnar, men närmare och varmare blef den först kring 1780. Johan Gabriel Oxenstierna var en tjusare, hvilkens skalkaktiga älskvärdhet och hela smärta uppenbarelse af ädling och poet ingen kunde motstå. Elis Schröderheim, den borger-

liga infallsmakaren, drogs mot tidehvarfvets yppersta epigrammatiker som mot en anförvant blott inom en i alla afseenden mer privilegierad sfär. Gemensam lättrogenhet och halfreliöös nyfikenhet, som disponerade för frimureri och mystik, förenade dem. Oxenstierna tillhörde den beryktade magikern Björnrams tidigaste lärjungar. Redan 1780 beskriver han i brev till konungen (Gust. papperen i Uppsala) Björnrams magiska arbeten och berättar, hur denne af en »vis gubbe», som gifvit honom hemliga läror, förhåxade stenar och undergörande vätskor, erhållit sin makt som andeskådare och besvärjare. Med sin lätta fjärilsnatur fladdrade Oxenstierna utan att fläckas öfver denna smutsiga gungfly af vidskepelse och enfald. Djupare togos sakerna af gemensamma vänner till Oxenstierna och Schröderheim, som N. F. Gyldenstolpe, Arvid Stenbock och Carl Göran Bonde m. fl. Hvad Schröderheim själf angick skulle han, äfven om ej ärfdt religiöst påbrå och brist på reflexion verkligen gjort honom åtminstone halft troende, af pur hofmannainstinkt haft den mystiska influensan samtidigt med sin herre och konung kring åren 1780—82. Hans bref lämna nya bidrag till den gustavianska mystikens historia, som förtjänade en utförlig skildring, ej blott skisser sådana som Sturzen-Beckers i hans lilla lefnadsteckning öfver Reuterholm.

Efter brefven till Oxenstierna följa några skrivelser till Gustaf Mauritz Armfelt ur riksarkivets samlingar. Det är blott tre bref, spillror af en korrespondens, de enda till kungagunstlingen från Schröderheim, som torde finnas i behåll, jämte de fyra oskyldiga men olyckliga epistlar, Schröderheim riktade till denne 1793 och som användes till bevismedel emot honom under Armfeltska högmålsprocessen. Men då dessa sista, mig veterligt, blott finnas i

afskrift i en skäligen hoprafsad samling Schröderheimiana i kongl. biblioteket i Stockholm, meddelas de här såsom bihang.

Ur dessa bref kan man läsa — hvad man väl visste förut — att någon verklig vänskap aldrig existerat mellan de båda så olikartade männen. Hur skulle också en sådan kunna hafva rådt mellan en f. d. gunstling och hans vida mera gynnade efterföljare? Schröderheim begrep icke Armfelts trotsiga och öfverdådiga Alcibiadesnatur. »Armfelt är hvarken att gömma eller kasta bort», heter det karaktäristiskt nog i ett bref från Schröderheim till Rosenstein. Hur gärna hade icke Schröderheim sett Gustaf III:s vän och hofvets första aktör träda fel och sjunka ner genom fallluckan! Ensamt nödvändigheten och gemensam fiendskap mot andra läto honom söka Armfelts vänskap och kanske ett ögonblick efter Gustaf III:s död gemensamt missnöje med det närvarande och minnets makt, som förskönade det förgångna.

Brefven till Armfelt följas af några till en man, hvilkens bana egentligen tillhör den eftergustavianska tiden — Lars von Engeström (ur L. v. Engeströms brefsamling i kungl. biblioteket i Stockholm). Denne hade som helt ung kanslist tillhört Schröderheims förtroliga umgänge, hvilket vill säga detsamma som att han då var en glad lefnadsbroder med godt humör och skämtsamt väsen. Ty andra fingo icke inträde i huset vid Nybron. Kanske föreföll »Lasse» von Engeström ännu mer intagande i jämförelse med sina ledsamma, påstridiga och doktrinära bröder. Tanken, att han skulle komma att spela en betydande roll och en gång till och med blifva statsminister, låg säkert fjärran. Hvälfningen i hans öde skedde genom hans rika giftermål i Polen, där han låg som *chargé d'affaires*. Af Schrö-

derheims bref liksom af Engeströms egna anteckningar, anar man, att han minst lika mycket om ej mer var fru Schröderheims vän. Vid Schröderheims flyttning till landshöfdingämbetet i Uppsala 1792 stödde Lars von Engeström hans ställning, men senare skildes de båda ungdomsvännernas vägar åt, och den gamla förtroligheten tyckes hafva förflyktigat.

En person, som också efter Gustaf III:s dagar skulle förvärfva sin egentliga ryktbarhet, fast den blef af skäligen litet hedrande beskaffenhet, är Fredrik Sparre, till hvilken nästa brefföljd — alla, så när som en skrifvelse af 23 jan. 1793 från Uppsala universitetsbibliotek, från Eriksbergs arkiv — är riktad. Schröderheim kunde naturligtvis icke sympatisera med denna hofvets ärkepedant, hvilkens hjärta var lika trångt som hans hufvud. Flerstädes skämtar han med den majestätiska pekoralstil, i hvilken denne Gustaf IV Adolfs guvernör i ändlösa rapporter brukade beskrifva sin höga lärjunges öppningar och andra lika riksviktiga ärenden. Men i brefven till Fredrik Sparre smittas Schröderheim själf af dennes kanslistil och blir tröttsamt siratlig och konstlad. Rikskanslären synes emellertid hyst vänskap för Schröderheim och bidragit till de försök att ekonomiskt rädda honom, som gjordes af den nya regeringen. Detta är väl orsaken till de öfverraskande fördelaktiga omdömen, Schröderheim fäller om Sparre i sina historiska anteckningar.

I Sparres närhet ställer man gärna Gustaf Adolf Reuterholm. De bref, Schröderheim skref till denne och som bland Reuterholms papper finnas på riksarkivet, visa om något, hur människoöden växelvis stiga och falla. Under Gustaf III är det synbarligen Reuterholm, som uppvaktar Schröderheim, och denne svarar med en höflighet, som ingalunda utesluter en viss försmädlighet. Man ser

honom så mycket som möjligt afböja Reuterholms »deliciösa anbud» till sammanvaro. Efter Gustaf III:s död äro rollerna förbytta, och Schröderheim ligger i stoftet för den allsmåttige »jarlen», som för öfrigt visar honom ett ovanligt långmod och en, som det redan antydts, vida större hjälpsamhet än Schröderheims lefnadstecknare erkänt. Schröderheim anlidade, för att vinna Reuterholm, flera personers hjälp, framför allt dennes broder, lagman Reuterholm.

Under titeln »Bref till strödda personer» hade en mängd Schröderheimska skrivelser kunnat inryckas, men blott fem verkligt intressanta hafva medtagits. Det första stammar från Eriksbergs arkiv, har ingen namnöfverskrift, och det är på riksarkivarien C. T. Odhnerns godhetsfullt meddelade förmodan, som det här med stor sannolikhet tilldelas Carl XIII:s vän, mystikern baron Carl Göran Bonde. Det vårdslösa brefvet är anmärkningsvärdt, emedan det visar, hur verksamt Schröderheim under det farligaste ögonblicket af Gustaf III:s bana söker befordra monarkens intressen och enigheten inom kungahuset. De två brefven till Erik Mikael Fant stamma från Uppsala universitets bibliotek, där ännu flera finnas till Schröderheims lärde vän, den skicklige historikern och urkundsforskaren, men endast dessa båda bref hafva allmännare värde. Brefvet till justitiekanslären Göran Wilhelm Lode ligger bland Schröderheims bref till Reuterholm i riksarkivet utan namnöfverskrift, men är, som innehållet visar, riktadt till denna vrånggestalt af en högsta rättsvårdare, Reuterholms kreatur i skandalprocessen emot fröken Rudensköld. Det femte, som finnes i afskrift bland kungliga bibliotekets Schröderheimiana, är riktad till en trofast kamrat från ungdomsåren, den skicklige ämbetsmannen Adam Arenander.

Den sista brefföljden i denna samling, till Olof Malm-

gren. visar en helt annan Schröderheim än alla de förra. Dessa bref finnas i dubbla afskrifter i kungliga biblioteket i Stockholm, och några i original i Uppsala universitets bibliotek bestyrka afskrifternas riktighet. Det är »Tjocker», sådan han var i sina verkligt glada stunder bland sina borgerliga vänner, med hvilka han kunde umgås utan tanke på intriger och fortkomst. Olof Malmgren (född 1749), var son af en packhusinspektör och själf tjänsteman i kommerskollegium. Som man i verken nådde han aldrig högre än till kamrer med titel assessor, men så mycket mera känd var han som sällskapsmänniska, en af det dåtida borgerliga Stockholms gladaste och älskvärdaste kavaljerer. Följande charad från tiden öfver hans namn skildrar artigt hans lefnadssätt och gifver en god föreställning om arten af hans ryktbarhet.

Man af mitt första klockan gjuter,
mitt andra fram ur stammen skjuter,
mitt hela springer hela da'n
på Söder och på Norr, i Sta'n.
Från Kungsholmen till Riddarholmen,
från Danviken till Blasieholmen
och rapporterar utaf fan.
han äter middag, diskurerar,
han tar sitt kaffe, perorerar,
han dricker te, han kondolerar,
han gratulerar, konsolerar,
han se'n sitt cambio jouerar.
Är detta skedt till sängs han går
förförad med fyllda plikters möda,
precis som fågeln, som ej sår,
men dock af himlen får sin föda.

Ingen glansfull tillställning inom Stockholms högre borgerskap och ämbetsmannavärld gick af stapeln utan Olle Malmgrens medverkan, och som oförbrännelig salongshjälte kvarstod han ännu långt efter den gustavianska tiden. Friherrinnan Knorring har i sina »Illusioner» skildrat honom som prestabärare i Amaranthen den minnesvärda afton, då M:me de Staël under sin stockholmsvistelse intogs i orden — och en sedetecknare talar ännu 1800 om kamrer Malmgrens nya »valskadrilj». Olof Malmgren dog 1814. I Schröderheims eget hem var den glade goddagspilten en gärna sedd gäst i fruns toaletterum, men än mer vid mannens spelbord. Schröderheim har sökt gifva Olle Malmgren en sorts komisk odödlighet såsom föregifven inventor af cambio- eller campiospelet, hvad vi kalla kille, och i den anledningen tryckt flera tokroliga skämtskrifter till hans ära. Tonen i dessa skrifter återfinnes i brefven till Olle Malmgren. Närmare härom liksom om hela denna Schröderheimska sällskapskrets hittar läsaren i en af mig förut tryckt studie öfver Elis Schröderheim (»Från Gustaf III:s dagar»). Af de i denna bok införda brefven liksom af Olle Malmgrens lustiga epistlar till N. von Rosenstein (Rosensteinska brefsamlingen i Uppsala), se vi, att detta umgänge räknade bland sina deltagare några af tidens största ryktbarheter, som Kellgren och Sergel, men framför allt bestod af mellanlagret mellan aristokrati och högre borgerskap. Hit hörde Elis Schröderheims vänner och kamrater, som N. von Rosenstein, ännu inte vorden senare dagars tankspridde filosof, riddarhussekreteraren Carl Gustaf Bungencrona, het oppositionsman 1789, de driftiga ämbetsmännen Wilhelm Marks von Würtemberg och Lars August Mannerheim samt fru Schröderheims uppvaktande kavalerier och riddare, de båda understallmästarne Bruse, baron

Carl Mörner, sedermera generalmajor m. m., de två unga diplomaterna och hjärtevännerna J. C. Lagersvärd och Lars von Engeström, husets siste »cavalieri servente» kungl. sekter Seele m. fl.

Man råkades hos Schröderheims i deras hus i staden eller på landet, först på Bisslinge, där det gifvits mer än en landtlig fest äfven för medlemmar af kungliga huset, och sedan (från 1783) på Järfva. Men äfven andra förmögna och gästvänliga stockholmska borgarhem samlade det glada kotteriet.

Den galante grosshandlaren Arvid Hasselgren och hans lika galanta fru mottogo sällskapet på egendomen Jakobsberg, där särskild sällskapsteater fanns inredd, den af tidens komediförfattare förlöjligade rådman Dreijer i sitt hus eller på sitt landställe Canaan nära Drottningholm, Malmgrens svåger, öfverkirurgen Théal på sin mönstergård Bellstad. Det var i dessa muntra lag, omgifven af vänliga och leende ansikten, Elis Schröderheim fann sig bäst och visade sig mest till sin fördel, outtröttlig upptågsmakare, med aldrig trytande kvickt och godsint skämt. Dessa sista bref gifva ett eko af hvad han var såsom midtpunkt i en glad krets, och därför har intet uteslutits af dessa ofta vågade och drastiska, men i botten harmlösa och godlynta infall. Dessa bref gifva genljud från hans lifs lyckliga tid, de visa, att han också i motgångens år höll humöret uppe. En röd strimma af den parodiska lifsberusning, som i oförliknelig stålbrytning brann hos hans vän Bellman, fanns i Elis Schröderheims själ. Ännu under bekymren i Uppsala hade den sjuklige, korpulente och penningehetsade landshöfdingen humör nog att spela sällskapsteater, som man ser af en biljett till en sent vunnen vän, den blifvande riksmarskalken Claës Fleming (Flemingska brefsamlingen

i Uppsala bibliotek). Och hvilken roll utförde han? »Gyllenfjäsks» i sitt lustspel »Fjäsken». O, tillvarons ironi! Och med afsikt är det sålunda som vi i denna brefsamling låta den legendariske skämtaren få sista ordet.

✱

Alla dessa Schröderheimska bref äro utgifna med ytterst få ändringar eller uteslutningar. Från de medtagna brefföjderna hafva endast några få alldeles innehållslösa biljetter utmönstrats. Alla inom parentes gifna dateringar äro gjorda af utgifvaren med ledning dels af titulaturerna på utanskrifterna i brefven — den eljes vårdslöse Schröderheim var noggrann i fråga om rangrulla och titlar — dels på inre skäl. Hela samlingen hade aldrig kunnat utgifvas utan den stora välvilja, som visats utgifvaren af ägarne till Sjöholms, Värnbergs och Eriksbergs arkiver, och det är honom en kär plikt att härför tacka kammarherren grefve Adam Lewenhaupt, majoren vid generalstaben grefve Erik Oxenstierna och öfverstekammarherren baron Carl Carlson Bonde.

Utgifvaren.

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

JOHAN AF NORDIN.

Stockholm den 23 januari 1777.

Min käraste broder.

Vid min återkomst från Gripsholm trettonde dagen hade jag den äran att bekomma ditt kära bref af den 19 december. Det har blifvit obesvaradt både för det jag ej vetat, huru jag skulle anse bilagan och för det jag ej haft något reelt svar att gifva på saken. Jag vet mig hafva ovänner, Gud vet hvarför, kanske för det jag kunnat tjäna någon vän eller för det jag får dispensera pengar på kungsgårdarne. Jag vet mig vara taxerad för mutor etc. etc. etc., men jag har ändtligen satt mig öfver allt sådant och nöjd med tranquillité i mitt samvete skrattat åt alla lögner: men att en min vän af din rang, för hvilken jag hyser en vänskap så mycket mera uppriktig som den är grundad på högaktning och förbindelser, att du velat determinera mig till din tjänst har grämt mig oändligt.

Jag hade ämnat att skicka Böhnens afskeds memorial och sedeln i ett blott kuvert tillbaka, men öfvertygelsen därom att du ej kunnat vara elak emot mig utan trott elakt prat har ändrat mitt beslut på det sättet, att jag nu skickar det ohyggliga dokumentet tillbaka jämte ett dylikt som Berger pluttrade på mig i somras en morgon, då jag skulle resa till Ekolsund, och glömmet ifrån detta moment alldeles, det moment då jag icke var rätt känd af min egen vän, den hederlige Nordin. Hvad nu själfva saken angår, så behåller jag Böhnens memorial och gör därutaf ett riktigt bruk i rättan tid. Flera omständigheter förorsaka något uppskof. Dem intresserar dig icke att veta, ty de röra ej denna utan andra dylika saker. Med Guds hjälp och

bara jag slipper lega, skall jag föra båten i land under skydd af grefve Gyldenstolpes rekommendation och baron Sparres hjälp. Anmäl min vördnad för din fru och grefve Gyldenstolpe.

Tout à vous

E. SCHRÖDERHEIM.

Var god och skicka Bergenscköld detta bref.

Stockholm den 17 februari 1777.

Min käraste bror.

Du lär med denna post blifva underrättad af grefve Gyldenstolpe, att han ändtligen determinerat kungen till bifall af Böhnens afsked och succession: men jag anser intet för öfverflödigt att berätta dig, det jag äfven i dag därom fått kungens försäkran, i anledning hvaraf jag nu inlämnar Böhnens supplik och missbrukar ditt namn under en ansökning om vakansen. Häradshöfdingen lär väl inte nu blifva nämnd, men när kungen sagt a får han säga b och saken kan inte hafva någon fara: men låt perukerna göra förslag så skrika de mindre. Kommer herr lagman till Stockholm, så låt mig veta när du kommer, att jag strax kan råka dig. Anmäl mycken vördnad för din fru från

din ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 15 juni 1777.

Min käraste bror.

Posten ifrån Helsingfors har tillställt mig den underrättelsen ifrån kungen, att hans majestät vid förgifvandet af andra sysslor nämnt Karp till häradshöfding efter dig,

nådige herr lagman. Fideikommissakens förlopp känner du. Vill grefve Gyldenstolpe följa sin idé och beledsaga din begäran med ett tillstyrkande, som skickas till mig på Drottningholm, så torde väl allt kunna hjälpas. Din andra sak kan också efter all apparence få nå någon dager vid kungens återkomst och de högtidligheter som då vanka. Ingenting skall försummas af

din ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Gripsholm den 6 (december 1777?).

Min käraste bror.

Sedan din goda vän hofkanslären kommit hit, hafva vi först hvar för sig och sedan conjunctim spändt på kungen om fideikommissaken och därmed kommit så vida, att den nästa måndag får föredragas, då hans majestät lofvat bifall oaktadt alla Hermanssons remonstrationer. Jag hoppas därför nästa tisdag kunna hugna dig. Förlåt att jag glömt avertera dig om lektorssaken, den blef genast bifallen och expedierad. Ännu är eders välbördighet icke accoucherad.

Tout à vous

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 10 december 1777.

Min käraste bror.

Ledsen att längre undfägnat dig med tomma löften och att själf spela lurpass har jag gjort ett försök att få slut på fideikommissaken under baron Sparres protektion, som i anledning af grefve Gyldenstolpes bref till honom därom varit med mig lika öm. I konsekvens däraf har jag till den beskedlige Marks von Würtemberg, på hvars tillgifvenhet,

diskretion m. m. du vid min hedersförsäkran fullkomligt kan lita och som i qualité af revisionssekreterare bör föredraga detta. Baron Sparre har fått kungens tillstånd att låta Marks föredraga målet Nb. i rådet. Som jag därute ej kunnat verka någon ändring, låter jag Marks därmed dröja tills på nyåret. 1:a, emedan nådig herr grefven under jultiden, antingen måtte för att göra baron Sparre till viljes, som därom i dag med posten persvaderar grefven, komma hit, eller ock efter behörigt kallelsebrief vara så excellent och begifva sig till kongl. hofvet, då denna herre, som inte tycks tröttna vid denna sak, bäst kan göra slut på våra tentamina.

2:a, emedan jag kanske under den tiden knäcker herr bergsrådet Rudbeck, så att han blifver stilla, och hvartill jag vet moyens, som hvarken röja eller skada din plan. Om uppmärksamhet och välmening, förenta med den lilla influence jag kan hafva, något förmå att uträtta, så skall du helt visst vinna, och jag hoppas därom det bästa. Laga nu bara för Guds skull, att grefven kommer hit, antingen i jul eller strax efter.

Någon har sagt mig, att grefven är ond på mig och misstänker mig för apotekare till det hvita plåster han fick från Drottningholm; ingenting kan mer oroa mig än sådant. Gud vet bäst, hur högt jag honom vördar och älskar, och hur gärna jag uppoffrar mig och min ringa tjänst för hans plaisirer. Välj en god moment att visa honom detta konceptet, han känner nog kolossens stil.

Söta du, verkar du något på gamla Plaan på Högbo, så gör du kungen ett nöje, om du disponerar honom till ackord med Marks von Würtemberg, hvarom jag honom i dag tillskrifver.

Tout à vous

E. S.

(2 maj 1782.)

Min käraste bror!

Tusende tack för all vänskap och godhet under din sista sejour. Det är mitt vanliga öde, att minst få umgås med dem jag helst vill, och så skedde mig med dig. Jag kom ock för sent att taga afsked af dig. Vallmans sak håller nu ändtligen på att sluta sig efter vår önskan och jag hoppas inom ett par dagar. Men en bedröflig händelse har jag att berätta dig: Stenbock dog i går afton klockan half 10 utan att själf veta däraf, sedan gikten klockan 5 med ovanlig häftighet stigit honom till hjärta och hjärna. Oxenstjerna tillslöt hans ögon, och han och jag förseglade hans saker, sedan kungen, hertig Carl, Tauben, Munken och Borgenstjerna sett honom dö. Gyldenstolpe ber att hälsa dig, han hinna ej skrifva, utan jag har lofvat hälsa och berätta, att med affären i Uddmans kassa har kungen tillåtit arrangement. Låt nu en af oss genast veta, hvad du kan häfta hos honom, så kanske kunna vi negociera dig något tillbaka. Haf förtroende för mig i den saken, jag skall ej missbruka det, förlåt att jag har brådtom.

Jag lefver och dör

Din ödmjukast trognaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 12 september 1782.

Min käraste bror!

Grefve Gyldenstolpe har förtrott mig din ohygglige soupçon på mig. Var för allting så rättvis och tro ej, att jag kan vara ingrät emot dig. Jag bedyrar dig vid heder och salighet, att mina sentimenten för dig äro oföränderliga,

att jag räknar dig bland mina allra bästa vänner och ingenting kan försumma, som bidrager till ditt nöje. Jag hoppas ock att snart kunna öfvertyga dig i själfva verket, att jag uppriktigt varit dig tillgifven. Nu göra vi ett evigt aftal, att du aldrig mera gör mig en sådan oförrätt. Så sant Gud lefver, kan jag aldrig förtjäna det. Strömfelt skaffar dig nu penningar för dessa sedlar. Du råkar honom nu hos dig själf eller i Gefle, och därför skickar jag dem tillbaka. Jag hade lofvat lämna dem åt Strömfelt, men han har rest i dag och jag hann ej träffa honom. Jag ville önska att kunna få tala med dig om grefve Gyldenstolpe. Hans omständigheter ömma mig grufveligen, alla mina försök att hjälpa dem hafva varit fåfänga, och jag fruktar både för hans hälsa och lif. Gud hjälpe oss, kära du, under allt bekymmer. Vi råkas väl någon gång mera här i världen.

Med den uppriktigaste högaktning och tillgifvenhet lefver och dör jag.

Din trognaste och ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Din kommission är uträttad och von Otters utslag om Islandsholmen fastställt.

Järva den 11 augusti 1785.

Min allra käraste broder!

Uti den heder du behagat göra mig, att kalla mig till vittne vid din käre sons dop, igenkänner jag din gamla och oföränderliga vänskap. Jag aflägger därför min ödmjuka tacksägelse och beder dig så snart möjligt blifver göra min bekantskap med min gudson, som igenom sin

födsel redan är min vän och hvars vänskap jag, om mina dagar förlängas, skall söka förtjäna med en lika fullkomlig tillgifvenhet som den, hvarmed jag har äran vara

Min käraste broders ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM

(Januari 1788.)

Min käraste broder!

Jag har fåfängt önskat att kunna komma till dig i dag och i morgon blifver det lika omöjligt. Så snart jag kommer ur hofrätten, reser jag till Uppsala; men dessförinnan är ditt diplom underskrifvet och då återstår ej mer än vapnets inmålning, som är gjord på 2 dagar. Om du reser igenom Uppsala, torde jag få se dig. Söta du, hälsa brodern Carl och säg honom, att rådet har i dag på min begäran bifallit Hernösands konsistorii tankar emot delningen af Umeå pastorat, och i konseljen hoppas jag, att det blifver därvid.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järva den 5 februari (1788).

Min käraste broder!

Ännu oviss huru snart jag kan få det nöjet att se dig, skickar jag härmed de stjärnor vår sköna mademoiselle i förrgår tillställde mig. De kosta efter vanligheten 3 riksd. 16 sk. stycket.

I Stockholm synes Gud ske lof allt stå väl till. Hol-

lands öde känner du ofelbart redan. Hvad som oändligen soulagerar mig därvid, är att jag i förra veckan åt hos Koschell med en stor del af de så kallade Les Cordons bleus de la Bourse, som alla försäkrade, att vår börs däraf har ingen känning. Arfwedson hade kurant haft 120,000 riksd. där i växlar, men den 20 december redan var den sista aflupen. Jag längtar obeskrifligt efter den glädjen att få komma till dig, och har i alla mina dagar den äran att med uppriktigaste högaktning, vänskap och tacksamhet vara min käraste broder

Din ödmjukaste trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1788.)

Min nådigaste vän.

Med Hörstedt har jag arrangerat mig, och beder dig för Guds skull ej göra dig mödan gå till honom, ty om torsdag får jag med din tillåtelse göra omsättning.

Vill du låta taga mått på din chibic (tschibuk) eller mandarin hvad det heter och tillika dricka en kopp te i afton hos

Din ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Här är intet främmande, om intet R. R. Sparre kommer och stannar.

Drottningholm 28 september (1788).

Min käraste broder.

Generalskan Wrangel försäkrar sig icke hafva den minsta anledning att tro det hennes man ämnar begära dimission ifrån Halmstad, och Armfelt säger sig afven ignorera

allt sådant. Den sednare har med mycken tillfredsställelse haft en entretien med kungen om dig och är numera ganska nöjd med den rättvisa, som göres dig. I går eklaterade intet af de nya förändringarna. Om fredag blifver den märkvärdiga finanskonseljen. I morgon afton är jag i Stockholm och hoppas träffa dig om torsdag.

Din ödmjuka trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1788?)

Min söta bror.

Sedan jag haft många oroliga stunder för din sak har nu ändtligen kungen positivt lofvat i dag att vilja nästa vecka bifalla din begäran. Saken aflämnar jag därför om söndag till Segercrona och vidtager alla möjliga och af dig tillåtna utvägar att vinna honom. Soupconera mig intet för lättja. Fast jag är långsam, kommissionär är jag dock

din pålitlige ödmjuka tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1788.)

Min käraste broder!

Det är gjordt, Gud ske lof, min glädje är obeskriflig, ehuru lyckan icke unnat mig den att få bidraga därtill, Jag gratulerar dig af allt hjärta. Ruuthen skickar och söker dig. Res till honom i eftermiddag. Han förtäljer dig förloppet, som han icke hann säga mig. Jag är hela dagen hemma och hinner ej komma till dig.

Din ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1789?)

Min käraste broder.

I denna moment har jag fått befallning att vara på slottet i eftermiddag precis 4, för att assistera vid deputerades audienser ifrån Göteborg och Bergslagen m. m., utom det att jag fått arbete, som då skall vara färdigt. Jag hinner således ej njuta den glädjen att spisa middag, men gör mig försäkrad, att du är öfvertygad om min regret och min tacksamhet.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 16 juli 1789.

Min käraste broder.

Din vänskap, som ofta uppmuntrat mig under mina bekymmer, uppmuntrar eller kanske förleder mig äfven nu att besvära dig i ett ämne, hvilket jag af erkänsla för dina välgärningar borde själf utreda. Björkman har gifvit ut min sedel med din borgen. Den har blifvit lämnad åt Christiernin, sedan åt Rehusen och nu åt en skrifvare i tullen, benämd Hortendahl. Jag har fått 8 dagars anstånd. Vill du vara god och säga mig, om denna saken kan styras på 2 månader med annat än penningar. Är ingen hjälp, så skall jag skaffa dem, ty ditt namn skall icke för min skull exponeras. Kunde jag vinna den tiden vore väl, ty jag är nu occuperad att sälja hus och allt hvad jag äger. — En kurir kom i går ifrån kungen, men utan nouvelles. De sista äro de tryckta. Den 10 var kungen ännu i Likala, frisk och glad. En kurir ifrån hertig Catl medförde den tidning, att sedan tyska regementena kommit till Ystad har hans H. K. H. gått till Finska viken. Min hustru anmäler till dig sin hjärtliga respekt, och jag har den

äran att med den innerligaste högaktning och tillgifvenhet vara

din ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 12 mars (1790).

Tack, käraste broder, för nöje, välfägnad och många prof af gammal vänskap. Tillåt mig begära dina tankar, huru jag skall förhålla mig med innerliggande sak, som du behogat anförtro mig.

Riksdagsmännen från Halland solliciterade mycket för kronofogden Bergström om en längre besittning af Latholms kungsgård. Bror Petter, din fiende i politiken, din beundrare som ämbetsman och i själen lika så beständigt som i truten icke alltid bägges vår vän, önskar din protektion häruti. Quid faciendum! Det tal du lånte mig glömde jag återställa. När kommer du hit? Ju förr dess hellre.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Drottningholm den 2 november (1790).

Min käraste broder!

Lagerbring gaf mig protokollet. Det blef underskrifvet i går, expeditionerna presenterar jag nu till underskrift, så att du i morgon förmiddag kan skicka upp till Strömen och hämta fullmakten.

Jag har med mycken rörelse blifvit underrättad om ett nytt prof af den osvikliga vänskap, hvarmed du mig alltid behogat omfamna. Jag får ej säga dig hvaruti det består, men jag kan ej afhålla mig att säga dig min erkänsla, så ofta upplifvad vid vedermälen af din ömhet och godhet. Gud välsigne dig, tro aldrig att jag blifver otacksam eller kall. Om mina vänner en tid funnit mig trög, ledsam och

kanske kall, måtte det förlåtas åt de chagriner, som accablerat mig i större mängd än någon tror, och af hvilka många hvar för sig utan Vår Herres hjälp kunnat förstöra både hälsa, vett och lifvet.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

3 november (1790).

Min käraste bror!

Jag fick ej din fullmakt underskrifven förr än klockan 3 eftermiddagen, men nu har jag den med mig och har lämnat den till Strömen.

Din ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 6 november (1790?).

Min käraste broder!

Hjärtligen tackar jag dig både för din grace emot Zetterström och för ditt sista vänskapsfulla bref. Jag föredrog förliden torsdag uti beredningen ditt memorial om Väster-Dalarnes skogar. Det tillstyrktes enhälligt för innevarande år. Man kom äfven öfverens, att det alltid vore billigt; men för att slippa skriket efteråt trodde man bäst att i anseende till framtiden höra Bergs- och Kammarkollegierna. Det förra torde väl opponera sig, men all upphostning soulagerar.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

12 november (1790).

Min käraste broder!

Jag var befalld att komma på spektaklet nödvändigt i går afton och därigenom hindrad äfven till kvällen att

njuta din godhet. Emellertid tack bäste vän för allt godt och förlåt mig att jag ej kom, och att jag nu ej infinner mig personligen. Söta du, säg mig med ett ord, om det är gubben hofintendenten af Malmstén, som skall succedera dig. Hans maj:t trodde det, men visste ej visst och befälde mig skynda med expedition däraf.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Jag skall nu fara till Drottningholm.

(November 1790.)

Min käraste broder!

En idé går mig igenom hufvudet, som jag beder dig förlåta, att jag proponerar. Jag fick för några år sedan Nordstjärne-ordens-korset briljanteradt af drottningen. Det blef mig onyttigt, då jag blef kommendör. Det är mycket vackert och gjordt af goda briljanter. Det kostade drottningen 450 riksd. specie; mera än det således är värdt begär jag ej. Skulle du vilja taga det, så skall jag sända dig, när du vill, Möller, åt hvilken jag gaf i kommission för 14 dagar sedan att sälja det.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(November 1790.)

Min bästa bror!

Ingen betänklighet i världen kan vara för dig att bruka stjärnan. Hela världen känner den vänskap, du har för mig och vet att jag ej mera kan bruka henne. Vi behöfva ej säga att vi handlat därom, vi kunna ju säga att vi bytt. Det är en vacker nippe, och utom andra skäl skulle jag

helst önska att se den på ditt bröst. Jag bekänner dig, att Möller lånt mig 450 riksd. på henne och han kommer till dig i morgon bittida innan 9. Min Vasaorden sålde jag utan all betänklighet åt De Besche.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

30 november (1790?).

Min kära broder.

Hans maj:t biföll i går ditt memorial om anordningen af den innehållna landshöfdingelönen, så att saken är nu riktigt rangerad emellan Durietz och dig. Vid hushyran uppehöll han sig litet, men då jag förklarade honom, att du bedt mig ej insistera därvid, blef den frågan remitterad till statskontoret.

Din proposition för Väster-Dalarne om flottning bifölls för i år, angående framtiden höras kollegierna.

Äfven får du i kommission en medalj att tillställa ägaren af Isala Lada. Jag hade önskat att kunna komma till dig, men jag mådde så illa i går, att jag i går kväll måste taga mig förhinder att fara ut förr än till middagen.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1790?)

Min käraste broder!

Med den största oro gör jag nu efter din tillåtelse det yttersta missbruk af din godhet. Var försäkrad, att jag gemensamt med min hustru tager den anstalt, som skall betäcka dig för hvad som öfverskjuter assignation på Ruuthen, hvilken jag beder dig icke visa förr än tiden kommer, och

äfven att vid de tre månadernas ända den mindre sedeln utan din olägenhet skall blifva inlöst. Gud välsigne dig Jag torde väl få se dig något i dag.

Din ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1790.)

Min ömma vän!

Jag försökte i går att kunna komma till dig, men för att ej gifva dig en scen af mina sinnesrörelser vid de dubbla prof af din vänskap, hvarmed du i går åter öfverhopat mig och min hustru, lämnade jag den idén, och tackar dig nu skriftligen, men icke med torra ögon. Ditt hjärta bör känna den tillfredsställelsen af min egen bekännelse, att din godhet var en verklig välgärning, och jag skulle förebrå mig att dölja det för dig. Lef lycklig, min bäste vän; måtte du länge och utan rubbning af skiften och omständigheter njuta det förtroende, du väl förtjänat och hvars fortsättning alltid blifver nyttig både för kungen, din ort och alla välsinnade. Inga förtjänster har jag att åberopa mig hos dig. Min vänskap och tillgifvenhet hafva varit äro och blifva oföränderliga. Du förlåter min hustru, att hon ej nu kan skrifva, men hon läser söka att få tala vid dig.

Din ödmjuka trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Förlåt mig, söta du. Du presenterar dig väl i afton vid kuren hos drottningen.

Stockholm den 6 januari (1791).

Då mina vänner med förra posten sände dig, min käraste broder, notifikation om min förlust, ämnade jag att tillika få skrifva några ord särskildt, men hvarken hjärta

eller hand förmådde. Jag samlar mig i detta ögonblick för att endast med få ord försäkra dig om hennes erkänsla af all din vänskap, att kanske få människor i världen varit dig mera tillgifna än hon och att den vänskap, hvarmed du delat våra öden, aldrig skall glömmas af mig, som med oföränderlig högaktning och tillgifvenhet framhärdar

Min ömme och redlige vän

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Många historier löpa om min skilsmässa med henne. Jag anser som en skyldighet, äfvensom en tillfredsställelse att försäkra dig, att de äro osanna. Gud ske lof, jag har intet att reprochera mig.

Stockholm den 10 mars 1791.

Tack min käraste broder.

För ditt sista vänskapsfulla bref. Det är mig en verklig glädje att se mig bibehållen i vår gamla vänskap, åt hvilken den högste bäst vet att mitt hjärta aldrig dementerat sig.

Så snart kungen gifver mig tillfälle att anmäla mor Thunbergs angelägenhet, skall jag söka rangera den på det bästa jag förmår.

Kungen är brydd med succession efter Edelfelt, han vill gärna i den platsen sätta en karl att lita på.

R. R. Ridderstolpe har gifvit medföljande promemoria. Kungen var indecis, intet kan jag råda, jag projekterade honom att rent af konsultera dig. Han gouterade mycket den idén och befallde mig anmoda dig därom. Både som landshöfding och bruksherre känner du bägge personerna i fråga. Du känner tjänsten och orten. Promemorian tackes du återsända till mig, men gifva ditt yttrande uti

bref direkt till kungen. Jag erinrade honom, att, ehuru mycket du gör mig den äran att vara min vän, är dock alltid den tredje för mycket uti sådana saker. Jag försäkrar dig heligt att ingen vet eller skall få veta, att du härom är konsulterad. Med den tillgifnaste högaktning och tillgifvenhet har jag den äran vara

din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 19 maj 1791.

Min käraste bror!

Som jag vet, att det gör dig plaisir, vill jag berätta dig, ehuru litet betydande det är i sig själf, att kungen i förrgår gaf landtränsmästaren Moritz kunglig ränsmästarfullmakt. Donner hade anmält honom därtill. Kungen var ej disponerad, men när jag sade, att han var din svåger, sade kungen: Å, är han min beskedlige Nordins svåger, så låt lämna den fullmakten alltför gärna.

Kungen reser i morgon afton och lofvar vara tillbaka om två månader. Amman vill han aldrig höra talas om. Få se, om man kan uträtta något för henne, när han kommer hem.

Din ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 20 oktober 1791.

Min käraste broder!

Sedan jag med mycken svårighet fått en beskedlig karl till klockare uti Hedemora, hvilken tillika med sin hustru länge varit i mitt hus, har man nu skrivit mig till och bedt mig supplicera hos dig om order till häradshöfdingen,

att under nu påstående ting därstädes hålla syn öfver bostället. Du blifver ju intet ond på mig, och ehuru jag plågar dig, aldrig ledsen. Jag skickar detta till honom, med råd att genast infinna sig hos dig med ansökning härom. Med den fullkomligaste högaktning och tillgifvenhet har jag äran framhärda.

Min käraste herr broders ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 1 januari 1792.

Min käraste broder!

Brefhafvaren, Carlberg, lakej hos kungen, anmäler sig att hålla värdshus i Gefle under riksdagen. Han är gift med en änka, som förut redan och ännu håller ett af de bättre värdshusen på Djurgården. Hon har flere gånger hulptit mig både i staden och på landet, när kungen varit hos mig, så att jag känner hennes förträffliga skicklighet, och vågar därför uppå deras enträgna begäran rekommendera dem. Jag är öfvertygad att de reussera. De hafva äfven en liten förmögenhet till sin inrättning. Du är god och förlåter mig att jag härmed besvärar.

I fredags afton fick jag min dom att följa med till Gefle. Gifve Gud, att jag kunde vara nyttig, åtminstone visa renheten af mina intentioner. Jag har ock fått tillfälle att utgjuta mina bekännelser. Om du ett ögonblick kunde inse den ömma intérêt, jag för dig i denna ställning hyser, skulle du finna det vara den största erkänsla jag kan hysa för din vänskap och godhet, och mer än allt försäkra dig om de tänkesätt, hvarmed jag har den äran framhärda

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 9 januari 1792.

Min käraste broder!

Tillåt mig med tre ord supplicera dig att få mina drängar bredvid mig och kommunikation emellan min och deras kammare. Min sjuklighet gör det oundgängligt nödvändigt för mig. För öfrigt är jag nöjd med hvad rum jag får och beder dig ej hafva bekymmer för mina aisancer. Din vänskap känner jag, och du är mig mycket mera än allt sådant.

Din ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Jag ämnar resa torsdagen härifrån och resa durch utan någon hvila mer än ett par timmar i Tierp.

Den vaktmästaren, som kommer ifrån kansliet, kan bo ihop med mitt folk.

Stockholm den 12 januari (1792).

Min käraste broder!

Hans majestät har nämnt R. R:t Oxenstierna att förestå riksmarskalksämbetet och befallt mig bedja dig skaffa honom rum. Du lärer kanske vara prævenerad därom genom den inkvarteringslista hans majestät tog med sig. Jag reser i dag åtta dagar, vill Gud, härifrån, och som jag färdas hela natten hoppas jag om fredagen få omfamna dig.

Din ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Ankom den 19 januari 1792.

Note.

På hans majestäts nådigaste befallning får jag äran härmed gifva herr ståthållaren, landshöfdingen och riddaren

tillkänna, det regalievagnen afgår med egna hästar tvenne spann, och fordras således, utom hvad förut är rekvirerad, fourage för tolf hästar samt kvarter för två kuskar och två postiljoner.

På nådigaste befallning:

E. SCHRÖDERHEIM.

(Maj? 1792.)

Min käraste broder!

Bergström är nämnd på det sätt du föreslagit med lön och bibehållande af sin förre tjänst. Protokollet justeras om måndag. Jag skall laga fullmakten färdig därtill och förut utbedja mig att visa dig den. Det skulle ske i denna dag, men sysslor hålla mig hemma.

Din ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Det gläder mig af många skäl, att du blifver här öfver begrafningen.

Stockholm den 25 juni 1792.

Min käraste broder!

Det vore en chagrin för mig, om du nånsin skulle bruka ceremonier med mig eller fordra dem af mig. Min tillgifvenhet och erkänsla för dig äro oföränderliga, och kan jag nånsin visa dem, så är det en lycka för mig. Jag hoppas att vi råkas i höst, ty du blifver hitkallad, när landshöfdingarnas relationer förekomma. Bergströms fullmakt är expedierad alldeles sådan till tur och lön som du ville hafva den, och man säger mig nu, att bror Petter löst ut den. Ibland papper, hvilka hertigen läm-

nade mig vid drotsens afresa, var äfven denne din promemoria, hvilken jag härhos återsänder, emedan drotsen berättade mig, att saken var gjord efter din önskan.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 3 december 1793.

Min käraste broder!

Med all den oro och farhåga, som åtfölja missbruken af vänners vänskap och godhet, begår jag ett groft dylikt emot dig, som i anseende till de många verkliga välgärningar, du gjort mig, hade allt skäl att icke vänta sådant af mig. Olyckan har alltid förföljt mig med chagrin och ledsamhet, och nu på ett förbannadt sätt. Baron Armfelt, med hvilken jag haft för mina synders skull så mycket ogjordt här i världen, hann aldrig att göra våra likvidationer. Jag alltid tyvärr i embarras, och äfven vid min resa till Gefle, tog hans kaution på ett tusen riksdaler och lånte de penningarna af Lundmarck, till hvilken jag ock aldrig betalt mer än sex procent därför. Jag minnes ej, om jag sagt dig, men eljes vet du det nog, att hertigen förliden sommar gifvit mig en Lettre de retenue för länet, på tolf tusen riksdaler banko, ställd till innehafvaren och payable i alla händelser af min afgang. För att arrangera mig har jag öfverenskommit med en man att däruppå lämna mig nio tusen. Han gaf mig förliden oktober ett tusen fem hundra riksdaler, men de öfrige sju tusen fem hundra har han ej lofvat mig förr än i april och maj månad. Lundmarck var nöjd att vänta därtill; men sedan nu närvarande horribla omständigheter uppkommit, känner han ingen tranquillité, och för att undvika en éclat häraf, hvilken kunde pretera till många historier och olägenheter för mig, måste jag skaffa penningar. Hos en man här i staden kan jag få dessa penningar emot borgen. Förlåt, ömme och

bäste vän, att jag vågar bedja dig därom och din proprie. Jag har inför Gud ingen annan att vända mig till, men jag bedyrar dig vid min heder och vid allt hvad vänskap och förbindelser har heligt, att du af denna välgärning aldrig skall hafva den minsta olägenhet, att ditt namn innan förfallotiden skall med tacksamhet återställas, och att sedlen ej skall komma utur den hand, som gifver mig pengarna. Förlåt, bäste vän, denna synd emot ditt hjärtelag och den erkänsla, jag är dig skyldig och så lifligt känner. Kan du ej bifalla, så förlåt och glöm dock min tilltagsenhet. Måtte den högste gifva dig, min käraste broder, ett sällt och lyckligt nytt år. I vinter, när det litet lugnar, kommer jag helt visst till dig.

Med den uppriktigaste högaktning och erkänsla har jag den äran att framhärda

Min käraste broders ödmjuke, trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järva den 28 augusti 1794.

Min käraste broder!

Tusende omständigheter hafva hindrat mig ifrån det nöjet att skrifva dig till och att efter min föresats få komma till dig. De äro nu undanröjda. Vederbörande äro nu öfvertygade om min oskuld uti de saker, där kanske någon min egen oförsiktighet och den elaka människans nedrigheter, hvars liaison i flere år varit mig fatal, gifvit soupçonner emot mig. Jag har njutit och njuter uppmuntrande vederbörligen af regentens godhet för mig, och den belägenhet, hvaruti jag mig befinner konvenerar mig i alla afseenden bättre än de af mina vänner föreställa sig, för hvilka jag ej kunnat explicera den. Det skall blifva mig en glädje att få göra det för dig och som jag hoppas inom tre veckor, när jag fått sätta mina saker litet i ordning. Utom den glädjen att få råka dig får jag tillika se Falun, där jag

aldrig varit, och jag ämnar taga den vägen till min bror i Värmland. Förliden lördag fick jag afsluta mitt arrangement med Wetterstedt. Det skulle oroa mig att köpa mitt lugn på en gammal väns bekostnad, om ej han själf vore därmed nöjd och om icke de förmåner, han därmed njuter, jämte proximiteten af hans egendomar, gjorde honom ersättning.

Med all den tacksamhet hvaraf ett människohjärta kan uppfyllas har jag den äran att återsända dig din borgen. Förlåt, min vän, som i alla skiften visat mig så mycken vänskap, att jag supplicerar dig om continuation däraf på medföljande nya dokument under de sex månader, mina invecklade affärer behöfva för sin utredning. Den välgärning du härmed gör mig är reell och högst betydlig för mig. Den skall, så sant Gud lefver, ej missbrukas och dokumentet icke vandra utan blifva liggande i en väns byrå. Jag skall muntligen explicera dig alla omständigheter, för vidlyftiga att skriftligen beskrifva. Inom denna tiden skall du finna din gamle trogne tjänare trankil och rangerad. Den plan jag därtill gjorde mig vid slutet af förlidet år har igenom min retraite blifvit altererad, men tillika förbättrad. Gud välsigne dig om du hjälper mig. Jag skall i denna vägen visserligen aldrig mera falla dig besvärlig. Ledsna icke vid

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järva den 12 september 1794.

Min käraste broder!

Alltsedan jag för några dagar sedan avancerade dig min indiskreta begäran, har jag varit mycket orolig, att du skulle finna det illa och taga en kallsinnighet till mig. Jag beder dig hjärtligen att du ej må göra det. I en moment, så viktig för mitt etablissemang i framtiden som

denna, har jag vågat vända mig till dig, som i alla skiften visat mig vänskap, och då jag icke kunnat härom adressera mig till någon annan. Jag längtar till dig och kommer helt visst. Vänta ej att se mig inquiet eller bedröfvad. Gud ske lof, jag är det ej och har ingen orsak, ty sedan jag fått visa min oskuld i de saker, hvaruti apparenserna voro emot mig, njuter jag af höga vederbörande all godhet, och sedan jag nu får arrangera mina aflärer, har jag fred med alla människor, och det är allt hvad jag önskar för framtiden. Att jag velat göra gagn i det för flutna och icke varit onyttig, visa mina arbeten, kanske flera och mera varierade än någons af mina företrädare. Med detta är min ärelystnad nöjd. Järva är hyggligt att bebo och de bevis, jag njuter af vänskap och godhet emot mig. Bifaller du min begäran, så gör du mig en välgärning och befordrar min tranquillité, men i annat fall ledsna åtminstone icke vid

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

NILS FILIP GYLDENSTOLPE

Stockholm den 12 januari 1780.

Högvälborne herr grefve, öfverkammarherre, landshöfding och kommandör af kongl. nordstjärneorden.

Den protektion herr grefven behagat lämna Bjurling gladdde mig ganska mycket, som så högt önskat hans lycka, sedan Halldin var removerad, och jag underlåter ej att använda till hans förmån ett så högt gällande förord. Hade jag känt Myrins spekulationer, så kunde den saken redan på Gripsholm efter min grefves önskan blifvit rangerad. Jag tror det dock ej ännu för sent, och hoppas med R. R. Scheffers appui kunna uträtta något däruti.

Gagners resolution är underskrifven, men Siberg fordrar i lösen öfver 20 riksd. specie.

Visst äro tiderna oroliga och skrifklådan faslig. Baron Cederhielm distinguerar sig, men jag hoppas post nubila Phoebus.

Kungen är ej alarmerad af skriket, men ledsen vid Stockholm, här är ingalunda roligt. Det gladaste jag nu har att tänka på är, att grefve Gabriel i början at nästa månad lofvat taga mig med sig till Gefle. Eja vore jag där.

Med den uppriktiga vördnad framhärdar högvälborne herr grefvens, landshöfdingens och kommandörens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 24 februari 1780.

Högvälborne herr grefve, öfverkammarherre, landshöfding och kommandör af kongl. nordstjärneorden.

Ödmjukast tackas för brefvet och den glada underrättelsen om fru grefvinnans retablisement och nådig grefvens återkomst. Gagner är fri från alla afgifter utom Cantzliegebühren, men Sjöberg har icke varit att hjälpa.

Prins Petter ledes af Ruckman, är hög och konstig, men vettig och vacker.

Änkedrottningen gaf i går cour. Prinsens ankomst har betagit inquietuderna, men de komma nog tillbaka.

Med djupaste vördnad framhärdar högvälborne herr grefvens, öfverkammarherrens, landshöfdingens och kommandörens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 6 juli 1780.

Högvälborne herr grefve, öfverkammarherre, landshöfding och kommandör af kongl. nordstjärneorden.

Om jag icke förmår att uttrycka min ödmjukaste tacksägelse för all den ynnest och godhet, nöje och välfägnad, jag i min nådiga grefves hus fick åtnjuta, tackes min nådige grefve det förlåta, öfvertygad om min uppriktiga vördnad och erkänsla, allra mest då mina sinnen snart tvenne dygn varit i den största oro, och jag funnit mig omgifven af idel bekymmer. Jag hade en aning af tisdagsposten, men fruktade icke en så funeste tidning som den vi fingo, att vår konung blifvit attackerad af en svår och äfventyrlig sjukdom. Längre har jag besinnat mig, hvad jag borde göra, antingen att yppa denna bedröflighet för min nådiga grefve eller att tåga därmed. Men som jag föreställt mig, att tidningar icke kunna mankeras, att avi-

sorna, ehuru öfvermålade de äro, torde göra oro, har jag vidtagit det förra partiet, och att göra det fullkomligt, kopierar jag litteralement Dalbergs bref till grefvinnan Carl Fersen:

Tit.

Ryktet lär redan gjort det bekant, att hans maj:ts alltifrån afresan från Stockholm varit illamående, så mycket att det gifvit full anledning att önska det resan kunnat uppskjutas, till dess hans maj:t blifvit alldeles till hälsan återställd. Då hans maj:t den 15 sistlidne efter midnatten ankom till Stafsjö, klagades öfver hetta i blodet, så att några kylande pulver måste tagas, innan sömn kunde komma, och likaså var det den följande dagen, då ankomsten skedde till Eksjö, äfven långt efter midnatten. Sedan hans maj:t därstädes hvilat några timmar, fortsattes resan ända till Kristianstad, dit ankomsten ej skedde förrän kl. 7 om morgonen den 17, då hans maj:t kände sig mycket oroad, uttröttad, och hostade mer än de föregående dagarna. Efter en kort hvila fortsattes ändock resan kl. 3 e. m. till Ystad, hvarest hans maj:t ändtligen beslöt att genom lavemang och rafrachissant regime laga om sig. Verkan därpå var så god, att hans maj:t blef den 19 om aftonen friskare än han varit under hela resan och hade förmodligen blifvit alldeles återställd, om icke en olycklig tidning om vindens godhet föranlätit hans maj:t att strax samma afton gifva cour och gå ombord på postjakten. Ifrån den tiden kan med visshet sägas, att hans maj:t icke en enda timme har varit utan feber, men det oaktadt var ingen görlighet att förmå hans maj:t till att gifva sig någon ro eller hvila i Stralsund, utan måste resan genast ske genom samma stad ända hit till Damgarten, där ankomsten skedde efter middagen den 21.

Sedan hans maj:t kort efter hitkomsten gjort en liten promenad, begaf högbemälde herre sig i god tid till sängs, men var då af fatigue så utmattad, att föga sömn erhöles, men i stället blef hostan plågsammare, förenad med kvaf och oro i underlifvet, hvilket föranlät hans maj:t att genom

rafraichisserande laxativ skaffa sig någon lindring. Som intet stygn kändes, pulsen var mjuk, och upphostningen började blifva copieuse och synas mogen, kunde ingen åderlåtning nyttjas, men den följande dagen blef efter hans maj:ts egen åstundan spansk fluga lagd på ryggen och sådana medel nyttjade, som svalkade och befordrade upphostningen, hvarigenom en märklig lindring väl följde, men mattheten fortfor, så att allt hopp om resans fortsättande den dagen måste slås ur hagen.

Den 23 befann sig hans maj:t mycket bättre och trodde, att en god och jämn svett, som alldeles borttog den plågsamma törsten, skulle tillåta resans fortsättande, men liten otålighet att i otid få ömsa kläder gjorde hostan ännu hårdare och förskaffade spänningar samt oro i underlifvet, hvilka likväl genom lavemang förgingo, och hade sedan efter sig en god och jämn svett öfver hela kroppen, dock likväl utan att minska febern.

I dag har hans maj:t sofvit allt ifrån kl. 3 i morse till kl. 10 f. m. och sedan ett par timmar e. m., hvarunder hostan alldeles upphört, men återkommit så snart sömnen varit förbi. Nu kl. 7 e. m. är hans maj:t mindre inquiet än tillföre, känner själf, huru matt kroppen är, och tyckes gifva hopp om en lycklig kris. För några timmar sedan hitkom en beskedlig svensk doktor Witkopf, som tycker allt likna sig till en god utgång på den svåraste sjukdom hans maj:t mig veterligen ännu utstått, men jag ser förut, huru svårt det blifver att passera l'état de convalescence här i Damgarten, där hvarken husrum eller något annat är såsom man önskade etc. etc. etc. —

De flera medbragte bref intyga allt detsamma. Francen har skrifvit sin jeremiad till mig. På Svartsjö, dit tidningen fördes af R. R. Ribbing, har konsternation varit ganska stor. Regerande drottningen är förlorad af sorg, hon har skickat Rålamb till kungen. Vår bestörtning är obeskriflig och äfven så vår längtan efter posten i morgon. Det enda, som gör vårt hopp, är Acrels omdöme om sjukdomen och att ingen kurir kommit. Vår plåga ökas af

den apparence vi måste sauvera vid allas nyfikna frågor. Nu är min nådige grefve äfven så orienterad som vi, nästa post skall jag intet manker att uppvakta. Gud hjälpe oss ur denna oro och höre våra böner.

Jag förmår ej med denna post skrifva till Nordin, som min skyldighet vore. I lust och ledt med lika vörndnad och tillgifvenhet min nådigaste grefves ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Nu råkar jag baron Fredrik Sparre, som i samråd med andra mycket tröstat sig och mig. Som kuriren icke kommit, torde med Guds nåd allt vara väl, han ber om ursäkt, att han ej hinner skrifva.

Hertig Carl är kommen i går afton till staden, mycket och uppriktigt rörd.

(Juli 1780.)

Min nådigaste grefve, Je vous baise les mains.

Jag är nu sauverad från alla mina bekymmer och tager verkligen min välgång af min nådiga grefves hand. Gud välsigne herr grefven, min tacksamhet skall aldrig slockna, och min heder skall icke tillåta min nådiga grefve någon olägenhet. Om jag ej nu får aflägga min vördnadsfulla tacksägelse, torde det tillåtas mig på Forssby. Alla komma öfverens, att kungen måtte hafva rest, och att följaktligen det är godt tecken, att vi inga bref fått. Jag reser nu i detta ögonblick för att återkomma om fredag, Gud vet bäst, med hvad hjärta jag har äran framhärda

Min nådigaste grefves ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 14 augusti 1780.

Min nådigaste grefve.

Min skyldighet hade fordrat min ödmjukaste uppvaktning, men ämnen hafva alldeles trutit mig till bref. Kungens tidningar innehålla, att han mår väl, roar sig väl: att Spa är ett paradis, men aldrig ett ord om hans afresa därifrån eller ankomst till Sverige. Angående fru mor, yttrar han sig uti bref till mig, dat. den 20 juli. — — Min mors reflexioner äro nyttiga, det är väl att hon känt, hvad hon är, och hvad hon blef, om allting sig ändrade hos oss, kanske att det bringar henne på andra tankar och reflexioner, som hade varit nyttigare för allas vår tranquillité, om de förr gjorts. Då kunde man säga, att af ett litet ondt blef ett stort godt, men olyckligtvis äro hennes resolutioner så vacklande, att man ej kan sätta någon lit däruppå, och att en enda dag kullkastar femtio dagars goda resolutioner.

Hvad skall man säga om detta resonemang? Jag vet ännu ej visst, hvad dag jag får uppvakta personligen, men ingenting längtar jag högre efter.

Med djupaste vörndnad framhärdar

Min nådigaste grefves ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 5 februari 1781.

Högvälborne herr grefve, öfverkammarherre, landshöfding och kommandör af kongl. Nordstjärneorden.

I den ovisshet jag varit om min nådiga grefves vistande, då vi dagligen väntat oss den glädjen att se min nådiga grefve i Stockholm, har jag ej kunnat återställa denna lapp

förrän nu, då jag blifvit underrättad om en lärd resa till Uppsala. Det vore omöjligt att någonsin kunna uttrycka min vördnadsfulla erkänsla, som följer mig i grafven. Kungen har ej ännu hjälpt mig, men fast jag är fattig, så är jag ärlig som pigorna säga. Gud uppehålle och hjälpe min nådigaste grefve till Stockholm. Kungen har haft katarr men för nu på operan. Med djupaste vördnad framhärdar

min nådigaste grefves ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 25 maj 1781.

Högvälborne herr grefve, öfverkammarherre, lands-
höfding och kommandör.

Hans maj:t har kommit uti en trängande förlägenhet efter Björnram, af hvad orsak vet jag ej. Under de otaliga rechercher, som i dessa dagar skett efter honom, har kungen blifvit underrättad, att han rest med grefve Stenbock till min nådige grefve. I anledning däraf har jag fått befallning att med den extra post, som nu afgår om kungens resa, anmäla dess hjärtliga hälsning och bedja grefven öfvertala Obadja att komma till Stockholm ju förr dess hellre, åtminstone innan onsdagen eller torsdagen. Lördags morgon reser kungen från Drottningholm, sedan han dagen förut fört ut gardet. Jag hinner ej mer än tacka för allt godt och framhärdar med djupaste vördnad.

Min nådigaste grefves ödmjukaste tjänare

E. S †

Stockholm den 18 juni 1781.

Högvälborne herr grefve, öfverkammarherre, landshöf-
ding och kommendör af kongl. nordstjärneorden.

Att jag ej bättre nyttjat min nådige grefves tillstånd att uppvakta, beder jag ödmjukast måtte förlåtas åt mina göromål, som, Gud vet bäst, varit odrägliga denna tiden sedan konungens hemkomst. Den 1 juli sker flyttningen till Drottningholm; då taga många nya anstalter i hoflefnaden och förtäringen sin början. Då öfverlämnas kronprinsen till sin guvernör, baron Sparre, som under samma dag inkallas i rådet, alla fruntimmer congedieras. Min nådigaste grefve behagar föreställa sig, hvad Tjocker skrifer, innan allt detta kommer i ordning. De nya ståthållarna på lustslotten plåga mig också Guds jämmerligt. Kungen är nu vid godt humör och affekterar åtminstone sin forna vänlighet med mig, men brändt barn skyr elden. Intet nytt passerar mera än, att Pouschkin i cruella termer förklarar missnöje öfver det grefve Brahe betäckte sitt hufvud vid van Lijndens afskedsaudiens, och att fröken Koskull med täppa ärmar superat hos konungen. Både mortalitet och en ovanlig sjuklighet härjar lägret. I Stockholm finns intet mjöl att köpa, som desolerar menigheten, och hö har stigit till åtta hundra daler parmen. Arch. Hjärne hade sin audiens i torsdags och lär fullkomligt hafva erkänt riktigheten af min berättelse. Björnram] lär hafva fått ett underligt bref af sin gubbe, men jag vet ej hvarom. I öfvermorgon eller fredag får jag min nådiga grefves penningar. Om amiral Wrangel refuserar ackordet, så har hans maj:t sagt sig äga en annan utväg, som han lofvat i början af nästa vecka säga mig. Om min nådigaste grefve råkar grefve Oxenstierna, torde min grefve vara nådig och lämna honom del af mitt bref. Jag måste nu till Muncken. Med den uppriktigaste vördnad har äran framhärda

Högvälborne herr grefvens, öfverkammarherrens, landshöfdingens och kommendörens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 3 juli 1781.

Det stora ombytet med hans kongl. höghet kronprinsen är nu ändtligen verkställt. H. E. h. baron Fredrik Sparre undfick förliden söndag sitt kallelsebref, och fru grefvinnan Rosen sitt afsked, bägge i de nådigaste ordalag. Damerna behålla i pension för sin lifstid hvad de haft i lön, och Dalberg likaledes sina tre tusen dr kpmt. Presenter hafva alla fått af ringar, ur och dosor, men grefvinnan Hedvig hans maj:ts porträtt, briljanteradt, och kammarfruarna silfver. I dag flyttar hofvet till Drottningholm och kronprinsens damer till Stockholm utom fröken Cederström, som följer med. Vid tyska bottens krog mottages kronprinsen första gången i sin guvernörs famn; tänk, min nådigaste grefve, hvad omen för regale bränneriernas bestånd. Till middagen äro mycket folk bjudna ifrån staden, och i afton uppföres Merope, hvaruti en nyss ankommen aktris debuterar. De länge omtalta indragningarne af hofförtäringen taga i dag sin början, intet just med allmänt bifall. Ännu äro inga flera kavaljerer nämnda än öfversten, baron Wachtmeister och öfverstelöjtnant Stackelberg, icke heller Ramel till hofkansler. Spanske ministern är kommen och får audiens om söndag. Karsten vid operan gifter sig med engelske ministerns mätress och blifver af honom etablerad och doterad. Mormor grälar ännu med sina bläckhorn.

Änkedrottningen har efter sin sista sjukdom fått en växt i magen, som skall förebåda vattensot i lefvern och en snar ändalykt. Penningar har jag oaktadt allt oförtrutet bemödande ej ännu kunnat få, men hoppas med säkerhet till i öfvermorgon, då de skola afsändas. Nådige grefve, misstänk mig ej för försummelse, Gud vet mitt hjärta och tillgifvenhet. Om torsdag har kungen lofvat konferens på Drottningholm, då jag ämnar påminna om min nådiga grefves succession. Jag lyder order och underlåter all ceremoni.

Stockholm den 24 september (1781).

Min nådigaste grefve.

Efter befallning uppvaktar jag utan courtoisie. Vallmans sak har haft en förbannad eftersläng. Jag skickar för ro skull den räkning, Herrström behagade göra mig, men jag skall väl i morgon få kungens befallning om frihet för alla afgifter. Det pinar mig värst med Cantzliegebühren, ty efter författningarna bör kungen ej gifva bort den; men transeat cum coeteris. Min nådiga grefve gör mig rätt och tro, att ingen är villigare att i sin krets bidraga till min nådiga grefves tjänst och nöje, äfvensom ingen är skyldigare. Vallmans papper har jag den äran att åter-sända. Duvall har i går sagt mig, att penningarna äro i ordning.

På Drottningholm är allting lika. Cederström fick stora prisen och det mera lär grefve Oxenstierna hafva berättat. Just i detta moment börjar min hustru travailiera. Nådigaste grefve förlåt min confusion. Min oro är nu obeskriflig.

Detta skref jag i går afton klockan half fem, i morse fick min hustru en dotter, som dog klockan elfva af slag. Modern är svag och jag desperat. Gud välsigne min nådiga grefve.

Stockholm den 1 oktober (1781).

Med vördsammaste erkänsla har jag haft den äran emot-taga min nådiga grefves bref och försäkran om ett ömt deltagande i mina omständigheter. Jag har rönt det för många gånger för att icke uppmuntras af en fullkomlig öfvertygelse därom. Gud välsigne min nådige grefve.

När jag sist uppvaktade, var jag ifrån mig alldeles. Jag hade vakat hela natten, assisterat ifrån början till slut vid min

hustrus accouchement, föredragit på Drottningholm, rest i fullt väder, vid min hemkomst emottagit tidningen om barnets död och sett min hustru i ett konvulsiviskt skick och gråt. Sedan hafva vi tröstat hvarann, och ifrån fredagen har hon varit utan fara. Under detta alarm har B[jörnram] mycket hälsat på mig.

Jag trodde modern vara sauverad igenom flickan, men alldeles intet, han har med de heligaste eder försäkrat, att inom sex veckor dör en betydande man, som vi väl känna, men hans namn får jag ej veta, några dagar därefter min hustru och innan jul änkedrottningen. Arbetet har ej blifvit af, det skall göras af grefve Oxenstierna. Axelson och Borgenstierna hämtades i fredags till Drottningholm; de hade med kungen och Oxenstierna konferenser, hvarom R. R. Sparre, Muncken och jag hade ingen kunskap. Jag trankilisetar mig så mycket hellre som i min nu varande ställning, jag ej kan vara med, då jag fullt är öfvertygad, att tranquillité fordras.

Kungen kontinuerar eljest att vara mycket vänlig och förtrolig. Hofvet flyttar ej till Gripsholm utan förblifver till den 1 november på Drottningholm, dit jag nu reser. Aldrig ett ondt ord har jag sedan hört af grefve Cronstedt och intet af Duvall.

Kungen åt i tisdags hos R. R. Carl Sparre. Nu samlas här de rätta. Carl Piper är kommen med sin grefvinna, R. R. Beckfriis m. m.

Hvem den betydande mannen är, som har så kort igen, har plågat mig mycket. Jag har fått frågat om tre men intet hittat på. Min nådiga grefve bör tro, att han var däribland; men jag och Muncken ha en bedröflig aning. Gud låt det inte gälla lilla herren. Det vore ett fasligt arrangement, om sedan kungen så mycket är hotad för gumman och min hustru, gifven till en signal. Hennes barn skulle båda för hans, och denna förlusten blifva rågan på de olyckor, som skall passera. Gud hjälpe oss alla.

(Den 8 oktober 1781.)

Jag nyttjar min nådiga grefves tillåtelse att uppvakta med denna post, utan att just kunna berätta något intressant. I den allmänna världen är ingenting händt. Kungen har, vid en ytterligare visit på Gripsholm, funnit omöjligt att sejournera där förr än till jul. I dag gifver kungen prinsessan Sophie en fest på Drottningholm, dit alla äro bjudna. Semiramis och l'Impertinent uppföras på teatern och emellan dem en svensk intermède af herdar och drömmar. Af Ugglas har jag ej ännu kunnat råka, men tror mig kunna försäkra om hans tjänstfärdighet.

I våra ✚-saker är ton annorlunda efter sista bebådelsen. Kungen har blifvit rätt orolig och försagd: ångrar sina fukter med Toll och är fullkomligt återkommen till sina gamla vänner. Min nådiga grefves reflexion öfver Rosersbergiska hofvet har frapperat mig obeskrifligt, då den följer så immédiate på B[jörnrams] historia och quadrerar på vår gemensamma gissning. Hertigens förändrade sinnelag, ut- och invärtes oro, envishet att flytta i tranquillité, allt är anmärkningsvärdt. Vi äro dock litet delta, några gissa på Ulr. Scheffer, men jag tror ej, att hans öde utletas genom att arbeta med goda andar. Gud ske lof, att min nådiga grefve kommer hit. Denna höst blifver besynnerlig. Min hustru mår väl öfvermåttan. Prästsaken skall jag bevaka.

Ett slags ad notitiam.

(1781:)

För att möta och omfamna högvälborne herr greffen hafva tvenne grefvar, grefve Arvid Stenbock och grefve Johan Gabriel Oxenstierna, och tvenne andra, hvilka bara tänka som *hommes' de qualité*, lagman Nordin och Schröderheim ätit på Liljeholmen. De samma spisa välling i afton i Kam-

meckers bagarbod på Ladugårdslandet och bönfälla, att grefven kommer ditkörande förbi Trädgårdsgatan tills vidare, där alla kakelugnar osa och alla änkor hafva vapeurer eller vise versa. Min grefve.

J. G. Oxenstierna † Arvid Stenbock † Nordin †

L. S.

Stekt fisk.

E. SCHRÖDERHEIM †

Se Herre! Tino tjänarinno är redan full af sött vin.

Stockholm den 26 december 1781.

Om jag vid mitt afsked på Liljeholmen röjde min sorg, så tackes herr grefven förlåta min fläpighet. Jag har ej många sådana förluster att göra och har i en uppriktig saknad dagligen erfarit, hvad jag då väntade mig. Här är odrägligt och väglaget hindrar mig att komma ur fläcken. Jag har ej sett kungen mer än lördags förmiddag, då han var rätt ohöflig, svarade mig hvarken nej eller ja utan renvoyerade mig till andra, och på fransyska spektaklet, där han i går afton åter var utmärkt vänlig. Han har gifvit mycket julklappar, bland annat silfver, tenner, kast-ruller och karotter åt Muncken. För att få tenner, hvilka Zethelius intet hade färdiga, lät han skicka en pojke ifrån hans verkstad för att begära köpa mina. Hvad tycker min nådiga grefve om artigheten? Jag svarade, att jag och allt hvad i mitt ringa hus finnes, är till hans tjänst, men som jag fått mina tenner till souvernir af en vän, ville jag ej sälja dem utan kunde efter belgen få ett par andra af samma vikt, hvilket i nåder bifölls. Drottningen har fått två pärlor, som kosta två tusen och några hundra riksdaler. Kungen har af henne fått en vagn, en *Le Diable*.

Trollen har haft en märkvärdig konferens med konungen, hvaruti han afmålade Scheffers och Liljencrants ministèr, flottans behof och brister, och då konungen befallt en kon-

ferens med dem, har Scheffer exiperat forum. Baron syns rätt tankfull, eller kanske rättare sagdt orolig, ty af tankar har jag aldrig trott honom öfverlastad.

Kungen har förkylt sig i går afton hos grefvinnan Fersen, som han själf skall säga, och har därför legat större delen af dagen, men många tro att det skett af ledsnad. Jag har hört i dag en artighet af fröken Cederström till kronprinsen: tala rent, min Nådige Herre lilla, och bryt inte på finska.

Man vet ännu inte, hvar kungen blifver nyårsdagen.

Nu har jag skrifvit bara sladder, och som ett bihang därtill följer »Tryckfriheten» för julklapparnas skull. Jag har markerat hvad som frapperat mig.

Slutligen får jag den äran berätta allvarsamma saker.

B[jörnram] har arbetat. Om den 4:de, går förbi utan att blifva märkvärdig, för att dupera dem, som därefter uträknat all ting, blifver prolongationen ej lång. Dagen är fixerad, men datum säger han numera för ingen, utan har lämnat det försegladt uti en biljett till Tollen och har låtit kungen äfven därå sätta sitt sigill.

Hvad jag hade den äran att förtro min nådiga grefve om mina kommunikationer, har jag äfven efter en ytterligare reflexion berättat grefve Oxenstierna. Natten till lördagen låg jag ensam inne i min kammare, och hörde hela natten till kl. 1 många, ganska reguliera annonser. Kl. 3 uppvaknade jag hastigt af ett så starkt sprakande och frasande, att jag trodde elden var lös och ropade efter drängen och lät visitera både öfver och under. Allt tystnade genast, och en timme därefter föll jag uti en dvala, då jag tyckte mig se min mormor och hörde henne hålla ett långt och uppbyggligt tal. Jag berättade denna händelse för Oxenstierna, som trodde det första kunna betyda en eldsvåda, och i dag har elden varit lös i samma kammare genom en sprucken mur och kakelugns pipa, men blef Gud ske lof, släckt utan allt buller och utan all skada. Min glädje och förundran är obeskriflig. Jag torde i Guds namn våga ett försök och skall nog hafva den äran att låta min nådigaste

grefve veta. Gud uppehålle och bevara min nådige grefve. Får jag nämna min vördnad för grefve Stenbock och de små grefvarne.

Stockholm den 1 januari 1782.

Min nådigaste grefve!

Emottag en nyårsönskan, som ej kommer af etikett och vana, utan af det uppriktigaste hjärta och välmening. Den högste omfamne min nådiga grefve, och hela hans hus, med nåd och kärlek och göre dess lugn både lyckligt och angenämt. Gud välsigne min grefve för all godhet det förflutna året. Gör mig den rättvisan att tro, det jag med rörelse återkallar dem alla i ett tacksamt minne. Med torsdagsposten får jag uppvakta, och nu allenast berätta, att konungen behagat återtaga sin gamla ton mot mig, att han mår bra, är glad och lätt, att drottningens grossess är viss. Men ack, min Gud, att jag tillika skall säga, att en af mina goda vänner, den hederliga Sotberg, är död. Änkedrottningen är au désespoir. Hennes förlust kan ock verkligen intet nog beklagas i min tanke. Visiter döda mig i dag.

Stockholm den 17 januari 1782.

Min nådigaste grefve!

Jag vet ej, huru jag skall tacka för de trenne bref, hvarmed jag blifvit hedrad, och huru jag skall kunna ursäkta, att jag på fjorton dagar ej uppvaktat, men sysslor och många slags bekymmer hafva gräsligt ockuperat mig i dessa dagar. Magister Vogts angelägenhet skall jag anmäla, men fruktar att han denna gången ej reusserar.

Hans majestät är sig lik fullkomligt. Nyfiken att veta hvad som händer på Fredrikshof och med hvad ögon gumman ser drottningens tillstånd. Han anser denna omständighet kunna leda till en försoning; men då han aldrig

ämnar ordentligt underrätta henne därom, och hon tror sig förnedrad att fråga därefter, lärar allt hopp vara fåfängt. Han är ännu i Tollens händer, eloignerad ifrån oss andra, särdeles ifrån mig, som dagligen märker hans froideur. Jag är dock rätt trankil, mitt samvete förebrår mig ingenting i anseende till honom. Jag har aldrig begärt hans förtroende, jag har varit glad att äga det, men skall ingenting göra för dess retur. Han, änkedrottningen och hela staden, äro mycket frapperade af ett spöke, som visat sig på slottet natten till den 4 januari och sedermera. Gustaf Maclean var på vakt, och denna berättelse har han litteralement lämnat mig:

Han vaknade af ett buller och fann en kropp af en människa, sådan som den synes i mörkret, hängande lutad öfver sig. Sedan han tvenne gånger frågat, hvem det var, och ej fått svar, kastade han af sig pälsen och reste sig, då figuren syntes retirera sig två alnar. I häpenheten kastade han af sig pälsen just öfver den stol, där han lagt värjan, käppen och nyckeln till kungens sängkammare, och när han famlade efter dem, slog han omkull sig på audiensfåtöljen. Återkommen till sängen fann han ändtligen allt detta men ock figuren, hvilken han attackerade med dragen värja, men fick ej svar, utan allt försvann. Han tillskrifver sin imagination en orolig dröm och indisposition. Samma figur skall sedan hafva visat sig för Erik Leijonhufvud och Lieven, med hvilken han talt och bedt att icke oroa sig. B[jörnram] vet hvem det är, säger det vara en varelse utsänd af honom till kungen, hvarken ond eller god och incapable att uträtta annat än att uppväcka kungens tro. Smörjelsen och välsignelsen, som äro kungen gifna vid kröningen, skola göra hans abord difficil, men det skall likaväl gå för sig.

B[jörnram] är glad och nöjd, säker på att snart gifva de svagtrogna en stor konviction. Kungen har hulpt hans lutor och allt är väl.

Plommenfelt är nu förskräcklig, han antager i sina rum pojkar vid gardet både till †, öfver Off. och M. T. T.

Publiciteten af allting är obeskriflig och otrolig. Svärmerierna tilltaga. Man räknar redan sammankomsterna till fyra tusen personer. De tala högt grufveligen och hota att utrota de ogudaktiga af jorden.

Kammarherren, baron Reuterholm, grälar nu starkt i dessa saker och lär hafva upplysningar af sin mor.

Hertig Karl, har nu tagit sin skönas smak för likörer, och är full alla aftnar af elakt champagnevin, som han köper buteljts på Börskällaren. Fru Grill var med sin jungfru för några kvällar sedan uppe i huset i en kallkammare. Frapperad af det starka skenet i mamsell Slottbergs fönster, gick hon till sina för att se hvad som passerade, men hon ångrade snart sin nyfikenhet, då hon fann både hertigen och mamsell spatsera nakna. När han är hemma och nykter, skall han vara desperat. Han har äfven i fyllan brouljerat sig med kungen på ett förbannadt sätt, apropos af reglementet.

R. R. Carl Sparre, är illa af hjärtklappning, ängslig, matt, affallen och har dåningar. Jag tror ej, att han lefver länge.

R. R. Fredrik Sparre har varit belägrad af fröken Adlerfelts giftermål. Det lærer nu vara decideradt i favör af Stierneld, sedan gubben lämnat flickan valet.

Grefve d'Usson fick i går slag med den häftighet, att han ännu är utan sans, utan mål och känsla. Han skall ej vara att sauvera.

Baron Carl De Geer, som kommit till staden med sin grefvinna, har med mycket empressement begärt min nådige grefves nouvellér, och beder att hälsa.

Min nådigaste grefve, förlåt den hastighet, hvarmed detta är sammanrafsadt. Fröken Goës har fått pension efter fröken Cronstedt, som gifter sig med Leijonhufvud.

Stockholm den 24 januari 1782. *

Denna dagen går i all stillhet förbi, olyckligt nog, att den ej är en högtid för nation, utan att kosta hofvet en fête. Rätt få påminna sig dagen, och af dem vet Gud bäst, huru många gör det med glädje.

Kungens oroliga humör kontinuerar, inquietyder slita sönder honom. Han har ej kunnat dölja dem för sin nya riksmarskalk, som under alla konungens empressementer för hans nöje och heder tyckes börja skrämman sig själf. Han blifver här denna och nästa vecka.

Ännu en syn på slottet. Grefve Adolph Lewenhaupt, som för några dagar skulle supera hos hertiginnan, passerade stora galleriet från kungens sida. Ut i det fönstret, som är midt för dörren till hvita rummet, fann han ett fruntimmer sittande. Som han trodde det vara någon dam, hvilken kommit från visiter i slottet och kanske mädde illa, aprocherade han henne, då hon i hast försvann.

Det pretenderas, att hertig Fredrik sett något besynnerligt i slottet, men jag vet ej hvad. Han har nu till sällskap öfverste Sprengtporten och major Palmstruch, med hvilka han röker tobak. Hertig Carl håller sin train.

Ruuthen får i dag af konungen vasaorden magnifikt briljanterad med en ros öfver, för krucifix och relik, som han skänkt kungen.

I förtroende får jag säga min nådigaste grefve, att jag ändtligen funnit någon, som ur en graf skaffar mig trenne mansdödsallar. En för min grefve, en för Oxenstierna och en för mig. Vi båda tänka, vill Gud, om tisdag försöka ett litet arbete hos mig i det rum, där så mycket buller vankas.

* Detta bref är af Schröderheim tydligt dateradt 1781, men genom förbi-seende för 1782, såsom innehället visar.

Min längtan att komma och uppvakta min nådiga grefve är så brinnande, att jag ej kan dröja därmed, utan så fort mina omständigheter medgifva, har jag den äran att infinna mig med B[jörnram] och skallen. Han är själf mycket pickhågad på denna resa och nu för tiden vid ett nådigt humör.

Axelson har af ett häftigt pleuresie varit hart nära att krevera, men blifvit bättre. Ambassadörens död inkommoderar kungen. Han begravdes i tysthet om lördag. Hans plågor hafva varit obeskrifliga. Ömkeligt, att ehuru han ej kunnat framstafva ett enda ord, har han dock gifvit alla tecken till känsla och förnuft. R. R. Carl Sparre har åter varit på väg att brouillera sig med kungen, och af fruktan för Carlsson och Toll, nedlade han hos kungen i förgår sin befattning med militärdetaljen, men återtog den efter många (falska) nådiga försäkringar om det mest oinskränkta förtroende.

Jag har nu redan insinuerat hos kungen min idé att slippa pastoraterna, när Tauben kommer, och hoppas att därmed hafva gjort mig agreeable. Han är ännu lika kall emot mig, men af mina uppriktiga vänner har jag hört, att hans utlåtelse om mig i min frånvaro skola vara rätt avantageusa. Det går an så länge.

I går hade borgerskapet audiens och mottogo sin tacksägelse för den miserabla afgiften på lästtalet, de offererat för convoyen. Liljecrants anförde dem för att göra akten ännu lamentablare att tala med Trollen.

Änkedrottningen har i dag med mycken pomp genom sin öfvermarskalk komplimenterat kungen, som svarat genom sin riksmarskalk.

Förlåt, min nådigaste grefve, jag skrifver utan sammanhang, och mina bref äro illa kompillerade avisor.

(Februari 1782.)

Ödmjukaste tacksägelse för min nådiga grefves bref. Jag hoppas om tio à tolf dagar få göra min uppvaktning, det enda hvarefter jag längtar. Med våra arbeten är ingenting avanceradt. Natten till fredagen förra veckan höll jag på att få skåda ljuset igenom en gruflig kolik med kramp, hvarifrån jag nu äntligen är fullligen reparerad. Kungens ömhet dagen efter och den godhet mycket folk vid detta tillfälle visat mig, hafva gjort mig ett verkeligt nöje. Han tycks nu mycket gracieusera mig.

Änkedrottningen vill resa till Spa under prættext af prinsessans migrän. Saken är negocierad af Carl Scheffer och afslagen af kungen för medellöshet. Mera hoppas jag munteligen få anmäla. Min hustru anmäler sin vördnad.

(Februari 1782.)

Min nådigaste grefve vare tackad och välsignad igenom tre gånger tre för all sin ömhet för mig betygad i sista brefvet. Min hälsa är ännu vacklande. Jag känner hvarannan afton plågor, men Gud ske lof, intet svåra utom härom afton en gång. I ✠-sakerna händer ingenting. Grefve Oxenstierna och jag hafva skjutit upp vår anstalt.

Änkedrottningen för att eloignera sig ifrån accouchementet har imaginerat en resa till Spa med prinsessan för hennes gikt. Grefve Carl Scheffer har varit chargerad med negociation och en gång fått refus i anseende till penningbrist. Vid andra propositionen svarades ja, om det är angeläget för min sköna syster, men som min mor är till åren och ingenting kunde vara desagreablare för en ung prinsessa än finna sig orpheline på främmande ort, så reser jag med henne. Vi resa den 15 maj och kommer hem till den 15 juli, förr faller inte min hustru i kull. Det är anständigast, att hon beledsagas af mig, som är hennes

frère roi et tuteur né. Prinsessan tackar ödmjukast, men kan på det sättet, inte hafva den äran. Hon har expectorerat sig Cruelt och klagat öfver kungens hårdhet. I går lofvade kungen mig att på ett anständigt sätt notificera änkedrottningen drottningens grossess dagen för den eklateras, som sker den 9 eller 10 mars.

Ännu vet jag ej, hvad dag jag får resa. Vid första öppet vatten flyttar hofvet till Gripsholm.

Stockholm februari 1782.

Den vörndad och evinnerliga erkänsla, jag är min nådiga och högtälskliga grefve skyldig, har bragt mig i anseende till Gefle-affärerna att liksom händelsevis därom tala med R. R. grefve Hermansson och baron Liljencrants.

Den förre förklarade sig mycket vän af Tit., och med mycken ömtålighet nämnde han om den ytterliga påfunna, balansen.

Den senare medgaf ej mindre än den förre Titi noblesse du coeur och rena karaktär, men trodde, att den nye guvernören till undvikande af ansvar icke kunnat annorledes (ordna) sakerna än han gjort. Jag åter hade tillfälle förelägga dem bägge, att sättet i ett och annat är ganska ignobelt och för mig förhatligt. Med nästa post ville därför Tit. tillskrifva R. R. och låta mig veta, hvad jag må kunna uträtta till Tit. nöje och välbehag. Jag bad emellertid R. R. afböja, att icke kammaradvokatfiskalen, som gärna ser allt på en svart eller elak sida, icke må få röra sig, innan Tit. själf först tillskrifvit riksrådet.

Jag har en lång epistel ifrån Nordin äfven om åtskilliga flygande anstalter och reformer.

Jag ville önska, att Tit. hälsa och väglaget tillåter grefvens härvaro.

Jag hinner nu ej mer än i förtroende nämna, att jag öfvertygade ofvannämnda bägge herrar, att om Tit. tänkt

med så liten delikatess och urskilning, så hade Tit. äfven kunnat kasta skugga i samma form och af samma orsaker på sina företrädare. Samma langage håller sig friskt, ehvarest jag hör andas härom, och jag är i botten med vanlig djup vördnad och nit

Min nådiga herres ödmjukaste

S.

Under Bergens kuvert torde jag få några ord. Jag tror nu, att innan kort slut skall bli med bränneriets afstående.

Den 28 februari 1782.

Gud välsigne min nådigaste grefve, som längtat efter mig och hugnat mig med dess graciösa skrifvelse. Jag har visst önskat, men hittills har både en ännu illa retablerad hälsa, affärer och ryktet om R. R. Scheffers visit hindrat mig. Min föresats är orygglig att göra min ödmjukaste uppvaktning. Änkans bästa skall jag bevaka, och magister Vogts också; om det förra har jag mycket hopp, men för det senare fruktar jag. Hernberg har nu äntligen fått allt hvad han ville. R. R. Scheffers retraite säger kungen själf numera vara deciderad. Kronprinsen har varit illa sjuk ett par dagar af skarlakansfeber, men är nu bättre och utan all fara. I afton har prinsessan audiens hos kungen om sin resa.

I förgår skedde vårt $\ddagger$ -arbete med Bljörnram, som ej blef indifferent. Hvad som passerade, kan ej skrivas: men Gud ske lof, det var hugneligt nog.

Min vördnad för herr grefven tvingar mig till en berättelse, som jag eljest undvek, ty den torde förorsaka någon harm, ehuru om jag vågar säga helt onyttig.

Cronstedt är nerkommen full af humör och har gått här och jämrat sig öfver désordre i länet. Som han skulle få audiens, och jag vet, huru lätt kungen tror allt ondt,

så for jag till honom, föreställde honom både oförsiktigheten och infamien att vilja fälla ett enda ord, som icke ressen-terade sig af aktning för hans företrädare. Jag behöfver ej försäkra, att jag tvättade honom om hufvudet. Han slöt med att bedyra sin djupa respekt, men beklagade sig i synnerhet, att Dahlman vore näsvis och olydig, att han inblåstes af Nordin m. m., att Vallman vore beträdd med 6,000 riksd. balans utom den eftergift han fått. Allt riktades på Nordin, och hans hat framlyste i allt till honom. Vår Herre vet, huru uppriktigt jag är honom attacherad och af fruktan, att han eller hans släkt och andra pojkar skulle denigrera Nordin hos kungen, tog jag hans paroll, att han ingenting skulle nämna om Nordin utan låta mig mäkla emellan honom och Nordin. Han markerade mig för det mycken reconnaissance, och då jag gärna vill uträtta något godt, gör jag säkrast i att fråga min nådigaste grefve, om jag gör väl att råda Nordin till tranquillité och Dahlman till höflighet, eller vill herr grefven själf tillsäga honom det. Vid audiensen har han hållit ord. Det har blott varit fråga om honom själf. Jag är inför Gud just orolig för Nordin och ängslig, att jag nu har så brådt.

Stockholm den 2 mars (1782).

Min nådiga grefve får i morgon ett bref från mig, som emot min vilja innehåller en osanning. Grefve Cronstedts audiens i onsdags har ej varit så simpel som jag förmodade, och den har redan i måndags varit prepererad af Hermansson, för hvilken ränteriets belägenhet blifvit illa afmålade. Cronstedt har, som han säger själf, en passant kommit att förtälja, att konungens décharge i aug. månad icke varit tillräcklig att tvätta ren Vallman, utan att några tusen riksd. förorsakat ytterligare en balans i den momenten okänd, och att oredan härrört sedan längre tider tillbaka. I anledning däraf har kungen befallt honom an-

gifva alltsammans i kammarkollegium, som skedde i fredags, då kollegium, efter hållen konklav med statskontoret, befallt advokatfiskalen Juslén att genast förfoga sig till Gefle för att häkta Vallman och under fängsligt förvar hitföra, samt sekvestrera kamrerarens och en rådmans saker, som haft en nyckel, förmodligen den beskedlige Vestin. Vidare har kollegium anmodat landshöfdingen att genast resa tillbaka: men då han hos kungen ursäktat sig med sin systers bröllop, blef öfverste v. Otter konstituerad till vice landshöfding tills vidare. Kl. två i går middag fick jag kungens order därom och att genast infinna mig med underskriften. Hans maj:t tror sig i denna sak kunna attrapera R. R. Carl Sparre, och har för mig, Cronstedt och Hermansson förklarat, huru trygg han vore att i detta ämnet icke inkommodera herr grefven, och huru nöjd att träffa R. R. Sparre: för öfrigt resolverad att hänga Vallman. Så snart jag fått ordena, begaf jag mig till Hermansson, som åt hos Knut Posse, hvilken jag förehöll hans perfidie emot sina vänner och den hemlighet han likt Palmstierna söker uti persecution, hur han bort respektera brevet af den 19 aug., men denna breda bakdel af människa hade ingenting till sitt försvar än sin gamla vänskap och ömma hjärta, och huru han yppat sig för Dahlesköld, som chargerat sig, att till grefven rapportera allt. Som jag känner min grefves ömhet för Vallman och kan föreställa mig dess harm att se så mycken möda för hans räddning fåfång, har jag trott min vördnad och tillgifvenhet fordra att härom utan dröjsmål avertera, sedan nu mera ej kan förekommas, att Juslén reser i morgon bittida. Det är blott R. R. Carl Schaffer och grefve Oxenstierna, som veta att jag skickar mitt bud. De äro förargade så mycket som jag. Men alla komma vi därom öfverens, att Cronstedt ej blifvit drifven af illvilja mot Vallman utan af räddhåga och därvid gått groft och blindt tillväga. Att kungen söker sak med R. R. Sparre, och att Vallman med de andra behöfva en snar protektion af herr grefven. Mitt bud kan dröja, så länge herr grefven behagar, och han är pålitlig att framföra hvad herr

grefven befaller. Som allt ondt har något godt med sig, torde detta påskynda min nådiga grefves hitresa. Förlåt att jag ej skickat detta bud i går, men jag har först i dag funnit det angeläget. I detta ögonblick skickar Hermanson mig bud, att Jusléen reser i morgon bittida.

Stockholm den 8 mars 1782.

Af de bref, budet medfört, har jag mycken anledning frukta, att min nådiga grefve tagit denna sak med mera oro än som behöfts. Om calomnien någonsin kan göras onyttig af en verklig ära och en etablerad reputation, så må både Provid. och successorer visa tänderna. Vallman är in salvo. Han har rest den 3, dagen förr än Jusléen för härifrån. R. R. Sparre, som vetat alarmet förr än vi, beder hjärtligt att hälsa. Han hade prevenerat Vallman om hvad hans frid tillhörde, och tagit till sin uppfostran en af hans söner. Mehnföret har hindrat R. R. Scheffer att komma, därom hade han velat prevenera med budet, men genom galna bud visste jag ej det förrän efteråt. Han skickade mig i går afton en express för att begära min grefves nouvelles, och han har fått dem i dag. Grefve Oxenstierna öfverlämnar brevet till kungen och skrifver i eftermiddag till min grefve, huru det blifvit accueilleradt. I dag har jag ej fått höra, huru vederbörande anse Vallmans flykt. Kungen talar aldrig med mig i detta ämne. Icke det minsta har jag hört från andra. Förbehåller mig att om tisdag få uppvakta vidlyftigare. Gud uppehålle min nådige grefve!

†

(April 1782.)

En total brist på ämnen har hindrat mig att uppvakta min nådigaste grefve den förflutna veckan, och ehuru mitt förråd

ännu är lika magert, kan jag dock ej längre refusera mig den äran.

Vallmans sak förtjänar ej vidare att nämnas. Jag får blott sanningen till ära intyga, att kungen därutinnan gör min nådigaste grefve all justice.

B[jörnrams] arbeten kontinueras hos Tollen, har tvenne gånger lyckats, men hos kungen i lördags nästan alldeles mankerat. Vi få väl snart anställa ett vid min nådiga grefves hitkomst till staden, som Gud ske lof, lärerske nu snart efter den berättelse, hvarmed fröken lugnat min hustru. Om jag visste tillfälle att möta min nådiga grefve, så kom jag visst på utsatt tid och ställe och finge orientera min grefve om ett och annat smått. Jag kommer nu ifrån en löjlig middag uppå Helins med Björnram och Nordin. Jag lämnade dem efter mig sedan de blifvit bröder.

Flyttningen till Gripsholm är deciderad till den 6 maj, hos drottningen har fostret icke kvicknat. Hon blifver det enda min grefve ej igenkänner. Hon är glad, pratsam, badinerar och har superat med sin man i kofta och kjol.

Kungen är vid godt humör, men dock ej fri från in-quietyder.

Mitt alltid illa arrangerade blad slutar med min alltid lika uppriktiga önskan, att den högste må bevara min nådiga grefve.

Gripsholm den 29 maj 1782.

Om jag ej kan uppvakta vid Forssby den 1 juni, så hoppas jag dock vara där innan månadens slut. En epidemi, som tagit af denna lilla societet både kung, hertiginna och tjugusju personer utom trupper, eschalouperoddare och domestiker hindrar kungen att resa till Stockholm, och mig hans ringa tjänare att resa till Forssby. Kungen sjuknade natten till lördagen med mycken häftighet, såg ingen människa på två dagar, och af fruktan att få sin Damgardtska sjukdom efterskickade hans maj:t Dalberg. Allt är nu, Gud

ske lof förbi, och kungen var i går till bords. Jag är äfven feberfri men plågas af en gruflig katarr. Grefvinnan Ramel är nu illa, dock hoppas jag utan fara. R. R. Scheffer, Ulrik, har fått en svår accès af podager. Cederström har varit ganska illa, men ingen har dött utom grefvinnan Brahes lakej. Under en sådan belägenhet hafva inga händelser tilldragit sig, som förtjäna att berättas. Armfelt gör här regn och vackert väder. Han underhåller jämte Stierneld, borddiscourserna och soignerar Cederströms edukation, för hvars fru och syster kungen markerat en tydlig dègout.

Lilla kronprinsen har fått en ny feber, som mycket inquieterar, och jag är öfvertygad, att kungen inom sig dyrt betalar sin envishet att flyga hit. Fröken Gyldenstolpe har haft feber, men är, gudskelof, alldeles frisk och hälsar hjärtligt. Ett bud till kammarkonseljen hindrar mig att denna gången vara vidlyftigare och att förtälja min diner på Fredrikshof pingstdagen.

Gud uppehålle min nådige grefve.

Gripsholm den 5 juni 1782.

Min nådigaste grefve, som känner, huru man i detta lefnadssätt kan vara sysselsatt utan att något uträtta, lär af sin vanliga godhet förlåta, att jag ej uppvaktade i lördags med bref. Vår lefnad är icke briljant och icke rik af händelser. Allt går uti en ledsam monotonie, utom det att alla sjuka nu äntligen blifvit friska. Grefve Carl Scheffer kom hit i förgårs sjuk men är nu bra, societeten har mycket växt på några dagar. Grefvinnan Adolph är hitkommen med Narrischin, och Tauben är Gud ske lof i Stockholm ännu. Nolcken anlände i förgårs och blef bättre emottagen än man väntat. Han är nu språklådan i societeten. Hans grefvinna väntas i afton. Fransyska spektaklet och Confessions de Rousseau hafva hvar sin afton och äro ämnen för våra discourser. Liljencrants entretenerar kungen om förmiddagarna med tullärenden, och Ulrik Scheffer håller sig

ännu inne med podager. Sejouren här lär blifva längre än vi väntat, kanske till juli månad.

Kungen är intet glad under många inquietyder öfver drottningens befarade hastigare nedkomst, kronprinsens vacklande hälsa och trakasserier på gärdet.

Angående änkedrottningen, så var jag där pingstdagen, ingen främmande mera än jag. Hon var mycket nådig vid bordet och eftermiddagen entretenerade hon mig en och en half timme i ett fönster. Omöjligt kan jag förtälja skriftligen hela konversationen, utan förbehåller mig att göra det muntligen. Hon talte med en godhet, en vänskap och ett förtroende, som rörde mig in i själen och med mycken honnettetet om både kung och kronprins. Hon attackerade mig värst för frimureriet och sade mig till punkt och pricka alla våra hemligheter, alla våra arbeten, nämnde inte B|jörnram| men hakade sig mycket vid Nordenskiöld, och befallde mig slutligen komma till sig så ofta jag kunde och vågade. Men nu har hon burit sig rasande åt. I anledning af kronprinsens några dagar gjorda efterfrågningar om farmor, befallde kungen R. R. Sparre att i hans namn skicka dit en page och fråga efter hennes maj:t, som varit sjuk i några dar. Denna page fick ej anmälas under sken af att drottningen sof. Han hörde henne tala med Badin, som kom ut och försäkrade, att han inte kunde vänta, emedan drottningen ej skulle vakna förr än emot aftonen. Detta har haft en stark verkan på kungen både till harm och bedröfvelse, och han har kört mig att läsa R. R. Sparres berättelse därom, som ingalunda var i gummans faveur författad. När kommer min nådiga grefve till Stockholm eller Drottningholm? Jag hoppas dock att förut få uppvakta vid Forssby.

Stockholm den 2 juli 1782.

Min nådigaste grefve!

Bannas icke på en olycklig, som är straffad nog genom hvad han förlorat. Om ej död eller feber hindrar, så upp-

vaktar jag den 16 om aftonen eller 17 om morgonen på Lörssby. Dahlman har fått sin jurisdiktion, Flodelii änka nådår, och för Vogt skall ingenting försummas till Vingåker. Gud låte bara nya patron intet blifva för envis. Kungens flyttning till Drottningholm, utsatt till i morgon, är anticiperad i afton, så mycket mera oväntad, som han bjudit sig till supé hos Lars Sparre, med hvilken allt är nu rätt väl. Han har varit rätt elak ett par dar, snäst R. R. Fredrik Sparre och arresterat oskyldigt lilla Otto Bruse. Gustaf Lewenhaupt sitter ännu inne för sitt krångel i slottsrätten, hvarom grefve Oxenstierna lär hafva berättat. Drottningen är nu bister, håller man och hus i herrans fruktan hvarom mera muntligen. Nådig grefve, var nu helt god på Tjocker och bjud grefve Jan Gabriel till den 17 på en boeuf à la mode.

Nådig grefvens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Min hälsa är miserabel, jag har podager och äter kina.

(Kring 20 juli 1782.)

Min nådiga grefve.

Den efterlängtnade heder, hvarom jag fått löfte till torsdagen, får jag då ej njuta. Jag måste i kåpa och peruk följa liket ifrån Svartsjö: men var så nådig och dröj en dag och tag om fredag en resmiddag hos mig, därom anholder både jag och grefve Oxenstierna, som är med af partiet. Jag skall då berätta mycket både underligt, godt och intressant. Jag tycker äfven, att marskalkinnan kunde få njuta ett godt sällskap öfver den ledsamma torsdagen. Min nådiga grefve är obeskrifligen regretterad af alla på Drottningholm och helt uppriktigt af kungen. Söta grefven, kom om fredag på grönsoppa.

Gripsholm den 18 oktober (1782).

Vid första hälsningen i förgårs frågade hans maj:t, huru min nådiga grefve mådde och om han ämnar sig hit. På mitt nej frågades vidare med förbehåll af uppriktighet, om grefven tagit sitt parti att boudera honom och om den gamla vänskapen verkligen vore bruten af grefven, då han på sin sida visste sig vara oföränderlig. Mitt svar kunde icke blifva annorlunda än ett, och jag behöfver ej repetera, huru jag lät honom känna sitt dröjsmål med Vallmanska saken och sin tröghet för Nordin såsom den enda reparation min grefve begärt. Han slöt därmed, sedan jag af min grefves uppvaktningar vid Drottningholm bevisat orimligheten af supponen om boudriet, att när en vän passerar den andre så nära som Läggesta är Gripsholm, kan man inte utan kallsinnighet underlåta visiten. Han befallde mig ingenting berätta af denna konversation, men jag gör det för att försäkra, det jag verkligen fann honom sensible och ångerfull, och jag är säker, att min grefve själf men ingen annan kan göra Nordins affär.

I går var han arg och rasande alldeles mot hela den skapade världen, men ondskan bröt ut emot hertiginnan.

Madame Baron var sjuk och Rhadamiste kunde inte spelas. Alzire blef vald i stället och madame Milan tog den förras roll.

Hertiginnan stod och vände ryggen åt dörren i nedre salen, när kungen kom in och säger åt Armfelt: hur desagreabelt det vore att se en tjock flunsa göra Alzire och att spektaklet blef ridicult. Då svarar: kungen »tout ce que je pourrais faire, madame, déplaît et il n'y aura ni spectacle ni rien.» Grefve Wachtmeister fick befallning att rifva ned affischen och kasta den på elden, spektaklet kontramanderades, hertiginnan leddes vanmäktig till bordet, grät och åt, han var artig och hela sällskapet teg. Grefvinnan Wrede och Zibet utverkade spektaklet. Klockan 7 gick kungen upp i sin loge helt ensam och utan att blifva observerad

på en kvarts timme, då äntligen Zibet blef honom varse och averterade drottningen, som med hela hofvet kom utan anda upp för trapporna. Vid de orden af Alvarez uti första scenen: Enfin, mais trop tard je les su connaître comme ils sont indignes de la bonté de son maître, applåderade konungen med händer och acklamation.

Efter spektaklet skref han till half tolf då jag retirerade mig för supén.

Klockan är nu nio på morgonen och nous irons aujourd'hui voir ce grand peutêtre.

Stockholm den 21 november 1782.

En svår accès af min hemoroidalkolik har plågat mig på Gripsholm och sviterna hafva tvungit mig hit till staden att konsultera mina gamla läkare. Jag förmodar och att nu snart blifva fullkomligt bra, om jag efter uträkning får blifva stilla här och soignera mig till söndag åtta dagar.

Kinberg kunde inte vara längre utan sina penningar. Tag ej illa upp, att jag löst in sedeln, och ber min grefve för Guds skull ej inquietera sig öfver mig, ty jag är däraf alldeles icke inkommoderad. Wachtmeister har berättat mig, att Vallmans sak nu är afslutad på det sätt, att Liljen-crants velat, att han får penningar i händerna att insätta hela summan, och blir därigenom fri både för tort och tilltal.

På Gripsholm var allt trankilt, när jag i förgårs for därifrån, och prinsessan synes både nöjd och adorerad af sin bror. Han är nu vid godt humör, stilla och aimable.

Fröken Gyldenstolpe är befalld att spela i en fransysk pjäs, men vill gärna slippa och önskar därför att få af pappa ett ostensibelt bref, hvaruti det blef henne förbjudet.

Hjärtligen längtar jag höra att min nådiga grefve må väl och grefve Oxenstierna vara lyckligen tillbaka.

En längre uppvaktning en annan gång.

Stockholm den 3 december 1782.

Innan jag hade den äran att undfå min nådiga grefves befallning om Hjortzberg, var saken redan afgjord i anledning af ett bref från min hustru i kommission af grefvinnan Dohna. Marskalkinnan har varit obeskrifligt gunstig, skickade bud att vilja komma till madame i bagareboden, som genast uppvaktade, presenterad af ofvan högbemälte fru grefvinna.

Med Sparrman är denna gången för sent, men det blifver väl bättre.

Det var allt för styggt, att hemresan gick så illa, men Gud ske lof att min nådiga grefve nu mår väl. Jag skulle resa i dag, men en ny accès af min kolik och hemoroidernes uppstigande i hufvudet hindrar mig. Min hälsa är alldeles derangerad. Lefver jag, så uppvaktar jag helt visst på föret.

Stockholm den 16 december 1782.

Gud välsigne min nådiga grefve för all ömhet och godhet emot Tjocker. Jag har varit ganska illa och tre veckor i den fulla öfvertygelsen att nalkas upplysningen af den stora gåtan, hvarpå vi så troget gissat. Schultzenheim har med Pyrmontervatten och dyfvelsträck satt mig i tillstånd att nu resa till Gripsholm för åtta dagar. Lefver jag till våren, så hoppas jag finna nyttan af det elände, jag nu passerat. Men därtill fordras mycken försiktighet, och jag lämnar mig med hopp och resignation till Vår Herres behag.

Kungen har markerat mig med mycken tendresse (ty ord fastna honom aldrig i gommen). Till ett försök om realiteten, begär jag som en julklapp, att han gör justice åt Nordin. Gud uppehålle min nådige grefve. Under min sjukdom har fru marskalkinnan De Geer hvar morgon låtit fråga efter mig. Jag blef ock vid min uppvaktning i för-

gårs ganska väl emottagen. Min hustru är efter hennes nåds befallning presenterad och grefvinnan Dohna har preparerat henne på en supé.

Prinsessan är mycket gunstig. Jag var i går bjuden att supera hos henne, men fick ej lof af Schultzenheim. Kungen har nu betalt den gäld, hon hade vid salig drottningens död och ökat hennes inrättning considerabelt, men grefvinnan Malin är en rofferska.

Grefve Wachtmeister är återkommen från Vångsjö. Det alarmet betydde ingenting annat än hat till brännvinsnokare och är nu bilagdt.

I Vallmanska saken är kungen oskyldig. Jag försäkrar därom vid min salighet, ty han har ingenting resolverat, utan öfverlämnat Wachtmeister och Liljencrants att rangera saken på det agreablaste sätt för min nådiga grefve. Den senare har födt det vackra projektet. Emot honom tilltager föraktet skenbarligen.

Stockholm den 21 november 1783.

Ibland de många välgärningar min nådiga grefve gjort mig, är icke den minsta att genom sin mer än kärkomna skrifvelse hafva gifvit mig åter lof att börja mina skriftliga uppvaktningar, hvilket jag just haft svårt att återtaga, sedan jag däruti så länge försummat mig. Jag emottager det graciösa af brefvet med innerligaste tacksägelse och det mindre gunstiga med vördnad och erkänsla. Den högste är mitt vittne, att jag för ingen annan än min far haft de känslor, hvaraf mitt hjärta är för herr grefven uppfyllt och att jag vet högakta dess godhet. Omständigheter, bekymmer och om jag vågar säga odrägliga göromål hafva hindrat mig ifrån den glädjen att uppvakta på Forssby. Men sedan jag nu fått litet stöka undan, litet familjarisera mig med Rådet, och planen uti spannmålskommission med Guds hjälp tyckes vinna någon stadga, har jag ofelbart på föret

den äran att infinna mig och räknar det för ett synnerligt nöje och en verklig lycka. Jag får då muntligen förtälja mycket som händt sedan sist. Gunås ingenting bättre men mycket sämre.

Komminister Wellins affär skall jag på det ömmaste mig antaga och därvid ingenting försumma. Aldrig har jag i sådana saker varit så allsmäktig som folket trott, mindre är jag det nu, sedan kyrkans angelägenheter är Gardet anförtrrodde, men dock hoppas jag, att detta skall gå väl. Nötter knäpper jag inte med de stora, och ost är mera i min väg.

För två ledamöter i beredningen kan jag svara, att de äro färdiga tjäna min grefve och hans förslag.

Grefve Gabriels död oroade mig mycket, jag förlorade en vän och såg nog, hur händelsen skulle ömma min grefve.

Om det kan roa min nådiga grefve, så skickar jag konceptet till rådets instruktion.

2. Min prolog, som jag var nödsakad att skrifva.

3. En profetia, som Björnram gjort mig, hvilken min nådiga grefve torde mig återsända.

Jag fick den i augusti; redan har jag fått en betydande present, ty drottningen har gifvit mig hela nordstjärnekorset briljanteradt, och samma dag dog en min nära släkting, min salig fars svåger. Med Muncken har jag haft ledsamhet för Hiertas skull, som nu skall vara bilagd. Han är envis och irresonable; jag har haft rätt och har därför varit tvungen att visa mera fermetet än jag velat emot en vän, som jag under allt detta hjärtligen älskar och estimerar.

I ✧ har uppgått ett nytt ljus med löjtnant Ulfvenklou, hvarom Oxenstierna lär berätta.

Ifrån kungen vet jag ej mer än hvad avisorna innehålla. Creutzen behandlar mig på ett sätt, som i mycket liknar min grefves godhet för mig.

Stockholm den 16 december (1783?)

Aldrig har någon uppriktigare tackat för förlåtelse än jag nu har den äran att erkänna min nådiga grefves godhet uti aflatsbrevet. Grefven är sig alltid lik emot Tjocker, som par parentese mycket magrat men är i vördnad och tillgifvenhet alltid densamma. Med första föret finner jag mig ovägerligen och skall bjuda till att hinna före Carl Scheffer; men reser han nu genast till helgen, så väntar jag till min nådiga grefves återkomst. Mycket hade jag att berätta, som verkligen kunde blifva intressant, men dels är det för vidlyftigt skriftligt, dels af en egenskap som fordrar muntlig berättelse. Gud vare lof att min nådige grefve mår bättre! Min hälsa är obeskrifligt förbättrad; jag har sedan kungen for inte haft någon kolik.

Till att litet roa min nådiga grefve, skickar jag stadgan om nådiga grefve Johan Gabriels varelse och dess höga gelikar.

Stockholm den 27 april 1784.

Jag uppvaktar ej min grefve med tacksägelser för sitt sista graciösa bref och intet heller med någon förklaring öfver de slängar, min grefves godhet däruti behagat gifva mig. Så snart vägarna bättras, har jag den äran att infinna mig och som jag hoppas inom fjorton dar. Min grefve är för billig och för gunstig att inte göra rätt åt min uppriktiga vördnad, tillgifvenhet och saknad af en förmån, som jag själf vågat begära.

Härhos vågar jag skicka in extenso Armfelts bref, som jag finner både intressant och kvickt, med ödmjuk anhållan att högvälborne grefve Gabriel på Skenäs därutaf undfår behörig del. Hvad som apostillen innehåller om honom, gäller visserligen om min grefve själf. De la Grange ankom

förliden onsdag lastad med mycket papper. Kungen hade arbetat Cruelt. Blott till kammarexpeditionen återkommo nio rådslistor, tre kabinetslistor och många underskrifter; med egen hand hade kungen skrivit flera bref. Jag fick ej något denna gång, men kungen har agreeerat ett mitt projekt angående redighets vinnande i uppbördsverket, som jag muntligen får den äran berätta. Vid Répplinge pastorat behagade kungen göra afseende på församlingarnas begäran och hvarken nämna Wellin eller den biskopen bad före, utan en fyllracka, som stod i främsta rummet. Efter befallning nämnde jag ej min grefve i den saken, men vidtog en annan utväg, nämligen till Armfelt, som eljest plär vara bra nu igen.

De la Grange är ett sådant kreatur, att man af honom ej kan få veta något dugligt. Han berättar lappri och har åt intressanta saker icke gifvit den minsta reflexion. Efter all anledning är kungen att vänta i juli månad; få nu se hvad våra bref göra däruti för ändring. Grefve Creutz, grefve Wachtmeister och äfven jag hafva bedt honom blifva borta öfver bärgningen och tillfredsställa sin nyfikenhet, medan han håller på.

R. R. Stockenström och den sjuke och tokige general Sprengtporten äro bägge i dag utan hopp, den förre af feber, den andre af mattighet och elände.

Ehrensverd har förstått att vinna alla salig Trollens vänner. Han förtjänar mycken konsideration och äger den verkligen redan.

Muntligen hoppas jag nu snart få uppvakta med intressanta berättelser.

Drottningholm den 13 september 1784.

Sedan jag åter var så lycklig att komma hit och roa mig, sökte jag ett tillfälle att framföra min nådiga grefves kommission om baron Ribbing. Jag citerade vissa strofer

af min nådiga grefves bref in extenso och vissa med* ett nyfikenhet gifvande afbrott. Monarken befann sig i konfusion, men förklarade sig oviss, hur hela saken skulle arrangeras och renvoyerade mig till Carlsson, som lofvat uppvakta min nådiga grefve med svar. Grefve Oxenstierna lärer förtälja hvad här händer, och som bägge herrarna alltid varit goda emot Tjocker, så talar han väl om kungens beskedlighet mot mig. Om han vill handtaga mig som han nu gör, så begär jag aldrig bättre. Gud bevare min nådige grefve.

Gripsholm den 18 oktober 1784.

Hans maj:t har befallt mig förklara sin chagrin öfver det mankerade mötet af min grefve. Han har med egen hand satt min grefve på listan och befallt kommoda rum, hvilka till min stora förnöjelse äro i samma hotell, där jag bor. Att han försummat kortet, kommer ej af annat än dess vanliga tröghet uti skrifvandet. Här är sig allting likt. Humöret är tämligen godt och mera tranquillité än vi förmodat. Gud låte min nådiga grefve snart få håg att se oss. Carlsköld har fått afsked, men De la Gardie är inte nämnd, och andra märkvärdigheter äro här icke att förtälja. Tiden för vårt vistande här är oviss.

Ännu har jag ej fått Dahlmans lönesak. Gud uppehålle och bevare min nådiga grefve.

Min nådiga grefve.

Sedan jag förseglat mitt bref får jag detta kort. Gud låte det hafva en önskad verkan.

* Tenuen är af hans excellens herr riksrådet, guvernören, riddaren och kommandören friherre Fredrik Sparre. (Skämtsamt not af Schröderheim.)

(Det var konungens egenhändiga bjudningskort att grefve Gyldenstolpe skulle komma till Gripsholm. Konungen kallar sig le Duc de Gripsholm och grefve Gyldenstolpe le Comte de Forssby.)

Gripsholm den 8 december 1784.

I dag har jag fått föredraga kammarkollegium och statskontorets dispyt om räntmästarsysslan, hvarvid riksrådet Hermansson uppläste den uppmuntran, han fått att strida emot Michael, ty draken ansåg han sig själf vara. Segern stannade i hans hand, och Laken är således en väl beställd räntmästare. Nådig grefve Johan Gabriel lär muntligen förtälja det lilla här händt. Lugnet råder ännu, få se hurulänge. Min nådigaste grefve tackes af det uppriktigaste hjärta emottaga min ödmjukaste tacksägelse för sin gunstiga åtgärd med mina penningar. Jag har fått dem, och är därigenom husägare. Det som jag icke väntat mig var, att kungen emottog min tacksägelse med mycken glädje, och lofvade mig göra grefve Fersen en komplimang. Ännu mer, jag fick tillfälle att låta honom känna, att Nordin författat skriften, och att säga honom, att ehuru min nådiga grefve ingenting sagt mig därom, jag likväl hade all anledning att tro, att hans sista refus i den saken gjort mycken chagrin. Jag vågar hoppas, att han korrigerar sig häruti och att Nordin får njuta frukten af min grefves godhet. Med den renaste vördnad och tillgifvenhet har jag äran vara min grefves

Ödmjukaste, trognaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 27 december (1784?)

Om min nådiga grefves lakej besvärat sig själf att frambära till mig de bannor, hvarmed han var utskickad,

hade jag kanske genast fått förklara mig, och äfven torde de hafva varit lindrigare, innan de kommit att gå igenom flera, men han slog ett slag och sprang.

Den förmiddagen jag förbehållit mig att få uppvakta min grefve, var, jag hos kungen till dess jag kl. 12 gick i spannmålskommissionen, hvarifrån jag genast uppvaktade med min ursäkt! Alla dessa dagar har jag mått rätt illa och gör det ännu. Flerehanda ledsamheter, konferenser och de odrägliga släktpretentionerna julafton och juldagen hafva hindrat mig från en glädje, som jag alltid högst värderar. Opasslighet och min i morgon förestående resa till Grips-holm athålla mig från min uppvaktning på Tyresö och att tillbringa en moment med min grefve och hans excellens eller som är detsamma med de tvenne personer mitt hjärta högst både älskar och vördar. Min gamla farbror har med denna post tillskrifvit mig om Wellin. Han har erinrat sig mitt empressement för honom vid förra tillfället och önskar få nyttja detta att visa min nådiga grefve sin tillgifvenhet och vördnad.

En sak pinar mig riktigt, hans excellens grefve Scheffer protegerar hofpredikanten Castanie. Han är fattig och behöfver hjälp, men om den historia medföljande mig tillsända anonyma bref innehåller, skulle, som anledning är att befara, vara sann, så äro omständigheterna förtretliga. Jag vill visst ingen skada, men hans excellens godhet bör ej vara bedragen. Förlåt min nådiga grefve, att jag vågar öfverlämna till min grefves godtfinnande, hvad usage häraf skulle göras.

Järfa den 26 maj 1785.

Min nådigaste grefve!

Från februari månad till den 19 hujus var icke något kabinett, följaktligen omöjligt att föredraga Högby nådår, förrän då det äfven blef beviljadt, och resolutionen är nu färdig.

Förliden söndag först inkom förslaget till Högby, kunde således ej föredragas före kungens resa: men jag har skickat det efter tillika med fullmakten för Wellin på nådigt löfte och väntar den tillbaka signerad ifrån Skåne. Förliden tisdag, då jag ej fick ett moment ledigt att uppvakta min grefve, lofvade grefve Jan Gabriel underrätta om, hvad vi gemensamt sökt att uträtta för magister Stagnelius, och att jag skrifvit till min farbror. Som han känner min vördnad, mina förbindelser och mina tänkesätt för min nådiga grefve, hoppas jag, att han bönhör mig och sätter mig utur den nödvändigheten att bedja kungen mera därom.

I juli månad hoppas jag att på uppvakta på Forssby. Gud gifve, att jag någonsin kunde bevisa uppriktigheten af den oförfalskade vördnad och ömma tillgifvenhet, hvarmed jag har äran vara min nådiga grefves

Ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 28 juni 1785.

Min nådiga grefve.

Får jag uppvakta med den glada tidningen, att hans maj:t förliden gårdag kl. half nio om morgonen lyckligen återkom till Stoekholm från Åbo efter tre dygns resa. Jag har ännu ej talt ensam med kungen och vet således inga partikulariteter, så snart jag får dem skola de troget meddelas. Alla bref från Skåne och Finland instämma med deras berättelser, som följt kungen, att han varit mycket vänlig, utan åtskillnad mot alla, mycket ockuperat sig och lefvat utan mycket sällskap.

Under den 22 juni är Wellin nämnd till kyrkoherde i Högby. Hans fullmakt skall i nästa vecka blifva färdig. Vid första tillfälle återtager jag min negociation för Stagnelius och får därom afgifva min ödmjuka rapport. Innesluter mig i vanlig ynnest och godhet.

Järfva den 15 augusti 1785.

Jag har att tacka min nådiga grefve för mycket godt. Men ehuru jag det alltid med ömmaste erkänsla åtnjtit, måste jag dock bekänna, att jag ej vet om något mera upprört mig än min grefves sista skrifvelse. Jag lefver nu i det glada hopp att finna mig hos min grefve tillbaka uti samma ynnest och förtroende, som grefvens trogne Tjocker fordom fått erfara. Saknad däraf en tid har gjort mig en lång tid verkligen olycklig.

Magister Stagnelius tillskrifver jag nu med denna post och erbjuder honom min ringa tjänst i hans besvär. Vid Forssby har jag ej fått uppvakta, emedan jag dagligen väntat min bror hit, till hvilken jag ämnade resa. Kungen har offererat honom storkyrkan, som han refuserat skriftligen, men måste nu upp stackare och göra det jämväl muntligt. Kungen har hela denna tiden varit glad och trankil, preparerar nu sin karusell, som med mycken ståt lär komma att begås nästa måndag. Madam La Marquise deltagar däruti, har fått Ekolsundsuniformen och bor på Drottningholm. Hon är af kungens societet, men gubben äter med grefve Creutz hos grefvinnan Carl Fersen.

Armfelt hade sitt bröllop förliden söndag. De synas vara nöjda, och jag tror verkligen, att de äro det. Hon är survivanciere åt grefvinnan Cederhielm med lön på extra stat. Annan hemgift tror tag ej, att de fått. Under bröllopet inkom grefvinnan Höpken beledsagad af von Monvel och d'Aiguillons och gjorde utmaningar till karusellen, som besvarades af Möllersvärd, ackompanjerad af Granger och La Tour., Quid Tibi videtur, Illustrissime Comes de Sympathia? Man väntar i dessa dagar hela fêten af trycket, och jag skall hafva den äran att genast öfversända ett exemplar.

Hertig Fredriks affärer äro nu rangerade. Han har cederat åt kungens propositioner angående hans inrättning med de villkor, att kungen betalar hans gäld, bygger och möblerar Tullgarn. R. R. Fredrik Sparre har begärt af-

sked. När denna pjäs i dessa dagar blifver utspelad, skall jag göra en fullständig berättelse om hela förloppet och bilägga min korrespondens med honom därom. Denna sak har gjort mig mycken oro och tillika med hertigens grål förhindrat mig så länge ifrån den glädjen att få uppvakta min nådiga grefve, uti hvars hulda ynnest jag mig ödmjukast innesluter.

✦

(Januari 1787.)

Min nådiga grefve.

Det var visst en heder och glädje att emottaga min nådiga grefves så vördade som kärkomna skrifvelse, men den tacksägelse, jag fått har jag ej förtjänt. Jag har ej mera kunnat än ifrigt önska fullbordan af hvad så länge varit lofvadt och sollicitera mina protekteurer att intressera sig för mina vänner. Gud ske lof att det lyckats. I dag kunna vi storkna af spektakel. Fröken Gyldenstolpe gör mig den äran att vara min hustru uti ett divertissement hos hertiginnan. Här förefaller nu allehanda, men det måste muntligt förtäljas. Med vördnad och tillgifvenhet har jag äran framhärda

Min nådigaste grefves ödmjukaste tjänare.

E. SCHRÖDERHEIM.

Med Stagnelius hafver ingen fara.

(Den 7 september 1789.)

Min nådiga grefve.

Statssekreteraren Franc hindrade mig med sitt besök i går middag att lägga mig för hennes maj:ts och hans kungl.

höghets fötter. Jag anhåller om tillstånd att i morgon eller onsdag få uppvakta hans kungl. höghet och nästa söndag ämnar jag söka den nåden hos hennes maj:t. Till följe af den befallning jag fått att rapportera, hvad som kommer till min kunskap, får jag nu den äran sända ett bref ifrån Åbo, som nu nyss med finska posten ankommit, ehuru det icke innehåller något särdeles nytt. Min grefve torde vara gunstig och återsända mig det, ty jag vill skrifva i morgon till Sturefors och Skenäs. Tillika har jag fått bref ifrån Strandberg af den 28 endast med några ord, att baron Klingspor och baron Bror Cederström äro förda illa sjuka till Lovisa. Kungen har i några dagar varit i Helsingfors. Den 29 höllo ryssarna på att landstiga på tre särskilda ställen, men blefvo repousserade. Man väntar dagligen noveller. Min grefve torde vara gunstig och i underdånighet berätta hennes maj:t och hans kungl. höghet hvad som kan löna mödan och äfven kommunicera det med grefvinnan Fersen, grefvinnan Höpken och generalskan Wrangel.

Uti tulldirektion kl. 12 f. m.

Ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Sedan jag förseglat brefvet, har jag fått veta, att några resande efterkommit, som icke ännu veterligt medfört något nytt annat än att kungen förliden tisdag eller onsdag återkommit till Högfors.

Brefven ifrån Helsingfors innehålla, att vårt stora laboratorium därstädes Ulricasborg sprungit i luften. En underofficer och sex man äro döda och alla fönstren i staden sönderslagna. Flera tusende skott äro sauverade innan olyckan, men hindret i tillverkningen genom brist på laboratorium fruktar jag blifver betydande.

Helsingfors, Borgå och Lovisa hafva bedt kungen employera garnisonerna och åtagit sig städernas och magasinernas försvar. På hela gränsen skall invånarnas zele för sitt försvar gå till entusiasm.

(1789:)

Min nådigaste grefve.

I dag har jag för första gången i min lefnad varit min grefve olydig, jag anklagar mig genast själf, och om min grefve kände min plåga däraf skulle det förlåtas mig. Kanslikollegii betänkande angående tvisten emellan Huss och Ågren föredrogs. Det var i favör af den senare, grundadt efter mitt begrepp på många goda skäl och äfven på prejudikat uti ett dylikt mål inom samma konsistorium. Pluraliteten biföll detsamma enhälligt utom Ahlman, som gillade konsistorii göromål och R. R. Beckfriis, som tog hem handlingarna. Min röst hade följaktligen ingenting gjort, om jag förenat min med Ahlman. Men det var alldeles emot min öfvertygelse uti denna enskilda och i allmänhet uti alla sådana saker. Jag har bekänt uppriktigt, att jag kanske förut styrdes i detta mål af någon resentment emot en man, hvars namn jag älskar, hvars person jag estimerar, hvars lycka jag sett utan missnöje eller afund, men som illa lönt den förtrolighet och uppriktighet hvarmed jag kastat mig i hans armar utan alla förbehåll. Jag har rannsakat mig, och sedan min grefve sagt mig sin vilja har min aktning därför kväft denna harm. Det var ett moment jag glömde bort, att jag ej borde tillåta mig att bryta lans med denna gudsmannen. Men jag var nu däri-från och följde blott det begrepp, jag fattat om saken utan att en gång komma ihåg, att Nordin icke spart mig i denna enskilda fråga. Det vore mig omöjligt att göra denna eller en sådan explikation inför någon annan än min grefve, hvars grace och godhet i alla skiften är mig ömt om hjärtat att förtjäna, och jag hoppas ej heller hafva härigenom förverkat denna förmån. Med vörndnad och oskrymtad tillgifvenhet har jag den äran framhärda.

Min nådiga grefves ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Den 16 september 1791.

Min nådigaste grefve.

Den biljett, min grefve befallt, får jag den äran härhos sända jämte ett bref ifrån Hochschild. R. R. Sparre var hos mig på förmiddagen, blef mycket trankil, exigerade af mig att aldrig nämna härom för min grefve, och jag vågar därför ödmjukligen bönfälla, att han aldrig må förmärka, huru jag ej kunnat dölja för min grefve denna händelse, hvarvid flere tillstötte omständigheter lära uppväckt inquietuder hos R. R. Sparre. Jag anhåller härom på det ömaste och utbeder mig att med vördnad och tillgifvenhet få den äran framhärda.

Min nådiga grefves ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Den 28 september (1792).

Allra ödmjukast erkänner jag eders excellens grace, att både vilja hjälpa mig och se mig om måndag, men som jag i morgon bittida måste resa till Söderfors för att bevista kyrkoinvigningen och ej kan komma tillbaka förr än tisdagen, torde jag få njuta eders excellens nådiga löfte tillgodo vid slutet af veckan sedan herrskapet inflyttat. Med djupaste vördnad har jag den äran framhärda.

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1793.)

Min svåger erkänner med djupaste vördnad den förnyade grace eders excellens förklarat sig benägen att visa

honom igenom det bref, jag skulle medföra. Han utbeder sig äfven på lika sätt brefvet, men han har förtrott mig, att jag till denna ambassad skulle blifva den minst skickliga dels för det sorl min ankomst till staden skulle samla på Insulin, men ännu mera för en oöfvervinnelig rancune han skall bära till mig allt sedan sista biskopsvakansen, då jag på salig kungens befallning opererade för Benzelius. Vår gemensamma bön vore därför, om eders excellens skulle tackas afsända brefvet med en hingstridare, hvilken tillika kunde få med sig ett bref om hans kungl. höghets nådiga disposition för Flodin och dess afseende på konungens intercession. Antingen torde hans excellens rikskanslern kunna uppdragas denna kommission, hvilket vore mest verkande och bäst passande att bilägga det ifrån eders excellens, eller statssekreteraren Rosenblad anbefallas att skrifva därom med kuriren, som lär få befallning att vänta på svaret. Rikskanslerns bref hade icke heller den air af kungl. befallning som statssekreterarens, och kanske kunde jag i ett sådant moment blifva min gamla förmans handsekreterare. Nog finner jag, huru mycket jag härutinnan öfverskrider de gränser, inom hvilka vördnad och tacksamhet borde inskränka mina böner, men eder excellens har nådigt förlåtit mig så mycket förr, och tackes nu göra ett ömt afseende på den interêt, mig härmed förbinder.

Med djupaste vördnad har jag den äran framhärda

eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Efter befallning infinner jag mig i morgon i lägret för att begära eders excellens order.

(1793.)

Eders excellens.

Under betraktelser öfver händelser af dessa dagar och denna årstid ifrån flera år tillbaka, hvarmed jag ensam

tillbragt min helg, känner mitt hjärta ett behof att få uppvakta eders excellens, som deltagit uti de flesta af dem och i många varit vittne af min nit och välmening.

Jag finner utom dess en ny anledning därtill, men af samma art som vid många tillfällen tillförene, då jag efter de underrättelser Hochschild meddelat mig, får ödmjukast tacka eders excellens för den värme och grace, hvarmed eders excellens åter behagat omfatta mitt bästa och förmån uti de frågor, hvaraf min tranquillité så hufvudsakligen beror. Hvarken misskänner jag baron Stiernelds gamla vänskap för mig eller begår jag emot honom någon otacksamhet, då jag uti den ömma omvårdnad, hvarmed han mig behagat omfatta, äfven tror mig finna därtill en ytterligare uppmuntran uti den gamla protektion, eders excellens mig unnat. Min enda fantasi, jag har kvar, är att göra mig ett etablissement på Järfva för min ålderdom, om jag upplefver den. För att draga en verklig nytta däraf fordras anstalter och smärre reparationer, hvilka icke kunna försummas men icke heller böra företagas utan säker besittning. Det är i den afsikt, jag begärdt 50 års besittning eller åtminstone de 30 hvarom eders excellens täckes påminna sig att fråga varit. Hertigen lär af delikatess för konungen ej vilja gifva mera än under minoreniteten. Jag har rådfört baron Stierneld, huruvida det skulle vara rådligt att söka utverka mig något ord af kungen, som kunde gifva hertigen anledning, ifall hans nådiga böjelse vore därtill. Styrker han mig därtill, så är jag nog dristig att åter komma med mina böner till eders excellens.

Med djupaste vördnad och oskrymtad tillgifvenhet har jag den äran att framhärda.

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1793.)

Till min nådiga grefve sänder jag jämte grefve Oxenstiernas bref äfven dem, hvarmed han hedrat mig och ett

för hans far, till hvilken postgången härifrån är krånglig. Vädret har lättnat, men vid horisonten stå svarta moln som vid minsta frist framkomma. Gud vare honom nådig, men både han och vi äro att beklaga. I affärer är han inaccessible utom konseljtimmen, då han snöres och är absent. Få vi se grefven här, så får jag vidare öfverlägga om min uppvaktning vid Fossby.

Järfva den 11 oktober 1793.

Det felar för min lycka intet annat än att jag ej kan visa eders excellens botten af mitt hjärta. Jag är lycklig af själfva saken och förtjust af all den ömhet, af det sätt hvar med eders excellens beredt och fullkomnat den. Jag har återkallat minnet af välgärningar ifrån snart 20 år. Gud välsigne eders excellens. Mina ögon rinna, min hand darrar, mina böner skola aldrig återvända.

†

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

JOHAN GABRIEL OXENSTIERNA

Stockholm den 4 september 1779.

Högvälborne herr grefve och öfveradjutant.

Om herr grefven liknade hopen och ansåg heliga förbindelser för blotta ceremonier, skulle jag icke våga att falla herr grefven besvärlig angående en min väns välfärd, som herr grefven lärt känna under vårt föreningståg, men då jag vet hvad värde herr grefven sätter på dessa engagemanger och tillika att edert ömma, edert hederliga hjärta känner vållust af att göra medmänniskor godt, har jag intet betänkande att implorera eder grace för Arenander †. Igenom gubben Kirsteins död är lasaretsföreståndaresysslan ledig. Arenanders ordentlighet, redlighet och kunskap i räknevärkets göra honom till en skicklig efterträdare. Sysslan skall förgifvas af riksrådet grefve Fersen och Rudensköld såsom kommitterade af serafimerkapitlet. Ett ord ifrån hans kungl. höghet till grefve Fersen vore tillräckligt, i synnerhet om det sändes med tisdagsposten. Skulle icke hans kungl. höghet genom min nådiga grefve kunna bevekas därtill. Han är alltid nådig och mild. Arenanders tillstånd, som verkligen är fattigt, behöfver och hans uppförande gör honom ej oförtjänt af hjälp. Den högste, som erkänner välgärningar emot torftiga, Han lämnar ej min grefve olönt om han i detta mål visar sitt ädelmod. Ack! om den allra nådigaste hertigen ville prenevenera hans maj:t härom att ingen annan finge hans nådiga förord.

Förlåt denna entreprise åt den som med fullkomlig förordnad har äran vara

Högvälborne herr grefvens och öfveradjutantens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1780:3)

Min nådigaste grefve.

Som vi böra trösta de bedröfvade och en stor glad dag tillstundar i morgon, så bed vår allernådigaste konung, hvars hjärta intet plägar vara hårdt, att hans maj:t absolverar sin biktfar och lämnar Troil audiens i eftermiddag, när Jägerhorn får. Jag kan inför Gud betyga, att hans afsikt ej var elak och att han af sin ånger och ruese kan blifva både sjuk och galen. Förlåt mig, att jag besvärat min grefve, men jag vågar ej själf något försök.

✠ ab ursa minori.

(1781.)

Min nådige grefve.

Björnram har ingenting nytt att säga oss förr än i morgon åtta dagar, då vi torde få läsa intressanta saker om sympatier och sätt att konservera oss, hvilket senare han i sin vänskap och välmening tror mig i synnerhet angeläget, emedan han tror min tid snart ute, en aning den jag själf haft i ett kvarts år. Arbetet kan af honom intet drifvas tillbörligen ännu förr än i nästa vecka i brist af en krydda, som ännu icke kan fås.

Lefver jag länge eller kort, är jag dock alltid med lika vördnad och tillgifvenhet.

Min bäste grefves ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(Augusti 1781.)

O, I grymme grefvar.

Är nu eder nåd utelykt, så skall det väl en gång ångra eder när jag muntligen får förtälja de omständigheter, som

hindrat mig ifrån nöjen, jag inför Gud sagdt högeligen efterlängtadt och hvilka omöjligen kunna beskrifvas.

Var utan all sorg; jag hoppas nog hafva utvägar att skaffa dig de 500 riksd. och skall arangera det, till dess du kommer hit. Vare du välkommen ju förr dess hellre. Du får väl lof att blifva god. Du är så smärt, att du kan se dig bak. Hvad charmer äro icke där på en så förnäm ädling.

Tvenne gånger har kungen begärt dina noveller och förtäljt mig, huru ledsen han var, att du ej var på vakt i juni månad för att följa honom till Ryssland. Han har varit vid mycket elakt humör hela tiden, varit ovettig mot alla, lämnat friherrinnan Wrede en horrible batalj öfver bordet och komponerat två eller tre nya pjäser för teatern. Armen är nu nästan alldeles bra, men Gud vet, nog ser han snedare ut än förr. Här har varit odrägligt ledsamt.

En stor hemlighet förtror jag dig, som du likväl täckes meddela grefve Gyldenstolpe, att nämligen kungen den andra eller tredje oktober anträder sin resa till Italien. Hans sällskap består af Tauben, Armfelt, Essen och Peyron. Tio månader blifver han borta. Härom drömmar ännu ingen, men det skall väl snart brista ut, ty Essen och Armfelt skola dekoreras. Vi lära få ordenskapitel den 19, då en rem-placerar Muncken och den andre får salig Ehrensvärds kors.

Den 21 uppförs Sune Jarl med en efterpjas kallad Maskeraden af Armfelt och en prolog af mig, som föreställer ett kaffehus, där man resonerar om krig, och hofvet fördömes af alla, och man påminner sig af Dagligt Allehanda, att det är den 21 augusti.

Creutzen, som visar mig den ömmaste vänskap och förtrolighet, har gillat mitt försök, och hans approbation encouragerar mig att vid din återkomst göra dig en lektyr däraf.

Adjö, min allrabästa vän! Lita alldeles på mig om de 500.

(Apostille.)

Östra Eneby är lofvadt åt en präst, som hjälper Flacken att etablera sig till tjänstgöring vid Lifregementet, men jag hoppas väl finna någon utväg att tjäna Tavenius.

Stockholm den 1 april 1784.

Af grefve Göran har jag fått veta, att min ödmjuka skrifvelse förliden vecka framkommit och att herr grefven befinner sig i ljuflig välmåga. Får den äran aflägga ödmjukaste tacksägelse för brefvet af den 20 mars. Min upp-vaktning var af den 11 mars en torsdag; jag skref efter Vingåkersgrefvarna alltid sagt mig, att torsdagarna vore bättre än fredagarna. Som Trolle inte dog förrän fredags morgon, hade jag rasande svårt att berätta hans dödsfall, ehuru ♀ dagen förut försäkrat mig vid Gud och sin salighet, att han inte skulle lefva fyrtioåtta timmar. Grefve Creutz tog den tidningen med mycken bedröfvelse, så att han verkligen mådde illa däraf. Förlusten var ganska stor, ehuru jag och många andra tror honom vara i anseende till kunskaperna mycket väl och fullkomligt replacerad af Ehrensvärd. Han har förlorat sin mor, men är ej ännu återkommen ifrån Karlskrona.

Toll kände ej Trolles tänkesätt för sig, och Carlsson ignorerade äfven sin rätta relation med honom. De äro mycket derouterade genom detta dödsfall, och de tyckas ej mycket lita på sina liaisons med Ehrensvärd, dock är han dem drägligare, än om Wachtmeister kommit. Konsternation i Karlskrona har varit obeskriflig. Carlsson har varit där att försegla hans papper. Han lär lämna efter sig en gäld af 50.000 plåtar. Svårt få de hans like i fermeté och familjaritet, men utan Chapman hade dessa agremanger varit onyttiga.

Sandels dödsfall har haft en stor sensation på börsen och grämer jämmerligen baron Liljencrants. Grefve Creutz och grefve Wachtmeister tyckas däremot hafva sluppit något ledsamt. I den moment han dog försäkrade Liljencrantz, att han ägde 1,800,000 daler kopparmynt, men besynnerligt nog, att huset skall vara i stor konfusion och att en sjätte-del af den summan lär bli behållningen. Söderling har varit illa af peripnevmonie men lär vara retablerad.

Jag minns ej, om icke jag berättat dig, att vi firade den 22 på den 11. Att Axelsson och Bonde promoverades och Reuterholm frånvarande. Att Brander predikade och hans teater.

Här skickas dig en utmaning af baron Münster, som gaf grefve Schaumburg, hvilken efter Francens tanke förargat vår vän med ett bysättningsutslag, anledning att låta sex halldrängar gifva honom femtio prygel och begära kvittens, hvilket likväl icke aflämnades förr än efter antagande af femtio ytterligare prygel.

Jag ville skicka dig ett bref ifrån Armfelt, men Ramel har glömt att gifva mig det tillbaka. Jag skall i morgon öfverskicka det.

Jag vet ingenting mer att berätta. De sista tidningarna och de af denna dagens post daterade den 28 februari ifrån Italien innehålla endast, att kungen i de dagarna ämnade fara därifrån och mådde väl. Drottningen har låtit utdela 1,400 riksdaler åt de fattiga. Min söta du, anmäl min vördnad för grefve Gyldenstolpe; jag skall med nästa post tacka för dess graciösa, dess vänskapsfulla biljett. Jag har haft feber och åtta dar hållits inne sedermera för ett sillben, som fastnat mig i halsen och attirerat fluss. Du lär hafva trångt att svälja, huru ett sådant litet ben, som aldrig fastnat i din storkhals, kunnat haka sig och stanna i mitt gap.

Det första väglaget medgifver, skall jag så sant Gud lefver infinna mig. Jag längtar därefter obeskrifligt.

27 april (1784).

Min bäste vän.

Jag uppvaktar i dag grefve Gyldenstolpe med ett bref och Armfelts nouvellér med kuriren.

Till er, mina grefvar, äro mina bref alltid cirkulärer, och om fjorton dar med ett ord så snart vägarna tillåta,

har jag den äran infinna mig. Jag bedyrar heligt, att jag obeskrifligt längtar efter den stunden.

Den fattige prästen Colliander, Gellerstedts anförvant, var ej möjligt att hjälpa få förslaget, men jag skall bjuda till andra utvägar. Conservera mig i din godhet.

Järfva den 2 juli 1784.

Förlåt mig, som inte uppvaktat dig på lång tid, men fattig har jag varit både på tid och ämnen. Hvad jag vetat, har jag berättat grefve Gyldenstolpe, som säkert kommunicerat det med dig. Sedan har kungen skrivit mig tre eller fyra bref allt om affärer och mycket graciösa, kan du tänka på vår distans. Med Fredrik Sparres giftermål är han grufligt missnöjd och förargad af proposition om pensionen för änkan.

Essen har visat mig mycket förtroende, sedan han kom hem. Han försäkrar, att Armfelt är rätt väl men mera försiktig, att Tauben chengerat conduite och varit både höflig och vänlig. Kungen har varit mycket degouterad af Fersen och många gånger af Tauben. Med Cederström har han offentligt romperat och varit för svår. Äfven elak mot Peyron men generalement mera höflig än hemma.

Hans embarras, som du känner för drottningen i Frankrike, hade upptändt hans impatience att komma hem, men sedan han blifvit väl mottagen och fått kontenans, tycks han inte så brådska sig. Han skrifver till grefve Creutz: Je partirai dans les premiers Jour de Juillet *au plutôt*. Du skall nog få veta, hvad det lider. Med etiketter har han gjort sig ovänner och med snålhet fiender.

Söta du, anmäl min vördnad för grefve Gyldenstolpe. Min glädje att se honom i Stockholm och att vänta honom vid kungens återkomst äro obeskrifliga. För Guds skull engagera honom att kontinuera denna ideen.

Järfva den 6 juli 1784.

Min bäste vän.

Med samma bud, som jag skickade mitt sista bref till staden, fick jag ditt tillbaka. Fredrik Sparre har brutit brefvet och bedt mig kommunicera det med de goda herrar i Vingåker. De män, som han länge med nöje känt för tröghet, hafva läst det med underdånig tacksamhet. Sparren anhåller att för all ting få det tillbaka för att visa det åt prinsessan, som kommer i dessa dagar till staden.

Ifrån Armfelt har jag haft bref i dag, som försäkrar mig, att kungen kommer att vara kvar i Paris öfver den 12 juli. Han är således ej att vänta förr än i augusti. Inga partikulariteter berättar han mig, blott att han blifvit ruinerad. Han har burit en dag en klädning, som kostat 2,000 plåtar och en annan för 5,000 plåtar. Adjö, min vän, anmäl min vördnad för grefve Gyldenstolpe.

(Juli 1784.)

Brefven med denna dags post ifrån Paris äro af den 12. De innehålla, att kungen skulle resa den 17. Två dagar blifver han i Braunschweig, och emellan den 4 och 7 augusti vill han vara här. För öfrigt inga partikulariteter.

Herre Gud, att rödhåret blef så hastigt klippt. Han är död den 13. Utom att äfven mista dig har jag inga flera sådana förluster att göra. Denna händelse har derangerat både hälsa och humör.

Gud bevaré dig

(Juli 1784.)

Min bäste vän.

Enligt sista posten skulle kungen resa den 18 eller 12 men förmodligen den 10. Sexton dagar ville han vara på

vägen, men den 1 eller 2 augusti är han visst här. Han är inconsolable öfver Peyron. Du känner allt hvad som är sagdt om hans tvist i Frankrike. Comte de la Marck hade förtalt honom. På drottningens bal utmanade Peyron la Marck. De råktes åtta dagar efter i Bois du Boulogne. Schwerin följde Peyron, vicomte de Noailles la Mark. Peyron blesserade la Marck i lungan, så att han ej kan komma sig före, men la Marck stack Peyron i ögat, så att hjärnan utrann och han dog i Schwerins armar utan att kunna säga ett ord. Blef begrafven i S:t Geneviève samma afton. I hans papper har man funnit honom gift med en rik flicka, som i dagarna väntades till Paris, dock detta entre nous. Jag ville så gärna skrifva mycket men hinner ej, ty i morgon går en kurir emot kungen, och grefve Creutz har lassat arbete på mig. Söta du, låt mig veta, när du kommer. Jag bjuder dig till Järfva på Sergel och mjölk. Kom ändtligen några dar innan kungen, att jag får njuta dig litet, och öfvertala grefve Gyldenstolpe att resa upp. Med nästa post skickar jag mer.

Järfva den 15 augusti 1785.

Min bäste vän.

Sedan hertig Carl kommit hem, har jag några gånger passat på att få tala med honom om Segervall, men jag tror mig verkligen ej kunna åstadkomma något därmed, ty hans kungl. höghet håller mig mäktat på distans. Nu lefver jag i hopp att vara tagen till nåder hos grefven på Forssby. Gud ske lof därför, ty jag var som du vet rätt sensible åt denna ehuru oförtjänta olycka. Hessensteins titulaturer, hertig Fredriks gäld, Fredrik Sparres begärda afsked och många andra ledsamma affärer hafva grufiligen upptagit min tid. Det är omöjligt att förtälja alla dessa satans upptåg skriftligen. En afton i månskenet skola vi entretena oss därmed.

Karusellen blifver lördag och måndag. Någon flyttning till Gripsholm lär icke finna rum. Tavenius och Hoffrén ligga mig mycket om hjärtat. Gud bevare dig, min bäste vän.

Stockholm den 2 juli 1789.

Med den största glädje nyttjar jag eders excellens' tillstånd att skrifva, men gör det utan ordning allt som det kan förefalla.

Förliden söndag ankom en kurir med depescher till Franc och med den underrättelse till allmänheten, att kungen den 19 brutit upp ifrån Borgå och marscherat till Peipola, hvarifrån hans maj:t ämnade den 24 om natten marschera till Anjala och öfver gränsen sedermera. Man berättade, att Stedingk retirerat i god ordning och hunnit att joignera sig med de trupper, som blifvit skickade honom till hjälp.

Tidningarna om Stedingks sista affär äro förgyllda i våra papper. Den lilla förmån vi vunnit, om den är någon, är ganska dyrt betald. Våra officerare hafva slagits med desperation. Några kanoner hafva vi förlorat, emedan vårt artilleri ej har egna hästar utan måste betjäna sig af skjuthästar, som äro utkörda. Puumala sund lära vi dock hafva återtagit. Medföljande bref är sannare än tidningarna.

Unge baron Ruuth skall med impertinenser förlorat sin kommission om våra penninglån. Kungens i Preusen anstalter till vår hjälp skola försvagas i samma mån som kejsarens hälsa. Man berättar, att kejsarinnan utsatt en belöning af 6,000 bönder för den som lämnar kungen lefvande och 2,000 för den som lämnar honom död.

I dag på morgonen anlände baron Falkenberg, fänrik vid änkedrottningens regemente med tidning, att kungen förliden lördag eller söndag vid Davidstad två mil hitom Villmanstrand mött 3,600 ryssar. Vår styrka lär hafva varit omkring 2,000 och bestått af Västmanlands, Väster-

bottens, Helsinges och jag tror Södermanlänningar samt någon del af Kronobergs. Gardet och Jönköpings hafva gjort arrièregardet. Ryssarna hafva attackerat och velat gå på med bajonetten, då kungen eller rättare sagdt general Platen, som kommenderade, ty kungen följde som volontär retirerat eller replierat sig på sitt artilleri, då leken blifvit annorlunda. Ryssarna hafva fått mycket stryk och blifvit tillbakadrifna. Kungen har behållit platsen och å densamma samma afton slagit läger. Vår förlust skall vara 150 man, 3 officerare. En lång Rosen, en Kröningssvärd och en till. Kungen har varit mycket uti elden, och soldaterna hafva sprungit efter honom för att följa hans person. Efter affären har kungen varit mycket sensible för de blesserade, som ropat efter präster och fältskärer, hvilka ej varit tillstädes. Kungen har genast affärdat Falkenberg med en liten lapp till drottningen och en till kronprinsen. General Platen har hållit en harang till trupperna med uppmuntran att tacka för den äran, de haft att få slåss under kungen och att bedja honom antaga det tecken, han stiftat till tapperhetens belöning, sedan han så fullkomligt uppfyllt konditionerna, och sedermera icke äfventyra sin person. Kungen har ej erkänt sin förtjänst men hoppas vidare visa sin kärlek och mod. Stedingk skall vara sauverad, säger man mig nu, och tidning väntas, att Villmanstrand är taget.

Stockholm den 23 juli 1789.

Jag har den äran att tacka eders excellens för tvenne bref af den 4 och den 18 och att sända eders excellens ett blad af posten med de nyheter ifrån arméen, tvenne kurirer medfört. Man tror, att de äro litet broderade i synnerhet angående vår förlust. Huru det kan vara vid Puumalaris hos Stedingk, kan jag ej döma, men efter kurirernas berättelser, med hvilka jag bägge talt, den ena en gammal ryttmästare Schneidau och den andra en baron Knorring vid

änkedrottningens regemente, äro de sannfärdiga. Eders excellens må väl förundra sig öfver vår framgång. Det är mirakel tror jag. Eders excellens ser, att Stedingk är sauverad, han har låtit sina trupper gå åt Davidstad, och medan de marscherade troddes han göra konungen sin cour på en dag. Hans förtjänster hafva haft för honom själf en bedröflig verkan. Då hans gamla mor fick tidningar därom och om allas admiration samt den distinktion, kungen gjort honom af Stora korset och 1,000 plåtars pension, ropade hon: Ah mon dieu, mon roi, mon fils, föll ned af stolen och dog.

Kungen har öfverflödat efter som det berättas på skrapor. Grefve Meijerfelt har fått för det han ej tagit Högfors strax och Kaulbars för det han ej kunnat gå gerad öfver skogar och moras. Ehrensvärd har haft order om en descente och en position, som bägge varit omöjliga, och då han propo- nerat en annan, har kungen med egen hand citerat honom att skämmas inför les Mânes de Son Père, förebrått honom och arméns flotta den gamla surdegen och lofvat taga både honom och hans officerare därifrån. Själfva hemliga krigs- beredningen hade skrivit och frågat om befälet i händelse af oro utom residenset och berättat de anstalter, som blifvit gjorda vid Elfsnabben att försvara skärgården. Därpå läm- nades till svar, att då en general satt i regeringen, vore ingen fråga om befälet, och att anstalterna vid Elfsnabben voro inviter för fienden, som blifvit gjorda för att tranki- lisera matronorna på Ulriksdal. Regeringen gjorde då en underdånig representation, huru svårt det vore att under ett drygt ansvar utstå persiflager, hvarpå åter skall hafva följt en biljet till Armfelt af innehåll, att kungen ej svarade dem en corps af gunst och nåd, ty det borde beledsagas med annat. Att hvarken något parlament i Frankrike eller den rådkammare, som blifvit disolverad för tilltagsenhet, eller 56 års sekreta utskott, som utmärkt sig af näsvishet, eller 1765 års ständer, som extrevaguerat af dumhet kunnat våga att adressera till sin kung sådana impertinenser. Att hans maj:t med förundran anmärkt, huru tvenne dess stats-

sekreterare kunnat fördrista sig att sätta sina namn där-
under. Med sista kurirerna åter finga vi veta, att då kungen
den 16 rest ifrån Lükala till Suttula, har han varit om bord
hos Ehrensvärd, som ligger en mil nära ryska skärgårds-
flottan, hvilken är vår mycket superieur och består af
åttio segel med åtta tusen mans besättning. Grefve Meijer-
felt har begärt sin dimission, men som han blifvit ut-
nämnd på fältet vid Högfors till general lærer han blifva
kvar. Kungen har distinguerat sig vid Högfors. Han har
gått till fots med avantgardet, som fördes af grefve Gustaf
Wachtmeister. Affären har varit ganska vive och reussiten
en merit af artilleriet. Vid Kaulbars gång öfver Wärälä
är Jernfeltz illa blesserad i lifvet och låret och Gyllen-
spetz skjuten. Kungen arbetar emellanåt mycket och har
skickat stora packor afgjorda mål. I morgon reser R. R.
Ramel. R. R. Hermansson är illa sjuk. Jag feliciterar
eders excellens till sitt lugn. Här är bra tungt och ledsamt.

Den 13 augusti 1789.

Carlsson lærer tvenne postdagar rapporterat allt vårt
skvaller. Posttiden är förbi i dag, men jag måste berätta
två ting.

General Mörner har fått order komma hit. Hermans-
son att gå till Skåne och Toll att blifva kommandant i
Karlskrona samt att vara likasom första generaladjutant
under hertigen. Armfelt den flögflaggen skall hafva arbetat
därpå. Det lär vara första steget till Tollens återkomst.

2:o. Björnram har varit här, kurir ifrån kungen, på
två dagar, mycket grann och just magnifik i nipper, hade
bref till Ruuth, gjorde l'important och ville gärna blifva
frågad men jag tillät mig intet. Han gjorde för öfrigt sin
gamla métier att tigga och vara otidig. Hans ambassad
har kastat mig i bekymmersamma reflexioner. Han syntes
desperat öfver utgången. Söta excellens, förlåt detta slarf.

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 18 augusti 1789.

Bästa excellens.

Läs och bränn upp dessa rader, ty man gör ännu en hemlighet af innehållet.

Tollen är igen åt helvetet. Hertigen skickade i går en kurir med ganska allvarsamma bref till regeringen, Wachtmeister och Ruuth, hvaruti han målar Tollen, åberopar sig sina meriter, undanbeder sig précepteur och skickar sitt afskedsmemorial att öfversändas, om han ej rappelleras. Ruuth och Munck mycket bestörte måste bita på nöten, en kurir expedierades genast för att rappellera honom till Skåne ifrån Karlskrona. Så slöts den akten. Är lyckan god, får herrskapet dubbla skrapor af kungen. — Söndags afton kom Möllersvärd klockan half nio, han cacherede sig. Stallportarna slogos igen, han talte endast med Munck och reste, men man har upptäckt, att han var skickad med komplimang till hertigen för sjöbataljen. Han hade bref till Muncken, som anmodades att genast komma till Finland för att sätta kommissariatet i ordning. Han reser i dag. Man gissar häröfver mycket, om han är nödig där eller de trop här och om det just är förtroende, som kallat honom. Jag tackar Gud, att hertigen frälst oss ifrån Toll och att han åtminstone förmår fördrifva onda andar, om han ej alltid kan kalla de goda.

†

Stockholm den 28 augusti 1789.

Jag får den äran att sända eders excellens Dagbladet för i dag. Det innehåller de krigsnyheter, som kommit till min kunskap, ty jag känner däraf intet annat än hvad allmänheten får veta, men jag har någon anledning att tro det vår förlust och vår svaghet varit större än de beskrivas. Samma dag, som regeringen anbefallde general Toll att

resa till Karlskrona, afsände baron Armfelt en kurir till kungen för att begära dess bifall därtill. Den återkom för-liden med bref till regeringen, hvaruti kungen med vanlig habilité utan att nämna saken börjar med dessa orden: »Jag gillar allt hvad regeringen gjort» och skrifver sedan om de tvenne uppbragta holländska skeppen, som uppbragtes för en tid sedan (hvilka konungen redan förut befallt lös-gifvas, men hertigen likafullt förklarar för goda priser), att de genast borde förklaras för fria, om än omständigheterna kunde hindra dem att nu genast utlöpa; att man eljes gillade ett steg, som England under sista kriget tagit, hvar-öfver Sverige sig beklagat och som gifvit anledning bland annat till armerade neutraliteten. Men tillika har kungen skrifvit ett bref till baron Armfelt ungefär af detta innehåll: Jag förundrar mig, att eder tid, delad emellan så många omsorger, gifvit er tillfälle att deterrera en död, som jag med mycken omsorg sökt att begrafva undan världen och min hämnd. Jag skall då ännu en gång nämna oss emellan det namn, som upprör mitt blod. Ni har gjort rätt. Ni har glömt oförrätter, egna och edra vänners förföljelser; ni är hämnad, och jag gratulerar eder till en eder värdig hämnd. Han må bli i Karlskrona! Men jag för-bjuder all proposition att föra honom längre till Stockholm eller till någon ort, där jag eller min son vistas. Jag för-klarar, att ingenting öfvertalar mig därtill. Kunde han göra reflexioner öfver edert uppförande emot honom häri, skulle han blygas, han skulle komma tillbaka till sig och er. Men det är fåfängt, hans högfärd har fördärfvat och skall störta honom. Det är denne man, som vållat min och rikets olyckor, då jag öfvergifvit mina vänners välmening och be-dragen af min egenkärlek öfverlämnat mig åt hans för-förelser. Det är han, som gjort mig orolig, villrådlig, miss-tänksam och elak, det är han, som förledt mig till allt hvad som fläcker mitt minne uti historien: till åttiosex års riks-dag, till detta olyckliga krig. Det är han, som sönderslitit den trankila och aimabla societet jag ägt och hvaruti jag varit lyckligare än någon kung i världen och den jag

aldrig mera återförenar. Jag återkallar i mitt minne med sorg och förebråelse deras personer, deras råd, deras förhållande emot mig, mot hvarandra och äfven mot deras fränder. Jag har förskräckt dem, jag har gifvit dem missstroende till mitt hjärta, jag samlar dem aldrig mera. Jag söker stundom en illusion af hoppet att en gång kunna göra det, men det är fåfängt. Jag bör ej uppehålla mig därmed. Jag bör arbeta på att reparera hos eftervärlden hvad jag förlorat hos samtiden. Jag skall ej förlora modet, jag skall visa mig glad. Ju flere obstakler att öfvervinna, ju mer heder att förtjäna! — Vidare uppehåller han sig med ängsliga reflexioner, synes desesperera om utgången och tror sig succombera.

Ännu har intet svar kommit ifrån kungen på berättelsen att Tollen blifvit återkallad. Han har infunnit sig i Karlskrona. Hertigen har ej mottagit honom, befallt honom att genast resa och han har lydt samt rapporterat.

Det ljusnar för Kaulbars men mörknar för Liljehorn. I går reste Armfelt med sista renfarten och med honom följde Leopold. Söta hans excellens, kom till staden snart, bränn upp mina bref men glöm aldrig

Sin

(Slutorden och namnet bortklippta.)

Jag har skrivit så vidlyftigt om brefvet angående Tollen. Jag finner det intressant för oss.

1 september (1789).

Muncken gjorde en kort sejour hos kungen, ifrån klockan half sex om aftonen till klockan tio andra morgonen. När han reste ifrån kungen, var affären emellan skärgårdsflottan engagerad. Han reste till Karlskrona måndags morgon. Ingen kurir, ingen post är kommen, men advokattiskal Kiellman, som i går hitkom med en vedskuta, har på Åland

på Eckerön läst kungens egenhändiga order, att ingen post, ingen resande skulle få gå öfver. Middagstiden i dag har general Hermansson äfven med en skuta fått bref, att vår skärgårdsflotta är totalt slagen, en del tagen, en del uppbränd och att en liten del retirerat under Svartholmen. Vissheten skall eders excellens få med nästa post. Gud hjälpe oss väl. Omnia ruunt in pejus.

Stockholm den 3 september 1789.

Någon del af hvad jag berättade med sista post är bekräftadt på sätt medföljande Dagblad visar. Det införda brefvet är ifrån kungen till regeringen. Huruvida vår förlust är större än det innehåller, lära vi just icke ännu kunna veta. Finska posten som varit arrêterad är väl kommen i dag men jag vet ej, huruvida något kommit med partikuliera bref. Jag skulle knappt tro det, ty den posten gick ifrån arméen sanima dag som affären. Besynnerligt att kungen dröjt fyra dygn eller till den 29, då hans bref är dateradt, att skicka bud. Besynnerligt att han rest till Sveaborg. Ut i ett partikuliert bref till Dess son(?) berömmar han trupperna, konsolerar sig för utgången af fiendens förlust, som han tror vara mycket stor, och hoppas snart taga sin ersättning. Hans maj:t har skrivit äfven ett glädtigt bref till Rosenstein med ett innelykt ifrån öfverstelöjtnant Rosenstein, som blifvit fången. Han har slagits till tolf på aftonen, då han ej ägde mera kvar, än en kanon och intet krut, han har blott fem döda. Han har skrivit ett ganska vackert bref, men som det skickades öppet, kunde det ej innehålla särdeles märkvärdigt. Utom hvad Dagbladet innehåller, så vet man nu redan, att Rosenstein är fången, baron Fleetwood, lilla Gustaf Dohna hos prinsessan, de la Chapelle och trenne andra döda, men de äro väl flera.

I går fick regeringen en kurir ifrån Schlaff i Köpenhamn med berättelse att ryska amiral Kruse, som omtalas i

papperen skulle hafva landtrupper om bord och med dem ämnat en landstigning i Sverige någonstades för att sedan marschera på Stockholm och sätta allt i eld och blod, men man hoppas, att detta ej förtjänar mycket afseende; emellertid göras anstalter däremot.

Grefve Mörner kom kurir nu i dag ifrån hertigen med tidning, att hans kungl. höghet löper ut med flottan den 10 i denna månad, således i dag åtta dagar.

Angående Liljehorn var ingen tidning med sista posten; med den förra var han illa sjuk, hade svår feber och en stinkande transpiration. Han skall hafva varit mycket stolt, ända till dess order kommo ifrån kungen om processens kontinuerande. Han lär hafva väntat annat. Alla i Karlskrona ända till lagman Håkansson äro öfvertygade om hans förräderi. Grefve Munck var äfven därom säker. Hvad jag får veta om honom, skall jag berätta.

Efter all anledning kommer kungen hem, när operationerna äro slutade, och därom kan eders excellens vara säker. Utom orimligheten af hans sejour i Finland äro äfven alla anledningar till hans återkomst. Ibland annat har han skrivit till regeringen, att de husarer, som nu komma hit, skola läggas på Haga och Drottningholm och blifva hans vakt i vinter i stället för dragonerna. Med Guds hjälp slipper hans excellens utur kronohäktet. Jag längtar hjärtligen att se min excellens i Stockholm, och vid denna månads slut hoppas jag vinna min önskan.

Angående Tollen har kungen skrivit till regeringen med bifall, men sagt tillika: *Min första mouvement* var att ogilla det regeringen återtagit order gifna i mitt namn, men sedan har jag funnit det bättre och försiktigare.

Jag tror det var bäst att intet fråga Du Rietz om någonting, och jag skall muntligen explicera mig därom.

Stockholm den 8 september 1789.

Jag tager mig den friheten att sända eders excellens tvenne bref om sjöbataljen, det ena ifrån Strandberg, det andra ifrån Åbo. Var nådig och skicka mig dem tillbaka. Fyrtio officerare ungefärligen hafva vi förlorat, men vi hafva ej ännu fått någon förteckning på dem. I dag är kurir ankommen, att lägret vid Högfors den 3 och 4 blifvit attackeradt med den häftighet, att vår armé måste retirera och befinner sig nu hel och hållen inom svensk gräns. Jag har så hastigt fått igenomögn berättelsen, att jag ej kan gå i mycken detalj. Så mycket jag kunnat fatta var, att affären engagerat sig emellan jägarne å ömse sidor, att vi blifvit attackerade ifrån Tavastila och Broby, och sjöledes med 18 galärer, att vi under den långa och svåra reträtten endast förlorat trettio man och en järnkanon, att trenne officerare blifvit skjutna, en Schultz, en kapten Hård och den beskedliga Leijonhjelm hos prinsessan. Kungen hade passerat natten i Lovisa och var på vägen till Högfors, då rapporten mötte honom. Hans maj:t har med mycket välbehag ansett truppernas förhållande, gjort flera befordringar och nämnt flera riddare. General Platen, grefve Gustaf Wachtmeister och öfversten, grefve Schwerin hafva fått det nya stora korset, baron Otto Wrede blifvit riddare och generaladjutant af flygeln m. m.

I Helsingfors har laboratoriet Ulricasborg sprungit. Mycket krut blef sauveradt, men laboratoriet är för alltid borta. En underofficer och sex man hafva omkommit, och alla fönster i staden äro sönderslagna.

Ryktet att ryssarna ämna besöka svenska stränder bekräftar sig allt mera och mera.

Husarerna äro hitkomna att blifva här öfver vintern.

Stockholm den 18 september 1789.

Hindrad i går att skriva, nyttjar jag detta tillfälle med en bonde ifrån Vingåker att avertera eders excellens det vår vän Ehrensvärd är skild från befälet och kommer han om söndag hit. Man vet ej, om han skall dröja här eller hvart han skall gå. Hans adjutant Cronstedt skickas till Stralsund under sken att bygga kanonslupar, fast inga materialier där gifvas. Kungen har skickat efter Ehrensvärd, berättat honom, att skärgårdsflottan vore färdig att gå ut och gifvit honom order att gå som förliden onsdag. Då han föreställt omöjligheten och hvad som skulle hända, har kungen sagt: Om ni ej vill, så kan väl Rajalin. Ehrensvärd har samtyckt därtill. Dagen efter fick han stora korset och sin dimission. Kungen har med en kurir förklarat anstalterna till Stockholms försvar öfverflödiga. Han har varit vid godt humör och skrivit många bref äfven till Clewberg om teatern. I onsdags löpte skärgårdsflottan ut. Stora flottan ligger ännu i Karlskrona. Kungen har markerat mycket missnöje öfver hennes dröjsmål och tror sig hafva gjort bättre att bespara omkostnaderna därvid. Grefve Munck skall afgifva en horribel berättelse om hennes tillstånd.

Turkiska traktaten är kommen; vi få 250,000 riksdaler om året i tio år, men intet förbehåll emot en separat fred.

Ehuru mycket jag längtar att se eders excellens, kan jag dock visst icke ogilla det beslut, eders excellens tagit att uppskjuta sin hitresa.

✠

Stockholm den 21 september 1789.

Baron Taube kom hem förliden lördag bleserad af sin kontusion, håller hufvudet på sned och ser ej på det ena ögat. Man tror, att han reser till Spa.

Hvar stund väntas Ehrensvärd.

Med en kurir i dag är hemliga krigsberedningen upphäfven, dess göromål lämnade åt regeringen; hoc est: Carlsson, Sinclair och Anckarsvärd utan befattning.

Man hetsar ännu på adeln. Polisen predikar vid alla stränder för den ankommande allmogen. Gud vet, om något nytt uppträde förestår.

General Hermansson har fått order att genast gå till Skåne och undersöka fästningarnas tillstånd.

Våra fartyg hafva vid Helsingfors uppbränt en rysk chebeque. Chevalier Liston påstår, att vi få fred, när vi behaga, bara säkerhetsakten går bort och 72 års regeringsform litet jämkas. Söta hans excellens, låt mig veta, hvad svar hans excellens får på sin förfrågan hos kungen.

Stockholm den 30 september 1789.

Ehrensvärd är kommen i lördags. Jag har ej ännu fått tala vid honom i fred. Han synes glad och förnöjd och bad mig i middags, då jag åt med honom hos öfverståthållaren, hälsa ers excellens. Det rykte, som gick några dagar att ryssarna landstigit vid Barösund och bränt våra proviantfartyg och magasiner, är ogrundadt. De hafva gjordt min af descente, men de hållas nu tillbaka af Armfelt med 4,000 man, och Ehrensvärd fruktar ej för i år deras landstigning. När våra skepp måste löpa undan, har galären Värmeland, sedan han stött på grund, måst uppbrännas, men ryssarna hafva varit obligerade att göra detsamma med ett af sina örlogsfartyg, som äfven stött på grund. Vi hafva därvid icke förlorat en man, men ett batteri lär vara degarneradt.

Efter allt utseende och hvad jag af allt kan döma. är kungen (vare sagdt under vår ✠ ed) alldeles desperat och uppehåller sig ännu och återigen med abdikationsprojekt.

Han stjälar pengar undan kommissariatet, samlar allt hvad han kan, gråter i mjugg och skrattar i sällskap. Han skall säga sig anse fred omöjlig utom på två sätt: det ena är förbi, som var att taga den med stora progresser, det andra återstår, att han tager Finland, men återskänker det till nation och låter honom skäms. Emellertid korpa vederbörande hvar åt sig hvad de kunna. Eders excellens skall, när vi råkas, få höra horreurer om folk, som skälla på alla andra. Här är jämmerligt svårt och ledsamt.

Munck är nu alldeles besatt och vild och talar, så man må fasa för honom.

Hertigen lär ej löpa ut.

Liljehorn har fått påstående att mista hufvudet.

Kaulbars har fått sin dom, men han lär låta öfvertala sig att söka nåd, hvilket han ej velat i början.

Botin har blifvit galen, förmodligen af slag i hufvudet.

Jag fruktar, att ers excellens ej kan läsa detta rafsade bref, men svär ej öfver

sin ödmjukaste trognaste tjänare.

(Oktober 1789.)

Under det hans excellens korresponderat på alla europeiska språk och fått nouvellér af fåglarna och deras riksantikvarius, har jag lämnat hans excellens i ro.

Debesche är kommen ifrån Finland i lördags. Han annonserar kungens ankomst om fjorton dagar. Hans maj:t reste sistlidne torsdag till Savolax, återkommer därför till Borgå och fortsätter sedan resan till Stockholm. Välkommen, min bäste hans excellens. När ni komma bägge Gode Herrar, på en gång, sjunger jag till Gud *så risa här och lisa tähr*. Corps diplomatiquen talar om fred, att kejsarinnan yttrat till preussiska ministern i Berlin sin benägenhet att höra på propositioner ifrån hans hof, sedan orolig-

heterna i Nederländerna och kungens i Preussen uppmärksamhet att begagna sig af ett sådant tillfälle tvingar Joseph att göra fred med turken och sedan hon både ser sig ej nog kunna fiska i vårt grumliga vatten samt tillika närmare lär att känna vår armé. Hon gör mycken justice åt Ehrensvärd. Rasumoffsky är i Petersburg med sin hustru, bägge mycket väl handterade.

Stadion reste i lördags.

Allra ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1789 eller 90?)

Sedan jag icke allenast med glädje tackat ers excellens för sin godhet utan gjort mig en fête däraf, blef jag nu befalld till Haga, som icke händt mig någon middag sedan kungens hemkomst. Kungen hade själf skrivit listan och befallt löparen söka upp mig. Eders excellens finner, att jag i dessa kinkiga omständigheter ej har annan utväg än resa och renoncera till den lyckan att få komma till hans excellens.

Ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 10 juli 1792.

Det var min olyckliga stjärna, som förde mig för sent att uppvakta eders excellens vid dess afresa, och jag känner ännu mera olyckan däraf, sedan jag af eders excellens bref, som jag i förrgår hade den äran att emottaga, finner att eders excellens velat hafva den berättelse slutad af mig, som grefve Gyllenborgs besök härom dagen afbröt, angående salig kungens intentioner i anseende till eders excellens löner m. m.

Salig kungen hade redan vid grefve Bondes dödsfall strax efter återkomsten ifrån Spa, då han verkligt var omtänkt på riksämbetenas återupplifvande, ämnat eders excellens sin staf. Riksdagen, hoppet om reconciliation med adeln och i det fallet grefve Brahes kallelse som inseglet därpå förändrade denna idé, hvilken sista dagen af riksdagen återtogs och deciderades. Eders excellens nämndes, under det han underskref beslutet, och i anledning af vår konferens några dagar förut insinuerade jag i fönstret hos kungen, att sju tusen riksdaler vore den summa, hvarmed hans excellens kunde besörja utgifterna. Kungen for, men när jag kom hit till staden några dagar före eders excellens, talade kungen tvenne gånger med mig härom. Kungen ansåg då och äfven sedan de tre tusen riksdaler, eders excellens förut innehade, vara eders excellens för dess lifstid anslagen som ersättning för rådsämbetet och de agremanger, som åtföljt kanslipresidentsämbetet af huset m. m. och att då dessa vore en pension, kunde de ej ingå uti räkningen af den nya lönen. Fyra tusen riksdaler skulle då tilläggas, och det är raison, hvarför tillika deciderades, att samma summa, nämligen fyra tusen riksdaler, skulle blifva riksämbeternas lön i staten. Därom rangerades med Håkanson. Måndagen förr än kungen blef skjuten justerade jag kallelsebrefvet, hvilket sedan icke hann att komma till kungens underskrift. Då repeterades samma resonemang, och då var äfven fråga att dessutom betala eders excellens gäld, hvartill kungen ämnade på en halfpast engagera svärfar med stora nordstjärnekorset. Allt detta stannade i projekt, men att allt detta både i anseende till de första tre tusen riksdalerna som pension och det senare eller gälden var salig kungens verkliga allvar och tanke, kan jag heligt bedyra och äfven på mitt ämbetes ed intyga, om eders excellens finner nödigt att det af mig fordra.

Hertigen och hela hofvet må väl, och hans kungl. höghet sätter inga sommarferier uti sin arbetsamhet; följaktligen skrifver Tjocker allt hvad han hinner. Sedan mitt sista har ingenting händt, som jag finner böra berättas.

Med vördnad och tillgifvenhet har jag den äran framhärda.

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 26 juli 1792.

Ödmjukast tackar jag eders excellens för brefvet. Vitterhetsakademiens ängsliga sammankomst, där Rosenstein under mycken gråt och kungens tårar höll ett tal om Gustaf III:s välgärningar emot vetenskaperna och något om sig själf, hindrade mig att skrifva förliden tisdag, och som jag i morgon fredag måste till Drottningholm, skrifver jag i dag. Ingen gäsning har här varit, men icke heller lugnt, och jag börjar frukta, att det aldrig vankas malgré hertigens dygd och rena uppsåt och deras verkligen goda uppsåt, hvilkas råd han synes taga. I detta land lära vi aldrig kunna glömma personella rancuner och att hämnas hvar annan. Baron Reuterholm är återkommen till Stockholm och till allt hvad han där fordom lämnat. Han synes både äga hertigens hela förtroende och icke heller cachera det. På Ulriksdal i söndags hade jag min första konversation med honom, kort och som jag tror uppriktig å ömse sidor. Jag har hört af mina vänner, att han finner mig mindre coupable än han trott, sedan han fått del af papperen; att han känner mina fel och gör mig för öfrigt justice, därmed är jag alldeles nöjd. Naturligtvis är han icke välkommen hos alla; de som vilja dragas med honom om väldet finna honom obsedera hertigen för mycket, vara hög, rancunier, etc. Baron Bonde och baron Staël äro hans följande skuggor. Man kan af dem vänta äfven så litet ondt som af honom själf. Kanske behöfver han själf ännu litet låta hetta af sin välmening uti affärernas kylvatten, han förefaller mig något som Lindor

Som ville få sin värld så dygdig som sin bok.

Man tillägnar honom tryckfrihetsförordningen. Den berömmes i haranger och oden men kriticerats bitterligen som en satir emot salig kungen, en budkaffe till riksdag avantcoureur för riksdag och ett foster af jakobinismen. Sedan finner man den icke uppfylla ändamålet utan genera med namnets undersättande. Den eklaterade vid couren på Drottningholm söndag åtta dagar, samma dag som baron Armfelt reste och skulle taga afsked. Första affektion och hela den dagen voro trista. Armfelts uppförande gladt och trotsande och oförsiktigt uti långa konversationer med kungen, med Gyldenstolpe och med Stackelberg. Han for sent om aftonen därifrån till Fittja och så vidare. Källarmästaren på börskällaren hade dagen förut förbjudit honom staden för 240 riksdaler. Han skall hafva med sig mycket penningar och ett stort kreditiv. De fraser man citerar efter honom äro terribla. Han har som synes de sista nätterna haft nocturna sammanträden med allehanda folk på Frescati och hos Malmerfelt. Åtta dagar förut skref han till R. R. Sparre, att han ville komma till Ulriksdal och taga afsked. Si on peut encore présenter une figure de deuil dans une Cour plus gaie et plus aimable que jamais. Måndagen efter denna ledsamma cour upplifvade hertigen rikskanslersämbetet och installerade R. R. Sparre uti kanslikollegiet. Han får fyra tusen riksdaler i lön, fem tusen riksdaler i taffelpengar, flyttar nu på Blasieholmen och behåller sina pensioner, af hvilka den ena blifver reve-nible efter hans död på fru Sigrid och den andra på lilla baron, till dess han fyllt tjuguet år. Han håller sig hårdt till Reuterholm och är väl handterad af Stackelberg och de öfriga ministrarna. Engeström blef hofkansler med två tusen riksdalers lön. Stackelberg har naturligen varit där-med mycket missnöjd, men det skall nu börja gifva sig något. Ahlman är vice president i Vasa hofrätt med årlig lön af hvad han hade förut nämligen två tusen sex hundra riksdaler. Prosten Nordin har fått bref, att hans diploma-tiska arbeten ej behöfva fortsättas och att han därför må genast resa till pastorat och lektion, som länge saknat honom.

Man påstår, att Armfelt renvoyeras till generalguvernör i Pommern, samt Låstbom, Håkansson och Wallqvist ifrån sina platser, och jag har mycken anledning att anse det för visst. Historien om alarm på Riddarholmen för att antingen befria eller mörda fångarna är ogrundad och gjord i enskilda afsikter, som jag tror af Liljensparre, hvilken fara strax influerat hos hertigen och triumviratet. Anckarströms lemmar äro enleverade i förrgår natt. Man gör inga recherches därefter, men man anmärker som extraordinärt, att de icke varit attackerade hvarken af fåglar eller förruttnelse.

Min nådigaste excellens, var god och säg min vän Zibet, att jag med nästa post tillskrifver honom.

Ruuth är återkommen och ämnad till riksskattmästare men icke approberad af Les Hauts (otydl). Toll skall ej vara bra och hans återkomst ångrad, men han är nu i Kunglig Majestät och allmänna Beredningen.

(16 augusti 1792.)

Min nådiga excellens, först om mig själf, sedan om fäderneslandet naturligtvis. Jag är landshöfding i Uppsala i åtta dagar. Hans kunglig höghet behagade med en egenhändig biljett i termer, dem mitt tacksamma hjärta aldrig glömmar, underrätta mig om mitt utnämmande. Tiden och sällskapet frapperade mig vid min affärd, men jag finner allt mera och mera, att jag Gud ske lof ej förblandas däraf. Jag är nöjd, och genom den hjälp, hertigen lofvat mig, väntar jag mera tranquillité. Min successor är ej nämnd. Jag är befalld att kontinueras uti min tjänstgöring här, till dess han tager emot, och hertigen sade mig i måndags, att den saken ej var deciderad och icke alls presserade. Hans kunglig höghet lämnar mig mitt ackord på Järfva efter dess innehåll för min lifstid, och jag får passera här några veckor om sommaren. Det är mig äfven tillsagdt att vara väl-

kommen ju oftare ju hellre. Under allt detta kostar dock denna flyttning mycket på min flepighet, och jag ljuger ej, då jag försäkrar, att min skilsmässa vid eders excellens är ett af mina ömmaste kapitel. Till min tröst vågar jag försäkra mig om fortfarandet af eders excellens gamla godhet och anhåller därom ödmjukligen.

Att Låstbom nedlagt just.-kanslersämbetet och att Rosenblad är konstituerad i stället, det vet ers excellens redan, och Wallqvists herdabref innehålla alla tryckta papper.

I går dömde hertigen fångarna. Som man berättat mig äro Horn, Ribbing, Liljehorn och Ehrensvärd i evig landsflykt, Hartmansdorff och Engeström skilda ifrån sina tjänster och Pechlin renvoyerad till sina gårdar. De mesta lära redan i natt vara reste.

På Drottningholm tyckes vara mycket lugnt. Konungen är nu vid mera jämt humör. Hertigen egal och god. Grefve Ruuth är ej i samma termer som innan han for, och oss emellan sagdt tyckes mig hans flaggor visa åt Pommern. Armfelt får ej komma hem. Man skall hafva kommit under fund af mycket saker med honom. Hans oförsiktighet och inkonsekvenser äro obeskrifliga.

Till Uppsala kan jag väl ej flytta förr än vid Michaelitiden och hoppas således få den äran att se eders excellens i Stockholm.

En omständighet angående mig får jag tillägga såsom intressant för mig och säkerligen icke obehaglig för ers excellens, som länge känt mina sentimenten för Reuterholm. Vi hafva konfererat våra termer, funnit oss ej gjorda att hata hvarandra och icke hafva skäl därtill, att Munckens bitterhet och Armfelts elakhet gjort vårt missförstånd. Enfin, Reuterholm är min vän. Jag har därpå redan de mest tillfredsställande vedermälen, och eders excellens, som vet, att jag alltid estimerat honom, dömer däraf, huru glad jag är.

(1792 eller 93.)

Min nådigaste excellens!

Sedan jag i går afton skrivit utan ämne, har jag nu fått ett, men min uppvaktning därmed fordrar mera afbön nästan än det förra. Ett stipendium Thunianum är ledigt och förgifves af Öfre Borgrätten. Visst tio pojkar har begärdt min förbön hos eders excellens, men jag har allt vägrat, under den vanliga skenheligheten att aldrig vilja eller kunna befatta mig med rekommendationer och 2:o att hans excellens, som jag tror, lämnar borgrätten fria händer uti den saken. Men denna mannen med det utslagna håret, benämnd Rademine, har ej släppt mig utan att få dessa rader. Han sjunger som en näktergal. Hela härvarande punschologiska fakulteten har exigerat af mig detta bref, men min nådiga excellens tro ej, att jag därför faller besvärlig med någon verklig rekommendation och beder äfven, att denna ej må nämnas, ty då blir jag nedgjord här af de andra sökande, ibland hvilka presentera sig informatorn hos själfva hans magnificence Murray, en kandidat Kraak, son af stånddrabant-kapten, hvilken jag så troget följt i mången ceremonie och hvars krage och byxor vid samma tillfällen haft ett syskontycke med mina. Min nådigaste excellens förlåt allt sladder. Med den renaste vördnad och tillgifvenhet har jag den äran att framhärda

Eders excellens ödmjukaste, trognaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1793.)

Min högt älskade hans excellens!

Det är mig omöjligt att längre befria hans excellens från min uppvaktning. Jag har just icke ämne att skriva om, ty hvar tager man bröd i öknen. Hade Stiernhielm funnit Musae Svetizantes så ledsamma som jag, så hade

han gifvit sin bok en anna ntitel. R. R. de Geers flyttning var en corp de foudre. Jag passerar dagen med utsökningsmål och jordtvister; och kvällarna vid talgljus och l'hombre. Jag vore lycklig, om jag vore ensam, men jag måste vara i societeten, hvars assembléer äro indelta i te- och smörgås-assembléer. Visiter af mina vänners ungar, och baler vid en viol, dinéer med de förra och deras informatorer, politik och skvaller äro mina rafraischissementer. Jag blir folkilsken som tjuren och stygg och led af alla mina bekymmer. Till Stockholm kommer jag ej förr, än eders excellens talar öfver salig kungen i akademien och då på en dag, ty jag bör väl nu så länge vara ifrån Stockholm. När gör grefvinnan sin tyska resa? Jag önskar af innersta hjärta, att den må gå lyckligt, och min bäste hans excellens neka mig ej att blifva informator åt lilla grefve Jan Gabriel, eller om han inte skall heta efter sin far utan efter salig rikskansleren Axel eller efter hans kompanjon Gustaf Adolph, lika mycket, bara jag blifver engagerad hos honom. Jag evertuerar mig nu emellertid, medan jag ligger vid akademien och lofvar, att jag ej skall som andra studenter söka att få min kondition, hvad de kalla akademisk.

Under det jag går här och gör ond blod, har jag tillika gjordt flera reflexioner, som jag ej kan skrifva, men som jag vill hafva den äran att säga eders excellens muntligen, och något af dem torde väl duga någon gång.

Hans excellens baron Reuterholm har hedrat mig med ett ganska gunstigt bref, som jag skall hålla honom räkning för. Jag börjar tro, att han har ett slags vänskap för mig. Jag har också skrifvit honom till med mycken uppriktighet. Gud gifve frid i våra dagar, ty ingen ändring kan ske utan på depense af konstitution. Zibet har skrifvit mig ett bref om sina öden, som grämer mig obeskrifligt, och jag ser ingen hjälp ännu i den saken. Franska horreurerna börja på att choquera våra frihetstokar här, och jag märkte i går med nöje deras applaudissementer åt herr Egalités affärd.

Jag ville gärna uppvakta hans excellens herr grefve Gyldenstolpe, men hvarmed? Förlåt min nådigaste excellens fyra tomma sidor och unna mig alltid den lyckan och äran att med oskrymtad vördnad och † tillgifvenhet få framhärda

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

GUSTAF MAURITZ ARMFELT.

Stockholm den 14 juni (1787).

I dag har jag fått ditt kära bref med vanlig glädje och erkänsla. Kungen beklagar jag. Allt annat var roligt. Angående kronprinsens logement i Tavastehus har jag talt vid kungen, som ej ville gilla den idéen, men var obeskrifligt glad att få dina nouvelles, hvarefter han med en synlig inquietude längtat. Jag skrifver nu allt, hvad jag kommer ihåg, emedan jag lämnar brefvet i min gamla trotjänare Ågrens händer, och jag anhåller endast, att du själf bränner upp det.

Tollen såg jag ej under de dagarna han var här, han skall hafva varit trankil och höflig emot alla han råkat. Jag har soupçon att han småningom förräder sin vän. Jag har sett bref ifrån Finland förut, att han är hatad där, men att mycket skall talas om hans sista seger. Jag begriper ej, hvad därmed menas, ty det sista utbrottet, när kungen kom ifrån Uppsala i mars månad, var ej mycket triumferande.

Muncken är blek, flat och höflig, men är lika arg i sin själ och missnöjd med sin roll; får han tillfällen och luft, nog bryter han ut igen. Kungen tyckes tala om dem med mycken uppriktighet, när han talar med mig. Han har dejeunerat hos Carlsson exprès för att bese de krukor, hvarpå Ehrensvärd målat alla Tollens infamier och historier, och han har befallt Carlsson att göra en skriftlig berättelse därom. De hafva mycket ockuperat sig med Gustava Gök, att det spektaklet gafs drottningen och att du reste dagen för ett spektakel gifvet åt henne. Allt är förklaradt för malice. Något försök till attack emot dig har varit, men

jag har ej kunnat upptäcka, hvaruti det består och lärer ej heller hafva varit af synnerligt värde. Tigerstedt var employerad däruti, och igenom honom får jag veta detta och kanske mera, om du hör min bön och hjälper den fattiga prästkandidaten, hvarom jag tagit mig den friheten att skrifva dig till. Historien är för vidlyftig att skrifva. De äro flata, att jag knipit honom ifrån dem, men villan blifver värre, om han faller tillbaka. Söta du, låt för vårt gemensamma nöje denna bagatell vara dig angelägen, och om ingen annan råd är, kan väl landshöfding Bruce göra mig den vänskapen att bedja därom. Jag vet, att han gör mig till viljes, ty jag har alltid sökt att göra det åt honom. Bäste vän, hälsa honom hjärtligen. Jag skrifver ej om drottningens trakasserier med sina damer, intet om R. R. De Geers afsked, intet om Fr. Sparres buller, om gardets nya representation emot Henrik Sparre eller ministrarnes uppförande i går, intet om Oxenstiernas supé i söndags och allt kungens missnöje däröfver, intet om Carl Piper, ty det är vidlyftigt. Kungen begär ej bättre än förtälja allt detta, och Rosenstein supplerar hvad som fattas. Du lärar däraf finna, att min roll med rådet dessa dagar icke varit agreeable, men Gud ske lof jag är därifrån med satisfaktion för mig själf.

Ruuthen är nu högsta hönset i korgen, konsulteras i allt, deciderar och har med den nya bränneriförordningen ökat sitt anseende. Han skall hållas vid humör, jag vaggar honom troget, för Guds skull entamera ingenting emot honom. Vår plan måste göras klokt, souteneras fermt, därill hörer frid med honom och Wachtmeister. Gör du ett med mig, skall du få se, att kungen blifver trankilare, vederbörande icke olyckliga men oförmögna att skada oss. Jag skall säga dig den och bevisa min sats, när vi råkas. Emellertid låtsom om ingenting. Kungen var vid mitt tal öfver grefve Creutz mycket rörd och markerade själf de ställen, där jag stötte på hans fiendskap med vår fiende, så att alla märkte det. Det skall nu tryckas i dessa dagar. Kungen lefde mycket i retraite de första dagarna af din frånvaro på

Haga, såg mycket Aminoff. Leijonstedt och Love De Geer, mig och Rosenstein om aftnarna. I Uppsala var han inquiet de första dagarna. Det har han varit nästan alltid, alltid negativ, hastig och konstig, men alltid öm och beskedlig så snart det varit fråga om dig och ofta börjat tala om dig. Mig har han refuserat permission ända till slutet af augusti månad, då jag får sex veckor, och befallt mig bo på Drottningholm. Jag kan ej beskrifva min harm och sorg. Det är den största olycka jag vet. Den acheverar min hypokondri och det beslut, jag oss emellan sagt tagit att kvittera nästa vår. Jag blifver honom till döden trogen, ingen, icke han själf skall märka mitt missnöje, men skall jag krevera gör jag det hellre i brist än i chagrin. Jag finner mig olycklig öfver all beskrifning, och ännu mera blifver jag, om jag längre njuter fatala välgärningar, förlåt min jeremiad. Gud hjälpe dig väl hem. Jag innesluter mig i din godhet och längtar efter dig. Du känner nu ungefärliga belägenheten i denna moment och för dig behöfs ingen vidlyftighet. Söta du, anmäl min och min hustrus vördnad för grefvinnan.

Stockholm den 17 november 1788.

Min bästa vän.

Du har haft en lång fred för mina bref, och jag har ingenting intressant nu heller att säga dig, men känner likafullt ett behof att skrifva dig till.

R. R. Sparre är mycket flatterad af ditt bref, han har kommunicerat mig det, och jag har med innerlig glädje däraf sett din föresats att gifva affärerna djäfvulen. Gud styrke din tro. Nu är du ett mål för nations hat och hofvets afund och understundom vår gode konungs förklåde; då blifver du älskad, som du förtjänar af alla och återtager innan kort det välde på bägge sidor, som blifver lugnare och varaktigt. Jag har så mycket att säga dig muntligen,

och jag skall upptäcka dig reela och verkliga vänner, som du äger men icke känner. Tänk icke på att skiljas vid kungen, då hade du orätt; drotsen och jag ha en plan att gifva dig, vill du följa den, så gör du dig och andra lyckliga och tager en briljant roll. Man oroar sig här öfver din stora konsideration i Värmland, men dina vänner tacka Gud därför. Alla svårigheter, som kungen gjort vid stilleståndet, tillägnar man dig och påstår, att du ej vill hafva fred. Tollens återkomst skall ofelbart ske innan våren. Emellan kungen och honom gå stundligen kurirer, och det påstås, att han konsulteras i allt. Kungen skall hafva sagt i Göteborg, att han ej hade annat emot Tollen än att han icke kunde förlikas med dig. Kommer han tillbaka till sitt förra välde, så skall det ej inquietera mig för min person. Ingenting kan säkrare bevisa, att han är en avanturier, men ty värr hedrar det ej kungen. — Elliot har skickat en tablå och ett porträtt af kungen, som icke flatterar. Han reser med andra tankar än han kom. Jag bör säga dig att man prevenerat både honom och Borch emot dig. Ruuthen har nu varit, som du vet, i Göteborg och förmodligen med sitt vanliga ädelmod bråkat kungen och smutsat något hvar. Han sade mig, innan han for, stora saker om Tollen. Han är förbittrad emot R. R. Sparre. Polisrackan Liljen-sparre är deras kreatur, din, drotsens, Sparrens och min afsvurna fiende. — Du måste göra R. R. Sparre en välgärning och skaffa kungens bifall till detta mål. Riksdrotsen och landshöfding Strömfelt rekommendera på det högsta och ömmaste Biörckegren till borgmästare. Le Secret de l'église är, att han gifter sig med nådig Julie Ekerman. Den största lycka, som kan hända gubben, är att blifva af med henne. Hans krängel med Pella Linnerhielm är förbi, och nu kan han komma i en ordning, som gör honom skickligare till allt och sätter honom i bättre humör. Du vet väl, att han är flyttad på andra rådsdivision, som nu anses för skam och straff.

Jag har ej haft bref af kungen sedan i Falun. Han skall ibland plaisanteras öfver mig. Nog har han hand-

terat mig en bouteille, men så är jag ock tom nu och skall blifva det.

Söta du, var god emot min bror, han som jag är en miserabel politiker men välmenande, och ställ till rätta, om man svärtat honom hos kungen. Kommer du ej före jul till Stockholm, så kommer jag till dig, ty jag vill ändtligen tala med dig. I rådet står intet väl till. De göra det bästa de förstå, men kungen får många flera vakanser än han väntar. Glöm aldrig

din ödmjukaste och trognaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Den 17 april (1791).

Min nådigaste vän.

Örnsköld är död. Jag reklamerar på det ömmaste både ditt löfte och din gamla vänskap för att bedja kungen förbarma sig öfver mig och gifva mig denna ledighet. Jag har inga meriter att åberopa, men hans maj:t kan ej annat än både af kungl. mildhet, sin nåd för mig personligen, och jag vågar säga för mänsklighetens skull gilla de skäl, som föranlåta mig att önska denna eller hvad annan flyttning som helst. Jag vågar ej bedja kungen. Kanske konserverar hans hjärta mig så mycken godhet, att det skulle kosta på honom att gifva mig ett afslag. Säg mig så snart du kan, om jag har något att hoppas eller ej. I senare fall öppnar jag icke min mun härom utan lämnar mig blindvis åt försynens skickelse och kungens behag. Min succession kan ej embarrassera, ty kammarexpedition kan lätt åter förenas med finansexpedition, och i annat fall är Zibet att tillgå. I alla öden utbeder jag mig din vänskap och protektion.

Din ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

LARS VON ENGSTRÖM

Stockholm den 27 december 1791.

Min käraste broder och gamle vän.

Se ej dessa rader med missnöje. Du har skäl att vara ond på mig, som ej skrifvit under hela din frånvaro och icke en gång besvarat dem, hvarmed du behagat ihågkomma mig, men du skall finna anledningar att förlåta mig! Först hindrade mig göromål, jag uppsköt den ena postdagen efter den andra, till dess jag fann mig uti en tort som alldeles decouragerade mig, och det är med uppmuntran af Rosenstein, jag nu gripit till pennan. Jag bedyrar dig heligt, att den dag jag åter får omfamna dig, blifver mig en verklig högtid, och att få händelser äro af mig högre efterlängtrade. Jag har med glädje deltagit uti de lyckliga händelser dig träffat och med tillfredsställelse ofta hört den rättvisa högaktning, dina förtjänster vunnit. Mig hafva öfvergått alla de öden, som ömmast kunna affektera människohjärtat. Jag har mer än någon annan varit sacrifice åt konjunkturerna. Jag har dyrt betalt min öfvertygelse och mitt allvar att följa den, och då enskild erkänsla icke tillåtit mig att publicera, hvad mitt hjärta utgjutit för den, min plikt det fordrat, har man icke gjort rätt på någon sida åt mina intentioner. Inom mitt hus har man icke varit nöjd att finna mig olycklig, man har nödvändigt velat finna mig brottslig och omänsklig. Gud ske lof, jag har icke varit någotdera, och jag gjorde dig ingen försäkran därom, om jag icke kände, att ditt hederliga och för oss bägge ömma hjärta tog en tillfredsställelse af att veta det.

Det porträtt, du skickat min saliga hustru, har jag tillägnat mig och ser det nu dagligen vid mitt skrifbord. Jag skrifver mera om några dagar. Jag vill säga dig några små saker, som kunna roa dig att känna, när du kommer hit, men jag slutar nu. Du kan ej tro, huru detta samtal med dig upprört mig. Jag har trott mig vara dig det skyldig, och du kan ej misstycka det. Med den ömmaste tillgifvenhet och högaktning har jag äran framhärda

Din ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Gele den 9 februari 1792.

Jag kan ej nog tacka dig, min bäste vän, för ditt bref. Det ökar ännu mer min längtan att få omfamna dig, och jag uppskjuter därtill alla reflexioner öfver hvad dig händt och hvad dessa dagar gifva anledningar tiil. Jag ser din lycka af ditt bref. Jag känner dig för väl att icke finna, huru du känner den, och det gör mig en stor glädje. En enda omständighet är jag skyldig vänskapen och sanningen; det är att försäkra dig, att ingen har mera chagrin af händelsen med avisorna än Rosenstein. Angående ditt kvartal fann jag bäst att fråga brodern Ekman, hvilken jämte mig är nedsläppt i denna brinnande ugnen och han har under rättat mig, att du fått det. Kanske har jag orätt att bruka denna term, ty här är ännu lugnt och trankilt. Kungen god och resonabel. Adelsns ton helt annorlunda än sist. Man lærer respektera konstitution och bara lappa finanssen. Jag är ej i sekret af förtroendet och vet således intet. Finner jag något märkvärdigt, så skrifver jag väl. Adjö, bäste vän.

Din ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 3 augusti 1792.

Sedan hans kungl. höghet återgifvit nationen tryckfrihet, skulle säkert ett förbud emot yppighet och öfverflöd blifva med mycken erkänsla emottaget. Vi uppehålla oss icke vid afgjorda sanningar om deras skada, och jag beklagar endast, om en konung trott hans ära bero till det hufvudsakligaste af hofvets prakt, och om hans politik fordrat ruinerade adel och ämbetsmän, men jag vet visst, att hertigen vill retablera dem och det jämte upplifvande af heder och förtroende. Öfverflödsförordningar hafva sällan varit nyttiga och mera än andra blifvit illuderade. Den varning jag projekterat blifver visst icke tillräcklig eller dess verkan så hastigt märklig, men jag tror denna utväg gå säkrare till ändamålet än flera andra. Jag explicerar ej mina ord däruti, min afsikt eller hvad jag velat undvika att nämna eller de förtydningar, jag sökt att förekomma. Du ser dem genast. Jag har tillika projekterat ett handbref från hertigen, som jag trott mera bindande och då det ej annat kan än blifva bekant mera verkande på allmänheten än ett kanslicirkulär. Om hans kungl. höghet gillar någon af dessa idéer, skulle nyttan vara vissare, om författningen kunde anses vara dikterad af hans kungl. höghet själf. Skall författningen utgå, bör den ej af mig kontrasigneras. Egen oförsiktighet och de olyckliga omständigheter, hvaruti jag mig funnit, gifva mig i detta ämne inför allmänheten en tort, hvarom äfven som om all annan jag kunnat hafva, jag konvenerar med mina vänner, och hvilka jag med Guds hjälp visst skall rätta och kanske försona, men mitt namn kunde redan gifva en anledning till kritik. Varningen kan ju utgå genom revision, och jag är skyldig till denna sacrifice, ifall min välmening kan göras nyttig.

E. SCHRÖDERHEIM.

Du kan vara öfvertygad, att mången som depenserat för att behaga eller kanske på befallning blifver ganska

glad att finna en respektable pretext till ombyte och att adeln med en indragen lefnad mycket blidkar afunden. Den promemoria, du tillåtit mig gifva om mig själf, är ej ännu färdig. Den fordrar kalkyl. Du vet, att jag aldrig haft något att räkna och aldrig förstått aritmetiken.

Järfva den 7 augusti (1792).

Min käraste bror!

Med din gunstiga tillåtelse öfverlämnar jag dig den omtalta promemorian och åt hvilken annan med mera trygghet min välfärd! Det är mig odrägligt att besvära hertigen och att ligga efter dig, men om denna moment deciderar tranquillitén för min ålderdom, väntar jag förlåtelse af bägge. Om någon af nummerlotteridirektion blifver ordförande och min bror sedan kunde få dess plats, vore det mig en synnerlig hugnad, som alltid måste understödja honom med hustru och många barn. Mina öden hafva varit besynnerliga, men mitt samvete frikallar mig från de förebråelser, mig kunnat göras, och hade jag varit annorlunda, så vore jag ej nu i de behof jag är. De upplysningar, jag varit nödsakad att anföra, hoppas jag, att du nyttjar med det menagement som ej blottställer mig för soupçon af otacksamhet i något afseende. Är hertigen nöjd med mig, vill han nyttja mig i den tjänst, jag är och kunna ni, mina vänner, som närmast vårda affärerna, hafva förtroende för mig, så skall jag med tranquillité och utan inquietude uppoffra all min förmåga därtill, men den tjänst jag har omfamnar så många ämnen och så många enskilda personers angelägenheter, att den fordrar ett allmänt förtroende, och då jag efter de omständigheter och tider, hvaruti jag mig funnit, ej kan vänta det, är detta min största raison. Den bör jag känna och den känner jag vida öfver ledsnaden vid sysslor, där jag sväljt så dryga huggormar. Det skulle kosta på mig att blandas i denna

moment med de öfrige resande, med hvilka jag aldrig mig förbundit och hvars missnöje därför verkat mig så stor förlust och så många ledsamheter, men hertigens nåd kan hjälpa det. Ledsna ej vid mig. Jag skall ej blifva efterhängsen utan nöjd med hvad Gud och hertigen vill och välsignar alla, som hjälpa mig i min olyckliga belägenhet. I synnerhet skall jag välsigna dig för all vänskap.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

P. M.

Jag hade aldrig mera än kopistlön på stat och en gratifikation af 3000 daler kopparmynt (166 riksdaler 32 skilling), till dess jag fick statssekreterarelönen 800, och tvenne år därefter arfvodet i tulldirektion, 350 riksdaler. På nådig befallning ackorderade jag med statssekreteraren Heland, ehuru summan mycket förminskades igenom riksråden Sparres och deras syskons samt baron Klinkowströms mig visade ynnest att eftergifva sina fordringar hos Heland, och genom de ackorder, som kunde tagas i min succession, måste jag likväl fylla bristen med lånta pengar, 2000 riksdaler cirka.

Jernkontoret gjorde mig en present, för hvilken jag har att tacka grefve Fersen, baron Carl De Geer och baron Lantingshausen; med den köpte jag mitt hus. Konungen, som strax därefter fick den idén att göra mig till ärkebiskop och elevera det ämbetet grufligen, gaf mig desse in till husets reparation, och ett nådigt löfte gafs mig om 4000 riksdaler till understöd. Den förra verkställdes till en del, det senare alldeles icke.

1787 fick jag försäkran om en årlig inkomst af 4000 riksdaler. Grefve Ruuth vet, hur den tillgick och när den upphörde och huru jag måste pantsätta den jämte silfver

och allt hvad jag ägde för att göra mina omkostnader till kriget, trankilisera mina björnar och sörja för mitt hus.

Lagman Håkansson underrättade mig 1791 i januari, att min lön var reducerad till hälften eller 2000 riksdaler. Salig kungen desavouerade det begrepp, jag fattat om dess nådiga befallning uti vissa engagementer, och jag måste betala ut på det sättet trenne dryga poster. Jag var utan revenue. Ett lån på mitt hus uti krigsmanshuskassan stort 4000 riksdaler förföll. Jag fick ändtligen med böner och många svårigheter order till statskontoret att af min lön betala till denna kassa 800 riksdaler årligen, till dess summan blifver betald, och således saknar jag dem trenne år ännu.

När salig kungen dog, var jag mera blottställd än beskrifvas kan, men jag nyttjade ej hans godhet eller svaghet i dess sista dagar att begära något för mig.

Hans kongl. höghet var nådig och förbarmade sig öfver mig och gaf mig i juli månad 1,333 riksdaler med nådigt löfte genom baron Ruuth att få i fyra år samma summa. Min plan var då, om jag skulle därom få skriftlig nådig resolution, att pantsätta den, göra mig därmed och med föryttrandet af mitt hus gäldfri, men detta arrangemang har jag ej vågat proponera ännu till verkställighet.

Skulle nu hans kongl. höghet nådigt täckas gifva mig Uppsala län, så besparas statsverket 800 riksdaler och jag lämnar i nummerlotteriet 500 riksdaler som ordförande, samt det nyssnämnde extra understödet försvinner då.

Inkomsterna i Uppsala med hushyran lärer bestiga sig, då man ej förvandlar allt hvad som växer i trädgården och hagarna till omkring 40,000 daler kopparmynt eller 2,300 riksdaler per medium. Orten är dyr och mycket främmande följaktligen mycken depence.

Kunde jag hoppas en lifstidspension af 1000 riksdaler? Kunde hälften däraf gå i 3 år och hälften ungefärligen till Vadstena krigsmanshus och andra hälften till mig — så vore jag sedan lycklig. Skulle min långliga uppvaktning uti så många skiften och vid konungens dödssäng natt

och dag, hvilket ingen annan af mina kamrater kan åberopa sig, blifva ett skäl härtill att anföra i resolutionen. Hertigens nåd är det enda jag åberopar; men jag har 7000 riksdalers gäld utom inteckningar i huset. När det säljes, hoppas jag att kunna retirera 2000 à 2,500 riksdaler; mitt bordsilfver och möbler böra göra detsamma, när det säljes. Jag är skyldig kungen emot inteckning i mitt hus, under namn af en fru vid Skeppsbron 5,500 riksdaler. Skulle den kunna lindras och skulle jag kunna få 30 års besittningsrätt på Järfva och sälja den åt min rättsinnehafvare?

Järfva den 9 augusti 1792.

Min käraste broder!

Hans kongl. höghet behagade i går afton med ett egenhändigt bref underrätta mig om min flyttning till Uppsala. Hvert ord af detta bref är intryckt i mitt hjärta, och om jag behöft någon uppmuntran till tillgifvenhet för denne herre eller påminnelse om hvad jag är honom skyldig, hade väl aldrig något kunnat sägas mig mera tillfredsställande eller kraftigt. Nu är det en ny anledning för mina underdåniga tacksägelser, dem jag hade önskat att i dag få nedlägga, men jag vet, att hans kongl. höghet i dag är mycket sysselsatt, och dessutom behöfver jag litet tid att stadga min sensibilité. Hvad hos mig icke annat är än blödighet och erkänsla, kunde i ett hof få många uttydningar. Jag tackar dig af innersta hjärta för hvad du bidragit till min förmån. Vi känna hvarandra och hvarandras tänkesätt länge, du vet att jag konvenerar om mina fel och misstag, men jag är lika så olycklig som oskyldig, om någon människa misstänker mina intentioner i allmänhet eller i synnerhet.

Söta du, bed hertigen, att jag i morgon eller om lördag morgon eller lördag eftermiddag får komma ut och tacka hans kongl. höghet. Jag längtar därefter obeskrifligt och

misstror min contenance, om jag första gången uppvaktar vid en cour. Jag skall ej hvarken uppehålla eller importunera hertigen. Mitt hjärta har behof af att få se honom och äfvenledes att råka dig. Det som klämmer mig, jag kan ej dölja dig det, är att resa i det sällskap jag gör och se Toll och Lagerbring kvar, men med Guds hjälp skall jag ej blifva förblandad med de förra, och det ser jag nog icke heller vara hertigens tanke.

Jag tager mig den friheteu att sända till dig dessa underskrifter, hvilka hans kongl. höghet befallt till en skyndsam expedition och tror mig ej hafva gjort galet att jag kontrasignerat dem, ehuru de äro af samma dag med mitt utnämmande. Tillika ett protokoll angående lagman baron Reuterholms ersättning för hvad han blifvit bedragen af Nordenskiöld. Hans kungl. höghet har tagit kunskap därom redan i lägret, men nu befallt mig vidare öfverlägga med presidenten herr baron Kurck, hvilket också är verkställdt, och har jag i går fått papperen tillbaka af honom.

Hade slottskansliets utslag 1787 fått gå i verkställighet, så hade baron Reuterholm redan haft sin ersättning, och det är således icke blott grace utan en verklig rättvisa tillika, som hans kongl. höghet behagar göra honom.

Var god svara mig med ja eller nej på dessa frågor, hvilka jag för att spara din möda skrifvit på detta sätt.

Brefvet till statskontoret angående baron Bonde har hans kongl. höghet befallt skulle ändras. Det nya följer ibland underskrifterna, och hans kongl. höghet torde täckas utstryka sitt namn däruppå.

Järfva den 11 augusti 1792.

Gud välsigne dig, min hederlige vän, för all vänskap. Jag har talt vid hertigen och känner nu bara lugn och tacksamhet. Som jag ej fick af rikskansleren de gamla edsformulären förrän i tisdags, har jag ej hunnit göra de

nya projekten färdiga, men nu skall det ej dröja. I dessa tomma pärmar har aldrig legat annat än kaptenlöjtnantseden och några på latin verterade ordenseder, som skola återfölja med de andra. Jag har alltid haft det tryckta exemplaret inuti pärmarna och stafvat efter detta formulär, där jag jag insatt ämbetets namn och så svor du själf, käraste bror.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Anmäl min vördnad för hennes nåd, jag kan ej beskrifva min tillfredsställelse af hennes sensibilité för mig i dag på Drottningholm. Pussa den söta lilla Stanislaus Gustavus.

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

FREDIK SPARRE

Stockholm den 23 mars (1779).

Högvälborne herr baron, hofkansler och kommendör
af kungl. nordstjärneorden.

Det gör mig ett grufligt bekymmer att komma fram med något som rör bondeståndet, ty jag har längesedan önskat att kunna slippa tala därom, men kungl. maj:t var så nådig och lofvade lagman Rogberg 1,000 daler silfvermynt. På min försäkran därom reste han härifrån med lånta pengar; sedan jag nu mankerat, har han assignerat på mig och jag måste innan torsdagen skaffa pengar. Anordningen för honom var redan färdig längesedan, och det lærer vara endast orsaken, att konungen glömt utgifva densamma. Gud är mitt vittne, att jag för ståndets skull honorerat mer än någon vet, men detta behof kan jag ej stoppa och flyr därför till högvälborne herr barons vanliga grace att härom påminna. Om jag bedragit mig, att anordningen ej varit färdig, torde order kunna ställas till ett hemligt behof på min nådigaste barons disposition, men af allt är mig ömt om hjärtat, att denna påminnelse ej kommer till Liljencrants kunskap, då det endast torde blifva en påminnelse om brännvinet. Med djupaste vördnad framhärdar

Högvälborne herr barons, hofkanslerns och kommen-
dörens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 12 augusti 1785.

Högvälborne herr baron, kungl. maj:ts och Svea rikets råd, hans kungl. höghet kronprinsens guvernör, riddare och kommandör af kungl. maj:ts orden.

Det vedermäle af ynnest och förtroende. eders excellens igenom dess skrifvelse af den 4 i denna månad mig behagat lämna, har helt olika med dem, jag i flere år lyckligt fått åtnjuta, uppfyllt mig med oro och bestörtning. Om lydnad icke varit bättre än offer, hade jag kanske vågat både som medborgare och en eders excellens af hjärtat tillgifven trogen tjänare att uppskjuta befallningen och erindra eders excellens det löfte, eders excellens gifvit att ännu i tre år fortfara uti detta viktiga kall, då vid en lika proposition af eders excellens en gång tillförne, konungens och eders excellens gemensamma förtroende behagade nyttja min underdåniga tjänst och nitfulla välmening. Jag hade kanske vågat, med den dristighet en oförfalskad vördnad och kärlek gifva, att påminna eders excellens det, att engagemang taget med konung och folk, med både vårt och ett tillkommande tidevarf icke utan bekostnad på eders excellens eget minne hos eftervärlden kan brytas för de enskilda angelägenheter, hvarpå eders excellens grundade orsakerna till sin retraite, ty allmänheten, som nogsamt känner det bekymmer, den olägenhet, och de flera tillfälliga, mindre behagliga omständigheter, hvilka ifrån detta ansvariga ämbetet i alla tider varit och blifva oskiljaktiga, ökar alltid sin vördnad och erkänsla i mån af det tålmod, hvarmed de öfvervinnas, men eders excellens order äro verkställda, och jag vet ej, om det varit mig svårare att anmäla dem hos konungen än det nu är att beskrifva för eders excellens verkan hos hans maj:t af eders excellens begäran. Memorialet har jag ej fått visa, mindre uppläsa. Jag nämnde ärendet och fann hans maj:t dela sig emellan saknad och harm, emellan nåd och missnöje, emellan

gammal vänskap och förtrytelse allt med den häftighet, som eders excellens kan vänta hos en själ så hög och ett hjärta så ömt, så lätt såradt som konungens. Hans maj:t frågade mig om eders excellens tillika förklarar sig vilja nedlägga rådsämbetet såsom med guvernörsämbetet vid eders excellens kallelse till dem bägge förenadt, hans maj:t behagade nådigt förtälja mig dess med eders excellens vid afresan hafda konversation öfver detta ämne, de reflexioner hans maj:t därvid framställt och det beslut som blifvit taget att låta hela denna sak hvila till eders excellens återkomst. Och för att säga eders excellens allt, sade sig hans maj:t icke ämna att inför sitt rike och inför hela Europa åtaga sig någon tort emot den rådsherre, för hvilken hans maj:t igenom vården af sin sons uppfostran lämnat det yppersta förtroende: att hans maj:t skulle vara omtänkt att upplysa, å hvilken sida den borde stanna, att om under det sist förflutna året, hans maj:t trott sig finna någon förändring uti eders excellens tänkesätt, skulle dock eders excellens säkert återkomma till det hulda och ömma nit för hans maj:ts person och hus, hvaraf eders excellens under snart trettioårig uppvaktning gifvit de ojäfaktigaste prof, och att hans maj:t väntade det så mycket snarare, då eders excellens snart ser sin familj förökad, åt hvilken eders excellens som öm far lär vilja lämna en fordran på hans kungl. höghets erkänsla. Utan annat svar lämnade mig hans maj:t. Eders excellens skall jag ytterligare begära det? Min permission jag åtnjuter att här vistas sätter mig kanske utur nödvändighet att uppvakta på Drottningholm, innan jag får eders excellens ytterligare order. Jag vågar ej frambära några böner, icka visa det allmännas förlust, ty smickret för stora herrar har förslitit de skäl jag därvid ville bruka, icke nämna min egen saknad, ty ämnet tillåter det icke. Af erkänsla för alla mig bevista välgärningar och i stöd af de förbindelser, eders excellens ingått, har jag funnit min skyldighet att utan förbehåll utgjuta mitt hjärta. Eders excellens är för ädelsint att anse det såsom förmäthenhet, och det är

endast med uppriktighet jag kan bevisa den vördnad och tillgifvenhet, hvarmed jag har äran framhärda

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM. †

Den 27 juli (1792).

Då eders excellens befaller min uppvaktning på Drottningholm, försvinna alla de konsiderationer, för hvilka jag eljes önskat att ännu några dagar kunna uppskjuta därmed. Jag borde kunna efter hertigens befallning uppvisa flere arbeten, hvaraf ännu icke alla äro färdiga, men jag acheverar i morgon förmiddag det angelägnaste, nämligen hvad som rör eders excellens första inrättning. Täckes eders excellens bereda mig den lyckan att i morgon eftermiddag helst uti dess egen öfvervaro få uppvakta hans kungl. höghet, så blifver en kvarts timme därtill tillräcklig, och jag infinner mig klockan fyra hos eders excellens, som vid den tiden ännu torde vara i societeten. Skulle det ej tillåtas, anhåller jag allra ödmjukast, att jag ej måtte få befallning att komma dit om lördag, som jag behöfver åt en enskild angelägenhet få disponera. Jag begär ej att få presentera mig på förmiddagen, ty då har hertigen konselj och jag skulle komma tomhändt. Med djupaste vördnad har jag äran framhärda

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 22 januari 1793.

Högvälborne herr baron, Sveriges rikets kansler.
riddare och kommendör af kungl. maj:ts orden.

Under åberopande af eders excellens nådiga tillåtelse att få uppvakta uti de ämnen, jag kan finna förtjäna eders

excellens uppmärksamhet, tager jag mig den friheten att framdraga en fullständig berättelse om de studerandes uppträden härstädes, hvaraf eders excellens tackes göra den usage, som kan finnas nyttigast, i fall någon därvid kan hafva rum för de skäl, jag nu tillika får anföra.

Thorild hade genom sin näsvishet redan under sitt vistande härstädes vunnit den admiration, som en oförfaren ungdom gifver åt allt ovanligt, och hans anhängare encouragerades därtill igenom det bifall, både salig kungen och flere af hofvet lämnade honom. Hans arrest skulle således frappa här mest och mera än annorstädes. Tryckfriheten vore här högt värderad. Man ville ej se och ej begripa, att förklaringen icke är en inskränkning, och dessa omständigheter förenade vände några hufvuden förut entusiastmerade af franska revolutionen. Bland ett folk, som ej ännu äger preferenser sins emellan, som ser hela världen öppen för sig, studerar filosofi, föraktar politiken och vill styra i fred, äro frihet och jämlikhet alltför väl bindande utan all examen af deras nytta eller möjlighet. Förklaringen eller varningen emot missbruken af tryckfriheten ankom hit dagen förr än jag reste till Stockholm. Under min frånvaro hafva de härvarande studerande samlat sig, beklagat händelsen, anlagt ett slags sorg med florskokarder, alldeles sådana som de vi alla ännu bära uti hofsorgen, och beslutat att hvarje fredag, till åminnelse af den dag posten ankom, göra högtidliga processioner igenom staden under afsjungande af bilagda hymner. Om något projekt varit att vid dessa processioner hålla något tal eller göra någon ytterligare ceremoni uppå stadens torg, så hafva de alldeles förfallit. Efter öfverenskommelsen böra processionerna räcka till maj månad, men då slutas och emellertid intet annat företagas, och ingen i hus eller på gator ofredas. Innehållet af hymnerna är visserligen förgriffligt, men ingenting är däraf hvarken att sluta eller befara. Hvad skulle väntas af en kår, som leker och rasar, som dessutom hvarje halft år byter till en stor del medlemmar och till en ännu större beror af föräldrar och anhöriga, hvilka

vilja hålla dem tillbaka ifrån allt utbrott. Hela denna kår är icke under min tillsyn och ansvar. Den sorterar uti allt under akademien. Skulle jag handtera deras sammanskockningar och sång på gatorna som ett polis-mål? Hvarmed skulle jag förekomma dem? Jag förlorade mig och ämbetet i ridiculer för deras ögon. Ämbetsmannaautoritet är hvad de minst fördraga och mest förakta. Mina föreställningar skulle, oaktadt den vänskap de verkligen hysa för mig, blifva utan värde. Medel att styra dem med våld äger jag ej. Ty stadsvakten är min militär, och huru skulle den icke sträcka gevär vid första påksalfvan! Att göra en underdånig ämbetsrapport härom, skulle, jag vågar säga, kanske mera embarrassera regenten än gagna här. Någon maning eller allvarsam tillsägelse kunde beklagligen leda till frestelsen af nya öfverträdelser, och straffen, som därå icke kunde uteblifva, skulle äfven som militärisk handräckning af en garnison kanske endast tjäna, att de öfvergåfvo akademien och spridde sig med förbittrade sinnen uti landsorterna. Jag har därför trott mig göra bäst att icke låtsas veta detta eller taga någon uppenbar kunskap därom. Jag söker att amusera dem, att distrahera dem och vinna deras förtroende. Flera af professorerna, hvilkas nit och tänkesätt äro väl kända, såsom Fant, Acrel, Boetius, Neikter, Prosperin och Tingstadius biträda mig på det mest berömvärda sätt och arbeta nu att förekomma processioner till fredagen. Skjuter den en gång öfver, så hoppas jag, att detta upptåg är förbi. Ärkebiskopen använder visserligen allt hvad hans ämbete och en klok försiktighet honom tillåter. Och jag vågar tillstyrka, det vi ännu måtte få försöka vänskapens utvägar till gossarnas rättelse, ehuru jag icke trott mig längre böra dröja att för eders excellens upplysa och uppräknat allsammans. Kanske torde eders excellens finna godt att föra det vid något tillfälle till hans kungl. höghet regentens egen kännedom.

Stockholmska upptågen göra här ingen effekt, de tyckas allmänt ogillas, och då jag strax efter min hemkomst gjorde

en resa till Enköping för att undersöka ställningen åt den kanten, fann jag allting ganska trankilt.

Lifregementets uppbrott göra här mycket, men ett stilla och hemskt uppseende. Grefve De la Gardie meddelade mig med en extra post sina order. Jag hade väl ej fått fägna mig af ett lika vedermäle af nådigt förtroende härutinnan, men på den första supçon, jag härom fick i går, sökte jag genast att bidraga hvad jag förmådde, och i dag äro alla anstalter tagna för marschen af Strömsholms kompani. Af rusthållarnas prompta lydnad i detta län på officerarnas blotta muntliga tillsägelse drager jag en dubbel satisfaktion, då den tillika bäst vittnar om riktigheten af mina rapporter om tänkesätten och dispositionerna i detta län. Jag trodde all oro förbi och var glad åt den explosion, som jag trodde hafva uppkastat sista brinnande materian. Måtte den högste snart göra ett fyckligt slut på alla de inquietuder, som nog länge skakat detta land, och måtte så väl regenten som dess närmaste råd och ämbetsmän finna uti ett sällt lugn hvila och belöning.

Stackelbergs invitation, hvarom jag hade den äran att prevenera eders excellens, undvek jag därmed, att jag reste samma morgon.

I ödmjukhet vågar jag erinra om Engeströms flyttning till sin gård, hvarom jag insinuerade en underdånig representation.

Med djupaste vördnad och en oskrymtad tillgifvenhet har jag den äran att framhärda

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 16 mars 1793.

Under de många göromål och bekymmer, hvaraf jag fann eders excellens öfverhopad härstädes, vågade jag ej begära många momenter af eders excellens tid, och dem

eders excellens behagade gifva mig, kunde jag knappast njuta för de omsorger och stundliga inquietuder mig uppfyllde. Eders excellens tacktes därför nu tillåta mig att härmed aflägga min ödmjukaste tacksägelse för all den uppmuntrande grace och godhet, hvarmed eders excellens mig åter här behagade omfatta och att äfven med den ömmaste tillfredsställelse igenkänna dem uti den nya välgärning, hvarmed hans kungl. höghet så nådigt mig hugnade. Jag kan ock aldrig förgäta att vörda den högstes försyn, som under flera bekymmersamma anledningar, likväl tackts låta allt så fredligen, stilla och lugnt aflöpa och därigenom gifva välsignelse åt mina välmenta anstalter. Jag hoppas äfven, att både hans kungl. höghet själf och alla de herrar, hertigen åtföljde, hafva med nöje funnit dispositionen hos ortens invånare, sådan som jag berättat.

Hertigens precautioner för konungen i anseende till ryktet om sjukdomen, dess beständiga närvaro hos kungen, de enskilda företräden, alla utan åtskillnad beviljades och det sätt hvarmed de bemöttes, hafva jämte trankiliserande nouvellor ifrån Stockholms börs, gjort här en verkan, som är obeskrifligen god, och jag hade orätt att icke lugna eders excellens därmed.

Stackelberg inlät sig icke med mig i någon annan discours än om Ekolsund såsom beläget i länet, uti historien om Uppsala slott och drottning Christinas abdikation. Vid bordet var han tyst och kanske fatiguerad af sin promenad. Lördags förmiddagen, hela eftermiddagen spelade han kort och for bittida söndagsmorgon. Inga visiter har han haft. Inga propos citeras här efter honom, och inga tillbedjare har han här. Hos R. R. De Geer får man ej nämna honom.

En händelse bör jag berätta och vågar hoppas ett nådigt gillande af mitt förhållande därmed. I går afton fick jag besök af deputerade ifrån borgerskapet, som hade öfverenskommit, att i dag den 16 mars, anniversairen af förlidna årets fasa, tillsluta bodar, källare, verkstäder och i bönestunder i kyrkan utan att tala något om det framfarna endräktigt göra förböner för konungen och regenten. Det

var äfven fråga att sedermera på rådstugan igenom något tal rappellera den grufliga händelsen. Under mitt samtal med dem, som var å bägge sidor ömt och rörande, samlade jag de upplysningar, jag fann nödiga angående deras intentioner härvid och orsaken huru det tillkommit. Jag blef öfvertygad, att de förra voro ganska rena och den senare helt simpelt endast kommen af dagen, men som alla publika och extraordinära demonstrationer äro betänkliga, och om de repeteras ofta till sin verkan blifva stridande och förändrade emot hvad de i början varit ämnade, trodde jag mig böra detournera alltsammans med den försiktighet, deras välmening förtjänade. Jag lyckades äfven däruti igenom föreställningar af allmogens olägenheter af denna anstalt, hvilka i dag på en torgdag och vid denna årstiden mycket infinna sig, och äfven därigenom att bönestunderna ej ännu kunnat öppnas efter kyrkans apterande till jubileum. Jag lofvade, att uti en underdånig rapport anmäla deras önskan att på detta sätt förklara sin underdåniga tillgifvenhet, och jag skall i morgon sända den till herr statssekreteraren Rosenblad. Emellertid hafva nu alla rörelser varit i sin jämna gång, men de största af borgerskapet lefva i dag för sig själfva och begå åminnelsen med bedröfvelse och förböner.

Med djupaste vördnad och oskrymtad tillgifvenhet har jag den äran framhärda

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

GUSTAF ADOLF REUTERHOLM

Gripsholm den 5 juni 1782.

Högvälborne herr baron och kammarherre.

Sedan hans majestät nu gudskelof så fullkomligt återvunnit sin hälsa, att jag vågat föredraga några ärenden, har jag naturligtvis begynt med det som intresserade mig närmast, nämligen baron Reuterholms adjunktion i Åbo hofrätt. Jag fann hans majestät synnerligen väl disponerad därtill, men en föresats att reglera dessa saker med justitiekansleren hindrar decision, till dess han återkommer. Vid det tillfället skall jag påminna och vid alla har jag den äran vara

Min bäste barons ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Min bäste baron!

Jag vet ej ännu om jag reser i morgon, och om jag far, är jag både af sällskap ifrån expedition och min voitures beskaffenhet hindrad att acceptera det deliciousa anbud, min barons godhet mig behagat göra. Utbeder mig ett kärt sällskap en annan gång och har den äran att med fullkomligaste högaktning vara

Min bäste barons ödmjuka trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM. †

Min bästa baron!

Ehuru jag af vederbörande förbehållit mig att få veta, när protokollet skulle justeras, har det dock skett utan min kunskap under de dagar jag legat inne. Det torde kanske läsas upp i dag i konseljen. Dit kan jag ej komma. Om min baron ber den goda hofkansleren herr baron Ramel säga ett ord åt kungen, så vet jag visst, att det uppskjutes, till dess herr baron får tala vid kungen.

Ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1787)

Jag fick ej den äran att se min baron i går, och det var den första gång jag var glad däråt. Där var ingenting att bjuda på.

Som min peruktoilette i dag hindrar mig att i morgonstund komma ut, får jag först därför göra min ursäkt och sedan repetera densamma, för det jag ej kan skicka papperen. De följde upp till kansliet i fredags med andra underskrifter, och Strömen, som jag först träffade i går middags, har i den bästa välmening expedierat brefven till tulldirektion och statskontoret. Jag låter nu genast taga dem tillbaka till min barons vidare order. Saken korteligen, min, baron, efter allt mitt begrepp är, att min baron i stället för hvad han haft ifrån nästa års början ej får mera än 2,000 plåtar hädanefter. 350 riksdaler i tullen och 316 i Statskontoret af extra utgiftsmedlen. Det har oroat mig, att ingenting kunna uträtta, och jag hoppas den rättvisa att min baron därom är försäkrad.

Ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1787?)

Min nådig baron!

Lägg mig för hans kungliga höghets fötter och begär nådig förlåtelse, att jag ej i dag infinner mig i $\ddot{\gamma}$. Jag har i fjorton dagar mått illa, och sedan jag förliden natt varit på kungens supé till klockan två, har jag en odräglig hufvudvärk, som gör, att jag åtminstone klockan elfva i afton måste lägga mig för att ej må värre af det eschaufement, nattvak mig alltid förorsakar.

Min svåger doktor Flodin begär samma grace af min baron; hans podager, som redan länge inkommoderat honom, hindrar honom att officiera.

Är icke den 9 min exekutionsdag med Eckleff? Innesluter mig i vanlig godhet och har den äran att med uppriktigaste både högaktning och tillgifvenhet framhärda

Min bäste barons ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Den 30 mars (1789.)

Min nådige baron!

Permission och brefvet så till riksmarskalken som generaltulldirektionen äro underskrifna; jag har lämnat dem i kansliet, och när min baron behagar sända till kunglig sekreteraren Ström i kammarexpedition, äro de att afhämta. Lösen lærer vara tre eller fem riksdaler. Asp adverterar jag om passen. Efter begäran följer memorialet, men det är jag och ej baron Ruuth, som skall förvara det, ty jag äger intet annat protokoll. Jag anhåller därför att få det tillbaka och att alltid få den äran framhärda med fullkomligaste högaktning och tillgifvenhet

Högvälborne herr barons och kammarherrens
ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1790 eller 1791?)

Min nådigaste baron!

En elak snufva, som pinat mig några dagar, tvang mig att i går afton taga medicin och i dag hålla mig hemma; men jag hoppas till klockan fyra i eftermiddag blifva i tillstånd att kunna komma ut och skall då infinna mig efter befallning.

Skulle min baron vilja och kunna bereda mig den lyckan att i morgon förmiddag klockan tio få uppvakta hertigen i stället för i dag, så skedde mig en stor grace, ty oss emellan sagdt, jag är befalld klockan fyra i eftermiddag till prinsessan uti en embarrassed sak med min sköna bror, som jag gärna vill undvika. Emellertid talar jag vid Håkansson, och får jag uppvakta hertigen i morgon förmiddag klockan tio, innan jag far till Drottningholm, förlorar vår sak ingenting.

Ödmjukaste trognaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(1790.)

Min nådigaste baron!

Leijonhufvud pinar mig med salig Björnberg, så jag ej vet hvar jag skall ta vägen, ty i morgon är ingen hjälp, jag måste därän.

Kungen signerade expeditionerna alldeles ord för ord, sådana som jag senaste gången hade den äran att berätta. Det var mig så mycket omöjligare att därvid göra någon erinran, som min baron torde veta, att man blandat denna affär med ett trakasserii af samma dagar och min lilla person i bägge.

När jag i morgon får den äran att råka min baron, skall jag vidare förtälja sakens förlopp och kanske igenom

en upplysning, som jag väntar mig i afton kunna projektera något råd. Förlåt mitt slarf och att jag ej infinner mig.

Ödmjukaste trognaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 13 juli 1792.

Högvälborne herr baron och president!

Tvenne gånger har jag förgäfves sökt den glädjen och äran att få presentera min uppriktiga glädje och lyckönskan vid herr baron och presidentens lyckliga hemkomst. På nådig befallning får jag med en lika känsla öfverlämna denna fullmakt, men tillika ursäktat, att jag ej kan efter min önskan få göra det personligen.

Så snart herr baron och presidenten behagar, besörjer kongl. sekreteraren Ström i kammarexpeditionen om karteringen af fullmakten och meddelar underrättelse om afgifterna.

Med fullkomligaste högaktning och en oskrymtad tillgifvenhet har jag den äran framhärda

Högvälborne herr barons och presidentens

ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 21 augusti (1792).

Högvälborne herr baron och president.

I anledning af gunstig tillåtelse öfverlämnar jag dessa blad och torde vidare få sända flera. De äro icke arbetade, utan tankarna lagda på papperet, som de förekommit och i största korthet. Herr baron och presidenten finner af några drag den välmening, som är deras enda förtjänst.

Tillåt mig enskildt den tillfredsställelsen att få bilägga teckningen af en man, hvars tillgifvenhet herr baron och

presidenten behagat erinra sig. Han har hos mig grundat den fullkomliga högaktning och de tänkesätt, hvarmed jag har den äran att framhärda

Högvälborne herr barons och presidentens

ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM. †

(Augusti 1792.)

Högvälborne herr baron och president.

Herr baron och presidenten har både tillåtitt och uppmuntrat mig att uti dess händer öfverlämna min välfärd. Jag gör det, sedan jag nu fått öfverlägga med statskommissarien Ekman, utan omgång med en lika erkänsla som tillförsikt. Med större glädje skulle jag visserligen åtnjuta hans kungl. höghets nåd, om ej mina olyckliga omständigheter tvingade mig att bönfälla om en nådig förklaring, hvartill hans kungl. höghet själf behagat upplyfta mitt hopp med dessa uti mitt hjärta oförgätliga orden: Jag vill göra er godt och prutar ej med er. Sedan salig konungen reducerat min lön till hälften, blefvo på min underdåniga anhållan 850 riksdaler ytterligare af den hälft, jag eljest fått behålla, anslagna till Vadstena krigsmanshus' ersättning årligen för ett mig gjordt lån, hvilket med därå upplupen ränta gjorde omkring 5,000 riksdaler. Däraf är nu på detta sätt något afbetaldt. Skulle det återstående tagas af hvad hans kungl. höghet mig nådigast behagat bevilja, så blifver jag af en öfverhängande gäld alldeles onyttig för min tjänst i Uppsala. Tages den af lönen, så lefver jag i armod, ty presidenten Ehrenbills uppgift vederlägger sig själf, då han tager årliga markegången öfver hufvudet till tio och en half plåt tunnan. Skulle jag nu i nåder förlossas från denna börda, så trodde statskommissarien, att den kunde försvinna antingen igenom smärre afbetalningar årligen ifrån statsverket eller under dess

likvider med krigsmanshuset, hvartill han trodde sig kunna uppgifva utvägar. Kunde denna nåd icke döljas i räkenskaperna, och mig därför tillåtas att den avouera, vann jag tillika en tillfredsställelse i anseende till allmänhetens nyfikenhet på mitt öde.

Hvad angår det förskott jag vågat begära uppå de mig i fyra år så nådigt beviljade 1,333 riksdaler, tillstyrkte mig statskommissarien att kunna begära en anordning, nu af hälften och det öfriga på nästa år, bägge under cacheerade titlar, men det senare sådant, att jag den nu kunde hypothequera.

Aldrig har jag med mera oro framfört en bön. Jag blyges för mitt behof, för ett missbruk af hertigens nåd. Jag rodnar för ett bifall och bäfvar för ett afslag, som på en gång släcker allt hopp för framtid och ålderdom. Min belägenhet är gruflig. Jag bör ej uppehålla en ädelsint människovän. Med fullkomligaste högaktning och renaste tillgifvenhet har jag äran framhärda

Högvälborne herr baron och presidentens

ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(Hösten 1792.)

Högvälborne herr baron och president.

Sedan igenom herr baron och presidentens gunstiga och ömma omvårdnad min välfärd blifvit stadgad, utbeder jag mig att få försäkra, det mina gärningar och min vandel skola förklara den tacksägelse, mina ord icke kunna uttrycka. Jag längtar efter den nåden att få tacka hertigen. Jag har svurit honom uti mitt hjärta en ed vid det heligaste jag vördar, att han icke skall finna mig ovärdig af sina välgärningar.

Baron Carpelans promemoria får jag öfverlämna. Den innehåller icke, hvad han önskar. Om jag förstår honom

rätt, önskar han antingen en plats i Beredningen eller Cuopio län tillbaka. Med all estime för hans verkliga nit och meriter fruktar jag dock, att han på det förra stället kunde stundom mycket förlänga deliberationerna. Vid afträdet af det senare lära 2,000 riksdaler vara honom anordnade af efterträdaren, nämligen 500 årligen i fyra år, men att han har lidit och förtjänar upprättelse och uppmuntran anser jag ostridigt. Beklagligen kan jag för det närvarande icke imaginera något projekt därtill.

Ifrån Värmland har jag haft bref af min bror. Dommen öfver de olycklige har där haft den bästa verkan, och de postiljoner, som de förflutna åren där grasserat mera än annorstädes, sticka hornet i påsen och tiga. Prästerskapet öfverlämnar till hans kungl. höghets eget behag och omsorg vården och sättet till föredragningen af ecklesiastikärendena.

Tillåt mig, min baron, att åter få meddela en anmärkning i en sak, som jag tror fordra rättelse. Af ålder har magistraten upprättat och öfverståhållaren fastställt taxorna för Stockholm. Emot slutet af R. R. Sparres lefnad befallde salig kungen, att de förut skulle hos honom anmälas och ej utfärdas utan dess samtycke. Herr baron och presidenten undfaller det icke den omgång och besvär detta förorsakar, ty taxorna, som eljes kunde rangeras vid slutet af den föregående månaden, måste nu göras vid medlet, icke heller den olikhet sådant verkar emot alla andra städer och icke heller, huru nyttigt det kan vara för en regent vid flera tillfällen, att kunna stegra eller fälla taxorna, antingen borgerskapet eller allmänheten böra soulageras. Denna rättighet är af värde och frapperar strax i ögonblicket, men förlorar all verkan, då den beständigt och onödigt utöfvas, och jag ser ej, hvarför regenten bör så gratis åtaga sig missnöjet öfver en för hög eller för låg taxa. Jag gjorde salig kungen denna föreställning, den gillades, men dagen därefter fick jag befallning att expediera order om taxornas insändande hvarje månad inom den 25. De äro föredragna i beredningen. När någon olikhet därstädes

varit uti meningarna, har målet blifvit föredraget i underdånighet men eljes utan vidare anmälan expedieradt af mig, antingen muntligen eller igenom handbref, och på sådant sätt trodde salig kungen kunna cachera sin handläggning därvid, då särskilda order ej afgingo hvar månad; men det har icke blifvit någon hemlighet.

Dessa reflexioner tager jag mig den friheten att hemställa. Om de förtjäna afseende, är ändringen lätt.

Med fullkomligaste högaktning och renaste tillgifvenhet har jag äran framhärda

Högvälborne herr baron och presidentens
ödmjukaste tjänare
E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 26 maj 1793.

Eders excellens.

Efter mycken öfverläggning inom mig själf, huruvida jag kunde falla eders excellens besvärlig med min ödmjuka lyckönskan vid eders excellens tillträde till rikets högsta värdighet, kan jag ej längre neka mig denna tillfredsställelse. Eders excellens har med för mycket ädelmod behagat förklara mig sina tänkesätt för att kunna misskänna mina, och jag vågar äfven därför hoppas, att eders excellens ej med misshag anser denna känsla af tacksam tillgifvenhet eller blandar min uppvaktning med den mängd, vanan och stora världens seder i dessa dagar kallat till eders excellens portar.

Sättet att verkställa de nådiga order, jag fått angående husbehofsbränningsarrendet, fordrar efter min öfvertygelse omsorg och eftertanka. Till hans excellens rikskansleren har jag insändt några reflexioner därvid. Min första idé var att äfven hos eders excellens anmäla dem: men som hans excellens rikskansleren torde kommunicera dem, om

de synas förtjäna något afseende, så infann jag mig ej därmed.

Med vördnad och den renaste ÷ tillgifvenhet har jag den äran framhärda

Eders excellens ödmjukaste tjänare

ELIS SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 7 september 1793.

Eders excellens!

Beledsagad af detta bref, flyr jag till eders excellens hjärta, för ädelmodigt att icke förlåta en dristighet, hvilken nöden ingifver och förtroendet uppmuntrar. När jag förlidet år transporterades till Uppsala, blef icke den stora hjälp jag njöt, icke de uppoftningar jag gjorde tillräckliga att frälsa mig utur min gäld. Ett hopp jag dessutom hade för framtiden försvann. Flyttning, etablissemang, mycket annat, och den svårighet, som åtföljer alla indelta löner, nämligen väntan af ett år, hafva ökat min förlägenhet. Min gäld är för det närvarande tio tusen riksdaler på mycket litet nära. Jag skulle aldrig kunna bekänna det, om jag ensam vore orsaken; men mitt samvete friar mig ifrån denna förebräelse, och eders excellens är både för upplyst och rättvis att icke känna mina olyckor och gifva dem medlidande. En glad erfarenhet af regentens nåd, och tiden, som tröstat min flepighet vid skilsmässan af gamla vänner, hafva nu mera öfvertygat mig om lyckan af min transport. Jag skulle önska att sluta mina dagar i den tjänst jag fått och bedyrar heligt att aldrig begära någon annan, om jag fann mig i tillstånd att där förblifva, då bysättning och utpantningar, hvilka jag nu ej kan undvika, skulle jämte min enskilda olycka betaga tjänsten det anseende den fordrar. Jag yppade redan förliden vår min

nöd för hans excellens rikskanslären, som strax därefter upplifvade mig med den underrättelsen, att han i samtal därom med eders excellens funnit eders excellens vara böjd till min hjälp igenom de utvägar, jag då vågade uppgifva: nämligen en lettre de retenue på ofvannämnda summa och en resolution uppå fyrtio à femtio års besittning af Järfva. Men jag har ej vågat erinra därom förr än nu allt uppskof att försöka min räddning blifvit mig omöjligt. Det vore oförlåtligt att omedelbarligen söka föredraga hans kungl. höghet regenten min nöd. Dess mildhet kunde surpreras. Jag bönfaller ödmjukast om eders excellens' hand till min upprättelse, icke blott för att säkrast vinna den, igenom regentens första vän, utan äfven af tillförsikt till eders excellens' ömma pröfning af min belägenhet, af en innerlig erkänsla för de välgärningar, eders excellens redan gjort mig och äfven af andra skäl, hvilka i rättan tid uppdagade skola rättfärdiga mig i flera afseenden. Beskaffenheten af min gäld visar, att den ej är ny eller genom ovarsamhet åsamkad sedan förlidet år, och datum af det bilagda brefvet, att detta steg icke är ett missbruk af den utmärkta nåd, hans kungl. höghet nu så dagligen mig tackes bevisa. Lätteligen skulle jag kunna förmå deputerade af alla stånd ifrån länet att infinna sig med förböner. Jag äger, Gud ske lof, deras vänskap och tillgifvenhet. Men mitt högsta begär och ärelystnad är, att endast bero i timlig måtto af regentens nåd och godhet och frälsas ur förbindelser, som äro mig fatala. Skulle eders excellens finna ett afsked med några ackords förmåner för mig mera lämpligt, så är jag äfven därtill beredd och föreslår ingen efterträdare, ehuru flera propositioner blifvit mig gjorda. Jag känner med den mest frätande grämlse hela förmäthenheten af min begäran och vördar därför äfven ett afslag. Därefter återstår mig ej annat, än att blott och ovillkorligen anmäla min underdåniga afskedsansökning, lämna mina kreditorer hvart grand jag äger, och med tillslutna ögon lämna omsorgen för en bräcklig ålderdom åt försynen, som till denna dag förbarmat sig öfver mina öden. Men då beder jag eders excellens, som

sista grace att både själf tro och äfven öfvertyga hans kungl. höghet, att jag hvarken exagererat beskrifningen af mitt elände eller att något annat, otacksamhet eller bialsikter, ingenting annat än ett verkligt armod och en nöd, sådan som jag den uppgifvit, bragt mig till ett steg så stridande emot min böjelse.

Jag bedyrar det vid den dryck, jag med eders excellens druckit, vid alla † förbindelser och vid den vördnad, hvar med jag har den ära att framhärda.

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM †

(Hösten 1793.)

Eders excellens.

Med de lifligaste känslor af den ömmaste tacksamhet får jag ödmjukast öfverlämna min underdåniga böneskrift. Den är in duplo, emedan jag under mina sinnesrörelser försummade att begära eders excellens' ordres, huruvida den borde ställas till konungen in forma communi, eller om den skulle få adresseras till hans kungl. höghet regenten.

Det vore en ljuf tillfredsställelse att få taga resolution af eders excellens' egen hand. Efter gracieuse tillåtelse bifogar jag en liten promemoria till dens efterrättelse, som skall expediera målet, hvilken, om jag rätt fattat eders excellens' mening, lär få befallning att icke göra den mig vederfarne nåd kunnig.

Jag reser nu till Uppsala och utbeder mig, att uppvakta eders excellens vid min återkomst nästa fredag.

Eders excellens behagade flera gånger i går med en godhet, som innerligen rörde mig, fråga om min lycka vore gjord. Ja, eders excellens, min gäld blir betald men intet är öfver. Baron Falkenberg har fått femton, jag har ej begärt mera än nöden fordrat. Skulle eders excellens af egen böjelse tillägga för mig 2,000 riksdaler till de tio jag

begärt, så är min lycka rågad, men icke vågar jag an-
hålla därom.

Med djupaste vördnad har jag den äran framhärda,
Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM †

(Hösten 1793.)

Eders excellens.

Tillåt ett upprördt hjärta den tillfredsställelsen att få
tacka och välsigna eders excellens för det nya bevis af
ädelmod, hvarmed eders excellens i dag behagat öka sina
välgärningar emot mig. Ehuru ingen annan räddning var
mig öppen utur min nöd än det steg jag vågat, saknar jag
dock däruti en tillräcklig ursäkt för min förmätenhet. Jag
vördar därför både hjälpen och förlåtelsen. Ehuru tröstad
och upprättad kan jag dock icke utan fruktan och be-
kymmer visa mig, sedan jag vågat ett så stort missbruk.
Jag dristar likväl med fullkomligaste trygghet försäkra, hvad
jag tillförene bedyrat, att mina gärningar skola bevisa mina
tänkesätt och tillgifvenhet för en regent, som jag af hjärtat
vördar och älskar. Med den uppriktigaste vördnad och †
tillgifvenhet har jag den äran att framhärda.

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM †

(Hösten 1793.)

Eders excellens.

I anledning af eders excellens gracieusa tillåtelse att
direkt få uppvakta, då jag finner nog angelägna ämnen där-
till, vågar jag nu i tvenne falla eders excellens besvärlig.

Natten i mellan torsdagen och fredagen hände här ett
litet uppträde af några gossar. De bröto ut sin harm på

adjunkten Regnérs fönster och då tvenne af dem blefvo arresterade, sökte några andra att frälsa de förra ur arresten, men försöket var svagt, misslyckades och allt tystnade. Under bullret hördes aldrig ett ord af förlidne årets hymner, icke en halfdragen anda politik. Rektorn lämnade om morgonen ut arrestanterna med tjänliga föreställningar. Det syntes lofva god verkan, ty hela kåren var indignerad af de rustandes förhållande och tycktes sätta sin heder gemensamt uti förekommande af dylika uppträden. Jag hade ämnat hafva den äran att uppvakta eders excellens med denna berättelse förliden fredag, men som ärkebiskopen föredragit ärendet, trodde jag min rapport såsom öfverflödig böra uteblifva. Sedan i dag hans kungl. höghets ordres ankommit om anställande af rättegång, fordrar min plikt och min enskilda erkänsla att i fullt förtroende ödmjukligen insinuera, hvad jag härom tänker. Att förekomma alla utsväfningar af den ungdom här samlas har varit och jag fruktar blifver omöjligt. De agera af ögonblicks ingifvelse, af yttre händelser utan resonemang, utan öfverläggning. Det är lättare att öfvertala än att tukta dem och äfven nyttigare, ty inom några veckor färdas de härifrån, spridas omkring hela landet, och föra med sig antingen erkänsla för rättelser och kärlek för konstitution eller ett doldt agg och hat. De blifva lätt trodda, ty de äro mirakler i sina föräldrars hus och i sina släkter. Som de lefva utan reflexioner, göra de ej heller någon kombinerad tillämpning af hvad de lära och tro sig förolämpade af motgångar. Min önskan är därför, att all yrsel och de fel, hvilka däraf härröra, måtte förlåtas, då däremot brott mot lagarna och allmänna säkerheten behörigen beifras. Af samma grund dristar jag äfven hemställa, om icke med nästa post rektorn kunde få order att insända rannsakingen, innan dom fälles, då hans kungl. höghet själf nådigt torde pröfva, om icke i denna casu det torde blifva nog att låta skrämseln verka förbättring och tacksamhet. Jag kan på heder och samvete försäkra, att här ingenting förmärkes af de förra konventidéerna. Min skyldighet fordrar

och tvingar mig till ett steg, som strider både emot min böjelse och min vana, att yppa en önskan, att hans kungl. höghet ej må för mycket låna öronen åt Noreen. Jag har tjänt ihop med honom länge, han är ej oskicklig, ej illa intentionerad, men han har en och annan ridicule, som han icke kunnat cachera här, där de äro mest farliga. Han har icke nog förstått att skaffa sig estime och förtroende af professorerna och ungdomen, och sedan han börjat märka det, fruktar jag nog, att han stundom lämnar sig litet åt rancuner och hämnd. Rosenstein har dessutom här många vänner, som naturligtvis icke äro Noreens. Han saknar dessutom den konst att handtera och umgås med människor, som uppfostran, umgänget och eleverade tänkesätt gifva. Jag har ej kunnat dölja denna fruktan och yppar den utan förbehåll för en herre, som nyttjar den utan att skada hvarken mig eller Noreen. — Hans tjänst är verkligen i denna moment grannlaga.

Hvad mig blifvit anbefaldt angående källares och krogars tillslutande om aftnarna, verkställer jag i morgon på rådhuset.

I dag har jag vågat insända ett underdånigt memorial med anhållan om förbud, åtminstone tills vidare, emot värfningar härstädes. Därmed uträttas mera godt än som kan beskrifvas, ty sällan finnas här några att värfva, men värfvarnas umgänge och utvägar att reussera i sin kommission göra mycken förvillelse. Jag vågar bedja eders excellens att understödja detta mitt välmenta projekt. Det vore önskligt, om statssekreteraren Numers, i händelse af nådigt bifall finge order om en skyndsam expedition, ty här ligger nu en värfvare ifrån blå och hvita gardet, hvilken, ehuru som jag tror en beskedlig karl för sin person, verkligen gjort mycket ondt med de studerande.

Det andra ärendet, jag har att föredraga, rör brännvinet. Därmed går här, Gud ske lof, rätt bra, men tvenne oförväntade omständigheter möta. Den ena, att mycket folk vill hafva kontraktet äfven för de återstående tre månader af detta år och den andra, att baron Lantingshausen

och kammarherre Ribens änka afsäga sig bränningen; men hafva i bref till mig förbehållit sig att lika fullt få erlægga afgiften, för att i sin mån bidraga till staten. Det ena och det andra vittnar om välmening och ökar inkomsterna; men som alla förfrågningar böra så mycket som möjligt undvikas, och denna kunde medföra någon embarras, undviker jag all underdånig anmälan och antager af mig själf anbudet. Om sedermera skulle finnas så nödigt, blifver ingen svårighet att ändra mitt göromål.

Jubileiakterna äro under tryckning, och hoppas ärkebiskopen att snart få dem färdiga. Med djup vördnad och renaste † tillgifvenhet har jag äran framhärda.

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 13 september 1794.

Eders excellens.

Tillåt mitt krossade hjärta den tillfredsställelsen att få välsigna eders excellens på samma dag som eders excellens förlidet år igenom den största välgärning frälste mig ifrån de största olyckor. Under alla de rörelser, som minnet däraf hos mig uppväcka, gör denna dristighet mig en verklig tröst. Anse den ej med misshag, men med det samma ädelmod, hvilket så ofta bevekt eders excellens till välgärningar och tillgifter. Hitintills har jag saknat nog lugn både inom och utom mig för att iordningsätta de papper, eders excellens tillåtit mig att få öfverlämna. Jag hoppas nu att innan kort kunna uppvakta med dem och flera.

Med den djupaste vördnad och renaste tillgifvenhet har jag den äran att framhärda.

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM †

Järfva den 10 februari 1795.

Eders excellens.

Eders excellens' möte, dess grace att arretera sig för att offentligen visa mig sin ynnest hafva hos mig uppväckt känslor, hvilka jag icke kan beskrifva och hvarom jag i min olyckliga belägenhet kanske knappast kunde blifva trodd.

Vid den uppvaktning, jag förliden vecka sökte att få aflägga, lofvade jag mig äfven tillfälle att i ödmjukhet få öfverlämna detta papper, hvilket eders excellens befallt mig förstöra, men min vördnad icke tillåtit mig att våldföra, utan har jag under förseglad adress till eders excellens det samma förvarat.

Min nådigaste excellens, tillåt att jag, uppmuntrad af edert ädelmod, ödmjukast vågar erinra om det löfte, jag äger, att igenom eders excellens' gracieusa protektion få kasta mig först för regentens och sedan för konungens fötter. Jag möter dem stundom, jag går undan och brister i tårar. Jag bönfaller hvarken om en audiens eller presentation, som skulle göra uppmärksamhet. Ett tillstånd att finna mig i cirkeln af de uppvaktande, ett enda nådigt ord, ett enda nådigt ögonkast är tillräckligt att upplyfta min nedslagna själ. Jag skall ej ofta missbruka en sådan lycka, men jag känner ingen högre än att någon gång få njuta denna förmån. Min exil ökar min olycka. Man dömer mig skyldig antingen till gröfre brott än allmänheten känner eller till den oförlåtliga otacksamhet att utestänga mig genom egna försummelse. Nästa fredag är ett år till ända, sedan jag emottog hofrättens första stämning. De dagar, som sedan framflutit, hafva varit mig långa och sorgliga, men hvarken börjar eller slutar jag någon af dem utan att i trogna böner innesluta eders excellens. Jag försäkrar därom så visst som evighetens sällhet är mig kär, och vid den heliga förpliktelsen kan eders excellens icke tvifla om den djupa vördnad och fullkomliga tillgifvenhet, hvarmed jag har den äran att framhärda.

Eders excellens ödmjukaste tjänare

E. SCHRÖDERHEIM †

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

STRÖDDA PERSONER.

Till Carl Göran Bonde.

Stockholm den 28 september (1788).

Min bäste vän!

Som en lika tillgifvenhet för konung och konungahuset stadfästat vår uppriktiga vänskap, så har jag ej betänkanke att bedja dig nyttja de tillfällen, din underdåniga uppvaktning skulle kunna lämna dig att i kungens och rikets namn reklamera hennes kongl. höghets hjälp emot en olycka, hvars tillväxt och följder jag med yttersta chagrin förutser. Man citerar nu dagligen fraser efter hans kongl. höghet hertigen af Östergötland fyllde med bitterhet emot kungen och dess anstalter. Man omtalar, huru hans kungl. höghet i ämnen af kriget degoiserat sig vid drottningens supéer. Allmänna elaka rykten kunna aldrig få en mera gällande sanktion. Opposition begär ej annat än en chef och ingen hellre än en prins, älskad af folket. Jag känner hertigen för väl att icke vara ganska säker, det en sådan roll af honom aldrig tages utan tvärtom med afsky anses, men en menighet är lättare upprörd än stillad, och huru ofta har icke det förra varit försent att ångra, då det senare blifvit omöjligt. Å ena sidan medger jag hertigens stora anledningar till missnöje och jämväl till ressentiment. Hela riket skulle kanske märka det ännu mera, om han kunde glömma det, men å den andra sidan, då hertigen icke mera än vi andra, igenom det befäl, som varit honom ämnadt, ifall kungens första plan kunnat verkställas, då allt förstördes af så många oväntade omständigheter, icke kan då hela skulden falla på kungen och icke hafva hertigens desagrement tillkommit af hans kallsinnighet; de härröra af hans olyckor.

I sakernas nuvarande ställning, då befälet af flottan och armén måste förenas, kunde det ej delas hertigarna emellan. Jag kan tryggt försvara kungens tänkesätt för hertigen, ty jag känner dem. När hertigen första gången ämnade förklara sitt missnöje i lägret, resonerade han sig vid åsyn af belägenheten. Han sade mig sina reflexioner. Jag berättade dem för kungen, som jag trodde smälte i tårar. Vid ankomsten till Åbo berättade kungen mig med en plågende chagrin brouilleriet. Jag har uppvaktat hertigen, sedan han är här och blifvit nådigt emottagen, men både finner jag själf och äfven säga mig mina vänner, att det vore onyttigt för mig att inkommodera hertigen med några böner i detta ämne. Vi känna prinsessans vänskap för sina herrar bröder och hennes kungl. höghets välde öfver den äldste och den yngste. Min önskan är, att du antingen själf, om du har tillfälle eller genom den, du skickligast finner, beder hennes kungl. höghet göra hertigen kraftiga föreställningar. Jag ryser, när jag tänker, huru långt allt detta kan gå. Jag ser ingen annan tillflykt än till hennes kungl. höghet, och för att ej förebrå mig, efter kungen nu tyckes föredraga min välmening, uppvaktade jag honom i går med underdåniga föreställningar om billigheten att encouragera hertigen utan att något nämna om hvad mig af allt detta skrämmer eller hvad man förtäljer af den nådiga herrens omdömen och propos. Adieu, bäste vän.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Till Erik Mikael Fant.

(Början af 1790.)

Min bäste broder!

Jag har rannsakat mig att få veta, huru jag det ock menat, om icke någon min egen hjärtliga längtan att få

se och omfamna dig kunnat måla för mig din hitkomst ännu angelägnare och som jag ej varit rätt viss på mig själf, konsulterade jag Rosenstein. Han var i början af min avis, men vi stannade däruti, att hvem af oss, som först kunde få tillfälle, skulle anmäla ditt uppsåt och dina hinder. Jag fick det i fredags och sade, att du är orolig öfver att på så lång tid ej hafva fått se kungen och intet fått personligen tacka honom, att du kommit hit, när du kom hem eller i jul, om icke först hela Uppsala stad väntat kungen dit och sedan du måst predika i helgen och nu är hindrad af termin. Det reusserade, kungen tog det ganska väl, befallde mig med dessa orden: »*Hälsa Fanten*, vi äro alltid goda vänner, jag ser honom gärna, när han kan, men ej behöfver han resa för att göra sin cour. Om jag fournerat något åt hans vetenskap eller jag mankerar det, så hoppas jag, att han handterar mig i bägge fallen väl.» Mindre egennyttig kan man aldrig vara än jag nu är, då jag säger dig detta så rent ut. Jag försäkrar heligt, om du ej vore i Uppsala, att jag reste till dig; men jag har ej kontenans att se ett ställe, som finerat min önskan, som jag förlorat på ett så grämande sätt och där jag ägt ibland andra vänner dig och din fru. Söta du, anmäl till henne min och min hustrus hjärtliga respekt. Gud låte hennes resa gå väl.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Jag bilägger grefve Gyldenstolpes tal och mina komplimanger.

Till Erik Mikael Fant.

Min bästa vän!

Jag har att tacka dig för tvenne bref. Ditt förra uppfyllde mig med en glädje och en erkänsla, som stadgade

mitt beslut att resa till dig, och hade jag kunnat verkställa det, så hade jag inträffat samma dag, som den olycka du i det senare berättat mig. Herre Gud, hvarför fick du icke vara lycklig, som förtjänt att vara det, och hvarför skulle ditt lugn rubbas? Rosenstein prevenerade mig om olyckan, och man har sedan sagt mig, att du förlorat manuskriptet. Om jag nu skulle komma, gjorde jag herrskapet bara olägenhet. Jag skrifver i dag till Crælius och skall söka förmå honom att anmäla saken hos kungen. Gör han det, så hoppas jag väl hafva så mycken förmåga kvar, som att öfvertala regeringen till bifall. Gör han ej det, så skickar du mig en supplik och bilägger landshöfdingsämbetets utslag. Det drager väl ut på tiden i anseende till revision(?), men så skall det väl gå ändå.

Nu har jag en supplik. Du torde känna, att min liaison med öfverståhållaren varit och är under alla skiften oförändrad. Hos honom är en favoritvaktmästare vid namn Fagerlund. Denna har en styfson, Sahlberg, som varit förliden termin i Uppsala och Stockholms nation. Huru skall den pojken få ett stipendium? Jag önskade, att kunna göra gubben ett galanteri därmed.

Item. Bäste broder! Hvilken eller hvilka ha bäst skrifvit franska historien och kontinuerat den engelska, sedan Hume slutat. Jag har sluppit affärer, ledsnat vid sällskap. Trifs bäst hemma och läser nu mycket. Innan kort har jag påmint mig den latin jag glömt, och jag är rädd, att du innan kort får ett skriptum att korrigera. Liljestråles exempel håller mig dock något tillbaka. Du skulle skratta åt mina ockupationer, om du såg dem, och det är löjligt nog, att jag passerat sommaren i Stockholm för att få vara i fred; men det är sant. Tro ej, att jag beklagar mitt öde. Åt dig, som min gamle vän, kan jag försäkra, att jag med godt samvete för det förflutna tackar Gud, att jag ej har att beställa med det närvarande. Allt går stora vägen till nöd och elände. Jag beklagar kungen både som undersåte och vän. Det förakt, han visat min välmening, skall icke ändra min erkänsla och min till-

gifvenhet, men som äfven de blifva brott, om de gå öfver den gräns, heder och samvete sätta emellan det allmänna och enskilda, kan jag ej falla i extravaganser eller tjäna honom mot honom själf. Jag ryser för hans återstående dagar.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Till Göran Wilhelm Lode.

Uppsala den 19 april 1794.

Min gunstige och käraste herr broder!

I anledning af ett bref ifrån min svåger ämnar jag, om hälsa och krafter medgifva, som jag hoppas måndags afton infinna mig i Stockholm och utbeder mig en moment hos min käraste herr broder om tisdag.

Att jag icke känt, ännu mindre deltagit uti den grufveliga anläggningen, det säger mig mitt samvete, och det lär redan nog hafva visat sig. Anledningarna till min olycklige korrespondens äro kända, och mina motiver att underhålla den äro inför Gud inga andra än dem jag uppgifvit. Mina expressioner och omdömen uti brefven kunna icke försvaras, de kunna blott förlåtas af deras ädelmod, dem jag därigenom förolämpat, och hvarför skulle jag blifva den ende, som ej får erfara det? Desse expressioner hafva obetänksamt runnit utur min penna i de momenter vid början af förlidet år, då jag trodde mig öfvergifven af alla, äfven af gamla vänner, och blottställd för det svåraste misstroende. Under de välgärningar och uppmuntran, jag sedan njutit, har jag dem bitterligen ånrat, ehuru jag aldrig väntat att få se dem komma i dagen, utan trott dem stanna hos den förhärdade människa, hvilken ökat sina brott med all slags trahison. Jag dömer mig själf förlustig af min regents förtroende och ämnar

därför i min käraste herr broders händer nästa tisdag öfverlämna mitt afskedsmemorial ganska ovillkorligt och med ett blott öfverlämnande till Guds försyn och regentens förbarmande. Jag hade utom denna olycka kanske kunnat göra mig värdig till den nåd jag redan njutit; men huru ofta hafva icke ögonblicks obetänksamheter förstört och hindrat sådana föresatser. Jag anhåller blott om ett skonsmål. Jag är förstörd af chagrin och soutenerar ej att höra dessa bref mig föreläsas inför hofrätten, gör mig den gracen att få blifva kallad till min herr bror eller som sjuk, hvilket jag verkligen är, få blifva hörd däröfver igenom advokatfiskalen, sedan jag kommit till Stockholm, hvarefter jag kunde till protokollet afgifva mitt skriftliga erkännande. Bered mig, min käraste herr broder, denna enda grace, den är den största jag kan begära. En gång skolen I mine herrar blifva öfvertygade, att om jag har obetänksamma ord emot mig, har jag mina gärningar för mig, och att jag aldrig önskat ondt men sökt att göra godt. Med den fullkomligaste högaktning, har jag den äran att framhärda

Min gunstige, käraste herr broders ödmjukaste
tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Till Adam Arenander.

Uppsala den 7 februari 1794.

Min käraste broder!

Med mycken glädje och tacksamhet har jag fått emottaga ditt kära bref och den däruti gjorde ouverture till ett ackord föt mig. Jag supplicerar dig att begära anstånd af fjorton dagar för mitt svar. Jag kan i anseende till en börjad penningenegociation ej svara dig förr med säkerhet. Emellertid bör jag säga dig tvenne omständigheter:

1:mo att jag gärna går min väg, icke till president, men till intet. Omständigheter men icke ärelystnad hafva fört mig till det jag är. Min bästa tid, min hälsa och humör äro försvunne under arbete och chagrin. Jag önskar mig lugn, ett par rum på Ladugårdslandet och att få sluta mina dagar ibland de vänner, med hvilka jag börjat eller framlefvat dem. Utom dem är jag ledsen vid allt hvad mig omgifver. Jag har inga fantasier mera och följaktligen icke många verkliga behofver. Jag är af mitt innersta hjärta tillgifven både konungen och hertigen och har de ömmaste enskilda skäl att vara det; men mina år göra mig onyttig för den förre och mina öden för den senare. Denna allvarliga föresats kan ej å min sida hindra, men snarare befordra förslaget, ty operationen blir simplare, så snart vi eljes öfverenskomma om villkoren, och därom torde vi väl kunna jämka.

2:o. Samma proposition blef mig gjord redan förlidet år af min gode vän, grefve Arvid Posse. Han trodde sig äga vederbörandes förord och äfven hopp om nådigt bifall; men det lär ej hafva varit så tydligt.

Om hertigens nådiga samtycke måtte därför min kontrahent, sedan våra konditioner äro gjorda, ensam besörja. Blifver jag i tillstånd att svara förr än inom fjorton dagar, så gör jag det genast.

Bäste broder, anmäl min vördsamma hälsning till alla de dina ifrån

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

OLOF MALMGREN

Den 9 juli. (Början af 1780-talet.)

Att kunna datera ett bref ifrån Göteborg är redan en anledning att adressera det till min käraste bror, och jag saknar för mycket ditt kära sällskap för att ej nyttja detta slags umgänge, ehuru litet intressanta mina ämnen äro.

I Linköping uppehöll vi oss fyra dagar, under hvilka jag promenerade till Vreta kloster, Sturefors och Vadstena. Biskop Troil bor som en seigneur och lefver i konsekvens däraf. Han njuter all den vänskap han förtjänar, och min uppriktiga tillgifvenhet för honom har uppväckt hos mig en innerlig glädje öfver hans belägenhet.

Sankta Brita är nu i väntande dagar, hon har den vanliga fästmöfebern, stundom rysningar för en tillkommande svärmor, stundom en hetsig längtan med höga bröst och pulsar efter den lilla omständigheten, hvilken jag icke vill falla besvärlig att nämna för käraste bror, som så litet behagat värdera dess bruk och nyttjande. Allt precederas af gäspningar under söta mors reflexioner och sträckningar vid bågen, men slutas med transpiration under de besvär, som åtfölja första inrättningen af ett bo. Sällskapet i Linköping, kära Cucu, bestod af Bungencrona, Mannerheim, ryttmästar Tersmeden, lagman Simmingsköld, Spaldencreutz, Sköldebrand, Jacobsson m. m. och Lagersvärd, som gjort oss sällskap hit. Under vägen hafva vi agreablement passerat en dag på Kolbäck hos herr Johan Simmingsköld, hvarom jag förbehåller mig att afgifva muntlig berättelse. Måndags afton anlände vi hit äntligen. Jag kan ej beskriiva dig den godhet och vänskap, hvarmed vi äro emot-

tagna och de nöjen vi njuta. Min försiktighet fordrar att göra dem korta för att ej blifva länge regretterade. Jag passerade förmiddagen hos Alströmarna och general Saltza, hela eftermiddagen på visiter, och superade i godt sällskap på Vauxhall. Ibland dem jag råkat, förtjänar ingen att nämnas utom Noer, han är litet arg på nådig Jan Anders, som velat succedera honom, men Olle har han med så mycket mera vänskap omtalat. Han har varit illa sjuk, men var rätt glad och rolig, gjorde mig en *chronique scandaleuse* af Göteborg. Ämnet var för vår syndiga natur roligt nog, och hans sätt att förtälja är rätt artigt. Men jag har rest till Rom utan att få se påfven. Fru Hall är i Loka. Jag kan ej beskrifva, huru ledsen jag är att icke få göra bekantskap med en släkting, som jag redan länge estimerat, och att nöja mig med blott berättelser af andra om dess glädtighet och umgänge. Simmingsköld, Lager-svärd och jag vandrade efter henne som tre vise män; men ta mig fan med olika lycka, ty hvarken hade vi en stjärna, som stannade öfver huset, ej heller funno vi en gång oxen och åsnan, ty Hall var utgången.

Gothén finner jag ganska respektabel, och den unga Gothén rätt beskedlig och aimable.

Min respekt för Niclas Arfwedson är obeskriflig, man kan ej hafva den minsta medborgerliga dygd utan att estimeras honom. Jag har sett alla hans inrättningar och de äro otroliga. Kors hvad många af våra vänner uti Stockholm blifva små i jämförelse med honom.

I dag åtta dagar hoppas jag vara i Stockholm eller rättare sagdt på Järfva om afton. Ett af de skäl, som föranlåta mig att längta till Stockholm, är att snart få råka dig och muntligen försäkra dig om den högaktning och tillgifvenhet, hvarmed jag har den äran vara

Din ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Gripsholm den 12 december 1784.

Min käraste broder!

Ditt besvär med Reisiska saken oroar mig och förbinder mig till den ömmaste erkänsla. Det vore väl, om hennes lilla kram, när boden blifver öppen, kunde anstå käraste bror på ett eller annat sätt.

Bullret på teatern måtte hafva varit förargligt. Tunga drömmar äro aldrig behagliga, och aldrig bör sömnens gud komma ner med dunder. Jag vet ej, om man bör beklaga eller fågna sig, att fru assessorskan var undan. Det hade varit en apoteos för Erato att insvept i dessa moln lämna världen och teatern på en gång, men åter varit skada för amatörer att icke få så se, huru länge öfver möjligheten hon visat sig och pretenderat under sina skrynklor en dyrkan af gamla hundar med godt minne.

Söta du, nu litet allvarsammare; var god och låt mig i tysthet veta om Lennart Hauswolff verkligen skall gifta sig med fröken Odenkrantz. Jag vill för en viss orsak icke fråga baron Mörner, men är mycket angelägen om visshet häruti. Får jag bedja anmäla min komplimang till din fru mor, nådig Beata Lisa, hennes herre, våra nådiga fruar i Kyrkbrinken och kring Södermalms torg, lilla La Bella Jacobsson och andra goda vänner. Med den uppriktigaste högaktning och tillgifvenhet har jag äran vara

Min käraste broders ödmjuke, trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Jag* gratulerar honom, mon cher, på hans namnsdag. Jag måste säga, att jag inom mig tagit det beslut, att intet mera filera med herr revisoren; men stor sak. Han bättrar sig väl, min vän, och blifver litet mera synlig på brända tomten, än nu skett i dessa sista tider. Han har perfek-

* Fingeradt namnsdagsbref till Olof Malmgren i operasångerskan fru Olins namn.

tionerat sig hör jag för teatern; men som han spelar under panier, mon cher, så kunde väl Elisabeth ännu visa honom några knep. Gammal vänskap rostar icke. Jag skickar honom, mon cher, en tabatière med mitt porträtt. Inuti har jag satt vår gemensamma chiffre emblematicque, tillika för mitt kön och mon chers dygd. Det är ett märke, som jag burit med distinktion och som jag defierar mina år att ännu betaga mig. Jag har satt cucu uppå. Den bådär som mon cher den glada tiden och Olofsdagen; må den sitta på min chiffre som en flagg på en publik promenad. Adieu, mon cher, håll till godo. Lisa hälsar. Tala inte om detta för det goda folket, där ni nu vistas. Jag kan inte stort med dem någondera.

Mon Cher.

L'hymen est une chaîne,

L'amour est un plaisir.

Det är så, men nu på olsmässodagen, à propos lycka till mon cher, börjar jag* tänka annorlunda. Jag har sett honom hos mamma, sedan jag var liten. Jag känner mammas knep med honom. Vi ha bägge lämnat teatern och allmänheten. Ska vi slå oss ihop? Litet har mon cher, och nog har jag så, att det går väl ihop. Jag vet, att malicen satt på min blompotta både gyllene kronan, stenar, borgar och koraller, men vi böra bägge gifva våra rykten dementi, och det är just i den vägen jag slår fram. Mon cher bör lämna världen uti en liten Olle ett litet aftryck af hvad den snart nog i mon cher förlorar. Jag har länge haft tycke för honom, men intet för Campio. Jag vill ej ha en Cucu till man. Förstå mig, mon cher, jag svär, inte en husar och inte en cavall. På värdshus är jag någon gång malgré moi med familjen, och i den är suggor och blarar nog. Arlekinager har ingen appas för en sensé

* Fingeradt namnsdagsbref till Olof Malmgren i fru Olins dotter, operasångerskan Elisabeth Olins namn.

flicka. Sedan mon cher spelar Lotto, tycker jag mera om honom. Hvad är lyckan annat än ett lotteri? Om någon spelat på mitt nummer, har aldrig något kommit ut, det försäkrar jag. Jag ser så många dumma nummer, som hafva sina bestämda utdrag. Sätt sin dauphin hos mig, mon cher, men flytta honom inte, det säger jag, ty då skall mon cher få kvinterner, som han icke tycker om. Jag spelar bara med en färg och gör mon cher så med, så skall aldrig någon annan färg komma ut. Svar med första, mon cher.

LISETTE.

Sat sapienti.

(1784.)

Älsklige i Celadon. Frid vare dig med trean, tvåan och esset. Sedan jag, ehuru ovärdigan och fast att döma efter mänskligt utseende underbarligen, genom den glorvördigsta och af Svea barn aldrig nog begrättna svenska Minervas omedelbara bemedlande, blifvit hulpen utur dubben af mina öden och sitter nu att räkna emot andra präster, med tretton och fjorton samt igenom hjälp treor med en neapolitain i barn, anser jag för ett ljuft och fågnesamt nöje, äfven som ock en heder att göra mig hos herr revisorn påmind. Därtill tagandes mig en oatbruten anledning af dagen. Herren Gud, som fordom stridde för sin smorda, konung Olof, emot de rebelske norrbaggar, han förfäkte äfven herr revisorns saker, och låte honom växa till och frodas och aldrig finna någon Olofs-mässokrok uti sina lyckosamma förrättningar. Amen.

Jag måste äfven litet besvära med några välmenta erinringar öfver någon förment ostadighet uti minom älsklige medspelares förhållande. Hafver han, som de velat mig intala, öfvergifvit trisetten och tagit det nesliga cambiot eller det oföränderliga lotto, hvad hafver honom därtill kunnat föranleda? Det är sannerligen att nedgrafva sina pund.

Det hafver fägnat mig att höra, med hvad poliskhet han hafver manat, stigit och fallit, huru redigt han erinrat sig spelets alla hvälfningar. Huru han med en kristlig försiktighet trampat sina medspelare på foten och saktmodigt pruttat åt andras misstag eller olycka. Här rinna tårarna, när jag påminner mig trisetten hos gumman Nymans hedervärda svärsyster, då varande bryggaråldermannens, nu mera rådmannens, herr Lorens Vestmans kära, nu äfven saliga maka. Huru kan ock lotto spelas af den, som aldrig tager eller håller vissa numror, såsom jag låtit berätta mig om min herre och nitton. Det är sannerligen tid att uppstå af lotto och att fara efter det ofvan till är och det som komma skall. Och nu kommer konungen ifrån de neapolitaners land, och nu, ack ja, nu! Jag yrkar detta både för nöje och uppbyggelse, ty trisetten är verkligen ett spel för våra tider, där gälla hackor och frun gardé med en dam eller hennes ess, jag vill icke säga med kungen couperas sexan och sjuan.

Om min älsklige ville komma till mig, skulle han alltid få sitta i förhand och blanda, hur han ville; men ingen tur kan vrida och ingen filur bortblanda den högaktning, hvarmed etc. — — — — —

Min käraste broder.

Gubben och gumman på Järfva, som redan för länge saknat ditt angenäma sällskap i sin backstuga, utbedja sig den förmån att se dig i morgon. Middagen blifver icke grann men glad, eftermiddagen skola vi fördrifva med prat och Tyska posten. Kanske få vi behålla dig några dar.

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 14 mars 1787.

Min käraste broder.

Jag vore väl en förbannad husu, om jag kunde mavillera med posten och icke skrifva till inventor några ord ifrån en ort, där han gjorde en stöt förleden höstas, som glädde hela den långsamma sejouren härstädes. Att rättfärdiga mitt välmenta uppsåt bör jag i förhand spela ut de allmänna nyheter. Konungen anlände klockan fem i går eftermiddagen, åt då middag eller hvad du behagar kalla det, med friherre Essen, hvarvid Rosenstein och jag hade behöriga taburetter. *N. B.* Rosenstein var kommen en kvart timme förut, nämligen före kungen. Konungen diskuterade, arbetade och superade sedan till klockan två i morgons. Kungen har i dag afhört en disputation under professor Neikter, som jag härhos får sända dig tillhanda, tillika med en, som ventileras om söndag och en annan, som redan före jul var på elden under vår goda vän Christer Berch.

I afton reser kungen till biskop Lindblom på te, nej — på tesar, som följa härhos. Om fredag sker återresan och söndagen hoppas jag i Stockholm presentera mig.

Domprosten, sekter Croelius, fru Floberg och allas deras hus anmäla sin respekt. Domprosten är nu rätt bra och flink. Fru Croelia bättre, men fru Floberg har sina vanliga uppkastningar.

Antalet af studerande är visst dubbelt emot förledet år. Baron Carl Ridderstolpe opponerade i dag på akademien med mycken framgång och allt för väl, allt för artigt. Han är här mycket älskad och verkligen estimerad. Unga Lagerheim hoppas jag råka i afton. Jag har mycket frågat efter honom, men icke ännu råkat honom.

Här är en yngling, som hitkommit uti en engelsk kupé, med mycket penningar, har tre betjänter, hvilka alla han antagit här. Talar svenska, franska, tyska och engelska i perfection, samt litet finska. Han säger ej sitt

fädernesland, synes mycket dévot och är sjuklig af stenpassion. Den allmänna gissningen är, att han är en ung Potemkin med någon hög dam, som nu är på resan till Cherson.

Den sjunde tesen, som jag satt märke vid, förmenas åstadkomma mycket buller härstädes i mer än ett afseende.

Om du råkar min hustru, beder jag dig omfamna henne på mina vägnar och hälsa med mycken respekt de spelande husen samt Chur- och Phaltz-spelare.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Stockholm den 9 juli 1787.

Min käraste broder!

Som jag ej fick muntligen lyckönska dig till brunnar och resa, tillåter du mig väl göra det skriftligen och tillika tacka dig för det du velat se mig, innan du for.

Kungen återkom förliden lördag klockan fem eftermiddagen med kronprinsen och hela sviten i fullkomlig välmåga mycket nöjd med sin sejour i Finland, med trupperna, exercisen, folket med mera. Hans majestät blef på trappan emottagen af flere herrar riksens råd, närvarande hofstater och flere samt en stor mängd folk, kom genast i land, förde kronprinsen till drottningen och begaf sig sedan i sina rum på slottet, där konungen emottog ett slags rapport af öfverståthållaren, öfverkammarherren, cheferna af garnison och statssekreterarna, reste därefter på Ristells spektakel, hvarest man gaf *Adelaide* och *Gustaf Adolfs återkomst*. Den senare pjäsen slöts med fyrverkeri och dans omkring en majstång, med kupletter. Parterrn, som helt tyst emottog kungen vid hans ankomst, gaf då sina känslor utbrott med buller, handklappning, *hurra* och *bravo*, som obeskrifligen fördubblades, då konungen gaf reverensen. Efter spektaklet superade kungen i en liten societet af

damer och kavaljerer på Haga, och kronprinsen hos drottningen. Söndagen besökte kungen riksrådet Sparre på Bellevue, arbetade sedan hela dagen med baron Ruuth till klockan sex, då hans majestät reste till sin syster på Ulriksdal och behagade vid återresan arretera sig en och en half timma på Järfva, där hans majestät fann Rosenstein, von Moltzer, Jakobsson och Seelen. I dag middagstiden har kungen flyttat ifrån Haga till Drottningholm, hvarest är fransyskt spektakel, *Les Siciliens* och supé.

Under vistandet i Finland, har kungen nämnt öfversten baron Armfelt till landshöfding i Tavastehus, efter den hederlige landshöfdingen de Bruce, som dog af slag, då han följde kronprinsen i vagnen. Till öfverste efter honom vid Nylands infanteri, öfverste kammarjunkaren, baron Armfelt och nämnt till öfverstar grefve Gustaf Wachtmeister och grefve Vilhelm Leijonstedt. Otto Klingspor har blifvit öfverstelöjtnant och baron Anders Leijonhielm kommandör af svärdsorden — mera vet jag ej att berätta.

Söta du, anmäl min vörndnad för hans excellens, riksrådet Ridderstolpe och hälsning till alla, som fråga efter mig. Min särskilda respekt för fru Hall. Du känner min längtan att en gång få presentera mig för henne.

Din ödmjuke tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

(November 1787.)

Min käraste broder!

Du är för god, som kommer ihåg mig. Fru De Geers och Gahns återkomst fägnade mig. Den senare för min egen skull, den förra för mina vänner. Ljungberger har länge varit en jetton till evigheten. Juliana tröstar sig väl. Jag skall emellertid varsamt prevenera Berchen. Fru Neumanns död tyckes på beskrifningen hafva varit nödvändig, nu torde dottern få kröka benen. Claës Bruses sjukdom

just affekterar mig. Jag fruktar mycket för hans bröst i sviterna af en lång feber. Angående Barbarinis rekommendation, utlåter jag mig icke; men äro hans talanger formerade på naturens bekostnad, huru kan han protegeras af en fru, för hvilken naturen haft så många charmer och som nu hellre i behagens öken borde säga med listige frestaren i evangeliet: »Säg att dessa stenar varda kött», än att med encouragemang omfatta ett defekt exemplar af vårt kön och refusera sin musik vårt ackompanjemang. I dag presiderar professor Fant för en disputation om trollpackor. I morgon reser konungen till Västmanland, återkommer hit om lördag och till Haga om söndag.

Din ödmjukaste trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Apostille. Doktor Hydrén, hela hans hus och min gode vän Crœlius, hälsa dig vänligen. Adlerbeth har skrivit en magnifik epitalame öfver salig ärkebiskopens död och fått en gratulation däröfver på svenska af doktor Domey.

Göteborg den 3 december 1788.

Min käraste broder.

Jag besvärar dig ej med min resebeskrifning, den var utan både nöjen och upptäckter, icke med berättelser och admiration af alla de anstalter, hvarmed undersåttlig trohet och en hjärtlig glädje utmärka alla dagar; avisorna och Göteborgs tidningar förkunna dem. Inga nyheter har jag att meddela. Du vet redan, att öfverste Liljehorn hitkom förliden söndags afton och på assembléen öfverlämnade den glada tidningen om flottans ankomst till Karlskrona. Stallmästaren Stockenström afsändes genast för att bjuda hertigen hit, och hans kungl. höghet väntas i dag eller i morgon. När kungen reser härifrån, vet ingen ännu. Jag har ej mera än ett ämne att skriva om och nästan intet annat

som ockuperar mig, det är vår vän, din aimabla fru Hall. Jag ville se — jag sett.

Jag kom hit fredagen på eftermiddagen och måste uppskjuta hennes besök till lördagen. Hon var ej hemma, men jag frågade mig fram, och sedan jag sökt henne hos fru Schmidt, fann jag henne hos din gudomliga kusin, fru Sahlgren. Jag lämnade ditt bref, adresserade mig mest till fru Hall och infann mig på söndagen hos henne själf. Hon var då sjuk, och är det ännu i sviterna af en nässelfeber. Jag glömde assemblée och allt och passerade tvenne timmar hos henne. Hon var gracieuse, och vi gjorde hvarandra den reflexion, att vi trodde oss hafva lefvat länge tillsammans. Jag bedyrar dig, att om hon bodde i Stockholm, skulle hon göra mitt lif lyckligare. Jag kan ej jämföra henne med något annat kvinnfolk än grefvinnan Bjelke, och jag undrar ej på, att de andra damerna icke tåla henne. Hon är gjord att reta dem, men kan icke kopieras af dem. Med ett ord, jag är enchanterad af denna bekantskap, och innan jag reser, förbehåller jag mig att underhålla den med korrespondens. Hennes dotter är söt och intressant. Hall själf är rätt artig. Jag reser en morgon af dessa dagar till Gunnebo. Kungen har varit där två gånger. Major Lund och alla vänner hälsa. Muntligen får jag berätta dig mycket, nu hinner jag ej mera än å nyo försäkra dig om den fullkomliga tillgifvenhet, hvarmed jag har äran vara

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Göteborg den 6 december 1788.

Min bäste vän!

Det är ej af vanité och skryt, jag sänder inneliggande, det är en tacksamhet att visa dig, huru din godhet och rekommendation lyckas. Du kan väl föreställa dig, att jag accepterat proposition och det med mycket nöje. Hon är

ständigt omgifven af generaler. Pojkarna svärma på andra ställen. Grefve Ribbing och De Besche äro dock kvarhållna och sitta fast med vingarna vid ett litet sybord midt emot söta mors soffan. Ribbing kallar generalerna förgyllda pepparkakor och undrar, om gumman ej får indigestion. Sinclair är för hennes fötter med brinnande lunta, och det är ej hans skuld, att han ej får lossa kanonerna. Mörner flankerar och husarderar jämmerligen, men ma Chère håller honom vid utposterna. Hermansson försvarar inloppet och flaggan på skansen. Borch har en dubbel satisfaction af sina negociationer, som trott sig hafva sauverat den sköna Helena. Baron Strokirch kommer ibland och slipar syster Christines huggjärn. De L'Isle fournererar då och då en intressant anekdot. Engelhardt kommer två gånger om dagen med litet emulsion. Hall själf går ut och in, har tagit mig i affektion och besvärar ingen. Ehuru opasslig vår kusin varit, har hon dock alltid varit glad, gifvit lif åt alla nöjen och gjort mig sälla stunder. I går var assemblée, mycket litet folk. Hall skickade hem efter sin dotter. Hon kom klädd och coifférad à l'anglaise, som gjorde kungen betagen. Flickan är modeste och artig, svarar väl, med embarras och förenar list med barndom. Vi veta ej ännu, när vi få resa. Vi tala ej om riksdag, och kriget ockuperar oss ännu mindre. I dag är jag hos Sandeberg, i morgon som du ser i glädjen, men också buden till fru Schmidt, om måndag hos Brusevitz, där jag bor. Tisdagen hos Essen. Onsdagen hos de L'Isle. Torsdagen hos Noer och Gud gifve fredagen i Lahall eller Solbrun. Som detta bref endast intresserar oss bägge, så hoppas jag ingen får del däraf. Söta du, hälsa våra vänner ifrån

Din ödmjuka trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Borgå den 10 december 1788.

Respektable inventor, gunstige gynnare, högtärade käraste broder.

Inter arma silent leges, sade doktor Luther när han spelte campio under julottan med påfven Gregorius den andre; men annorlunda säga vi till fäderneslandets försvar och moskoviters skräck kommenderade redliga campionister.

Sedan vi bevistat gudstjänsten olsmässodagen, förenade vi oss att låta Cucu slå, husarerna hugga. Efter hvarje affär hafva vi gjort en parforce, och köpa vi någorlunda, så skall blaren rida till Rings med syster Kaisa. Här i Borgå vid östra tullen hafva vi anlagt en campiokortfabrik. Spelet går nu ända till Kajana, och figurerna äro verterade på finska språket.

Under dessa omsorger spela vi dagligen en stöt till inventors ära. S:t Niclas och Olle disputerar människosläktets dyrkan vid denna gräns. Hvad lär då icke hafva skett vid själfva Svinesund?

Emottag med ett gracieust pruttande medföljande obetydliga vårtecken af vår vördnad uti några af landets välmenta produkter! Om de serveras någon afton vid inventors eget spelbord, hvilken ära, hvilken uppmuntran!!! Med en oblandad och aldrig couperad vördnad har jag å egna och samtliga härvarande spelares, gökars och ringars vägnar, äran framhärda igenom lifvet till dödens sista stick

Gracieuse herr inventors ödmjuke tjänare

HOLLSTRÖM,
kungl. sekreterare.

(Apostille.) Härjämte följer prof på domprostens tryckeri. Item biläggas ett par fingerfodraler stickade af en campio-syster, friherrinnan Svinhufvud, född Potocki, på Huzen-tacka i Karelen. Faster åt lilla Gökenadler ifrån Ringväsi i Paldanio.

STEN. STIL.
 Huggen i Papper.
 Skickad
 Till

Inventor.
 Den 15:de April 1790.

Håll. Håll. Inventor.
 Döden. Har. Couperat.
 Räkna. ut. De. Betar. Glädjen. och Vänskapen. Sätta.
 När

Beständiga. Ledamoten. af Campio. Academien.
 Fru. Sara. Schultz. Född. Westman.

Geck. af. och. kastade. Korten.

Parforcen. var. Grufvelig.

Du

Satt. I. Förhand. med Kransen. af Dygder. och. Behag.
 Men.

Lifvets. Husar. Tog. öfver.

Det. Hade. Blifvit. Stånd

Om.

Vår. Vän. Tagit. Pottan. Och. Spelt. Ut.*

Hvad. är. Werlden?

Ett. Vårdshus. Där. Ingen. är. Basta.

Lifvet?

En. kort. Cavalcad. Imellan. Goda. och. Onda. Byten.

Sammanlefnaden?

En. Blandning. af. Flera. Hackor. än. Matadorer.

* Medici tillägna dödsfallet åt Obstruction. (Not af Schröderheim.)

Sörj. Inventor.
Den. Otacksamma. Göken.
Svinet. och. Blaren.
Gråta. Icke.
Men. Sörj. Med. Måtta.
Det. Skiljer. Philosophen. från. Harlequin.

Inventor.
Byt. Spelet.
Tag. En. Tafla. af. Det. Stora. Lotto.
Sätt. Din. Dauphin.
På. En. Nolla. af. 40. Eller. 50. Talen.
Och.
Hugna. Verlden.
Med. Quinterner.
De. Fordras.
I. En. Tid.
När. Dumma. Numror. Vanka.

Stockholm den 1 augusti 1791.

Min käraste broder.

I våra dagar har man mera att skrifva ifrån Trosa än ifrån Stockholm. Skvaller par ricochet får ett slags sannolikhet, som ger intérêt, men här se vi som i paradiset bara vår nakenhet och blygd. Man vet ingenting med visshet om kungen och kontinuerar emellertid med samma gissningar, som när du for. Förmodligen kommer han ej förr än nära slutet af månaden.

Hertig Karl är nu deciderad att köpa Bellevue, som fögnar mig oändligt, både för det nöje, det kan göra hertigen och för sterbhusets förmån däraf.

Det är nu en afgjord sak, att dragonerna af lifregementet kampera på Ladugårdsgärdet i september månad.

Samma dag du for var jag hos De Besche; han hade bjudit till sig fru Skog med en hennes lilla pensionär, hans brors dotter, men bägge Martinianerna, både målaren och gravören eskorterade henne. Den förre är intressant efter sin resa till England, och han kan förtälja mycket om Göteborg.

Utom dem och mig ankommo äfven borgmästare Dreyer och Wallencreutz. Vi tre retirerade oss; det öfriga af sällskapet blef kvar.

Riksmarskalken har öfvervunnit sin blodspottning, men en svår andtäppa och feber hota ännu med elak utgång. Man äger intet hopp om grefvinnan Klinckowström; vattusoten är deciderad och avancerar häftigt, säg det likväl på beskedligt sätt åt din aimabla värdinna. Hennes vänskap för fadern och hans hus kan ej annat än göra henne sensible åt denna tidning. Anmäl för henne min uppriktiga vördnad, äfvensom för de tvenne damer, du trodde dig ofta få den äran att råka. Här går nu ett rykte, att i din nejd vistas en brud, som jag ganska redeligen lyckönskar till det val, hon säges hafva gjort af en man, värdig lyckan af hennes hand och de egenskaper, jag hos henne alltid högaktat.

Min gumma* är kommen ifrån Belstad mycket edifierad, men grälar nu om kost och inköp m. m. Hauswolff är kommen ifrån sin tur och S:t Priest rest till S:t Peterburg, men kommer igen snart.

Om lördag lär herrskapet på Jacobsberg aflägga ett personligt vänskapsbesök på Bergshammar.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

* Schröderheims svärmor, fru v. Stapelmohr.

Gefle i januari 1792.

Min käraste broder!

Jag är dig obeskrifligen förbunden, både för ditt eget bref och det innerliggande, som jag i morgon har den äran att besvara. Det var mig en stor chagrin att få njuta Chalmers och Hall. Jag skickar dig våra blad och skall därmed kontinueras två gånger i veckan, om du tackes fråga efter dem hos vaktmästar Wetterberg i kammar-expeditionen. I går hade vi predikan. I dag välja alla stånd elektorerna, och om måndag öppnas sekreta utskottet. Gudskelof, här låter lugnt på alla sidor, och jag hoppas, att det går fort. Jag bor och mår väl och njuter mycken vänskap. Många hälsningar har jag till dig från grefve De la Gardie. Utfall har jag sett i kyrkan, men vi kunde bara nicka åt hvar annan. Rikssalen är lika stor som i Stockholm — lika med läktare. Alla pelare äro anstrukna med hvit färg. Väggarna klädda med blått kläde emellan de superba hautelisse tapeterna ifrån Stockholm och Drottningholm, hvilka sitta som estamper och göra en superb effekt. Många damer uppfyllde läktarna. De äro vackra och artiga. Adolf Grill var där med sin fru, främst på ena sidan. Härom dagen på en promenad, mötte kungen några damer, af hvilka en med figur och konversation frapperade honom. Jag har glömt hennes namn; men kungen fann henne äga tycke af fru Hassel och hade följaktligen *icke* orätt att finna henne aimable.

Din ödmjuka tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Gefle den 6 februari 1792.

Då jag efter aftal sänder dig, min käraste broder, en svit af bladen och talen och däribland grefve Jacob De la Gardies, måste jag tillika med några ord berätta dig, att

vårt sälla lugn kontinuerar och synes dagligen stadga sig. Man ser omkring kungens person dem, som vid det sista riksmötet voro därifrån mäst eloignerade.

Landtmarskalkens baler äro ämnen för den vackra konversation. De äro briljanta, animerade, frekventerade med mera, det enda, man kan anmärka på våra damer, är att de pudra sig illa.

I dag hafva ständerna samteligen anförde af landtmarskalken presenterat en tacksägelse adress för freden.

Finansen förstår jag ej och dömer således om inga projekter. Man talar om kontribution för öfverflöd och däribland sidentyger, ridhästar, papegojor och knähundar. Jag tänker på den hederlige Prisse. Contribuable blifver han citoyen de Stockholm, som Rousseau var det af Genève. Anmäl min vördnad till hans herre och fru, till herrskapet Hasselgren, hälsa alla vänner och bit Chalmers på mina vägnar.

Din

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 6 juli 1792.

Min käraste broder.

Tillåt mig att besvara dig med tvenne kommissioner. Den ena att teckna på detta bref adressen till Christian Heikensköld. Det innehåller svar på den promemorian, du lämnat mig. Den andra att bedja herr assessor Rosenborg avertera mig på en lapp om sammanhanget af den sak, hvarom medföljande bref handlar. Jag har glömt det helt och hållet, men jag får nu däraf tillfälle att göra mig påmint hos min gamle gode vän, assessor Rosenborg. Om du ej haft bref inom åtta dagar från Göteborg, kan jag hälsa dig. Du har gifvit mig ett hopp igenom Callin att få se dig. Du är rätt god, om du uppfyller det. Jag bjuder ingen. När man är lycklig, skall man dela sina

dagar med sine vänner. I olyckan skall man trösta sig själf och icke ennuyera andra. Jag finner mig nog lycklig att kunna göra det, men jag är alltför glad att få se goda vänner och i synnerhet dig. Om dagarna är jag flyktig, men om aftnarna är jag hemma. Godt te, en filbunke och, om lyckan är god, en kyckling, kan jag bjuda på. Kan du engagera någon god vän eller flera att följa dig, göra vi en cambio.

Din ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 9 november 1792.

Tack min hedersvän för ditt bref. Din hugkomst, de nyheter, du meddelat mig, din attention för min svärmor och för den glada tidningen om din fru systers förbättrade hälsa. Gud vet, att få personer numera intressera mig så mycket som hon, och att jag besöker henne med min erkänsla och tillgifvenhet, när jag ej kan göra det personligen. Anmäl för henne och brodern Théel min vördnad och hälsning, säg henne att fru Bergman alltid begär hennes nouvelles, att mamsell Malmborg är i samma stånd och på samma fot, att hon var på assembléen i onsdags utan rödt, och att det kostade mig mandelmjök att få henne uppbjuden, undantagandes utaf baron Carpelan, baron Ephraims förstfödde son, som gjorde det gratis. Vi hafva nu deciderat vår lefnad för vår vinter. Societeten ser hvarandra två gånger i veckan, därtill är subskriberadt, och sammankomsterna gå pr hvarf. Man samlas klockan sex, spelar kort, pratar och dricker te till klockan half tio, då man åtskiljes. Klockan nio delas betar m. m. Subskribenterna äro bjudna till hvarandra en gång för alla, ingen behöfver skicka återbud och ingen får fråga, hvarför fick jag ej se er? Dörrarna äro öppna dessa timmar, och alla människor välkomna. Man hälsar på värden och värdinnan

och gör sedan sitt parti. De åter äro icke obligerade till några attentioner, utan hvar och en begär te etc., hvad han behagar, ingen stiger upp för den andra och om man vill, gör man musik uti ett särskildt rum. Söndagen är dans och assemblée, likaledes på samma timmar, därtill är särskild association, så att den ej kommer på hvar oftare än hvar fjärde söndag ungefär. Dessemellan hafva vi supéer, promenader, visiter hos exercitiemästare m. m. På våra bord äro fyra fat och fyra karotter, och vi hafva glömt att andra viner gifvas än rödt och hvitt. Vi bränna talgljus och lampor och roa oss eller åtminstone andra utan någon betydlig depense. Mitt hus är ej ännu i ordning, men jag ger min första supé i morgon. Min assemblée infaller ej ännu. Sådan blifver vår lefnad, den börjar med nästa vecka. Den är icke briljant, men lämpad efter våra fantasier och moyens.

Jag har ej ännu hunnit att se Werderman hos mig, ej att leta upp små Hasslarne; men jag väntar mig det nöjet i dessa dagar. Jag har varit sjuk åtta dagar som mycket arriererat mig uti allt. Anmäl, bästa vän, min komplimang till alla, som behaga komma ihåg mig, och unna mig alltid den äran att med gammal vänskap och tillgifvenhet få framhärda

Min käraste broders ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 2 april 1793.

Min käraste broder.

Jämte det jag sänder dessa nummer af vårt veckoblad får jag bedja dig anmäla min vördnad för fru Hall och din syster. Jag kan ej beskrifva, huru jag nu finner mitt hus tomt och öde efter det besök, jag fick emottaga, mer än då herrskapet reste och hoppet att snart få återse dem consolerade mig. Hela campiosällskapet går som ving-

skjutna höns. Jag har ej ännu sett dem hos mig, ty jag har lefvat dessa dagar i retraite med mig själf, mina papper och mina reflexioner.

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 10 maj 1793.

Min käraste broder tackas hjärtligen för ditt sista bref och underrättelserna. Silfverskölds befordran med alla omständigheter var mig redan bekant. Jag väntar ännu flera nya kamrater. Dessa sysslor äro en vogue. Tillåt mig att supplicera dig att aflämna detta adieu till fru Hall och dessa bref till sina ägare. De äro bägge hvar för sig angelägna. Skulle professor von Schulzenheim vara bortrest, så beder jag dig vara så gunstig och sända hans bref med posten om torsdag på Enköping och Grönsöö. Här följer kontinuation af bladen. Malmerfelt, som passerade gårdagen hos mig med Grillens familj, beder mycket hälsa dig; anmäl min hjärtliga hälsning och respekt för din fru syster. Med den fullkomligaste aktning och tillgifvenhet har jag den äran framhärda

Min käraste broders

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 10 december 1793.

Min käraste bror är rätt god som behagar fägnas mig med sin hågkomst. Tro ej, att jag glömmer dig och mina gamla vänner. Tvärtom deras hågkomst är min största rekreation, och då jag därmed umgås, glömmer jag ej heller de dagar, som fordom varit glada, hvaribland gårdagen gaf mig en rörande souvenir.

Nästa fredag S:t Lucia är väl min tur att gifva en assemblée hos mig, men tro ej, glorieuse inventor, att sådant

buller och sorl kan förstöra trogna championister uti sin skyldighet. Nej, Malmerfelt, Bennet, Tham och jag skola dricka inventors skål, och sedan societeten åtskilts, skola vi uti nattens lugn fortsätta våra ädla öfningar. Kanske torde vi sedan infinna oss, dels med någon rapport om förloppet, dels med anmälan af en ung Fleming till agré. Han tycks hafva eller åtminstone markera goda dispositioner, och du torde påminna dig, att han af en viss fru här på orten vid något tillfälle njutit den distinktion, som deltagandet uti Göteborgs försvar och goda seder honom tillvunnit.

Lilla grefve Oxenstiernas och baron Germund Cederhielms ankomst till världen och Stockholm gör mig en sensible fågnad. Baron Josiae Cederhielms tillträde till finanserna är öfver min tankesfär; mina egna inkommodera mig ännu nog. Gubben Reimer drack ut sitt stop i behaglig tid för sina mågar och äfven för sig själf, att han ej hann öfverlefva de sista kvartersgubbarna. Salig bror Holmers dödsfall gör mig just ingen sensation, men jag är glad, att han lefvat till denna dag, först för det, att icke vårt spökeri med hans hädanfärd påskyndade hans död och sedan, att han upplefde glädjen af sin lilla brors upphöjelse till sin egen värdighet.

Frågan i † Orden är frappant. Jag ser väl det hafvets vågor nu mera ifrån andra stranden, men de oroar mig, om de göra jordbäfning. Vi böra som kristna predika indulgence för våra systrar. Det är en förbannad skråprincip att för strängt förfölja fuskerier, och å andra sidan tycker jag, att man aldrig bör göra för mycken effort på sina vänner med sina enskilda tycken.

Att fru Hall mår väl, är mig alltid intressant och om du vill hafva den godheten att försäkra henne därom, kan du aldrig göra det för ofta.

Jag vill visserligen chargera dig med många hälsningar; anmäl till din syster min hjärtliga respekt. Det gifves inga händelser och ingenting, som kan rubba mina tänkesätt för henne. Låt mig veta, huru Lundeberg och hans

lilla fru må. Du vet, att jag estimerar dem bägge. Äro de lyckliga? Jag hoppas det. Hälsa hjärtligen Calle Westman. Han kunde väl slänga hit och kära bror följa med. Om du finner för godt, så anmäl min respekt för fru Hasselgren. Jag vet nog, huru ofta jag icke haft att berömma mig af henne, men jag vet ock, när hon mycket intresserat sig för mig. Hon har aldrig varit mig indifferent. Hon är en bra människa.

Rif nu sönder detta. Det är roligt att sladdra med en gammal vän, men ledsamt att kommunicera det med flera. Tout à vous.

E. SCHRÖDERHEIM.

Högsttryckande, sollysende inventor!

Enligt konungens befallningshafvandes under den 10 innevarande hujus aflåtna ödmjuka rapport, firades Luciaenatt af undertecknade Cambio-lösdrifvare.

Genast om morgonen kungjordes högtidligheten pizicato under en sträng köld uti hörnen af stadens flera palatser. Ifrån styrbiskopen lossades väl inga kanonskott, och icke heller hördes någon sång uti tornen, men det rakar icke eders Cavalences näsa förbi, att hvar för sig uti första morgonvåkten med pruttning saluterade dagen och sedan med krökta ryggar och böjda knän exekverade ça ira, ça ira.

Klockan 11 förmiddagen rördes domklockan, då samtliga akademistaten, som förut församlat sig uti consistorio majori, anförde af ärkebiskopen, framför hvilken gingo cursores och vid hvars sida länets höfding vältade till domkyrkan, där rektoratsombytet skedde med ett tal utaf den afträdande: de erroribus in inquirandis morborum causis per cadaverum sectiones facile oboriundis, eller *huru förbannadt man missbiter sig om raisonerna till köp, när man luskar kastkorten*.

Till middagen var tyst, man åt eller hämtade hvar för sig. Klockan fem samlades på lasarettet, det nu-

varande residenset, de fleste härvarande ståndspersoner af bägge könen. Huset var öfverallt upplyst med ljus och facklor, gjutna af den hvita materia, som hämtas från den stora Catharinas besittningar. Sällskapet förnötte aftonen till klockan nio, då med gifvet tecken ifrån styrbiskopen en supé serverades, så mycket mera präktig, som den var utan mat och dessert. Inga skålar, inga kanoner, ingen bal. Där var hvarken vin, krut eller svängrum, och sällskapet åtskildes öfvermåttan glada klockan elfva.

Strax därefter sammanträdde inom slutna dörrar och omkring ett väl beprydt cambiobord undertecknade:

På kungl. hofvets vägnar:

Inventors kajman, stallmästaren välborne herr Olof Malmerfelt.

På ridderskapets och adelns vägnar:
Högvälborne friherre Claës Fleming.

På lif- och hustruppernas vägnar:
af kavalleriet:

Högvälborne herr friherre Johan Liljencrantz.
af infanteriet

Högvälborne herr Reinhold Adelsvärd, samt:
Konungens befallningshafvande.

Att bevista det voro särskildt inviterade,
å kungl. akademiens vägnar:

Högvälborne herr friherre Ludvig Mörner såsom till-
lika nära anförvant af en ibland de första Churspelare.

Samt å den glada akademiska ungdomens vägnar:

Högvälborne herr friherre August Adelsvärd.

Midt på golfvet under stora glaskronan var bordet framsatt på en tapet af gobelin från Kornhamn.

Omkring bordet stodo fem karmstolar för de spelande.

Som de väl samtliga hade haft den äran att vid ett visst tillfälle blifva inventor föreställde, men af honom icke inspelde, kunde man icke gifva dem fätöljen, och för att undvika all obehaglig distinktion betjante sig äfven de tvenne, som haft den äran, af enahanda säten.

Ett litet stycke till höger om Cucu, hvilken vid dragningen flög stallmästaren Malmerfelt i näfven, var ställd en taburet för friherre Mörner, ett litet stycke nämligen till höger, mera fram än tillbaks och så tillsägandes utanför vid sidan.

På andra sidan gent emot var utbredd en soffa, hvari herr friherre August Adelsvärd placerades och hvarest hög-bemålte herre slutligen behagade njuta någon hvila.

Under en total brist af festivitets näsor var ingen placering utan hvar och en intog sina rum.

Sedan konungens befallningshafvande med ett kort tal om natten, tillfället, inventor och skyldigheterna, samt på ett rörande sätt med glädjebetygelser och uppmuntringar tilltalat de nyss inkomne, uppläste baron Fleming en kritisk afhandling öfver ett fragment, funnet i jorden under en ladugård i Gamla Uppsala kyrkoby, men sedan rengjordt, afskrifvet och förvaradt uti Pottencranziana.

Detta dokument synes bevisa, att Cambio blifvit spelt strax efter syndafloden och fått namn af Cam; att det varit Odens hofnöje om aftnarna efter spektaklet uti vauxhallen Vallhall; att *blarn* är Thors porträtt, som synes af likheten med belätet i domkyrkans sakristia (se Dahlbergs *Svecia Antiqua et Hodierna*), att *kransen* är prinsessans smycke, att *cucu* borde vara den falk, som Odin förde på fingret vid sina jakter, att *pottan* var en curbits, som prinsessan fått, att *arlequin* är Frigga, *husaren* en jarl, att *husu* föreställer offren, *värdshuset* offersalen, *cavall* drottning Disa uti sitt intåg, men ursprunget till de öfriga är svårt och förvilladt af den gamla frågan, som länge plågat antikvarier, om hillebårdar, kärfvar, liljor eller något annat. Detta intressanta dokument utbedja sig undertecknade att få öfversända.

Stallmästaren Malmerfelt sjöng därefter en Parecas, som föreställde på Voglers sätt inventors galopp emellan sina kunder.

Spelet började: länets tjocka höfding hade den äran att gifva första gifningen och friherre Fleming hade för-

hand. Spelet animerades till förmån för stallmästaren och friherrarna Fleming och Adelsvärd samt varade till klockan half två.

Klockan tolf propresenterade baron Fleming den vanliga Luciae hymen Luci laskar om, (bifölls). Baron Liljencrantz propresenterade en hymn om inventör. *Må du glad din lotto spela.* Starka applåder, handklappning och brandvaksrop ifrån torget.

Vi tvenne underskrefne, Malmerfelt och Schröderheim, böra ej undgå att lämna de trenne nyss antagna de fördelaktigaste vitsord om deras goda dispositioner och försäkra, att inventör skall med välbehag finna deras sätt att köpa, deras hurtighet, deras knep och visa anletsdrag.

Under spelet framställde friherre Liljencrantz den viktiga frågan, huruvida en bet bör gå, när ägaren ej spelar själf. Som denna fråga icke var af inventör till någon öfverläggning öfverlämnad, vågade vi icke heller däruti ingå, men kunna dock icke förbigå den anmärkning, att därest inventör skulle tackas igenom någon säkerhetsakt, äfven i denna delen försvara äganderätten, skulle därigenom mycket förekommas matadorernas tryckningar i alla händer.

Under vanliga önsknings för inventör och hans beständiga nöje skildes sällskapet.

Uppsala den 1 april 1794.

Min hedersvän.

Medföljande bref till vår vän gubben Conradi, junior likväl, hade jag skickat honom på Skattmansö med en präst, som reste dit och profva till kaplan. Hans nåd var ej hemma. Brefvet angår prästen. Han är min biktfader och om Conradi kallar honom, så sker mig först en stor satisfaction och sedan får Conradi roa sig åt mina konfessioner.

Vågar jag besvara dig med en kommission; men söta du låt ingen veta därom. Jag behöfver göra present åt

en dam. Jag vill skicka henne en ring af 130 à 150 riksdalers värde. Huru skall jag få den beställd och gjord utan att synas eller nämnas? Jag vill hafva en blå fond carmoiserad med briljanter, och en hygglig sten enclouerad midt uppå. Du gör mig en stor grace, om du chargerar dig häraf och svarar mig med det första. Söta du, förlåt mig. Jag skall hälsa dig ifrån vår vän i Göteborg.

Tout à vous

E. SCHRÖDERHEIM.

Uppsala den 4 april 1794.

Min käraste broder!

Mitt bref var ej en poison d'avril, jag blygs nog för det besvär, jag gör dig, men du är gracieux, om du kontinuerar det med ringen. Prästen får vår Herre sörja för, som alltid sörjer för de sina. Bäste vän, inga hår, ingen rosensten på fingrarna. Så aimabla rosenstenar äro i societeten, så fatala äro rosenstenar på naglarna. Botten måste vara blå, jag menar de bruka glas. Öfver 150 riksdaler tillåter ej mina moyens. Kan ringen ej blifva vacker carmoiserad, torde till den samma kunna en vacker sten erhållas, att ensam encloueras midt uppå utan carmoisering. Grefvinnan De Geer och Adelsvärd med ett sällskap passera dagen hos mig och däraf resulterar sig, som du gunstigt förlåter, detta bref.

Tout à vous

E. SCHRÖDERHEIM.

Järfva den 12 december 1794.

Högst förträfflige inventor.

Min gunstige käraste herr broder.

Förlåt att jag som salig grefve Barck uti sin korrespondens med glorvördigst i åminnelse, högstsalige konung Teodor på Corsica blandar brorsnamnet med höghetens titlar.

Den godhet, min käraste broder behagat visa mig att genom sin *husar* bjuda mig till *värds huset* Claës på hörnet, för att bryta en kvist af samhällets blompotta och taga i *ringen* af dess muntra sällskap på campiofesten var för mig en så oväntad heder, att jag rodnade så härligt, att jag kanske varit lycklig, om den söta gumman nu i detta ögonblick hade sett mig, som är mina suckars föremål (låt denna reflexion vara emellan oss, ty folket pratar redan så mycket), men min bästa vän, om jag nu skulle visa mig i det stora sällskapet, så skulle väl det taga mig för *blarn*, hoptorkad och förfallen som jag är. Min ena *cavall* börjar också tröttna att gå till staden så ofta. Min enda lakej, en *arlequin* i sitt slag, är intagen i serafimernas sköte vid Kungsholmsbron, och utom alla dessa förhinder sjunger jag med svenska församlingen: Min håg ifrån människor hafver jag vändt.

Tro därför icke min vän, att jag, är en *husu*, utan fortfar i din honnetta godhet för mig, och när *cucu* en gång till här i världen kommer att gala på grön kvist, så hälsa på mig. Jag hoppas likväl att få se dig förr, när Norrmalmstorgskavalleriet kan göra sina *parforcer* på Brunnsviken, då jag bjuder dig att taga håll på fru Halls carnister, som kommit mig tillhanda med en resande.

Jag skall tillbringa morgondagen i stillhet med trogna önskningar och alla mina dagar med den fullkomliga aktning och tillgifvenhet, hvarmed jag alltid haft den äran att vara

S. H. T. min gunstige herr broders ödmjuke trogne tjänare

E. SCHRÖDERHEIM.

Det svarta lacket har afseende på salig morbror Gothén.

BIHANG

OCH

ANMÄRKNINGAR

BREF

från

ELIS SCHRÖDERHEIM

till

GUSTAF MAURITZ ARMFELT.

Stockholm den 8 januari 1793.

Under det jag fått permission att här passera några dagar, har gubben Ulrik gifvit mig tillfälle att få skrifva dessa rader. De innehålla inga nyheter, ty man har sagt mig, att kapten Uggla, som i kväll skall afgå kurir, äfven får råka dig, och han lär då muntligen berätta mera än jag ännu efter min ankomst kunnat inhämta. Jag var emellertid i går afton nära ett uppträde utanför polisen, där mycket folk samlat sig för att begära arrest på kapten Frese, som påstås hafva stuckit fabrikören Gregorius uti ena näfven. Man bullrade mycket. Du lär erinra dig, hur vi många gånger fruktat, att sådana uppträden skulle blifva följder af de anstalter, till hvilka Den fördes af motsägelser, som hvarken var gjord eller skyldig att fördraga dem, sådana Han fick dem. Cheferna af bullret och det totala lugn, som hastigt följde däruppå, synas göra det föga betydligt. Mitt svar på ditt bref af juli månad var kort, och det smärtade mig att ej få göra det längre, men omständigheterna kunde ej medgifva det, och grefve Ruuth, till hvilken du äfven adresserade mig, åtog sig att i anledning af ett ditt senare korrespondera, hvilket han ockå säger sig hafva gjort. Några dagar efter sedan jag fick ditt bref, inföll min flyttning. Jag begärde den ej och väntade den icke. De omständigheter, för hvilka jag 1786 önskade mig till Uppsala, voro numera alldeles försvunna både inom och utom mitt hus. Jag njuter i Uppsala mycken vänskap och godhet, men regret-

terar min förra existens, mina gamla vänner och är för gammal att göra nya liaisons. Ehrenbill gjorde upp sin lön till 1,000 rdr mera än den är, och utom dess har man sekvestrerat min hushyra i två år för att ersätta ett års intresse och agio på mitt lån åt salig kungens sterbhus, ehuru kapitalet och allt annat var betaldt. Det jag önskar höra är, att din hälsa måtte förbättras; förbättras mina villkor, så torde väl vi under någon resa råkas. Jag påminner mig emellertid aldrig utan rörelse många stunder af vår sammanlefnad, många prof af ditt förtroende, och jag hoppas, att du äfven någon gång påminner dig om mig och de ögonblick, när jag sökt öfvertyga dig om min tillgifvenhet. Om du öfverlefver mig, skall du finna flera prof däraf, och jag tror mig icke längesedan hafva varit dig nyttig. Jag har varit mycket sjuk sedan jag kom till Uppsala. Svår hemorroidalkolik och en attack på gallan ha tvenne gånger varit mig vådliga. Geddan, din gamle major, sitter nu hos mig och beder att hälsa dig med sin hjärtliga vördnad; han talar sällan om dig utan tårar, och vi dricka din skål ofta. Jag slutar ett långt bref, som ehuru tomt det är likväl gjort mig en tillfredsställelse att skrifva och att ännu en gång få säga dig, det jag med det tänkesätt, du hos mig känner och bör fordra, har den äran att vara

din ödmjukaste och tillgifne tjänare
E. SCHRÖDERHEIM.

Jag skickar dig några verser, åt hvilka man nu här allmänt grinar. Lilla Hierta uti kanslit lär ha skrivit dem.

Den 29 mars 1793.

Under det jag varit trenne dagar i Stockholm att förekomma min flyttning till Jönköping, har vår hederlige Franc lämnat mig ditt bref af den 15 mars. Utan resonemang öfver de prekautioner, du därmed behagat taga, har jag underkastat mig dem. Här i min enslighet, öfverlämnad åt denna dagens betraktelser, anser jag både som en begängelse däraf och en tröst att få skrifva till dig. Förlåt att min upprörda själ ej kan lyda ditt förbud att relevera förebråelsen af min usage af ditt förra bref. Det senare är uppfyllt af de tänkesätt, som öfvertyga mig, att du själf med nöje kommer ur den erreur, som oförrättar mig. Vid en så förundersam katastrof och på afstånd har du sökt anledning därtill ifrån alla kanter. Och då du funnit dig miss-handlad af förställda vänner och tillbedjare, har den färg af

gråce, man behagat låna min flyttning ifrån min forna åstundan af denna beställning, har den äfven fört dig att finna den uti mitt förhållande. Ditt bref till mig har aldrig varit employeradt till en akt emot dig. Det har varit och är i mina händer, och ehuru gärna jag förvarar det både som ett bevis af ditt förtroende och äfven till min justifikation, skall jag sända dig det, när du behagar. Dagarna förr än jag fick det hade hertigen underrättat flera, att han ämnade dig generalguvernemetet i Pommern. Sergel, som vid postens ankomst var ensam hos mig, kan bäst intyga om mina rörelser under lektynen och min satisfaktion att blifva brukad af dig uti en sak, där jag befarade så mycket mindre svårigheter, som dina egna idéer mötte vederbörandes. Du hade själf adresserat mig till rikskanslern, till Ruuthen och Klingsporen. Med den siste talte jag aldrig därom. Den andre läste det aldrig, och den förste fann sig både rörd och flatterad af ditt förtroende. Med honom kommunicerade jag hela brefvet för att visa honom, att ingen reservation hade rum, och jag remarkerade honom med flit tvenne gånger, hvad du skrifvit till slut om din konfusion af stoj(?) och visiter. På hans begäran och flera under vår öfverläggning med honom förbragta skäl meddelade jag idén åt L. v. Engeström, med hvilken min gamla ungdoms liaison då ännu existerade och hvilken, om jag ej kan försvara hans göromål sedermera, jag likväl med säkerhet vet ej härutinnan gjorde någon otjänst. Med hertigen fick jag sedermera ej tala hvarken om detta eller annat. Strax därefter blef jag nämnd till denna syssla, för mig nu lika så tung och obehaglig, som den i salig kungens tid under dess besök härstädes och då jag hade hus och hustru varit lycklig och angenäm. Min lön går härtill cirka 7,000 plåtar, däraf äro 400 rdr i två år sekvesterade att godtgöra kungens sterbhus' agio och ett och ett halft års ränta för det lån, jag hade af honom, ehuru kapitalet betaltes innan jag flyttade. Jag har sålt mitt hus, mitt silfver och mina mobilier. Af återstoden på köpesumman, som jag lyftar nu i slutet af april, inlöser jag din kaution och skall återsända ditt namn med den tacksamhet, denna din välgärning af mig fordrar. Ditt bref var försegladt med ditt stora sigill. Lilljensparre begärde dagen efter dina nouvelles, och då han efter åtta dagars dagligt besök både i staden och på Järfva ej fick se det, var innehållet helt tydligen kriminellt för oss bägge. Också har både han och en annan af de mest betydande uppgifvit ibland skälen till min renvoi detta bref och vår konversation på Ulriksdal vid drottningens middag. Sådant är förloppet och sådant kan jag bevisa det. De omständigheter, hvilka inskränkt mitt svar, kan jag ej nu anföra. De göra detta

bref för vidlyftigt. Jag hade aldrig väntat mig förebräelser af légèreté emot dig, sedan hvarken Tolls eller Muncks förföljelser kunnat skilja mig ifrån dig, sedan du funnit mig alltid lika villig för din tjänst, dina förmåner, sedan jag ensam framsatte mig i det mest kritiska ögonblick af din sammanlefnad med salig kungen, nämligen slutet af Gefle riksdag, då du själf icke kunde dölja dig, hvad jag af plikt och grannligheten ville gömma för dig, och ändtligen sedan i dag ett år, då jag lämnade allt för att igenom éclat af din befordran innan dödsfallet försäkra dig om besittningen däraf. Förlåt, att jag rapellerar dig några af de händelser, som jag trott närmare knyta vår vänskap. Jag gjorde det ej, om jag trodde mig hafva någon förtjänst att återopa däraf. Om dessa rader betaga dig de misstankar, man insinuerat dig, så gör mig den hugnaden att säga mig det med ett par ord och den verkliga godheten att betaga fröken Malin de preventioner, jag tycker henne fattat emot mig. Jag värderar henne af många goda skäl och ibland alla andra för hennes vänskap emot min hustru, hvars minne tiden hos mig icke förringar. — Mitt bref blifver långt — någon förändring med mig förestår. Jag har begärt afsked med ackord och en liten pension. Det decideras i dessa dagar. Emanuel de Geer och hans grefvinna hälsa dig uppriktigt. Om den nytta jag trott mig göra dig icke är betydande för det närvarande, skall du dock en gång känna verkan och min välmening.

Järfva den 4 juli (1793).

Brefvet från Pisa af den 4 maj har gjort mig den innerligaste förnöjelse i synnerhet, sedan gubben Franc citerat en strof därom af det bref, han fått på samma gång. Jag vore lycklig, om jag kunde exprimera dig hur glad jag var däråt. Gubben, som är bägges vår vän, har likväl icke känt oss rätt, då han så länge dröjt att meddela mig en underrättelse om ditt missnöje med mig, hvilken, ehuru ej behaglig, likväl så mycket intresserat mig och hvarom han nu bekänner sig länge ha varit underrättad. Tack nu, min gamle vän, för din retur till mig, jag är sensible däråt öfver all beskrifning. Jag har sökt fröken Malin en gång, då hon ej var hemma; men jag har med mycken glädje rönt verkan af ditt förspråk, ty hon har i går behagat göra mig den äran och söka mig här i sällskap med grefvinnan Love och Rehausen, som är sig lik, lika ljus och glad, svär öfver ett kompani, som han förlorat vid gardet, men fägnar sig i hoppet om första mission. Att din hälsa ej ännu förbättrar sig, grämer

mig, och äfven att du leds. Det förra har jag hoppats af klimatet. Det senare har jag befarat. Vet Gud, att vi göra det också här hemma. Om din hälsa löpa må du tro många rykten. De aimabla adoptiver(?) uti abbedissans hof, som jag vet hafva gjort dig mycket plaisir, de fånga sina vänner med tidningar, att du är alldeles frisk, åtminstone återställd öfver all förmodan. General Wennerstedt åter, som varit inviterad af hertigen till det nu öfverståndna kampementet, berättade mig, att han af ditt eget bref till generalskan Armfelt fruktade, att din hydropsie förde vatten i bröstet m. m., men jag håller mig vid ditt eget bref och tröstar mig, att tiden vid dina år hjälper både hälsa och humör, i synnerhet sedan, som du skrifver, du ej mera från någon sida attackerar Guds belåten. Dina korrespondenter hafva hitintills ej varit mycket mina vänner kan jag märka; men du skall få se att de blifva det. Jag är ej entreprenant, jag är om du vill timide, men på mina tänkesätt skall ingen finna sig bedragen. Jag begär hvarken råd eller lof af Rosenstein. Jag ser honom aldrig; när jag var nämnd till landshöfdingen och hälsade på honom på Drottningholm, tog han en tome af Racine och läste utan distraktion. Jag har ej varit med min fot i svenska akademien, sedan akademien emottog notifikation om salig kungens död, icke en gång på högtidsdagen. Kellgren och Leopold indignera mig med stilen i sina blad. Jag har ej ännu sett ett enda spektakel och ej varit under taket af operasalen mera än en moment den afton Ebels buller var på Slottsbacken, hvarest jag fann mig i en hyrvagn, då jag ämnade mig på visit till fru Grill, och sedan jag kom ur trängseln förde mig nyfikenheten på vissa ansikten till spektaklet ett ögonblick. Du känner redan, att kungen och regenten rest, att en regering är förordnad och hvilka som där äro. I dag eller morgon utkommer ett cirkulär till landshöfdingarne, som skall publiceras. Det är författadt af baron H. E. Reuterholm och ämnadt att vederlägga alla rykten om krig, riksdag och statsverkets embarras samt att innehålla hvad som blifvit gjordt och uträttadt till rikskassans förmån sedan salig kungens död, oaktadt omkostnaderna för hans begrafning, freden med Algier, konvoj af handelsskeppen med mera. Man skall hafva ämnat att äfven däruti utsätta summor, men sedan afstått därifrån. Konceptet skall vara med hans excellens' egen hand, men ändradt på några ställen med rikskanslerns blyertspenna. Grefve Ruuth reser nu, han gifver i dag sin afskedsmiddag på Ulfunda. Jag måste vara hans A och O, ty sedan han gaf sin första statssekreterarmiddag har jag ej ätit hos honom förrän i dag. Hans saker äro ej afgjorda, och jag fruktar han gifver den heliga skrift orätt och att hoppet låter honom

komma på skam. Du vet väl, att man velat sätta i fråga kungens underskrifter på vissa kvittenser och att man hviskat det Stockenström skrifvit dem på en ruta. Med rikskanslern har man varit mycket missnöjd. Baron Reuterholm skall hafva maltraherat honom i flera konseljer. Man väntar hans affärd i höst, men man tror sig med visshet veta, att Engeström, Rosenblad, Numers och hela statsutredningen expedieras. Man skonar dem åtminstone icke uti sina expressioner. Jag hade föresatt mig en plan för ett längre bref i dag, men måste uppskjuta det till ett annat tillfälle, ty ett besök, af hvem? Jo af landshöfding Carpelan har tagit bort min tid. Jag förbehåller mig till en annan gång, om tisdag eller nästa fredag, hvad jag ej nu hinner. Jag kan likväl icke uppskjuta att bedja dig på det ömmaste om förlåtelse, att jag ej kan återsända din kautions förrän i nästa månad. Jag bedyrar dig vid vår vänskap och allt annat heligt, att du ej däraf skall hafva minsta olägenhet. Jag har detaljerat alla omständigheterna för Ugglan, som jag i lördags uppletade uti din ladugård på Freskati. Jag fann honom omgifven af grefvar, som ingen sett eller känner, och af forna hofdamer, likväl icke utur första raden. Han är en besynnerlig man, men jag börjar nu att kunna äfven så mycket med honom, som han fordom rebuterade mig, då han utgick af Tollenom. Hans existens hos honom först och sedan hos dig göra honom till en så besynnerlig Ugglan, att gubben Linné, om han lefvat, varit ockuperad af hans species ett halft år.

Du har blandat min stackars präst Eneroth med herr Enebom, som skrifvit prosen till dem, som söka ett odödligt namn, och hvilken skrift aldrig blifvit ingifven till akademien.

(1793).

Jag har icke utan regret dröjt att besvara ditt bref af den 10 augusti och att erkänna all den vänskap, hvarom det åter mig försäkrat. Men jag har dröjt från den ena veckan till den andra i hopp att kunna återsända dig din kautions. Jag kan väl icke göra det nu, men jag har funnit äntligen efter sju sorger ett arrangemang; men innan jag nämner det måste jag ingå uti beredningen däraf och tillika explicera dig min conduite, i hvilken jag vill, att du aldrig skall finna något krångligt. Jag berättade dig de konditioner, som gjordes mig när jag flyttade hit. Jag erinrade därom förliden vår, då jag var i Stockholm, och då projektet var att achevera min ruin igenom flyttning till Jönköpings hofrätt. Jag blef då illa emottagen, och

äfven i lägret, då jag infann mig dagen före midsommardagen; men af hvad raison har jag aldrig kunnat begripa. När jag vid länets gräns på Nykvarns bro emottog kungen och hertigen, var min reception af den senare briljant, äfven i Enköping. På Ekolsund hade jag arrangerat middagen. När hertigen kom in, blef han genast rörd, entamerade med mig en konversation, som började med gamla saker, men gick snart på de nya, animerades under hans anatomer öfver hofkansleren, öfver filosofen m. m. och slöts under mycken och verkligen den ömmaste sinnesrörelse å ömse sidor. Du var ej glömd. Du kan väl tänka, att man försvarar hvad man gjort, men enfin termerna voro märkligen förändrade. Jag satt hos kungen om middagen. Regenten på andra sidan. All konversation var med mig, och vid slutet af måltiden proponerades mig att stiga upp i vägen på Järfva och taga rafrachissement och göra sin toilett. Det skedde, jag bjöds till afton hos hertig Fredrik, ifrån den stund har jag blifvit bemött med mycken vänskap. Jag blef tillsagd att komma ofta till Drottningholm och att komma objuden, och då jag infann mig vid en dejeuné blef jag ytterligare tillsagd *att lefva med oss som en gammal vän af huset*. Under denna tiden gjordes freden med Gyldenstolpe och Oxenstierna, så vida att man tål och talar vid dem, handterar dem med honnêteté och vänskap. Förtroende har väl ingen af oss, det skulle vi icke heller kunna begagna. Jag nyttjade detta moment att begära mitt afsked, som gör min enda längtan och åstundan, ty du kan aldrig föreställa dig min dégoût för affärer, mitt lidande här och huru violente min förändring varit mig; men det afslogs, åtminstone uppsköts till det nu ingående årets slut, och jag fick en lettre de retenue på 12,000 rdr payable till innehafvaren vid min afgång från länet på hvad sätt det sker. Efter många försök att få göra mig detta papper nyttigt har jag ändtligen funnit en vän, som i mars månad förskjuter mig däruppå 8,000 rdr, hvarmed jag arrangerar mig och vivoterar sedan af min lön; men som Ugglan, hvilken jag måste bekänna, att han både i denna affären och i allt annat handterat mig obeskrifligt väl, nu preterar mig, har jag likviderat hela intresset, betalar hälften på summan vid medlet af januari och resten sedan, så fort mina spannmålspenningar inflyta. Förlåt, min bästa vän, detta dröjsmål, denna omgång, men aldrig skall denna sedel göra dig någon olägenhet och aldrig har den varit ur Lundmarcks hand. Under Drottningholmssejouren arrangerade jag på konungens begäran en prolog på hertigens födelsedag. Jag vet, att våra vänner skrivit till dig därom, och att de gjorde rättvisa åt min soim att framsätta däruti den, som eljes synes glömd. Men hans

minne följer mig och gör mig Drottningholm odrägligt. Jag har ej satt min fot inom trädgårdsporten. Jag låter skriva af detta divertissement med fin stil på postpapper och skall sända dig. Jag ville så gärna kommunicera dig några reflexioner och idéer, som kanske icke alls voro så föraktliga. Men ehuru hvarken du eller jag stämpla revolutioner eller önska de violencer, hvilka i närvarande tiders esprit aldrig aflöpa utan på bekostnad af konstitution, och den kärlek, jag alltid hyst för lugn och sämja och äfven meddelar andra, bör jag dock icke exponera som entrera uti dem, som de följaktligen skulle äfven kunna för mig (blifva) händelser, hvaruti min välmening kunde förtydas.

Strax jag fick ditt bref, hade jag en lång konversation med fröken Malin. Jag är dig oändligt förbunden, som prokurerat mig den förmån. Min satisfaktion däraf var obeskriflig och hon syntes äfven nöjd därmed. Nyheter berättar jag inga. Jag får mina af general Kaulbars, som supplementer till de tyska avisorna, och några anekdoter af ärkebiskopen, intressanta som du kan tänka. Du har dina från de bäst underrättade korrespondenter.

Hans nåd aktar illa sina papper, tror jag, och litar kanske för mycket på sin betjäning af alla klasser.

Anmärkingar.

Sid. 9. Brevet af januari 1788 berörer Johan Nordins adlande, som skedde 24 januari 1788.

Sid. 9—10. Krisen i Holland. Det var inbördes krig i Holland 1787, och på hösten 1787 intogs hela landet af preussarna.

Sid. 11. De två korta biljetterna handla säkerligen om Nordins befordran till t. f. landshöfding i Gefleborgs län.

Sid. 13. »Bror Petter, din fiende i politiken, din beundrare som ämbetsman», var den i det dåtida stockholmslifvet mycket kände advokatfiskalen i tullen Pehr Bergström, nära vän till Clewberg och Kellgren m. fl. af tidens vittra män.

Sid. 14. Biljetten af 3 nov. 1790 gäller Nordins fullmakt såsom landshöfding i Stora Kopparbergs län, hvartill han utnämnts 29 okt. 1790.

Sid. 18. Brevet af 10 mars 1791. Successionen efter Edelfelt. Det gällde tillsättning af ett par bergmästartjänster, hvarom Nordin på Schröderheims förslag af konungen tillfrågades. Hans svar finnes ännu i behåll i Gustavianska papperen i Uppsala och är dateradt d. 17 mars 1791.

Sid. 24. Brevet af 28 augusti 1794. Schröderheim talar om sin inblandning i högmålsrättegången mot G. M. Armfelt.

Sid. 29. »Tiderna oroliga och skrifklådan faslig. Baron Cederhielm distinguerar sig.» Josias Carl Cederhielm utgaf mellan 9 december 1779 och 10 juni 1780 den politiska tidningen *Sanning och Nöje*, som opponerade mot regeringen och särskildt bröderna Scheffer. Jfr O. Levertin, »En aristokratisk tidnings-skrifvare och hans familj». Ord och Bild 1900.

Sid. 30. »Prins Petter ledes af Ruckman.» Var prins Peter Fredrik af Holstein-Gottorp, coadjutor af Lübeck; besökte svenska hofvet under 1780. Som Rysslands chargé d'affaires Ruckman reste emot honom och komplimenterade honom före hans ankomst till Stockholm, troddes det, att han hade order att tjäna denne

prins. Jfr G. J. Ehrensvärds dagboksanteckningar, förda vid Gustaf III:s hof, utgifna af E. V. Montan, II, s. 64, etc., samt Hedvig Elisabeth Charlottas dagbok, öfversatt och utgifven af Carl Carlsson Bonde, I, s. 235. Prinsen blef slutligen storhertig af Oldenburg.

Sid. 34. Det bref från Gustaf III till Schröderheim, hvarpå denne anspelar, är tryckt i Elis Schröderheims Skrifter till Konung Gustaf III:s Historia, utgifven af E. Tegnér, s. 185.

Sid. 35. Björnram, äfven kallad Obadja, och hans magiska arbeten, se framför allt O. P. Sturzen-Becker: Reuterholm, Schinkel-Bergmans Minnen, I, Karl Warburg: Karl August Ehrensvärd, s. 148—58, m. fl.

Sid. 36. »Fröken Koskull med täppta ärmar superat hos konungen»; hoffröknarna hade eljes utslitsade s. k. gallerärmar på sina hofdräkter.

Sid. 40. »Hertigens envishet att flytta i tranquillité» — om hertig Carls beslut att flytta till Rosersberg, emedan han blifvit stött på konungen, som ville gifva »lätta dragonerna» förrang framför hästgardet, där hertig Carl var chef — se Hedvig Elisabeth Charlottas Dagbok, s. 325—8, Fersens Historiska Skrifter, V, s. 48.

Sid. 42. »Tryckfriheten» för julklapparnas skull. I numret för d. 24 december 1781 af skandaltidningen »Välsignade Tryckfriheten» stod en satirisk uppsats i form af komiska julklappar.

Sid. 45. »Svärmerierna tilltaga». Det var de s. k. »Vänerna» eller De Välmenande Bröderna, en pietistisk rörelse inom Stockholms lägre befolkning 1781—82, ledd af en sidenvärfvargesäll vid namn Collin. Gustaf III:s kloka och toleranta hållning emot denna rörelse framträder väl i Hedvig Elisabeth Charlottas Dagbok, s. 348—350. Envallsson skref en ytterst platt satir mot dessa pietistiska svärmar, kallad »Den Nya Secten»; se O. Levertin, Teater och drama, s. 164—169, Johan Flodmark, Stenborgska Skådebanorna, s. 148—149.

Sid. 45. Fredrik Sparre var förmyndare för den rika fröken Adlerfelt. Bland hennes uppvaktande herrar var äfven G. M. Armfelt, men lidelsefullt förälskad i henne var baron Stierneld, som Sparre ogärna ville se som sin myndlings fästman. Jfr Elof Tegnér, G. M. Armfelt, I, s. 53—54.

Sid. 46. Att brefvet af 24 januari är skrifvet 1782 och ej 1781, som Schröderheim felaktigt daterat, synes bland annat ovedersägligt af talet om den nye riksmarskalken, Göran Gyllenstierna, utnämnd efter den i slutet af 1781 aflidne baron Lieven.

Sid. 47. Riksrådet Carl Sparre, Stockholms stads öfverståthållare, råkade i oenighet med Toll och andra i början af

1782. Jfr C. T. Odhner, Sveriges Politiska Historia under Gustaf III, II, s. 219.

Sid. 57. Lars Sparre, skämtnamn på G. M. Armfelt, som spelat Lars Sparres roll i Gustaf III:s skådespel Lars Sparre och Märta Banér.

Sid. 58. Rhadamiste — Crébillons berömda tragedi Rhadamiste et Zénobie; Alzire ou Les Américains. — Schröderheim citerar ur minnet och ej fullt korrekt de två på s. 59 omnämnda verserna ur Alzire. De lyda:

Croyez moi les humains que j'ai trop su connaître
méritent peu, mon fils, qu'on veuille être leur maître.

Sid. 60. Madame i bagarboden, fru Schröderheim.

Sid. 62. Schröderheims Prolog spelades 21 augusti 1783. Dess titel var Kaffehuset. Alla samtida berömma med skäl dess kvickhet. En scen är tryckt af Henrik Schück i Samlaren.

Sid. 66. Schröderheim erhöll genom beskydd af grefve A. Fersen, baron Carl De Geer m. fl. en present från Järnkontoret, hvarigenom han kunde inköpa ett hus, som han sedermera bebodde, jfr s. 123. Det var nuvarande Akerhielsmska huset vid Nybrogatan.

Sid. 67. Det anonyma brevet mot den illa kände prästen Castanie har följande lydelse: »O, att prästen Castanie ändå blef kyrkoherde i Riddarholmen!! Ryktet, det maliciösa ryktet, vill väl säga, att utom en myckenhet andra, rätt vackra traits, han sistlidne sommars skall tubbat en präst; ämnad dylik ädling, af sina släktingar, att, till gentjänst mot välgärning, hos en gammal fru bakom kongl. Humlegården begå stöld; hvarom ock själfva herr von Siewers lär kunna ge besked. Denna så starka skugga måtte väl ändock vika för ljuset, när den tjocka ofrälse grödan till förtret vår ädling bestrålas med hedern af att vara en Roséns efterträdare. — Vacker framtida Gustaviad!!»

Sid. 69. Madame La Marquise, franske ambassadören de Pons' maka, Emmanuelle-Marie Anne de Cossé-Brissac.

Sid. 74. Schröderheims svåger blef ej biskop i Strengnäs, utan väl Stefan Insulin.

Sid. 76. Brevet om Troils anspelar möjligen på, att en »besynnerlig präst», Fredell, hållit i Slottskapellet inför konungen en predikan full af »dristiga idéer», och Troil stod ansvar här för som præses consistorii; jfr G. J. Ehrensvärds Dagboksanteckningar, II, s. 167—169.

Sid. 81. »Brander och hans Theater.» Dunkelt, möjligen ett blad borta af originalbrevet.

Sid. 86. »Hessensteins titulaturer.» Konungen ville, att

Hessensteins titel skulle vara »Hög och välboren», men han själf fruktade, att denna titulatur skulle kunna väcka åtlöje. Bref därom af hofkansleren Malte Ramel till Gustaf III af 3 juni 1785 (Gustavianska Papperen, Uppsala bibliotek).

Sid. 89. Schröderheims referat af konungens biljett till Armfelt är ett löjligt bevis på, hur ryktet förstörde och utlade alla Gustaf III:s göranden och låtanden. Konungen talar om »une lettre impertinente, telle que si le feu sénat de glorieuse mémoire m'en avait écrit une pareille, il eût été vertement réprimandé; mais je suis étonné, que les secrétaires d'état et Lagerbring ont laissé passer une missive pareille etc.» Konung Gustaf III:s bref till G. M. Armfelt, utgifna af Elof Tegnér. Historiska Handlingar, XII, s. 83.

Sid. 92. Gustaf III:s bref till G. M. Armfelt om Toll är här nära nog ordagrant öfversatt. Jfr Gustaf III:s Bref till G. M. Armfelt, utgifna af E. Tegnér, s. 100—101.

Sid. 102. Hjälden i Gyllenborgs Världsföraktaren, som ville hafva världen så dygdig som sin bok, hette Lisidor.

Sid. 106. I Kongl Bibl. handskriftsamling finnes en komisk afhandling: »I Bacchi och Veneris namn Pouchologisk Afhandling om det Värde, hvaruti Oeconomie Pouchologica blifvit hållen af åtskillige gamle Folkslag. Med Vederbörandes samtycke under Oeconomiae Professorens och Riddarens af Stora Skrufven, Ledamoten af Dryckenskaps societeten i Supsala m. m. Herr Doctor Carl Erik Rademines inseende utgifna af N. Abr. Dahl från Uddevalla. Med tillägnan på vers till landshöfding Elis Schröderheim», jfr C. M. Carlander, Svenska Bibliotek och Ex Libris, II, s. 100—101, III, s. 495.

Sid. 112. Gustava Gök är en dramatisk parodi på operan Gustaf Vasa, af Elis Schröderheim. Den spelades på Sophiadagen 1787 på hofvet, och drottningen blef stött öfver valet af denna grofkorniga pjäs. Jfr O. Levertin, Teater och Drama under Gustaf III, s. 77. O. Levertin, Från Gustaf III:s dagar, s. 113.

Sid. 112. »Mitt tal öfver Creutz» — Schröderheims Äminnelsetal öfver grefve G. Ph. Creutz i Vetenskapsakademien 1787.

Sid. 114. N. Björkegren blef borgmästare, sedan han gift sig med öfverståthållaren Carl Sparres älskarinna, Julie Ekermann.

Sid. 132. Detta brev är skrivet på hög befallning med anledning af, att Fredrik Sparre ville taga afsked som guvernör för kronprinsen, då han ansåg sig förbigången och illa behandlad af Gustaf III. Redan förut hade en dylik kollision uppstått, men Sparre lät beveka sig då och äfven 1785, men vid en tredje sammanstötning 1787 tog han på allvar afsked. Jfr C. T. Odhner, Sveriges Politiska Historia under Gustaf III, II, s. 521—522.

Sid. 144. Reuterholm blef 1787 ledamot af tulldirektionen.

Sid. 147. Bref af 21 augusti 1792. Schröderheims till Reuterholm sända »blad» gällde sannolikt den projekterade öfverflödsförordningen. Jfr s. 121. Den bilagda Teckningen var säkerligen antingen Schröderheims Äreminne efter Presidenten Frih. A. G. Leijonhufvud, Norrköping 1790, eller hans Tal öfver Under-Ståthållaren Frih. Axel von Axelson, då vapnet krossades. Stockholm 1790. — Både Leijonhufvud och Axelson voro Reuterholm kära som frimurare och mystici.

Sid. 164. Hertig Carl blef vid konungens hemfärd efter myteriet vid Anjala öfverbefälhafvare i Finland, hvaröfver det uppstod missnöje hos hertig Fredrik, som utlofvats ett befäl. Jfr Rein, Kriget i Finland 1788. Bidrag till kännedomen af Finlands Natur och Folk, h. 3, 1860 och Mikael Anckarswärds Minnen från 1788—90, s. 44 etc.

Sid. 173. Fingeradt namnsdagsbref till Olof Malmgren i operasångerskan fru Olins namn. Olof Malmgren räknades till de trogna beundrarna af vår första operascens primadonna, fru Elisabeth Olin, född Lillström (f. 1740, d. 1828). Schröderheim anspelar på hennes många kärlekshistorier. Jfr J. G. Oxenstierna, Dagboksanteckningar, utgifna af Gustaf Stjernström, s. 80.

Sid. 174. Fingeradt namnsdagsbref till Olof Malmgren i operasångerskan fru Olins dotter, Elisabeth Olins namn (f. 1761, d. 1816). Elisabeth Olin den yngre var också operasångerska och gift 1790 med operans förste tenor, Carl Stenborg.

Sid. 176. »Tyska Posten», en pantlek, kallas sedan Ryska Posten.

Sid. 203. Om upploppen 1793 se G. M. Adlerbeth, Historiska Anteckningar, s. 183—5.

Sid. 203—210. De bref, som vid den bekanta fångsten af Armfelts korrespondens hittades af Elis Schröderheim voro de tre första här meddelade af ⁸¹₁, ²⁹₃, ⁴₇. Det fjärde är skrifvet i november 1793, som man ser af förhöret under rättegången. — Schröderheims bön till Lode att förskonas från offentlig ransakning (sid. 167) hade ingen verkan. Kongl. Maj:ts och Rikets Swea Hof Rätts Protocoller uti undersökningsmålet angående Förrädiska Stämplingar, hvarföre åtskillige Personer tiltalte och häktade blifvit i Stockholm 1794, sid. 184, 292—296.

Sid. 204. Schröderheim försvarar sig emot Armfelts förebråelse för det han oskickligt arbetat för Armfelts förflyttning till Pommern. E. Tegnér, G. M. Armfelt, II, s 41.

Namnregister.*

De kursiva siffrorna hänvisa till motsvarande sidor i boken.

- Aerel, Olof af, f. 1717 d. 1806, professor, generaldirektör, berömd läkare 32, 136.
- Adelsvärd, Fredrik August, f. 1779 d. 1814, hofmarskalk 196, 197, 198, 199.
- Adelsvärd, Erik Reinhold, f. 1778 d. 1840, den föregående broder, sedermera chef för kronprinsens hof, statsråd, president i statskontoret, stathållare på Ulriksdal och Haga 196.
- Adlerbeth, Gudmund Göran, f. 1751 d. 1818, kansliråd, skald, öfversättare 182.
- Adlerfelt, Charlotta Augusta, f. 1765 d. 1791, gift 1783 med öfverhofstallmästaren friherre Claës Rålamb 45.
- Ahlman, Per Zacharias, f. 1734 d. 1802, underståthållare i Stockholms stad 72, 103.
- Alströmer, Patrik, f. 1733 d. 1804, kommerseråd, vice landshöfding i Elfsborgs län 174.
- Aminoff, Johan Fredrik, f. 1756, d. 1842, öfverste vid Lifgardet, vän till Gustaf III, generalmajor, rysk finsk grefve 113.
- Anckarskröm, Jacob Johan, f. 1762, d. 1792, kapten vid Lifgardet, Gustaf III:s mördare, afriktad 104.
- Anckarsvärd, Michael Coswa, f. 1742 d. 1838, öfverstelöjtnant, generaladjutant hos konungen, landshöfding i Kalmar län, landtmarskalk vid 1809 års riksdag 98.
- Arenander, Adam, f. 1747 d. 1817, kopist i bergskollegium, kamrer i kammarkollegium 79.
- Arfwedson, Carl Cristoffer, f. 1735 d. 1826, konsul, kommerseråd, chef för handelshuset Tottie & Arfwedson 10.
- Arfwidsson, Niclas, f. 1747 d. 1813, bergsråd, grosshandlare 174.
- Armfelt, Carl Gustaf, f. 1724 d. 1792, generalmajor, landshöfding i Nylands och Tavastehus län 181.
- Armfelt, Gustaf Mauritz, f. 1757 d. 1814, Gustaf III:s bekante gunstling 10, 23, 55, 58, 63, 64, 69, 81, 83, 84, 85, 89, 90, 92, 93, 98, 103, 104, 105, 181.
- Armfelt, Hedvig Ulrika De la Gardie, f. 1761 d. 1832, hof-fröken hos kronprins Gustaf Adolf, gift 1785 med den föregående 69.
- Asp, Per Olof von, f. 1745 d. 1808, presidentsekreterare, ambassadsekreterare i Paris, minister i Konstantinopel och London 145.
- Axelsson, Axel von, f. 1729 d. 1790, underståthållare i Stockholm, t. f. landshöfding i Stockholms län 39, 47.
- Badin, Adolf Ludvig Gustaf Fredrik Albert Couchi, f. 1750 d. 1820, neger 56.
- Barbarini, Carlo, kammarmusikus hos konungen af Neapel, konserterade i Stockholm 1787, kastrat 182.
- Barck, Nils, f. 1713 d. 1782, envoyé i Wien 199.
- Baron, fransk skådespelerska i Sverige 1781 — d. 1783 58.
- Beek-Friis, Joachim, f. 1722 d. 1797, riksråd 1769 39, 72.
- Bennet, (möjligen) Kjell Christoffer, f. 1767 d. 1833, häradshöfding, kammarherre 194.

* Det har ej varit möjligt, att efter Schröderheims flyktiga omnämmanden identifiera alla personer. Bidrag till personförteckningen hafva godhetsfullt lämnats af skriftställaren B. Schöldström och dr A. Levertin.

- Benzelius, Carl Jesper, f. 1714 d. 1793, teologie professor, biskop i Strengnäs 1776 74.
- Berch, Christer, juris prud. oecon. et. commerc. professor i Uppsala efter fadern Anders Berch 1773 177, 179.
- Bergen, (möjligen) Bernard Fredrik von, d. 1787, krigskommissarie 50.
- Bergensköld, (sannolikt) Zacharias, f. 1743 d. 1798, kammarherre, kommissionssekreterare i Konstantinopel 4.
- Berger, (sannolikt) Abraham, f. 1769 d. 1816, assessor, kronomagasinsförvaltare 3.
- Bergström, Johan, f. 1738 d. 1823, kronofogde i Laholms fögderi i Halland 13, 22.
- Bergström, Pehr, (Bror Petter), f. 1740 d. 1824, advokatfiskal i tullen 13, 22.
- Bjelke, Fredrika Eleonora von Düben, f. 1738 d. 1808, gift 1759 med riksrådet greve Nils Adam Bjelke 183.
- Bjurling, (möjligen) Thomas Gustaf, f. 1744 d. 1798, advokatfiskal i bergskollegium 29.
- Björkegren, Nils, f. 1750 d. 1818, borgmästare i Linköping, gift med Julie Ekermann 114.
- Björnberg, Carl, f. 1735 d. 1790, major vid änkedrottningens regemente, ordenssvurm 146.
- Björnram, Gustaf, f. 1743 d. 1801, den bekante mystikern 35, 36, 39, 40, 42, 44, 47, 50, 54, 56, 62, 80, 82, 90.
- Boëthius, Daniel, f. 1751 d. 1810, professor i Uppsala, den bekante Kantianske filosofen 136.
- Bonde, Carl, f. 1741 d. 1791, riksråd och riksmarskalk, ledamot af högsta domstolen 1789, memoarförfattare 101.
- Bonde, Carl Göran, f. 1757 d. 1840, kavaljer hos kronprins Gustaf Adolf, öfverstekammarjunkare, en af rikets herrar 83, 102, 126.
- Borch, Jan Carel van der, holländsk minister i Stockholm från 1782 till 1795 114, 182.
- Borgenstjerna, Carl, f. 1755 d. 1816, kammarjunkare, slutligen generalmajor, hög frimurare 7, 39.
- Botin, Anders af, f. 1724 d. 1790, kammarråd, historieskrifvare, medlem af Svenska akademien 99.
- Brahe, Magnus Fredrik, f. 1756 d. 1826, kaptenlöjtnant vid Lifdrabantkåren, en af rikets herrar 36, 101.
- Brahe, Ulrika Katarina Koskull, f. 1759 d. 1826, hoffröken, gift 1779 med den föregående 55.
- Brander (adlad Sköldebrand), Erik, f. 1722 d. 1814, konsul i Algier, vitterlekare 83.
- Bruce, Anders de, f. 1723 d. 1787, öfverstelöjtnant, landshöfding i Nylands och Tavastehus län 112, 181.
- Bruse, Claës Erik, f. 1757 d. 1826, understallmästare hos konungen 179.
- Bruse, Otto Fredrik, f. 1754 d. 1801, den föregående broder, understallmästare hos konungen, öfverjägmästare i Uppland 57.
- Brusewitz, Carl Gustaf, f. 1733 d. 1800, justitieborgmästare i Göteborg, hofrättsråd 184.
- Bungenerona, Carl Gustaf, f. 1747, d. 1795, riddarhussekreterare, oppositionsman under Gustaf III 173.
- Bölmen, Johan Casper von, f. 1722 d. 1793, kammarherre, lagman i Västernorrland, afsked 1777 3, 4.
- Carlberg, Peter, liffröridare 20.
- Carlsköld, Carl (Hultman), f. 1699 d. 1788, landshöfding i Västerås län 1772--1784 65.
- Carlsson, Johan Gustaf von, f. 1743 d. 1801, statssekreterare vid krigsexpeditionen, president i Wasa hofrätt 47, 65, 82, 90, 98, 111.
- Carpelan, Simon Wilhelm, f. 1733 d. 1814, öfverstelöjtnant, landshöfding 149, 208.
- Carpelan, Wilhelm Paul, f. 1773 d. 1829, major vid Björneborgs regemente 189.
- Castanie, Abraham Georg von, f. 1752 d. 1800, kunglig hofpredikant 67.

- Cederhjelm, Germund Ludvig, f. 1755 d. 1841, öfverste vid tyska infanteriet, attaché i Paris, sedermera öfverste kammarjunkare och guvernör för arfprinsen Oscar, en af rikets herrar 194.
- Cederhielm, Josias Carl, f. 1734 d. 1795, kammarherre, kommerseråd, publicist 29, 194.
- Cederhielm, Magdalena Margareta Stenbock, f. 1744 d. 1822, gift 1761 med generalmajoren friherre Erik Julius Cederhjelm, statsfru hos drottning Sofia Magdalena 69.
- Cederström, Antoinette, f. 1759 d. 1819, hoffröken, gift 1787 med generalmajoren greve Carl Johan Leijonstedt 37, 42.
- Cederström, Bror, f. 1754 d. 1816, kammarherre hos drottningen, hofmarskalk hos konung Gustaf III, vice guvernör i Pommern, generallöjtnant 38, 55, 71, 84.
- Chalmers, William, f. 1748 d. 1811, grosshandlare i Göteborg, den bekanta slöjdskolans stiftare 189, 190.
- Chapman af, Fredrik Henrik, f. 1721 d. 1808, varfschef i Karlskrona, vice amiral 82.
- Christiernin, (möjligen) Johan, f. 1775, bokhållare i järnkontoret 12.
- Clewberg, Abraham Niklas, adlad Edelerantz, f. 1754 d. 1821, direktör för spektaklena, president i kommerskollegium 97.
- Colliander, Nils, f. 1755 d. 1823, e. o. hofpredikant hos hertig Carl, bataljonspredikant vid Kronobergs regemente, kyrkoherde i Elghult, prost 84.
- Conradi, Georg Johan, f. 1752 d. 1808, assistent vid ostindiska kompaniet, superkargör, ägde Skattmansö i Västerås län 198.
- Craelius, Anders, landtsekreterare, Uppsala 166, 179, 182.
- Craelius, Maria Hydrén, gift 1774 med den föregående 179.
- Creutz, Gustaf Filip, f. 1731 d. 1785, kavaljer hos prins Fredrik Adolf, minister vid spanska hofvet 1763 och vid franska hofvet 1766, riksråd, kanslipresident, Uppsala akademis kanslär, skald 62, 64, 69, 81, 82, 84, 86, 112.
- Cronstedt, Adolf Fredrik Ulrik, f. 1744 d. 1829, hofintendent, landshöfding i Gefleborgs län 1781 39, 50, 51, 52.
- Cronstedt, Carl Olof, f. 1756 d. 1820, generaladjutant och statssekreterare för sjöärenden, kommandant på Sveaborg 97.
- Cronstedt, Eva Charlotta f. 1760 d. 1843, gift 1782 med öfverste Sebastian Leijonhufvud 45.
- Dahlesköld, Carl Johan (Cadovius), f. 1736 d. 1809, advokattiskal, lagman 52.
- Dahlman, Samuel, landsekreter i Gefle, lagman. 51, 57, 65.
- Dalberg, Nils, f. 1736 d. 1820, Gustaf III:s lifmedikus, bergsråd, författare af politiska, historiska och geografiska arbeten 31, 37, 54.
- De Besche, Georg Johan, f. 1754 d. 1814, Gustaf III:s gunstling, lifpage, sedermera ståthållare på Stockholms slott 16, 99, 184, 188.
- De Geer, Carl, f. 1747 d. 1805, kammarherre, oppositionell riksdagsman 45, 123.
- De Geer, Catharina Charlotta Ribbing f. 1720 d. 1787, gift 1743 med hofmarskalken friherre Carl de Geer 57, 60.
- De Geer af Leufsta, Emanuel, f. 1748 d. 1803, kammarherre hos änkedrottning Lovisa Ulrika, envoyé i Holland, riksråd 107, 112, 138, 206.
- De Geer, Charlotta Fredrika von Fersen, f. 1756 d. 1810, gift 1:a gången med kammarherren friherre Adolf Ludvig Hamilton, 2:a gången med den föregående 181, 199.
- De Geer, Louis, f. 1759 d. 1830, kammarherre hos drottning Sofia Magdalena 113.
- De la Chapelle, Carl, f. 1751 d. 1789, kunglig lifdrabant, löjtnant i armén 94.
- De la Gardie, Jacob Gustaf, f. 1768 d. 1842, kapten vid de lätta dragonerna, generallöjtnant 1799,

- minister i Wien, 1813 i Madrid, talman vid flera riksdagar, öfverstenarskalk, vittorilettant 187.
- De la Gardie, Magdalena Kristina Stenbock, f. 1729 d. 1801, gift 1752 med öfverkammarherren greve Carl Julius De la Gardie, hofmästarinna hos prinsessan Sofia Albertina 61.
- De la Gardie, Ulrik Gustaf f. 1727 d. 1809, öfverhofstallmästare, en af rikets herrar, landshöfding i Västerås län 1786—1789 65, 137.
- De la Grange, Adam Fredrik, f. 1758 d. 1790, page vid kungliga hofvet, sedermera major vid svenska kosackerna 63, 64.
- De la Marck, Auguste Marie Raymond d'Arenberg, f. 1753 d. 1833, chef för ett infanteriregemente i fransk tjänst, vän till Mirabeau 86.
- De la Tour, skådespelare, medlem af Gustaf III:s franska trupp 1782—90, Regissör 1788 69.
- De l'Isle, fransk konsul i Sverige, från 1773, bodde i Göteborg till 1796, nämnes efter revolutionen chargé d'affaires et agent général de la république 184.
- Desguillons, Joseph Sauze, f. 1750 d. 1822, skådespelare, medlem af Gustaf III:s franska trupp 1781—1792, sedan teaterlärare 69.
- Dohna, Hedvig Ulrika De Geer till Leufsta, f. 1752 d. 1813, gift 1774 med generallöjtnanten greve Fredrik Karl Dohna 60, 61.
- Dohna, Gustaf Adolf Fredrik, f. 1766 d. 1789, kunglig lifdrabant, löjtnant vid Upplands regemente, dödsckjuten i slaget vid Svenskund 94.
- Domey (äfven Domaj), Olof, f. 1726 d. 1796, docent i Orientaliska språk, kyrkoherde i Näs socken af ärkestiftet, e. o. teologie professor 1787, kyrkoherde i Kumla 182.
- Dreijer, Johan, d. 1797, handlande, borgmästare i Stockholm 188.
- Du Rietz, Anders Rudolf f. 1722 d. 1792, generallöjtnant, landshöfding i Göteborgs och Bohus län 1772 16, 95.
- D'Usson, Pierre Chrysostème de Bonac, f. 1724 d. 1782, fransk ambassadör i Sverige 1774—1782, dog i Stockholm 45, 47.
- Duvall, Johan Diedric, f. 1723 d. 1801, förste stallmästare hos hertiginnan af Södermanland, landtmarskalk 1786, generallöjtnant 38, 39.
- Ebel, Nils, f. 1755, grosshandlare, arresterad 1793 för upproriskt tal på borggården 207.
- Eckleff, Karl Fredrik von, d. 1786, kansliråd, poetisk dilettant, medlem af tankebyggarorden, frimurare, grundare af stora svenska landtlogen 145.
- Edelfelt, Johan Gustaf, f. 1734 d. 1791, bergmästare i östra och västra Bergslagen 18.
- Ehrenbill, Ulrik Gottlieb, f. 1733 d. 1795, generalmajor, landshöfding i Uppsala län, president i statskontoret 148, 204.
- Ehrensward, Carl August, f. 1745 d. 1800, öfveramiral, reseskildrare och filosof 64, 82, 89, 90, 97, 98, 100, 111.
- Ehrensward, Carl Fredrik, f. 1767 d. 1815, löjtnant vid artilleriet, dömd till landsflykt såsom medveten om mordet på Gustaf III, lefde i Köpenhamn under namnet Gyllenborg, gift med Thomasine Buntzen, den danska författarinnan 105.
- Ehrensward, Gustaf Johan, f. 1746 d. 1783, kammarherre, direktör för kungliga teatern, envoyé i Holland och Berlin, memoärförfattare 81.
- Eckermann, Julie Catharina, d. 1801, dotter af ryttmästaren B. E. Eckermann och författarinnan Catharina Ahlgren; var husföreståndarinna hos öfverståthållaren Sparre och blef 1789 gift med borgmästaren N. Björkegren; hon är en af hufvudpersonerna i Carl v. Zeipels historiska roman »Seton» 114.

- Ekman, Mårten Reinhold f. 1761 d. 1818, bankokommissarie *120, 148*.
- Elliot, Hugh, f. 1752 d. 1830, engelsk envoyé i Köpenhamn, sedermera i Dresden och i Neapel, guvernör i Madras *114*.
- Enbom, Per Ulrik, f. 1759 d. 1810, lärare i Stridsbergsska skolan, Thorildiansk poet, satiriserad af Leopold *208*.
- Eneroth, Olof Olofsson f. 1744 d. 1808, hofpredikant, kyrkoherde i Gefle, kontraktsprost *208*.
- Engelhardt, Carl Diedric, f. 1722 d. 1812, stadskirurg i Göteborg, kunglig lifmedikus *184*.
- Engeström, Jacob von, f. 1735 d. 1802, presidentsekreterare, kansliråd 1776, medveten om sammansvärjningen mot Gustaf III *105, 137*.
- Engeström, Lars von, f. 1751 d. 1826, den föregående broder, chargé d'affaires i Wien och Warschau, hofkansler, minister i London och Wien, statsminister, memoarförfattare *103, 205*.
- Engeström, Stanislaus Gustaf, f. 1791 d. 1850, den föregående son, öfverstelöjtnant, ingick till sist i Preussisk tjänst *127*.
- Essen, von, Hans Henrik f. 1755 d. 1824, hofstallmästare, riksståthallare i Norge, fältmarskalk *81, 84, 179, 182*.
- Fagerlund, vaktmästare i öfverståthållarämbetet *166*.
- Falkenberg, Carl Gabriel, f. 1763 d. 1836, löjtnant vid änkedrottningens Lifregemente, kapten vid Västgöta-Dals regemente, bevistade ryska kriget som stabsadjutant hos generalen baron von Platen *87, 88*.
- Falkenberg, (antagligen) Georg Henrik, f. 1746 d. 1803, ceremonimästare, landshöfding i Kronobergs län *154*.
- Fant, Erik Mikael, f. 1754 d. 1817, professor i historia i Uppsala, kyrkoherde, teologie doktor, historisk författare *136, 180*.
- von Fersen, Charlotta Fredrika Sparre, f. 1719 d. 1795. Hoffröken, gift 1748 med öfverhofjägmästaren greve Carl Reinhold von Fersen, öfverhofmästarinna *31, 42, 69, 71*.
- von Fersen, Fredrik Axel, f. 1719 d. 1794, generalfältmarskalk, landtmarskalk vid 1755, 1760 o. 1769 års riksdagar, riksråd, den ryktbare partiledaren och memoarförfattaren *66, 79, 123*.
- von Fersen, Hans Axel, f. 1755 d. 1810, generalmajor, riksmarskalk *84*.
- Flach, Axel Ferdinand, f. 1758 d. 1793, ryttmästare vid Lifregementet *81*.
- Fleetwood, Fredrik Ulrik, f. 1740 d. 1789, öfverstelöjtnant vid arméns flotta, chef för lotsverket, döds skjuten vid Svensksund *94*.
- Fleming, Claës Adolf, f. 1771 d. 1831, öfverste, kammarjunkare, riksmarskalk, vältalare *194, 196, 197, 198*.
- Flodellius, Kristina Lund, f. 1728, gift med v. pastorn i Björkviks församling Strengnäs stift, 1781 *57*.
- Flodin, Johan Gustaf, f. 1741 d. 1808, hofpredikant, pastor primarius, biskop i Västerås, Elis Schröderheims sväger *73, 74, 145, 167*.
- Franc, Ulrik Gustaf, f. 1736 d. 1811, presidentsekreterare, anklagad för delaktighet i Armfelt's konspiration *32, 70, 83, 87, 203, 204, 206*.
- Frese, (sannolikt) Joachim Henrik de, f. 1764, kapten vid Hvita gardet 1791 *203*.
- Gagner, Pehr, f. 1714, landskamrer i Gefle *29, 30*.
- Gahn, (sannolikt) Henrik, f. 1747 d. 1816, med. doktor, förste amiralitetsläkare, assessor i collegium medicum, läkare och botanist *181*.
- Gedda, Georg, f. 1755 d. 1806, major vid Andra gardesregementet, slutligen öfverste och generaladjutant *204*.
- Gothén, Anders, f. 1719 d. 1794, superkargör i Göteborg *172, 200*.

- Gothén, Lars, den föregående son, f. 1750, superkargör 172.
- Granger, skådespelare, medlem af Gustaf III:s franska trupp 1783 —86 69.
- Gregorius, P. G., klädesfabrikör (i Sillpackargrunden 1790), stucken af kapten Frese 1793 och anledning till det kända tumultet detta är 203.
- Grill, Adolf Ulrik, f. 1752 d. 1797, brukspatron, musikkvän, mecenat 189, 193.
- Grill, Christina Elisabeth Fischer, f. 1731 d. 1805, gift 1758 med direktören i generaldiskontkontoret Johan Abraham Grill, musik- och vetenskapsman. Det Grillska huset, som här är fråga om, låg vid Stortorget snedt emot börsen 45.
- Gyldenstolpe, Gabriel Edvard, f. 1732 d. 1783, Nils Filip Gyldenstolpes bror, öfverste 29, 62.
- Gyldenstolpe, Nils Filip, f. 1734 d. 1810, hofmarskalk, guvernör för kronprinsen, en af rikets herrar 4, 5, 7, 8, 66, 81, 83, 84, 85, 86, 103, 108, 209.
- Gyldenstolpe, Christina Charlotta, f. 1766 d. 1825, den föregående dotter, hoffröken hos hertiginnan af Södermanland, gift 1790 med öfverkammarherren friherre Adolf Ludvig Stierneld, öfverhofmästarinna 54, 55, 59, 70.
- Gyllenborg, Gustaf Fredrik, f. 1731 d. 1808, kansliråd, skald 100.
- Gyllenspetz, Fredrik Olof, f. 1718 d. 1789, löjtnant vid Västgöta kavalleri 90.
- Gyllenstjerna, Göran, f. 1724 d. 1799, riksråd 1765, riksmarskalk 1781—1788 46, 47.
- Hall, John, f. 1735 d. 1802, framstående köpman i Göteborg 174, 183, 189.
- Hall, Christina, född Gothén, gift 1765 med John Hall 174, 181, 183, 192, 193, 194, 200.
- Halldin, Johan Gustaf, f. 1737 d. 1825, e. o. kanslist i kungliga biblioteket, bokhandlare, swedenborgare, skriftställare (Publicola) 29.
- Hartmansdorff, Christoffer Aegidius von, f. 1742 d. 1818, major vid artilleriet, invigd i sammansvärjningen emot Gustaf III, riddarhusdirektör i Finland 105.
- Hassel, Hedvig Charlotta Görges, f. 1757 d. 1822, gift med brukspatron Fredrik Hassel 1802, adopterad och adlad Lorichs 189.
- Hasselgren, Arvid, f. 1746 d. 1799, grosshandlare i Stockholm, ägde Jacobsberg 188, 190.
- Hasselgren, Ulrika Dorotea Brunnström, f. 17— d. 1818, gift med den föregående, omgift 1800 på Jacobsberg med Carl Lagerbring 195.
- Hauswolff, Leonhard, f. 1746 d. 1826, registrator vid krigsexpeditionen, ceremonimästare vid k. maj:ts hof, protokollsekreterare 175, 188.
- Heijkensköld, Christian, f. 1759 d. 1831, kapten, kammarherre hos hertig Fredrik Adolf 190.
- Heland, Johan von, f. 1713 d. 1786, statssekreterare 123.
- Helin, värd å Claës på hörnet, möjligen Jonas Helin, d. 1806, i bouppteckningen kallad: tobaksplanter 54.
- Hermansson, Johan von, f. 1726 d. 1793, öfverste för Skånska brigaden, generalmajor 1779, generalkvartermästare 1784 94, 98.
- Hermansson, Mathias von, f. 1716 d. 1789, statssekreterare för utrikes ärendena, riksråd, medlem af Svenska akademien 5, 49, 51, 52, 53, 66, 90.
- Hermansson, Carl Henrik, f. 1756 d. 1824, den föregående son, kunglig lifdrabant, major 184.
- Herrström, (sammolikt) Jonas, f. 1747 d. 1794, tullinspektör 38.
- Hessenstein, Fredrik Wilhelm von, f. 1735 d. 1808, Fredrik Is son med Hedvig Ulrika Taube, furste, generalguvernör öfver Pommern, generallöjtnant 86.
- Hierta, (möjligen) Johan Adam, f. 1749 d. 1816, protokollsekreterare

- i utrikes expeditionen, landshöf-
ding i Älfsborgs län 1810 62.
- Hierta, Hans, f. 1774 d. 1847, andre
sekreterare i utrikes expeditionen
1792, landshöfding i Stora Kop-
parbergs län, afsade sig adelskapet
1800, kallade sig sedan Järta 204.
- Hjortsberg, (möjligen) Magnus Jonav,
f. 1739 d. 1804, kyrkoherde i
Kjula af Strengnäs stift 60.
- Hjärne, Christian Henrik, f. 1709
d. 1793, medicine doktor, kungl.
hofmedikus, archiater 36.
- Hochschild, Rutger Fredrik, f. 1752
d. 1806, sekreterare i Stockholms
magistrat 73, 75.
- Holmér, Johan Peter, f. 1717 d.
1793, kommerseråd 200.
- Horn, Claës Fredrik, f. 1763 d. 1823,
major vid fortifikationen, kammar-
junkare, dömd till landsflykt för
delaktighet i mordet på Gustaf
III, kallade sig sedan Fredrik
Claësson, vitterlekare 105.
- Hortundahl, C. F., kammarskrifvare
i tullen 12.
- Hume, David, f. 1711 d. 1776, den
store filosofen 166.
- Huss, (sannolikt) Johan Axel, f.
1745 d. 1826, kyrkoherde i Fö-
linge, jubelpräst 72.
- Hydrén, Lars, f. 1694 d. 1789, pre-
ses professor i Uppsala, theologie
professor, domprost 182.
- Håkansson, Anders af, f. 1749 d.
1813, justitielöjtnant i Karls-
krona, ledamot af rikets allmänna
ärenders beredning 1789, lands-
höfding i Blekinge 1800, presi-
dent i kommerskollegium 95, 101,
104, 124, 146.
- Hård, Gustaf Adolf, f. 1759 d. 1789,
kapten vid Västgöta-Dals rege-
mente, dödsskjuten vid reträtten
från Högfors 96.
- Höpkén von, Ulrika Eleonora von
Fersen, f. 1749 d. 1810, gift 1:o
1770 med kammarherren friherre
Nils von Höpkén, 2:o 1797 med
öfversten Georg Jonas von Wright,
statsfru hos drottning Sofia Mag-
dalena 69, 71.
- Hörstedt, Magnus Julius, f. 1737 d.
1816, bankokommissarie 10.
- Insulin, Stefan, f. 1726 d. 1803,
lektor i Strengnäs, teologie dok-
tor, biskop i Strengnäs 74.
- Jacobsson, Christina Maria von, f.
1769 d. 1836, gift 1788 med kap-
tenen och brukspatronen Lars von
Nackreij 175.
- Jacobsson, Jacob von, f. 1744 d.
1814, den föregående broder,
kanslist i utrikes expeditionen,
protokollsekreterare 173, 179.
- Jernfeltz, Nils Fredrik, f. 1757 d.
1798, kammarpage, major vid
Östgöta infanteri, öfverste för Lif-
grenadierregementet 90.
- Juslén, Peter, f. 1738 d. 1794, e. o.
kanslist i riksarkivet, aktuarie där
1771, assessor i Åbo hofrätt 1773,
revisionssekreterare 52, 53.
- Jägerhorn, Fredrik Anders, f. 1723
d. 1801, stallpage, major, öfverst-
löjtnant 80.
- Kammecker, Karl Joachim f. 1735,
hofbagare, flyttade 1788 från Stock-
holm till Husby gård 40.
- Karp, Magnus Johan, f. 1749 d.
1841, häradshöfding i Gestrikland
1777, lagnans character 1792 4.
- Karsten, Christofer Christian, f. 1756
d. 1827, förste aktör och sångare
vid operan 1776—1817 37.
- Karsten, Mariane Sophie Stehnovska,
f. 1753 d. 1848, gift 1781 med
sångaren Karsten, harpspelerska,
första aktris vid operan 37.
- Kaulbars, Lars Fredrik von, f. 1734
d. 1815, generalmajor, afskedad
1789 89, 90, 93, 99, 210.
- Kellgren, Johan Henrik, f. 1751 d.
1795, skalden 207.
- Kirstein, Waldemar Anton, f. 1707
d. 1779, riddarhuskamrerare, före-
ståndare för kungl. lasarettet 79.
- Klinckowström, Thure Leonard, f.
1735 d. 1821, hofmarskalk, presi-
dent 123.
- Klinckowström, Hedvig Eleonora
von Fersen, f. 1753 d. 1792, gift
1773 med den föregående 188.
- Klingspor, Otto Reinhold, f. 1750
d. 1802 i Holstein, öfverstelöjtnant,
landsförvisad för delaktig-
het i Anjalaförbundet 181.

- Klingspor, Wilhelm Mauritz, f. 1744 d. 1814, generalintendent, fältmarskalk, öfverståthållare i Stockholm *71, 205.*
- Knorring, Anton von, f. 1766 d. 1834, löjtnant vid änkedrottningens lifregemente 1787, slutligen öfverstelöjtnant *88.*
- Koschell, Gabriel Christian, f. 1743 d. 1810, känd grosshandlare, kommerseråd *10.*
- Koskull, Mariana Eleonora, f. 1765 d. 1808, hoffröken, gift 1783 med kaptenen grefve Claes Axel Lewenhaupt *36.*
- Kruse, rysk vice amiral *94.*
- Krönungssvärd, Abraham Zacharias, f. 1750 d. 1803, major vid Västmanlands regemente, blesserad vid Uttismalm *88.*
- Kurck, Arvid Fredrik, f. 1735 d. 1810, ledamot af högsta domstolen, president i kammarkollegium 1792, en af rikets herrar *126.*
- Lagerbring, Carl, f. 1751 d. 1822, andre sekreterare i kabinettet, statsråd *13, 126.*
- Lagerheim, Carl Olof, f. 1733 d. 1814, ryttmästare, major *179.*
- Lagersvärd, Johan Claës, f. 1756 d. 1836, protokollsekreterare vid inrikes civilexpeditionen 1782, minister vid de italienska hofven *173, 174.*
- Lake, Hans, f. 1756 d. 1825, kommissionslandtmätare, landtränsmästare i Gefleborgs län *66.*
- Lantingshausen, Albrekt von, f. 1751 d. 1820, generaladjutant, generalmajor, oppositionell riksdagsman *123, 157.*
- Leijonhjelm, Anders, f. 1727 d. 1792, öfverste, kammarherre, generallöjtnant *181.*
- Leijonhjelm, Johan Malcom, f. 1764 d. 1789, kavaljer hos prinsessan Sofia Albertina, stabsadjutant hos konungen, major, dödsskjuten vid reträtten från Högfors *96.*
- Leijonhufvud, Erik (kanske), f. 1755 d. 1831, löjtnant vid Adelsfanan *44.*
- Leijonhufvud, Knut Henrik, f. 1730 d. 1816, löjtnant, kammarherre hos prinsessan Sofia Albertina *146.*
- Leijonhufvud, Sebastian, f. 1738 d. 1818, öfverste för Österbottens regemente 1781, afsked 1788 *45.*
- Leijonstedt, Olof Wilhelm, f. 1752 d. på San Barthélemy, öfverste, landsflyktig för delaktighet i Anjalaförbundet *113, 179.*
- Leopold, Carl Gustaf af, f. 1756 d. 1829, skalden *93, 207.*
- Lewenhaupt (Leijonhufvud), Adolf Fredrik, f. 1745 d. 1791, öfverhofstallmästare, generalmajor *46.*
- Lewenhaupt, Hedvig Amalia, f. 1757 d. 1786, gift 1776 med den föregående *55.*
- Lewenhaupt, Gustaf, f. 1753 d. 1820, öfverste *57.*
- Liöwen, Berndt Wilhelm, f. 1760 d. 1825, page vid hofvet, öfverste, *44.*
- Lijnden, Dirk Wouter van, baron, holländsk envoyé extraordinaire, var i Sverige mellan 1777 och 1781 *36.*
- Liljehorn, Carl Pontus, f. 1758, major vid Lifgardet. Öfverstelöjtnant i armén, medveten om mordet på Gustaf III dömd till landsflykt, bodde 1810 i Neu-Wied under namnet Berghheim *105, 180.*
- Liljehorn, Pehr, f. 1729 d. 1798, konteramiral, vice landtmarskalk 1789, afskedad 1790 för subordination *93, 95, 99.*
- Liljencrantz, Johan, f. 1730 d. 1815, statssekreterare, president, riksråd *41, 42, 47, 49, 55, 59, 61, 82, 131.*
- Liljencrantz, Johan Wilhelm, f. 1768 d. 1816, den föregäendes son, major, hofmarskalk, landshöfding i Västerås län *196, 198.*
- Liljensparre, Nils Henrik Aschan (von Sivers), f. 1738 d. 1814, polismästare, underståthållare i Stockholm 1792 *104, 114, 205.*
- Liljestråle, Joachim Wilhelm, f. 1721 d. 1807, lagman, justitiekanslär *166.*
- Lindblom, Jakob Axelson, f. 1746 d. 1819, skytteansk professor, teologie doktor, ärkebiskop *179.*

- Linnerhjelm, Petronella Catharina, f. 1765 d. i Danmark 114.
- Liston, Robert, f. 1742 d. 1836, engelskt sändebud i Sverige 1788—1793, sedan i Konstantinopel och Washington 98.
- Ljungberger, Gustaf, f. 1734 d. 1787, medaljör, professor vid Fria konsternas akademi 181.
- Ljungberger, Juliana Melander, gift 1770 med den föregående 181.
- Lund, Anders, f. 1716 d. 1792, major, död i Göteborg 183.
- Lundberg, Anders, f. 1743 d. 1823, gift med Hedvig Eleonora Klinton, krigsråd 194.
- Lundmarck, (möjligen) Sven Daniel, f. 1761 d. 1812, kanslist 23, 209.
- Lästthom, Herman af, f. 1742 d. 1811, revisionssekreterare, landshöfding, president 104, 105.
- Macleay, Gustaf, f. 1744 d. 1804, kapten vid Lifgardet, öfverste, kammarherre hos hertig Carl, häktad vid 1789 års revolution 44.
- Malmerfelt, Olof, f. 1763 d. 1829, understallmästare hos hertig Fredrik, sedan vid Uppsala akademi, stallmästare hos konungen 103, 193, 194, 196, 197.
- Malmstén, Olof af, f. 1720 d. 1797, hofintendent, lagman i Väster-norrland 1790 15.
- Mannerheim, Lars Augustin, f. 1749 d. 1835, protokollsekreterare, expeditionsssekreterare 173.
- Marks von Württemberg, Nils Wilhelm, f. 1743 d. 1817, justitieråd 5, 6.
- Martin, Elias, f. 1739 d. 1818, målare 188.
- Martin, Johan Fredrik, f. 1755 d. 1816, den föregående broder, hofgravör 188.
- Meijerfelt, Johan August, f. 1725 d. 1800, generallöjtnant, fältmarskalk, en af rikets herrar 89, 90.
- Milan, Anne Marie, f. 1753 d. 1829, gift 1789 med J. S. Desguillons, skådespelerska, medlem af franska truppen 1781—1792, sedermera lärarinna för teaterns elever 58.
- Moltzer, Sebastian Andreas von, f. 1757 d. 1826, förste sekreterare i presidentexpeditionen, ceremonimästare vid hofvet 181.
- Monvel, Jacques Marie Boutet, f. 1745 d. 1812, fransk skådespelare och dramatisk författare, vistades i Sverige från 1781—1787 69.
- Moritz, Christoffer Aron, f. 1737 d. 1799, kungl. röntmästare, gift med en syster till bröderna Norden, Sophia Margareta, f. 1745 d. 1795 19.
- Munck, Adolf Fredrik, f. 1749 d. 1831, Gustaf III:s bekante gunstling, hofstallmästare 7, 36, 39, 41, 62, 81, 91, 93, 95, 97, 99, 105, 111, 206.
- Murray, Adolf, f. 1751 d. 1803, anatomie professor i Uppsala, förste lifmedikus 106, 156.
- Musin Pusjkin, Alexei, f. 1735 d. 1804, ryskt sändebud i Stockholm 1781—82 36.
- Münster-Meinhoevel, Georg Werner August Dietrich, f. 1751 d. 1801, kurkölniskt geheimeråd, godsägare i Westphalen 83.
- Möllersvärd, Otto Reinhold, f. 1763 d. 1802, kammarjunkare, öfverstlöjtnant 69, 91.
- Mörner, Hampus Elof, f. 1763 d. 1824, generallöjtnant, tjänstgörande kaptenlöjtnant vid lifdrabantkåren 95.
- Mörner, Hampus Stellan, f. 1725 d. 1797, generalmajor 1772, generallöjtnant 1780, general af kavalleriet 1792 90.
- Mörner, Carl, f. 1755 d. 1821, kammarjunkare, major, general, öfverståthållare i Stockholm, riksståthållare i Norge 175, 184.
- Mörner, Ludvig, f. 1764 d. 1823, student i Uppsala 1789, hofpredikant, biskop i Vexjö 196, 197.
- Neikter, Jakob Fredrik, f. 1744 d. 1803, universitetsbibliotekarie i Uppsala, skytteansk professor, historiker och estetiker 136, 179.
- Noailles, Louis Marie de, f. 1756 d. 1804, vicomte, svåger till La Fayette, deltog i revolutionen, general 86.

- Noer, Erik, f. 1733 d. 1797, gross-handlare, känd gourmand, vän till Sergel 174, 184.
- Nolcken, Johan Fredrik von, f. 1737 d. 1800, svenskt sändebud i Petersburg 1773—1788 55.
- Nordensköld, Carl Fredrik, f. 1756 d. 1828, protokollsekreterare, svedenborgare, publicist o. pamflettist 56, 126.
- Nordin, Carl Gustaf, f. 1749 d. 1812, teolog, lektor i Hernösand, prost 1786, ledamot af rikets allmänna ärenders beredning 1792, biskop 1805, historiker, memoarförfattare 9, 72, 103.
- Nordin, Johan Magnus, f. 1746 d. 1823, lagman, landshöfding i Stora Kopparbergs län, den föregående broder 3, 19, 33, 40, 41, 49, 51, 54, 58, 60, 66.
- Nordin, Carl Johan af, f. 1785 d. 1850, den föregående son, statsrad 1828, t. f. öfverståthallare i Stockholm 8.
- Noreen, Johan Erik, f. 1750 d. 1811, protokollsekreterare, kanslärsekreterare i Uppsala, kansli-råd 157.
- Numers, Christoffer von, f. 1743 d. 1801, statssekreterare vid krigs-expeditionen, president i kammar-revisionen 157, 208.
- Nyman, Christina Westman, f. 1719 d. 1795, gift 1736 med bryggaren Nils Nyman 178.
- Odencrantz, Brita Lovisa, f. 1773 d. 1822, gift 1798 med lagmannen Carl Fredrik Hummelhjelm 175.
- Otter, Sebastian von, f. 1737 d. 1815, öfverste, afskedad 1790 såsom delaktig i Anjalaförbundet 8, 52.
- Oxenstierna, Göran Ludvig, f. 1756 d. 1804, Johna Gabriel Oxenstiernas bror, major 82.
- Oxenstierna, Johan Gabriel, f. 1750 d. 1818, riksråd, riksmarskalk, skald 7, 21, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 46, 48, 52, 53, 57, 59, 62, 63, 65, 66, 68, 75, 112, 209.
- Oxenstierna, Gustaf Göran Gabriel, f. 1793 d. 1860, den föregående son, major, öfverkammarherre hos drottning Josephina 194.
- Palmstierna, Nils, f. 1696 d. 1766, sändebud i Danmark 1739—1744, generaladjutant, riksråd, framstående hatt 52.
- Palmstruch, Urban Reinhold, f. 1726 d. 1795, major 1762 46.
- Pechlin, Carl Fredrik, f. 1720 d. 1796, öfverste vid Jönköpings regemente, generalmajor, partigångare och politiker under Frihetstiden och under Gustaf III, medveten om sammansvärjningen 1792 105.
- Peyron, Carl Adrian, f. 1757 d. 1784, kungl. lifpage, kammarjunkare, major vid Nerkes och Värmlands regementen 81, 84, 86.
- Piper, Carl Gustaf, f. 1737 d. 1803, kammarherre hos konung Adolf Fredrik, sedermera öfverkammarherre hos drottning Sofia Magdalena 39, 112.
- Piper, Hedvig Katarina Ekeblad, f. 1746 d. 1812, gift 1769 med den föregående 39.
- Plaun, Daniel, f. 1719 d. 1783, protokollsekreterare i justitierevisionen 6.
- Platen, Filip Julius Bernhard, f. 1732 d. 1805, generallöjtnant 1788, generalguvernör i Pommern 1796, fältmarskalk 1799, en af rikets herrar 88, 96.
- Plommenfelt, Karl Anders, f. 1750 d. i Amerika, ceremonimästare, son af grosshandlaren Anders Plomgren, adlad 1770, landsflyktig ur riket 1782 44.
- Posse, Arvid Erik, f. 1753 d. 1823, protokollsekreterare, lagman, president i Göta hofrätt 169.
- Posse, (sannolikt) Knut, f. 1755 d. 1814, hofmarskalk 52.
- Prosperin, Erik, f. 1739 d. 1803, professor i astronomi i Uppsala, vitterhetsvän 136.
- Rademine (hette egentligen Apelquist, bytte namn 1788), Carl Erik, f. 1771 d. 1823, medico-

- phil. cand., öfversättare, hade länbibliotek i Grämunkegränd 106.
- Ramel, Malte, f. 1747 d. 1824, kommissionssekreterare i London 1767, i Paris 1770, minister vid spanska hofvet 1778, hofkanslär 1781, riksråd, en af de aderton i Svenska akademien 37, 83, 90, 144.
- Ramel, Amalia Beata Gustaviana Lewenhaupt, f. 1749 d. 1804, hoffröken, gift 1778 med den föregående 55.
- Rajalin, Salomon Mauritz von, f. 1757 d. 1825, amiral 97.
- Rasumoffsky, Andreij Kirilovitj, f. 1752 d. 1836, furste, ryskt sändebud i Stockholm 100.
- Regnér, Lars, f. 1764 d. 1810, adjunkt vid Uppsala universitet, astronomie professor 156.
- Rehausen von, Gotthard Mauritz, f. 1762 d. 1822, löjtnant vid Lifgardet, envoyé 12, 206.
- Reimer, Fredrik, f. 1719 d. 1793, köllarmästare; hans mågar voro grosshandlaren Didric Engström, möbelhandlaren Grewesmühl och assessor Salomon Palm 194.
- Reis, kramhandlerska i Stockholm 175.
- Reuterholm, Gustaf Adolf, f. 1756 d. 1813, öfverkammarherre hos drottning Sofia Magdalena, hertig Carls gunstling 45, 83, 102, 103, 105, 107, 207, 208.
- Reuterholm, Gustaf Gottfried, f. 1721 d. 1803, lagman 126.
- Ribbing, Fredrik, f. 1721 d. 1783, riksråd, öfverstenarskalk hos änkedrottning Lovisa Ulrika 32, 47.
- Ribbing, Adolf Ludvig, f. 1765 d. 1843, den föregående son, kapten vid gardet, delaktig i mordet på Gustaf III, lefde i landsflykt under namnet de Leuwen 105, 182.
- Ribbing, (sannolikt) Lennart, f. 1723 d. 1796, kammarherre, öfverceremonimästare 64.
- Riben, Margaretha Iserhjelm, f. 1718 d. 1805, gift 1748 med kammarherre Carl Riben 158.
- Ridderstolpe, Fredrik Vilhelm, f. 1730 d. 1816, öfverkammarherre, riksråd, president i bergskollegium 18, 181.
- Ridderstolpe, Carl Ulrik, f. 1773 d. 1846, generallöjtnant, kabinettsskammarherre 179.
- Ristell, Adolf Fredrik, f. omkring 1750 d. efter 1812, bibliotekarie på Drottningholm, vitter författare, direktör för Dramatiska teatern 1787—1788, rymde ur riket 180.
- Rogberg, Johan, f. 1745 d. 1804, vice sekreterare i bondeståndet vid 1778—79 års riksdag, häradshöfding i Mark, lagman, ledamot af Högsta domstolen 131.
- Rosen, Axel Gustaf von, f. 1764 d. 1789, page vid kungliga hofvet, fänrik vid Västmanlands regemente, dödsskjuten vid Uttismalm 88.
- Rosen, Hedvig Sofia Stenbock, f. 1734 d. 1813, gift med kammarherren, riksrådet greve Fredrik Ulrik von Rosen, statsfru hos drottning Sofia Magdalena, öfverhofmästarinna hos kronprins Gustaf Adolf 37.
- Rosenblad, Mathias, f. 1758 d. 1847, statsråd, riksmarskalk, en af rikets herrar, justitiestatsminister 74, 105, 139, 208.
- Rosenborg, Lars, f. 1758 d. 1807, assessor i kommerskollegium, kommerseråd 190.
- Rosenstein, Magnus Rosén von, f. 1755 d. 1801, öfverstelöjtnant, kontreanniral 1797 94.
- Rosenstein, Nils Rosén von, f. 1752 d. 1824, kansliråd, statssekreterare 94, 102, 112, 113, 119, 120, 157, 165, 166, 179, 181, 207.
- Rousseau, Jean Jacques, f. 1712 d. 1778, författaren och filosofen, 55, 190.
- Ruckman, J., rysk chargé d'affaires i Stockholm 1776, 1778—79 30.
- Rudbeck, Johan Olof, f. 1711 d. 1790, vice president, bergsråd, rimmare 6.
- Rudensköld, Carl, f. 1698 d. 1783, riksråd 79.
- Rudensköld, Magdalena Charlotta, f. 1766 d. 1823, hoffröken hos Sofia Albertina 206, 210.

- Ruuth, Erik, f. 1746 d. 1820, öfverste, stallmästare hos hertigen af Södermanland, sekreterare för handels- och finansexpeditionen, president i kammarkollegium 1790, landtmarskalk vid 1792 års riksdag, sedermera generalguvernör i Pommern 11, 46, 90, 91, 104, 105, 112, 114, 123, 124, 145, 181, 190, 203, 205, 207.
- Ruuth, Gustaf Erik, f. 1769 d. 1841, den föregående son, hofmarskalk 87.
- Rålamb, Claës, f. 1750 d. 1826, hofstallmästare hos drottning Sofia Magdalena, öfverhofstallmästare, kunglig teaterdirektör 32.
- Sahlberg, Carl Fredrik, kallade sig sedermera Fagerlund, f. 1766, student i Uppsala 1788, adjunkt vid Hedvig Eleonora 1796, kyrkoherde i Frinnaryd (Linköpings stift) 166.
- Sahlgren, Katarina Kristina f. Grubb, gift 1747 med den store Göteborgsköpmannen och mecenaten Nicolaus Sahlgren 183.
- Saltz, Hugo Herman von, f. 1726, d. 1785, landtmarskalk 1778, öfverste och kommandant i Göteborg, t. f. landshöfding i Halland, generalmajor 174.
- Sandeberg, David af (Sandberg, adlad 1772), f. 1726 d. 1788, grosshandlare i Göteborg, direktör för Ostindiska kompaniet 184.
- Sandels, Samuel, f. 1724 d. 1784, adlad 1772, tekniker, bergsråd 82.
- Scheffer, Carl Fredrik, f. 1715 d. 1786, minister i Paris 1743, riksråd, guvernör för kronprins Gustaf och hans bröder 29, 48, 50, 52, 55, 63, 67.
- Scheffer, Ulrik, f. 1716 d. 1799, kanslipresident, främstående statsman 40, 41, 42, 55, 67.
- Schlaff, Carl Jacob von, svensk chargé d'affaires i Köpenhamn 1789—1790 94.
- Schneidau, Nils Wilhelm von, f. 1733 d. 1798, rytmästare 88.
- Schröderheim, Herman, f. 1749 d. 1802, Elis Schröderheims bror, kunglig hofpredikant 1773, kontraktsprost 1784, biskop i Karlstad 1787 25, 69, 115, 146.
- Schultz, Sara Westman, f. 1750 d. 1790, gift med bryggaren Petter Schultz 186.
- Schultz, Fredrik, d. 1789, kapten vid artilleriet, dödsskjuten vid Fredrikshamn 96.
- Schulzenheim, David von, f. 1732 d. 1823, professor, förste arkiater 60, 61, 193.
- Schwerin, Curt Philip, f. 1751 d. 1828, öfverste, generalmajor 86, 96.
- Seele, Carl Wilhelm, f. 1765 d. 1803, protokollsekreterare och kanslist vid kunglig maj:ts orden, musikvän 181.
- Segercrona, Johan Fredrik, f. 1729 d. 1789, notarie i justitierevisionen, kunglig sekreterare 11.
- Sergel, Johan Tobias, f. 1740 d. 1814, bildhuggare 86, 205.
- Silerg, Lars, f. 1727 d. 1783, kunglig sekreterare 29.
- Silfversköld, Nils, f. 1751 d. 1797, öfverstelöjtnant, landshöfding i Värmland 1793 193.
- Simmingsköld, Johan, f. 1748 d. 1796 i Sachsen, tit. kunglig bibliotekarie, lagman, 1786 för bedrägeri dömd adelskapet förlustig, förmynd 1784 173, 174.
- Sinclair, Carl Gideon, f. 1730 d. 1803, öfverste och chef för svenska artilleriet, generalfälttygmästare, ledamot i hemliga krigsberedningen 1789 98, 184.
- Sjöberg, Nils Lorenz, f. 1754 d. 1822, expeditionssekreterare 30.
- Skog, fru, hade flickpension i Stockholm 188.
- Sköldebrand, Anders Fredrik, f. 1757 d. 1834, löjtnant vid Östgöta kavalleri 1779, slutligen general och t. f. öfverståthållare i Stockholm, statsråd 173.
- Slottberg, Gustafva Charlotta, f. 1761 d. 1800, gift med kaptenen vid arméens flotta A. L. Granholm, dansös vid operan 1773—1790 45.
- Sotberg, Erik af, f. 1729 d. 1781, docent i Uppsala, lektor hos

- drottning Lovisa Ulrika, kansli-
råd 43.
- Spaldenceutz, Johan Adolf, f. 1747
d. 1794, protokollsekreterare, lag-
man i Östergötland 1775, oppo-
sitionstalare 1789 173.
- Sparre, Carl, f. 1723 d. 1791, lands-
höfding i Gefleborgs län, öfver-
ståthållare i Stockholm, riksråd
4, 5, 6, 10, 39, 45, 47, 52, 53, 114,
123, 150, 166, 179.
- Sparre, Fredrik, f. 1731 d. 1803,
hofkanslär, guvernör hos kron-
prins Gustaf Adolf, rikskanslär,
5, 33, 36, 37, 45, 56, 57, 65, 69,
73, 74, 84, 85, 86, 103, 112, 113,
123, 126, 151, 153.
- Sparre, Sigrid Charlotta Wrede, f.
1763 d. 1828, gift 1784 med den
föregående 84, 103.
- Sparre, Henrik Georg, f. 1756 d.
1816, kapten, hofjunkare hos
älskedrottning Lovisa Ulrika 112.
- Sparrman, Anders, f. 1748 d. 1820,
naturvetenskapsman, läkare, rese-
beskrifvare 60.
- Sprengtporten, Göran Magnus, f.
1740 d. 1819, öfverstelöjtnant,
dömd till landsflykt för delaktig-
het i Anjalaförbundet och stämp-
lingar till Finlands afskiljande
från Sverige, rysk general och
kammarherre, Finlands första
ryska generalguvernör 46.
- Sprengtporten, Jacob Magnus, f.
1727 d. 1786, öfverste för Ny-
lands och Tavastehus läns dra-
goner, general, hufvudman för
den rojalistiska klubben »Svenska
Botten» 64.
- Stackelberg, Adolf Fredrik, f. 1743
d. 1816, öfverste, kavaljer hos
kronprins Gustaf Adolf 1781 37.
- Stackelberg, Otto Magnus, f. 1763,
ryskt sändebud i Stockholm 1791
—93 103, 137, 138.
- Stadion Warthausen, Johan Philip,
f. 1763 d. 1824, österrikiskt sän-
debud i Sverige 1786—1789, sedan
österrikisk ambassadör i London,
Petersburg, österrikisk utrikes-
minister 100.
- Stael von Holstein, Erik Magnus,
f. 1749 d. 1802, svenskt sände-
bud i Paris och Köpenhamn 102.
- Stagnelius, Magnus, f. 1746 d. 1829,
e. o. teologie adjunkt vid Uppsala
universitet, kyrkoherde i Gärdes-
lösa pastorat, kontraktsprost, bi-
skop i Kalmar, skaldens fader 68,
69, 70.
- Stapelmoir, Maria Lucretia Dittmer,
f. 1726 d. 1796, gift 1745 med
öfverdirektören vid tullarna Christ-
offer von Stapelmoir 188, 191.
- Stedingk, Curt Bogislaus Ludvig
Christoffer von, f. 1746 d. 1837,
generallöjtnant, öfverbefälhafvare
i finska kriget, ambassadör i Pe-
tersburg, en af rikets herrar 87,
88, 89.
- Stenbock, Arvid Nils, f. 1738 d. 1 maj
1782, kammarherre hos konung
Gustaf III 7, 35, 40, 41, 43.
- Stierneld, Adolf Ludvig, f. 1755
d. 1835, ryttmästare, öfverkam-
marherre, lärd, känd som oppo-
sitionsman under Gustaf III 45,
55, 75.
- Stiernhielm, Georg, f. 1598 d. 1672,
den kände skalden och histori-
kern 106.
- Stockenström, Carl Gustaf von, f.
1767 d. 1797, understallmästare
hos konungen, öfverstelöjtnant
1795 180.
- Stockenström, Erik von, f. 1703 d.
1790, assessor i bergskollegium,
riksråd 64.
- Saint-Priest, François Emanuel
Guignard, f. 1735 d. 1821, var
i Sverige som emigrant i upp-
drag från Ludvig XVI:s bröder
188.
- Strandberg, Zacharias, f. 1712 d.
1792, medicine doktor 71, 96.
- Strokirek, Fredrik Adolf Ludvig, f.
1746 d. 1789, öfverstelöjtnant 182.
- Ström, kunglig sekreterare i kam-
marexpeditionen 13, 14, 144, 145,
147.
- Strömfelt, (möjligen) Fredrik Georg,
f. 1738 d. 1814, kontreamiral,
landshöfding 8, 114.
- Söderling, Samuel af, f. 1722 d.
1798, adlad 1773, bankokommis-
sarie, kommerseråd 82.

- Taube, Carl Edvard, f. 1746 d. 1785, öfverhofpredikant, pastor primarius i Stockholm, ordensbiskop 47.
- Taube, Evert, f. 1737 d. 1799, Gustaf III:s gunstling, öfverstekammarjunkare, generallöjtnant 7, 55, 81, 84, 97.
- Tersmeden, Herman Adolf, f. 1758 d. 1836, ryttmästare vid adelsfanan 173.
- Tham, Volrath, f. 1770 d. 1836, e. o. kanslist, egendomsegare 192.
- Thavenius, Lars, f. 1752 d. 1816, komminister, kyrkoherde i Westerbjerg 81, 87.
- Théel, Daniel, f. 1744 d. 1795, öfverdirektör för kirurgien i riket, förste fältkirurg 191.
- Théel, Beata Elisabeth Malmgren d. 1805, syster till Olof Malmgren, gift med den föregående 175, 191, 192, 194.
- Thorild, Thomas, f. 1759 d. 1808, författaren och filosofen; lagföres för sin skrift »Om det allmänna förståndets frihet» i dec. 1792 135.
- Tigerstedt (sannolikt), Carl Magnus, f. 1772 d. 1810, kammarpage hos konung Gustaf III 112.
- Tingstadius, Johan Adam, f. 1748 d. 1827, professor i Uppsala, biskop i Strengnäs, berömd orientalist 136.
- Toll, Johan Christoffer, f. 1743 d. 1817, Gustaf III:s gunstling, general, 40, 42, 44, 47, 54, 82, 90, 91, 93, 95, 104, 111, 114, 126, 206, 208.
- Troil, Uno von, f. 1746 d. 1803, öfverhofpredikant, Svea rikes ärkebiskop 1786 80, 156, 158, 173.
- Trolle, Henrik af, f. 1730 d. 1784, generalamiral 41, 47, 64, 82.
- Uddman, möjligen Jonas, f. 1750 d. omkring 1810, kronobrännerimästare 7.
- Uggla, Carl Fredrik, f. 1766 d. 1793, major 208, 209.
- Ugglas, Samuel af, f. 1750 d. 1812, landshöfding i Stockholms län, öfverståthållare 40.
- Ulfenclo, Henrik Gustaf, f. 1756 d. 1819, kapten vid arméens flotta, mystiker och andebesvärjare 62.
- Utfall, Jacob Peter von, f. 1762 d. 1826, landthushållare, brukspatron 189.
- Vallman, Anders, f. 1725 d. 1783, krigskommissarie, landtränsmästare i Gefle 7, 38, 51, 52, 53, 54, 58, 59.
- Vestin, rådman i Gefle 52.
- Vogt, (Vougt) Georg, f. 1752 d. 1839, prost i Östra Vingåker 43, 50, 57.
- Wachtmeister, Carl Adam, f. 1740 d. 1820, kavaljer hos kronprins Gustaf Adolf, öfverste, öfverstemarskalk 37, 58.
- Wachtmeister, Carl Axel Trolle, f. 1754 d. 1810, justitiekansler, riksdrots, justitiestatsminister 59, 61, 64, 91, 112, 114.
- Wachtmeister, Claes Adam, f. 1755 d. 1828, amiral, högste befälhavare för flottan och öfverkommandant i Karlskrona 82.
- Wachtmeister, Gustaf, f. 1757 d. 1826, öfverste, general 90, 96, 181.
- Wallencreutz, Göran Otto, f. 1747 d. 1805, kanslist, hofjunkare 188.
- Wallqvist, Olof, f. 1755 d. 1800, biskop, statsman 104, 105.
- Wellin, Israel Sven, f. 1742 d. 1810, komminister, sedan kyrkoherde i Högby (Kalmar stift) 62, 64, 67, 68.
- Wennerstedt, Gustaf Philip, f. 1732 d. 1815, generalmajor 207.
- Werderman, Fredrik, f. 1739 d. 1807, grosshandlare 192.
- Westman, Carl Lorensen, f. 1747 d. 1799, bryggare i Stockholm, kapten vid Borgerskapets infanteri 195.
- Westman, Lorens Lorensen, f. 1720 d. 1792, bryggeriälderman, rådman i Stockholm 178.
- Westman, Margaretha Beve, f. 1722 d. 1776, gift 1741 med den föregående 178.
- Wetterberg, vaktmästare i kammarexpeditionen 189.
- Wetterstedt, Erik af, f. 1736 d. 1822, öfverdirektör, kammarråd, landshöfding i Uppsala 1794 25.

- Witkopf, Johan Christian, f. 1739 d. 1820, medicine doktor 1773 i Greifswald 32.
- Wrangel, Anton Johan f. 1724 d. 1799, amiral 36.
- Wrangel, Maria Charlotta Cedercreutz, f. 1736 d. 1815, gift med generalen, ministern, sedermera landshöfdingen friherre Georg Gustaf Wrangel 10, 71.
- Wrede, Maria Stanilas Joséphine Sparre, f. 1764 d. 1824, gift 1780 med grefve Fabian Wrede, skilda, statsfru hos drottning Sofia Magdalena 58, 81.
- Wrede, Otto, f. 1766 d. 1804, generalmajor 96.
- Zethelius, Per, f. 1740 d. 1810, guldsmid 41.
- Zibet, Christoffer Bogislaus, f. 1740 d. 1809, hofkansler, rimmare 58, 59, 104, 107, 115.
- Ågren, (möjligen) Johannes Andreae, f. 1725 d. 1811, prost i Nors kontrakt af Karlstads stift, teologie doktor 72.
- Örnsköld, Per Abraham, f. 1720 d. 1791, landshöfding i Nyköpings län 115.

